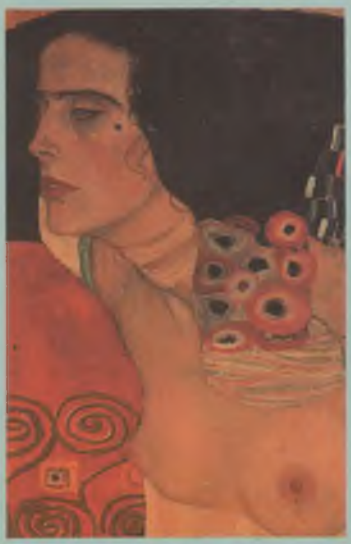
Çalı horozu

MICHEL TOURNIER

2. BASIM

Fransızcadan çeviren:
Mustafa Bâlel

AYRINTI

MICHEL TOURNIER

Fransız romancı, öykücü ve denemeci, 1924'te Paris'te doğdu. Tournier, gerçekçi mekânlarda geçmesine karşılık, mitlerden ve simgecilikten yararlanan ve entelektüel bir kışkırtıcılık içeren metinler yazar. Roman ve öykülerinin çoğunda mit ya da efsanelerin günümüz atmosferine uyarlandığını görürüz; sık sık cinsel sapkınlıklara, rahatsız edici takıntılara ve grotesk temalara yer verilir. Her yapıtında ana ya da minör karakterlerden birinin bir çocuk olduğuna, Tournier'nin en çok işlediği temanın masumiyetin yitirilmesi olduğuna dikkat çekilmiştir. Ayrıntılı ve felsefi spekülasyonlara dayanan bir yazım tarzı vardır. İlk romanlarıyla Fransız Akademisi'nin Roman Büyük Ödülü'nü, ikinci romanıyla Goncourt Ödülü'nü kazanmış, 1972'de Goncourt Akademisi üyeliğine seçilmiştir.

Tournier ilk romanı *Vendredi; ou les limbes du Pacifique* (1967; Cuma ya da Pasifik Arafı, çev.: Melis Ece, Ayrıntı Y., 1994) ile büyük ilgi topladı. Bu yapıtında, modern felsefe ve antropolojinin kuramlarından yararlanarak Robinson mitini yeniden yorumlar ve insan doğasına ilişkin Defoe'nunkilerden oldukça farklı çıkarsamalar yapar. Yoğun gönderme ve simgelerle yüklü *Le roi des aulnes* (1970; Kızıl Ağaçlar Kralı) adını Goethe'nin bir şiirinden alır. Roman Hitler'in askeri akademilerine genç öğrenciler yollayan bir adamın etrafında döner. *Les météores* (1975; Göktaşları) eşcinsel bir amcayla ikiz yeğenleri arasındaki ilişkiyi anlatırken ikilik, narsisizm ve cinsel sapkınlık konularını kurcalar. (Bu iki roman da yayınevimizin programına alınmıştır.) *Le Coq de bruyère* (1978; Çalı Horozu) ise hikâye ve masal arasındaki ayrımı belirlediği ve insanla benzerleri ya da insanla nesneler arasında aykırı ilişkiler yarattığı bir başka önemli kitabıdır.

Başlıca yapıtları: *Le Médianoche amoureux* (1989; *Veda Yemeği*, çev. Mustafa Balel, Ayrıntı Y., 1992) *La Goutte d'or* (1986; Altın Damla), *Gaspard, Melchior et Balthazar* (1980), *Gilles et Jeanne* (1983; *Gilles ile Jeanne*, çev. Melis Ece, Gece Y., 1989), *Le coq de bruyère* (1978; *Çalı Horozu*, çev. M. Balel, Ayrıntı Y., 1990), *Le Vagabond Immobile, Le vent Paracle.*

Ayrıntı: 26
Edebiyat dizisi: 9

Çalı Horozu
Michel Tournier

Fransızcadan çeviren
Mustafa Balel

Kitabın özgün adı
Le Coq de bruyère

Gallimard / 1978
basımından çevrilmiştir

Kapak resmi
Gustav Klimt

Kapak düzeni
Arslan Kahraman

Basıma hazırlık
Renk Yapımevi (0212) 516 94 15

Baskı ve cilt
Mart Matbaacılık Sanatları (0 212) 212 03 40

Birinci basım
Ekim 1990

İkinci basım
Temmuz 1994

ISBN 975-539-063-4

AYRINTI YAYINLARI
Piyer Loti Cad. 17/2 Çemberlitaş-İstanbul Tel: (0 212) 518 76 19 Fax: (0 212) 516 45 77

Michel Tournier

ÇALI HOROZU

İÇİNDEKİLER

Adem ailesi 7
Robinson Crusoe'nun sonu 13
Noel ana 17
Amandine ya da iki bahçe 20
Küçük Poucet'nin kaçamağı 30
Tupik 43
Sevincim sürsün 55
Kırmızı cüce 64
Tristan Vox 78
Veronique'nin kefenleri 97
Genç kız ve ölüm 112
Çalı horozu 132
İnciçiçeği düzlüğü 170
Fetişçi 199

Her şeyin temelinde bir balık yüzer.
İçerisinden ancak çıplak çıktığın korku balığı,
İmge örtümü atarım üstüne.

Lanza del Vasto

ADEM AİLESİ

Başlangıçta yeryüzünde ne ot vardı ne ağaç. Her yerde uçsuz bucaksız bir toz ve çakıl çölü uzanıyordu.

Yehova toprağa şekil vererek ilk insan heykelini yaptı. Sonra burun deliklerinden yaşam üfledi. Ve çamurdan heykel canlandı ve ayağa kalktı.

İlk insan neye benziyordu? Kendisine bakarak yarattığı için Yehova'ya benziyordu. Oysa Yehova ne erkekti ne de kadın. İki cinsiyeti de taşıyordu. Demek ki ilk erkek aynı zamanda bir kadındı.

Göğüsleri kadın göğsüydü.

Ve karnının altında bir erkek cinsel organı.

Ve apış arasında bir küçük delik.

Oldukça da kullanışlıydı: Tıpkı bıçağı kınına sokar gibi, yürürken pipisini bacaklarının arasındaki küçük yuvaya yerleştiriyordu.

Öyleyse Adem'in çocuk yapmak için kimseye ihtiyacı yoktu. Kendi kendine yapabilirdi bu işi.

Eğer Adem'in bir oğlu olmuş olsaydı, onun da bir oğlu olsaydı ve bu böylece sürüp gitseydi, Yehova, oğlu Adem'den çok memnun kalacaktı.

Maalesef Adem aynı görüşte değildi.

Torun sahibi olmak isteyen Yehova'nın görüşüne katılmıyordu.

Kendi kendisiyle de anlaşamıyordu. Çünkü aynı anda yatmak, döllenmek ve çocuk sahibi olmak istiyordu. Ne var ki çevresindeki toprak yalnızca bir çöldü. Ve çölde oturulmazdı, yatmak dersen, o hiç olmazdı. Çöl dediğin dövüşmek için bir arena, oynamak için bir stadyum, koşmak için cüruf serpilmiş bir koşu sahasıdır. Ama insan, karnında bir çocuk, kucağında da emzirmek ve mama hazırlamak zorunda olduğu bir başka çocuk varken nasıl dövüşür, nasıl oynar, nasıl koşar?

Adem Yehova'ya dedi ki: "Beni yarattığın toprak aile yaşamına uygun değil. Tam uzun mesafe koşucusuna göre."

O zaman Yehova, Adem'in rahat durma isteği duyacağı bir toprak yaratmaya karar verdi. Ve böylece Cennet meydana gelmiş oldu. oldu.

Çiçekten ve meyveden geçilmeyen koca koca ağaçlar, ılık ve berrak sulu göllerin üzerine doğru eğiliyordu.

—Şimdi, dedi Yehova Adem'e, çocuk sahibi olabilirsin artık. Ağaçların altına yat ve düş kur. Kendi kendine olur.

Adem yattı. Gelgelelim uyuyamıyordu, dölleyemiyordu da kuşkusuz.

Yehova döndüğünde, onu bir sakızağacının gölgesinde volta atarken buldu.

—İşte, dedi Adem ona. İçimde iki varlık var. Biri çiçeklerin altında dinlenmek istiyor. Demek ki bütün iş çocukların oluştuğu onun karnında olup bitecek. Öteki orada kalmıyor. Bacakları karıncalanıyor. Yürümeye ihtiyacı var, yürümeye, yürümeye. Taş çölünde ilk insan mutsuzdu. İkincisi mutluydu. Burada, Cennet'te her şey tersineydi.

—Bu demektir ki senin içinde biri yerleşik, biri göçebe olmak üzere iki insan var, dedi Yehova. Bu iki sözcüğü kelime dağarcığına eklemen gerekiyor.

—Yerleşik ve göçebe, dedi Adem uysalca. Peki ne yapacağız?

—Şimdi, dedi Yehova, seni ikiye parçalayacağım. Hadi uyu!

—Beni ikiye parçalayacakmış, diye bağırdı Adem.

Ama kısa bir süre sonra kahkahasının ardı kesildi ve uyuyakaldı.

O zaman Yehova, Adem'in vücudunda kadınla ilgili ne varsa ayırdı: Memeler, apış arasındaki küçük delik, dölyatağı.

Ve bu parçaları Cennet'in nemli ve yapış yapış toprağından yaptığı, yan tarafta duran bir başka insana yerleştirdi.

Ve bu bir başka insana şu adı verdi: Kadın.

Adem uyandığında ayaklarının üzerinde zıpladı ve kendisini öylesine hafif hissetti ki neredeyse havalanıp uçacaktı. Kendisini ağırlaştıran tüm şeylerden arınmıştı. Memeleri yoktu artık. Göğsü bir kalkan gibi sert ve kuruydu. Karnı kaldırım taşı gibi düpdüzgün olmuştu. Bacaklarının arasında kınsız bir bıçaktan farksız bir erkeklik organı kalmıştı ve bu onu pek rahatsız etmiyordu.

Kendini Cennet'in uzun duvarı boyunca bir tavşan gibi koşmaktan alıkoyamadı.

Fakat kendini Yehova'nın huzurunda bulduğunda, Yehova bir yaprak perdesini araladı ve dedi ki: "Bak!"

Ve Adem uyuyan Havva'yı gördü.

—Bu nedir, diye sordu.

—Bu senin öteki yarın, dedi Yehova.

—Ne kadar yakışıklıymışım, diye haykırdı Adem.

—Yakışıklıymışım değil, ne kadar güzel bir dişi, diye düzeltti Yehova. Bundan böyle sevişmek istediğinde Havva'ya gidersin, koşmak istediğinde bırakırsın dinlenir.

Ve usulca çekildi.

Sonrasını anlamak için olayların böyle başladığını bilmek gerekiyor.

Adem ile Havva, bilindiği gibi Yehova tarafından Cennet'ten kovuldular. Böylece onlar için Tarih'in başlangıcı olan taş ve toz çölünde, uzun bir yürüyüş başladı.

Doğal olarak bu Cennet'ten kovulma olayı Adem'e ve Havva'ya aynı şeyi düşündürmüyordu. Adem yabancısı olmadığı şeyler arasındaydı. Çöl dersen, orada doğmuştu. Toprak dersen, gövdesinin kalıbı on-

dan yontulmuştu. Üstelik Yehova onu her türlü kadınsal öğeden arıtmıştı. Böylece bir antilop gibi hafif ve toynak kadar sert ayakları üzerinde bir deve gibi yorulmak nedir bilmeden yürüyordu.

Ya Havva! Zavallı Havva ana. Cennet'in nemli ve vıcık vıcık toprağından yapılan ve hurma dallarının kıpır kıpır gölgesinde mutlu bir uyku çekmekten başka bir şey düşünmeyen bu kadın ne kadar üzgündü. Soluk soluğa yürüyen Adem'in peşi sıra, güneşten kavlamış sarışın teni ve kayaların parçaladığı körpe ayaklarıyla inleyerek sürükleniyordu.

Anavatanı Cennet'i yalnızca kafasında canlandırıyordu, ama orayı tamamen unutmuş görünen Adem'e bu konuyu açmaya bile cesaret edemiyordu.

İki oğulları oldu.

İlk oğulları Kabil tıpatıp annesinin bir kopyasıydı: Sarışın, tombul, sakin ve uyumaya bayılan bir insan.

Ama ister uyusun, ister uyanık olsun Havva onun kulağına güzel bir hikâye mırıldanıp duruyordu. Ve bu hikâyede, manolya ağaçlarının altlarında serin yastıklar oluşturan, yer yer ışıl ışıl dağ laleleri serpiştirilmiş yosunlar, sarısalkımların yaldız rengi salkımlarına karışan sinekkuşları, kara sedir ağaçlarının ulu dallarında kül rengi turnaların gittikçe güçsüzleşen kanat çırpışları söz konusuydu yalnızca.

Kabil, denilebilir ki annesinin sütüyle birlikte yeryüzü Cenneti'nin özlemini de emdi. Çünkü kulağına fısıldanan bu şeyler, kurak bozkır ve kumulların kısır bir döngü içerisinde durmadan yeni kumullar yaratışı dışında hiçbir şey bilmeyen zavallı çocuk kafasında sihirli adalar yaratıyordu. Çok kısa bir süre sonra da çiftçilik, bahçıvanlık ve hatta mimarlık eğilimleri ortaya çıktı.

İlk oyuncağı küçük bir çapa oldu. İkincisi ufacık bir mala, üçüncüsüyse geleceğin peyzaj mimarlarının ve şehircilik uzmanlarının yeteneklerinin ortaya çıktığı, planlar çizip durduğu küçük bir pergel takımıydı.

Küçük kardeşi Habil ise çok farklıydı. Hık demiş babasının burnundan düşmüştü o. Bir dakika yerinde duramıyordu. Aklı fikri yürümek, gezmek ve dolaşmaktaydı.

Sebat isteyen işlerden ve sürekli bir yerde yaşamaktan hoşlanmıyordu ve bu gibi şeyler iğrenç görünüyordu ona. Buna karşılık sabırlı ve çalışkan kardeşi Kabil'in yaptığı şatoları ve çiçek tarhlarını, tek-

meyi savurup alaşağı etmeye bayılıyordu.

Gelgelelim büyükler küçüklere karşı hoşgörülerini kanıtlamak zorundadır ve uygun bir biçimde ağzının payını almış olan Kabil, sinirinden gözyaşlarını güçlükle bastırıyor ve kardeşi oradan uzaklaşır uzaklaşmaz bıkıp usanmadan her şeyi yeni baştan yapıyordu.

Büyüdüler.

Çoban olan Habil sürülerinin peşi sıra bozkırları, çölleri ve dağları aşıyordu. Zayıf, kara ve kinikti ve tıpkı tekeler gibi kokuyordu.

Çocuklarının ömürlerinde hiç sebze yemeyişlerinden ve okuma yazma bilmeyişlerinden gurur duyuyordu, çünkü göçebeler için okul yoktu.

Tersine Kabil'in ailesi ekili tarlalarda, bahçelerde, son derece sevdikleri ve büyük bir özenle bakımını yaptıkları evlerde yaşıyordu.

Oysa Yehova Kabil'den memnun değildi. Adem ile Havva'yı Cennet'ten kovmuş ve bahçenin kapılarına kılıçları alev saçan Kerubinleri yerleştirmişti. Ve işte, gönlünü annesinin düşünce yapısına ve anılarına kaptırmış olan torunu, Adem'in budalalığı sonucu kaybettiği şeyi emek ve zekâ gücüyle yeniden kuruyordu.

Yehova, Kabil'in çölün nankör toprağından fışkırttığı bu Cennet II'de küstahlık ve husumet buluyordu.

Tersine Yehova bıkıp usanmadan koyunlarının peşi sıra kayalarda, kumlarda koşturan Habil ile olmaktan hoşlanıyordu.

Kabil, kendi bahçelerinin çiçeklerini ve meyvelerini sunduğunda da Yehova bu armağanları geri çeviriyordu.

Habil'in kurban olarak sunduğu oğlakları ve kuzularıysa yüreği sızlayarak kabul ediyordu.

Yavaş yavaş olgunlaşan felaket günün birinde patlak verdi.

Habil'in sürüleri Kabil'in olgunlaşmış ekinlerini ve meyve bağlarını istila edip altını üstüne getirdiler.

İki kardeş arasında bir görüşme oldu. Kabil bu görüşmeler sırasında yumuşak ve uzlaşmaya yatkın göründü, Habil ise kardeşinin yüzüne karşı hınzırca sırıtıp duruyordu.

Bunun üzerine genç kardeşinin kendisine çektirdiği tüm acılar bir bir gözünde canlanan Kabil küreği kaptığı gibi Habil'in kafasını parçaladı.

Yehova'nın öfkesi korkunç oldu. Kabil'i huzurundan kovdu ve onu ailesiyle birlikte yeryüzünde dolaşmaya mahkûm etti.

Ama Kabil, yerleşik yaşam sürmeye alışmış bu insan fazla uzağa gitmedi. Doğruca annesinin uzun uzadıya anlattığı Cennet'e yöneldi doğal olarak. Ve oraya, o ünlü bahçenin doğusunda Nod'un ülkesine yerleşti.

Bu yetenekli mimar orada bir kent kurdu. Tarih'in ilk kentini ve adını ilk oğlunun adından yola çıkarak Hanoh koydu.

Hanoh, okaliptüs ağaçlarının gölgelediği bir hayal kentiydi. Kumrularla çeşmelerin aynı sesi çıkararak cıvıldaştıkları bir çiçek deryasıydı tam anlamıyla.

Bu kentin merkezinde Kabil'in başyapıtı yükseliyordu. Som pembe porfirden ve alacalı akik görünümü verilmiş mermerden göz kamaştırıcı bir tapınaktı bu.

Bu tapınak boştu ve henüz kime tapınılacağı belirlenmemişti. Ama bu konu Kabil'e sorulduğunda bıyık altından gizemlice gülüyordu.

Sonunda bir akşam kentin kapısında bir yaşlı adam göründü. Kabil'in bu adamı bekler gibi bir hali vardı, çünkü hemen onu karşıladı.

Bu yorgun, bitkin, yıllardır Habil'in oğullarıyla birlikte göçebe bir yaşam sürmekten tükenmiş, çürümüş bir Ahit Sandığı içerisinde bir insan sırtına yüklenmiş, teke yapağısı kokan Yehova idi.

Torun büyükbabayı bağrına bastı. Sonra kendisini bağışlatmak ve hayır duasını almak için önünde diz çöktü. Daha sonra -biçim konusunda her zaman biraz homurdanan- Yehova Hanoh tapınağında baş köşeye oturdu ve bir daha da oradan ayrılmadı.

ROBİNSON CRUSOE'NUN SONU

— Şuradaydı! Bakın işte şurada. Trinidad açıklarında, 9° 22′ kuzey enleminde. Kesinlikle yanılma payı olamaz!

Sarhoş, siyah parmağını üzeri yağ lekesinden geçilmeyen bir harita parçası üzerine vuruyordu ve o böyle kendinden emin bir biçimde ısrar ettikçe masamızın çevresini saran balıkçılar ve dok işçileri kahkahayı basıyordu.

Kendisini tanıyorduk. Apayrı bir statüden yararlanıyordu. Yerel folklorun bir parçasıydı adeta. Kısık sesiyle anlattığı hikâyelerinden birkaçını dinlemek için onu bizimle içmeye davet etmiştik. Serüveni derseniz benzer durumlarda olduğu gibi ibretlikti, aynı zamanda da acı.

Kırk yıl önce, bir sürü serüvenin ardından denizde kaybolmuştu. Aralarında yer aldığı mürettebatın adlarıyla birlikte onun adı da kilisenin içine yazılmıştı. Sonra da unutulmuştu.

Yirmi iki yıl sonra, yanında bir zenciyle, yabanıl ve ateşli bir halde yeniden ortaya çıktığında tanınmayacak kadar da değil kuşkusuz. Her fırsatta anlattığı hikâye şaşırtıcıydı. Gemisinin uğradığı felaketten bir tek o kurtulmuş ve kendisini, dediğine bakılırsa, bir yamyam sürüsünün elinden kurtardığı bu zenci dışında, keçiden ve papağandan başka canlının yaşamadığı bir adada yapayalnız bulmuş. Sonunda iki direkli hafif bir İngiliz gemisi onları oradan almış ve böylece geri dönmüş, tabii bu arada o dönemde Karayip adalarında oldukça kolay olan kaçakçılık olayları sayesinde bir hayli servet yapmayı da ihmal etmemiş.

Herkes onu çok iyi karşılamıştı. Kızı olabilecek yaşta bir tazeyle evlenerek, geçmişte kaderin bir cilvesi sonucu açılmış olan, içerisi yeşillikler ve kuş cıvıltılarıyla dolu, küçültülmesi olanaksız bu dev parantezi görünüşte kapatıvermiş ve sıradan bir yaşam sürmeye başlamıştı.

Evet, görünüşte, çünkü gerçekte yıldan yıla gizli bir asit Robinson'un aile yaşamını için için kemiriyor gibiydi. İlk pes diyen zenci uşak Cuma olmuştu. Aylarca kusursuz davrandıktan sonra kendini içkiye vermişti, önceleri el altından içerken giderek yaygaraya vurmuştu işi. Daha sonra Saint-Esprit Öksüzler Yurdu'nda kalan ve birbirine tıpatıp benzeyen melez bebekleri hemen hemen aynı anda dünyaya getiren iki kız-anne olayı patlak vermişti. İki suçu da kabul etmemiş miydi?

Robinson, şaşırtıcı bir hırsla kıyasıya savunmuştu Cuma'yı. Neden kapı dışarı etmiyordu? Hangi sır -belki de itirafı olanaksızdı- onu bu zenciye bağlıyordu acaba?

Sonunda komşularının önemli miktarda parası çalınmış ve daha kendisinden kuşkulanan olmadan Cuma kayıplara karışmıştı.

—Budala şey, demişti Robinson. Madem ki gitmek için paraya itiyacı var, bana söyleyeseydi ya!

Ve ihtiyatsızlık edip:

—Aslında, nereye gittiğini biliyorum, diye içini çekmişti.

Parası çalınan kişi de bu durumda baskın çıkarak Robinson'dan ya parayı ödemesini ya da hırsızı teslim etmesini istemişti. Robinson, ufak yollu direndikten sonra parayı ödeyivermişti. Fakat o günden sonra her geçen gün biraz daha karamsar bir halde rıhtımlarda ya da limandaki meyhanelerde dolanıp duruyor ve bazen şöyle diyordu:

—Oraya döndü, evet, bundan eminim, o ipsiz şu anda orada değil-

se ben de ne olayım!

Çünkü sözle anlatılamaz bir sır onu Cuma'ya bağlıyordu ve bu sır, döner dönmez limandaki bir haritacıya Karayipler denizinin koyduruduğu yeşil bir lekeydi. Yine de bu ada, onun gençliği, tatlı serüveni, görkemli ve ıssız bahçesiydi! Yağmurdan geçilmeyen, yapış yapış bu kentte, bu tüccarlar ve bu emekliler arasında neyi bekliyordu?

Şaşırtıcı ve ölümcül üzüntüsünü ilk keşfeden, içinden geçenleri anlama yetisine sahip genç karısı oldu.

—Sıkılıyorsun, görüyorum. Haydi saklama da onu özlediğini itiraf et!

—Ben mi? Çıldırmışsın sen! Kimi, neyi özleyecekmişim?

—Issız adanı tabii! Ayrıca seni yarından tezi yok oraya gitmekten alıkoyanın kim olduğunu da biliyorum, evet biliyorum! Benim!

Robinson çığlıklar atarak karşı çıkıyordu, ama onun sesi yükseldikçe karısının haklılığı da bir o kadar artıyordu.

Karısı onu şefkatle seviyordu ve hiçbir şeyi hiçbir zaman ondan esirgemeyi becerememişti. Öldü. Adam derhal evini ve tarlasını satıp Karayipler'e gitmek üzere bir yelkenli kiraladı.

Aradan yıllar geçti. Yeniden unutulmaya başlandı. Ama bir kez daha döndüğünde, ilk yolculuğundan dönüşünden çok daha değişmiş göründü.

Dönüş yolculuğunu eski bir yük gemisinde aşçı yamaklığı yaparak gerçekleştirmişti. Yaşlanmış, tükenmiş, alkolün batağına gömülmüş bir yaşlı adam.

Söyledikleri herkesi güldürdü. Bulamamış! Aylar süren çetin araştırmalara karşın, adasını bir türlü bulamamış. Umutsuz bir aşırı istekle çıktığı bu seferin başarıya ulaşamaması ve sonsuza kadar kaybolmuş gibi görünen bu mutluluk ve özgürlük toprağını yeniden bulma yolunda sarfettiği onca çaba ve servetten sonra eli boş dönmesi onu tüketmişti.

— Ama bak şuradaydı işte, diye yineliyordu o akşam yine parmağını haritasına vurarak.

Bunun üzerine yaşlı bir dümenci, gruptan ayrılarak yanına yaklaştı ve omzuna dokundu.

— Sana bir şey söyleyeyim mi Robinson? Issız adan elbette ki hâlâ orada. Hatta inan bana onu pekâlâ da buldun!

— Buldum mu, diye hayrete düştü Robinson. Ama ben diyorum ki...

— Buldun! Belki on kez önünden geçtin. Ama tanıyamadın.

— Tanıyamadım mı?

— Evet öyle, senin gibi olmuş adan: Yaşlanmış! Eh öyle, görüyorsun, çiçekler meyve, meyveler ağaç ve ağaçlar odun oluyor. Tropikal bölgelerde bu olay çok daha hızlı gelişiyor. Ya sen? Al eline bir ayna da baksana, aptal! Ve söyle bakalım, önünden geçtiğinde adan seni tanımış mıdır?

Robinson aynaya bakmadı, dümencinin verdiği öğüt gereksizdi. Bu insanların yüzüne öyle üzgün, öylesine afallamış bir yüzle baktı ki ortalığı kasıp kavuran kahkahalar birdenbire kesildi ve meyhane büyük bir sessizliğe büründü.

NOEL ANA

NOEL MASALI

Pouldreuzic köyü bir barış dönemi yaşayacak mıydı? Uzun zamandır, kilise yanlılarının ve radikallerin, Papazlar Özgür Okulu'nun ve laik komün okulunun, papazın ve öğretmenin muhalefetleri sonucu yaralar almıştı barış. Mevsimlerin rengini alan düşmanlıklar, yıl sonu şenlikleriyle birlikte, efsanevi tezhip sanatına dönüşüyordu. Gece yarısı yapılması gereken ayin, daha elverişli olması nedeniyle 24 aralık günü saat altıda yapılmıştı. Aynı saatte Noel Baba kılığına girmiş olan öğretmen laik okulun öğrencilerine oyuncaklar dağıtıyordu. Böylece Noel Baba hizmetleri sonucu dindışı, radikal ve kilise karşıtı bir kahraman oluyordu ve papaz onun karşısına, tıpkı Şeytan'ın suratına kutsanmış su atarmış gibi canlı yemliğindeki Küçük İsa'yı -tüm kantonda ün yapmıştı- çıkarıyordu.

Evet, Pouldreuzic, bir ateşkes dönemi yaşayacak mıydı acaba? Doğ-

rusu bu ya, emekliye ayrılan öğretmenin yerine yabancı bir bayan öğretmen gelmişti ve herkes ne mal olduğunu anlamak için gözünü üstünden ayırmıyordu. İki çocuk -biri üç aylık bir bebekti- annesi Bayan Oiselin, kocasından boşanmış bir duldu, bu da laik sadakatin bir güvencesi gibi görünüyordu doğrusu. Ama kilise yanlısı parti, yeni öğretmen hanımın dikkat çekici bir şekilde kiliseye girdiğini görünce daha ilk pazardan başlayarak baskın çıkmıştı.

Zarlar atılmış gibi görünüyordu. "Gece yarısı" ayini sırasında kutsal şeylere hakaret niteliği taşıyan Noel ağacı olmayacaktı artık ve papaz yeryüzünün tek efendisi olarak kalacaktı. Bayan Oiselin öğrencilerine geleneklerde hiçbir değişiklik yapılmayacağını, Noel Baba'nın alışılmış saatte armağanlarını dağıtacağını duyurduğunda, yine büyük bir şaşkınlık oldu. Ne yapıyordu bu kadın? Peki Noel Baba kim olacaktı? Sosyalist görüşleri nedeniyle herkesin olsa olsa onlar olur diye düşündükleri postacıyla korucu, hiçbir şeyden haberleri olmadığını söylüyorlardı. Bayan Oiselin'in canlı kreşinde Küçük İsa yapması için bebeğini papaza vereceği haberi duyulduğunda ise şaşkınlık doruk noktasına vardı.

Başlangıçta işler yolunda gitti. Müminler meraktan gözleri fıldır fıldır dönerek samanlığın önünden geçerken küçük Oiselin, parmakları yumuk bir halde uyuyordu. Öküz ile eşek -gerçek bir öküz, gerçek bir eşek- mucize kabilinden Kurtarıcı İsa'ya dönüşüveren bu sıradan bebek karşısında duygulanmış gibi görünüyorlardı.

Ne yazık ki daha İncil ile birlikte kıpırdanmaya başladı ve papaz kürsüye çıktığı anda çığlıkları koyuverdi. Öyle ki kimse böylesine gürültülü bir bebek sesi asla duymamıştı. Meryem Ana rolünde oynayan küçük kızın onu sıska göğsüne bastırıp sallaması boşunaydı. Yumurcak, öfkeden ibiklerine dek kızarmış bir halde, kollarını bacaklarını savurup duruyor, öfkeli çığlıkları kilisenin kubbelerinde çınlıyordu ve papaz ağzını açıp tek söz edemiyordu.

Sonunda korodaki çocuklardan birini çağırdı ve kulağına bir şeyler söyledi. Oğlan, cüppesinin üstündeki beyaz üstlüğü çıkarmadan dışarı fırladı ve nalınlarının takırtısının dışarda daha da arttığı duyuldu.

Birkaç dakika sonra, köyün kilise yanlılarının sahında toplanmış olan aşağı yukarı yarısı Güney-Batı Finestère köylerinin efsanesinde hiçbir zaman yer almayan akıl almaz bir manzarayla karşı karşıya kal-

dı. Noel Baba'nın apar topar kiliseye daldığı görüldü. Hızlı adımlarla samanlığa doğru yöneldi. Sonra beyaz pamuktan yapılmış kocaman sakalını çıkardı, kırmızı pelerininin düğmelerini çözdü ve birden yatışmış olan Küçük İsa'ya süt dolu bir meme uzattı.

AMANDİNE YA DA İKİ BAHÇE

GEÇİŞ DÖNEMİ MASALI

Olivia Clergue için

Pazar. Gözlerim mavi, dudaklarım parlak kırmızı, yanaklarım tombul ve pembe, saçlarım sarı ve kıvır kıvır. Adım Amandine. Aynada kendime baktığımda on yaşlarında bir kıza benzediğimi görüyorum. Bunda şaşıracak bir şey yok. Küçük bir kızım ve on yaşındayım.

Bir babam, bir annem, Amanda adında bir bebeğim ve bir de kedim var. Sanırım dişi. Adı Claude, bu nedenle dişi olduğu kesin değil. On beş gün kocaman karınla dolaştıktan sonra bir sabah baktım ki sepetinde, bacaklarını sağa sola oynatıp duran ve onun karnını emen, sıçan gibi dört şişko yavru...

Karın dedim de, karnı öylesine düzleşmiş ki dört yavrunun bir zamanlar orada yaşadığını ve oradan çıktığını anlayana aşkolsun! Evet, Claude'un dişi olduğundan hiç kuşkum kalmadı artık.

Yavruların adları Bernard, Philippe, Ernest ve Kamicha. Böylece

ilk üçünün erkek olduğunu biliyorum. Ama Kamicha'ya gelince, tabii ki kuşkuluyum.

Annem, kedilerin beşini birden evde tutamayacağını söyledi. Kendi kendime bunun nedenini araştırdım. O zaman okuldaki kız arkadaşlarıma kedi yavrusu isteyip istemediklerini sordum.

Çarşamba. Annie, Sylvie ve Lydie bize geldiler. Claude mırıldanarak bacaklarına sürtündü. Arkadaşlarım, artık gözleri açılmış ve sarsak sarsak yürümeye başlamış olan yavruları avuçlarına aldılar. Dişi kedi istemedikleri için Kamicha'yı bıraktılar. Annie Bernard'ı, Sylvie Philippe'i ve Lydie Ernest'i aldı. Bana da Kamicha kaldı ve doğal olarak ötekiler gittikten sonra onu daha çok sevdim.

Pazar. Kamicha'nın tüyleri tilki tüyü gibi kızıl, sol gözünün üstünde de beyaz bir leke var, sanki şey olmuş gibi... Sahi tam olarak ne olmuş gibi ki? Bir darbenin tersi. Bir öpücük. Bir fırıncı öpücüğü. Kamicha'nın bir gözü tereyağı sürülmüş gibi.

Çarşamba. Annemin evini, babamın da bahçesini seviyorum. Evde ısı hep aynı, yazın neyse kışın da o. Mevsim boyunca bahçenin çimenleri hep yeşil ve güzelce biçilmiştir. Annemin evinde, babamınsa bahçesinde birbirleriyle temizlik yarışı içinde olduklarını söylesem yeri. Evde parkeleri kirletmemek için keçe patenler üzerinde yürümek zorundasın. Bahçeye babam tiryaki konuklar için kültablaları koydu. Bence haklılar. Böylesi daha güvenceli. Ama bazen de sıkıcı oluyor.

Pazar. Küçük kedimin büyüdüğünü ve annesiyle oynarken her şeyi öğrendiğini gördükçe seviniyorum.

Bu sabah ağıla sepetlerine bakmaya gittim. Boştu! Kimsecikler yok! Claude dolaşmaya gittiğinde Kamicha ile kardeşlerini yalnız bırakıyordu. Bugün onu da yanına almış. Daha doğrusu onu kendisi götür-

mek zorunda kalmış, çünkü eminim, yavru, onun peşi sıra gidememiştir. Daha doğru dürüst yürüyemiyor. Peki nereye gitti acaba?

Çarşamba. Pazar gününden bu yana ortadan kaybolan Claude, ansızın dönüverdi. Bahçede çilek yiyordum, birden yumuşacık tüylerinin bacaklarıma sürtündüğünü hissettim. Bakmama gerek yok, biliyorum ki Claude bu. Yavrunun da dönüp dönmediğini anlamak için ağıla koştum. Sepet hâlâ boştu. Claude yaklaştı. Sepetin içine baktı ve altın gibi parıldayan gözlerini yumarak başını bana doğru kaldırdı. "Kamicha'yı ne yaptın?" dedim ona. Hiçbir şey demeden başını çevirdi.

Pazar. Claude artık eskisi gibi yaşamıyor. Eskiden tüm vaktini bizim yanımızda geçirirdi. Şimdi çoğu zaman çekip gidiyor. Nereye? Doğrusu bunu ben de bilmek isterdim. Onu takip etmeye çalıştım. İmkânsız! Kendisini göz hapsine aldığım zaman, bir yere kıpırdamıyor. "Ne bakıyorsun? Görüyorsun ki evdeyim" der gibi bir havaya bürünüyor.

Ama bir an dalgınlığıma gelmeyegörsün, pırr! Koydunsa bul Claude'u! Ara ara, hiçbir yerde bulamıyorsun. Ve ertesi gün bakıyorum, ateşin yanında, masum masum yüzüme bakıyor, sanki o kuzu gibi kediden haksız yere kuşkulanıyormuşum gibi.

Çarşamba. Biraz önce acayip bir şey gördüm. Karnım aç değildi, kimsenin bakışlarının üzerime çevrili olmadığını görünce tabağımdaki eti el altından Claude'a verdim. Köpekler -kendilerine et parçası ya da şeker fırlatıldığında- havada yakalar ve büyük bir güven içerisinde kıtır kıtır yerler. Kediler öyle değil. Onlar kuşkucu. Hemen kapmıyorlar. Yere düşmesini bekliyor, sonra eni konu inceliyorlar. Claude da öyle yaptı. Ama yiyeceği yerde et parçasını ağzına aldı ve annemin ya da babamın görmeleri durumunda beni azarlamaları riskini de göze alarak bahçeye götürdü.

Daha sonra bir çalının arasına gizlendi, kuşkusuz kendisini unutturmak için. Ama onu göz hapsinde tutuyordum. Birden duvara doğru

fırlayıp duvarın dibinden yüzükoyun koşmaya başladı, fakat pekâlâ ayaktaydı ve üç sıçrayışın ardından iki ayağı üzerinde doğruluverdi, verdiğim et parçası hâlâ ağzında tabii. Kendisini izlemediğimizden emin olmak istercesine yüzümüze baktı ve duvarın öte tarafına atlamasıyla gözden kaybolması bir oldu.

Anladım. Dört yavrusundan üçü elinden alınınca, sanırım bu olay Claude'un midesini bulandırdı ve Kamicha'yı güvence altına almak istedi. Onu duvarın öbür yanına sakladı ve bizim yanımızda olmadığı zamanlarını onun yanında geçiriyor.

Pazar. Haklıymışım. Biraz önce, üç aydır ortalıktan kaybolan Kamicha'yı gördüm. Aman! Ne kadar değişmiş! Bu sabah her zamankinden erken kalkmıştım. Claude'un bahçedeki ağaçlı yollardan birinde ağır ağır ilerlediğini gördüm. Ağzında ölü bir sıçan vardı. Şaşırtıcı olan çok tatlı bir homurtu çıkarıyor olmasıydı, sanırsın civcivleri arasında gezinen heybetli bir anaç tavuk. Derken kısa bir süre sonra civciv ortaya çıkıverdi, ama bu dört ayaklı, sırtında kızıl tüyleri olan bir civcivdi. Gözünün üstündeki beyaz lekeyi, hani şu tereyağ sürülmüş gözünü görünce hemen tanıdım onu. Tanrım ne kadar büyümüş! Sıçana pati vurmaya çalışarak annesinin yanında dört dönmeye başladı, Claude ise ağzındakini Kamicha yakalayamasın diye başını iyice yukarı kaldırıyordu. Sonuçta onu yere attı, gelgelelim Kamicha, hemen orada yiyeceği yerde, sıçanı kapıp çalıların arasına kaçtı. Korkarım bu küçük kedi, tamamen bir yaban kedisi olup çıkmış. Zorunlu olarak, duvarın öte tarafında, annesi dışında kimseyi görmeden büyüdü.

Çarşamba. Artık her gün herkesten önce kalkıyorum. Zor değil, hava öyle güzel ki! Ve böylece en azından bir saat boyunca evde canımın istediğini yapıyorum. Annemle babam uyuduklarından, yeryüzünde kendimi yapayalnız hissediyorum.

Bu beni biraz korkutuyor, ama aynı zamanda çok da eğlendiriyor. Tuhaf doğrusu. Babamların odasında kıpırtılar duyduğumda, üzülüyorum, şenlik bitiyor. Hem sonra bahçede, benim için yeni olan bir sürü şey görüyorum. Babamın bahçesi öylesine bakımlı, öylesine derli

toplu ki insan orada hiçbir şey olup bitmiyor sanır.

Bununla birlikte babam uyurken neler görülüyor neler! Tam güneş doğmak üzereyken bahçede büyük bir kıpırdanma oluyor. Bu, gece gezen hayvanların yattığı, gündüz gezen hayvanların kalktığı saat. Fakat öyle bir an geliyor ki hepsi bir arada oluyor. Karşılaşıyorlar, bazen de çarpışıyorlar, çünkü vakit hem gece, hem gündüz.

Gecekuşu güneş gözlerini kamaştırmadan geri dönmeye çabalıyor ve leylakların arasından çıkan karatavuğa sürtünüyor. Sincap havanın nasıl olduğunu anlamak için meşenin kovuğundan kafasını uzattığı anda, kirpi, çalıların çukurunda tortop oluyor.

Pazar. Hiç kuşkum kalmadı artık: Kamicha tamamen yabani bir kedi olmuş. Bu sabah onları, yani Claude ile onu, çimenlerin üzerinde görünce, dışarı çıktım, yanlarına gittim. Claude bana başını salladı. Mırıldanarak bacaklarıma sürtünmeye başladı. Kamicha ise bir sıçrayışta frenküzümü fidanlarının arasında kayboldu. Yine de tuhaf doğrusu! Annesinin benden korkmadığını pekâlâ görüyor. Neden kaçıyor o halde? Peki, annesi kaçmasına neden göz yumuyor? Yavrusuna, benim bir yabancı değil, dost olduğumu söyleyebilirdi. Hayır, yapmadı bunu. Ben yanlarına gittiğim anda, o, Kamicha'yı tamamen unutmuş gibiydi. Claude'un birbiriyle kesişmeyen ikili bir yaşamı vardı; biri duvarın ötesindeki yaşamı, öteki babamın bahçesiyle annemin evinde bizimle birlikte olan yaşamı.

Çarşamba. Kamicha'yı kendime alıştırmak istedim. Çimenlerin arasındaki küçük yolun ortasına bir tabak süt koydum ve eve gidip pencereden olup bitenleri izlemeye koyuldum.

Tabii ilk gelen Claude oldu. Tabağın önüne yerleşip ön ayaklarını birbirine bitiştirerek yalamaya başladı. Bir dakika sonra otların arasından Kamicha'nın beyaz benekli gözünü gördüm. Kendi kendine ne yapması gerektiğini sorarcasına annesini izliyordu. Sonra ilerledi, tabii dirsekleri yere değecek biçimde küçülüp sinerek ve yavaş yavaş annesine sürtünmeye başladı. Çabuk ol Kamicha, yoksa iş işten geçmiş olacak! Nihayet tabağa ulaştı. Yo yo, henüz değil! İşte hâlâ annesine sürtünerek tabağın çevresinde dolanıyor. Ne kadar da

vahşi! Gerçek bir yaban kedisi. Boynunu tabağa doğru uzatıyor, uzun bir boyun, uzun, tıpkı zürafa boynu gibi, bütün bunları tabaktan elden geldiğince uzak kalmak için yapıyor. Burnu süte dokunuverdi. Bunu hiç beklemiyordu. Doğrusu, bu yabani kedi, yemeğini şimdiye dek hiç tabakta yemedi. Ağzıyla dört bir yana süt damlaları sıçratıyor. Birden geri çekiliyor ve tiksinmiş bir halde dudaklarını yalıyor. Claude'un da ağzı burnu süt içerisinde, ama tınmıyor o. Tıpkı bir makine gibi düzenli bir biçimde harıl harıl tabaktaki sütü yalamayı sürdürüyor.

Kamicha silinmeyi bitirdi. Gerçekte yaladığı bu birkaç damla süt ona bir şeyi anımsattı. Çok eskilere uzanan bir anı bu. Yere yapışarak yeniden sürünmeye başlıyor. Ama bu kez annesine sürünüyor. Başını karnının altından daldırıyor ve emmeye koyuluyor.

Bakın şöyle oluyor: Büyük kedi sütü yalayarak içiyor, küçük kediyse emerek. Aynı süt olmalı, tabaktaki süt anne kedinin ağzına giriyor. Aradaki tek fark, tabaktan yavrunun ağzına ulaşıncaya kadar biraz ısınmış olması. Küçük kedi soğuk sütü sevmiyor. Onu ılıtmak için annesini kullanıyor.

Tabak boş. Claude onu öylesine yaladı ki güneşin altında ışıl ışıl parlıyor. Claude başını çeviriyor. Hâlâ emmekte olan Kamicha'yı görüyor. "Aa, neyapıyor bu yaramaz orada?" Claude'un patisi tokmak gibi iniyor. Yoo, öyle hızlı değil canım. Tüm tırnakları içeri çekilerek pençesinin altında kaybolmuş adeta. Ama darbe Kamicha'nın kafasına pat diye iniyor ve küçük kedi tortop olup yün yumağı gibi yuvarlanıveriyor. Bu onun aklını başına getirir artık, koskoca bir yavru olduğunu unutmaz bir daha. Bu yaşta emilir mi hâlâ?

Pazar. Kamicha'nın gönlünü fethetmeye çalışmak için duvarın öte tarafına geçmeye karar verdim. Biraz onun için, biraz da meraktan. Sanıyorum öbür tarafta değişik bir şey var, bir başka bahçe, bir başka ev, belki de Kamicha'nın bahçesi ve evi. Sanıyorum onun küçük cennetini tanırsam, dostluğunu kazanmam daha kolay olacak.

Çarşamba. Bugün öğleden sonra bitişikteki araziyi dolaştım. Pek büyük değil. Acele etmene gerek kalmadan, hareket noktasına dön-

men topu topu on dakika çekiyor. Gayet basit: Aşağı yukarı babamın bahçesi büyüklüğünde. Fakat şaşırtıcı bir yanı var: Kapısı, parmaklığı, hiçbir şeyi yok! Hiçbir açık yeri bulunmayan bir duvar. Ya da açıklıklar sonradan kapatılmış. Girmek için Kamicha gibi yapıp duvarı atlamaktan başka çare yok. Ama ben kedi değilim. O halde nasıl yapmalı?

Pazar. İlkin babamın bahçıvan merdiveninden yararlanmayı düşünmüştüm, ama merdiveni duvarın oraya dek taşımaya gücüm yeter mi bilmiyorum. Hem sonra merdiveni herkes görürdü. Çabucacık keşfedilirdim. Daha fazlasını bilemiyorum ama babamla annem tasarımdan haberleri olsa, düşündüklerimi uygulamamı engellemek için ellerinden geleni yaparlardı, bundan eminim. Yapacaklarım çok kötü ve bundan utanç duyuyorum, ama nasıl yapmalı ki? Kamicha'nın bahçesine gitmek sanıyorum gerekli ve harika bir şey, fakat bundan kimseye, özellikle de anneme ve babama söz etmemem gerek. Çok mutsuzum. Ve aynı zamanda da çok mutluyum.

Çarşamba. Bahçenin öte başında, kocaman dallarından biri duvara doğru uzanan kocamış, eğri büğrü bir armut ağacı var. Eğer bu dalın sonuna kadar yürüyebilirsem oradan belki duvarın üstüne ayağımı basabilirim.

Pazar. Tamam! Kocamış armut ağacı meselesi başarıyla sonuçlandı, ama ne korktum ya! Bir an bacaklarımı ayrılmış buldum, biri armudun dalında, öteki duvarın üstünde. Hâlâ avucumun içerisinde tuttuğum dalı bırakmaya cesaret edemiyordum. Az kalsın yardım çağıracaktım. Sonunda kendimi fırlatıverdim. Biraz öteye ve duvarın öte yakasına düşüverdim, ama dengemi topladım ve Kamicha'nın bahçesini izlemeye koyuldum.

İlk gördüğüm, bir yeşillik curcunası oldu, birbirine karışmış ağaçlar, dikenler, kırılmış dallar, böğürtlenler, alabildiğine boy atmış eğreltiotları ve daha bilmediğim bir dolu bitki. Babamın son derece temiz, bakımlı bahçesinin tam tersi. Her tarafında kurbağa ve yılan

kaynadığını düşündüğüm bu bahçeye inebileceğimi aklımın köşesinden bile geçiremezdim doğrusu.

Böylece duvarın üstünde yürümeye başladım. Bu da pek kolay değildi elbette, çünkü sık sık önüne dalıyla budağıyla bir ağacın çıktığını görüyor ve nereye basacağını şaşırıyordun. Hem sonra bazı taşlar yerlerinden oynamıştı ve bastıkça insanın dengesini kaybettiriyordu, bazılarının da üzerleri yosun bağlamıştı ve son derece kaygandı. Fakat daha sonra son derece şaşırtıcı bir şey fark ettim: Sanki benim için konulmuş ve uzun zamandır orada beni bekliyormuş gibi duran, çok sert bir ağaçtan yapılmış, biraz tavanarasına çıkmaya yarayan merdivenlere benzeyen bir merdiven şöyle eğimli bir biçimde duvara yaslanmıştı. Tahtaları yosun bağlamış ve çürümüştü, üzeri yapış yapış sümüklüböcekten geçilmiyordu. Ama yine de aşağı inmek için çok elverişliydi ve o olmasa bilmem ne yapardım.

Oldu. İşte Kamicha'nın bahçesindeyim nihayet. Aşağı yukarı burnumun hizasına kadar ot bürümüş her yanı. Ormanın arasında çok eskiden açılmış, şimdiyse kaybolmak üzere olan bir yoldan yürümem gerekiyor. Kocaman garip çiçekler yüzümü okşuyor. Karabiber ve un kokuyor bunlar, çok tatlı ama solunması biraz zor bir koku doğrusu. İyi ya da kötü olduğunu söylemek olanaksız. Hem güzel hem de kötü kokuyorlar denilebilir.

Biraz korkuyorum ama meraktan da çatlıyorum. Burada her şey uzun zaman, çok çok uzun bir zaman önce terk edilmiş gibi. Tıpkı güneşin batışı gibi, hem hüzün verici hem de güzel bir olay bu. Bir dönemeç, yeni bir yeşillik koridorunu geçiyor ve orta yerinde taş bir seki bulunan yuvarlak bir açıklığa varıyorum. Ve taşın üzerine oturmuş, kim biliyor musunuz? Kamicha! Evet yanına yaklaşışımı bir insan gibi sakince izliyor Kamicha. Tuhaf doğrusu, bana babamın bahçesinde gördüğümden daha büyük, daha güçlü gibi görünyor. Fakat ta kendisi, bundan kuşkum yok, hiçbir kedinin gözü onunki gibi benekli olamaz. Neyse uzatmayalım, son derece sakin, hemen hemen görkemli bir havası var. Deliler gibi kaçmıyor, tüylerini okşayayım diye yanıma da gelmiyor tabii, hayır, ayağa kalkıyor ve kuyruğu mum gibi dik, taşlığın öte başına doğru yürüyor. Ağaçların altına girmeden önce duruyor ve sanki kendisini izleyip izlemediğimi anlamak istercesine arkasına bakıyor. Evet Kamicha, geliyorum, geliyorum! Hoşnut bir tavırla gözlerini uzun uzun kapatıyor ve aynı sakin tavırla yürümeye

koyuluyor yeniden. Onu gerçekten tanıyamıyorum artık. Öteki bahçede böyleymiş demek ki! Kendi krallığında gerçek bir prens.

Böylece, kimisinde otların arasında tamamen kaybolan keçi yolunu izleyerek birkaç kez gidip gidip geliyoruz. Sonra nihayet vardığımızı anlıyorum. Kamicha yine duruyor, başını bana çeviriyor ve altın rengi gözlerini ağır ağır kapatıyor.

Küçük koruluğun bitiminde alabildiğine geniş yuvarlak bir çimenliğin orta yerinde yükselen sütunlu bir kameriyenin önündeyiz. Kırık ve yosun bağlamış mermer oturakların yer aldığı bir yol bu kameriyenin çevresini dolanıyor. Kameriyenin kubbesinin altında bir kaide üzerine oturtulmuş bir heykel var. Sırtında kanatları olan çırılçıplak küçük bir çocuk bu. Yanaklarında gamzeler oluşturan hüzünlü bir gülümsemeyle kıvır kıvır saçların yer aldığı başını önüne eğiyor ve parmağının birini dudaklarına doğru kaldırıyor. Yayını ve sadağını kaide boyunca sarkan oklarını düşürmüş.

Kamicha kubbenin altına oturmuş. Başını kaldırıp bana bakıyor. Taştan yapılmış çocuk kadar sessiz. Yüzünde onun gibi gizemli bir gülümseme var. İnsanın aynı sırrı, biraz üzücü ve çok tatlı bir sırrı paylaştıklarını ve bunu bana açıklamak istediklerini söyleyesi geliyor. Tuhaf doğrusu. Burada her şey hüzün verici, yıkık dökük bu kameriye, bu kırık banklar, içleri yabani çiçekten geçilmeyen bu çılgın çayırlar ama ben yine de büyük bir sevinç duyuyorum. Ağlamak istiyorum ve mutluyum. Babamın son derece bakımlı bahçesinden ve annemin mis gibi cilalanmış evinden uzakta olduğum için! Acaba bir daha oraya dönebilecek miyim?

Birden sır küpü çocuğa, Kamicha'ya, kameriyeye arkamı dönüyor ve duvara doğru kaçıyorum. Deliler gibi koşuyorum, dallar ve çiçekler yüzümde kamçı gibi şaklıyor. Duvara vardığımda, vardığım yer, biraz önce değirmencinin çürümüş merdivenini bıraktığım yer değil elbet; şöyle biraz bakınıyorum. Hah işte orada! Duvarın üstünde elden geldiğince hızlı yürümeye çalışıyorum. Kocamış armut ağacı. Atlıyorum. Çocukluğumun bahçesindeyim. Burada her şey ne kadar aydınlık, ne kadar düzenli!

Küçük odama çıkıyorum. Uzun uzun ağlıyorum, hüngür hüngür, bir amacı yok, laf olsun diye. Ve daha sonra uyuyorum biraz. Uyandığımda, aynaya bakıyorum. Giysilerim kirlenmemiş. Hiçbir şeyim yok. Aa, yoo, birazcık kan var. Bacağımda sızıntı halinde bir kan,

tuhaf doğrusu bir yerimde çizik yok. Ee bu kan ne öyleyse? Yazık. Aynaya yaklaşıyorum ve çok yakından yüzüme bakıyorum.

Mavi gözlerim, parlak kırmızı dudaklarım, tombul pembe yanaklarım, kıvırcık sarı saçlarım var.

Bununla birlikte artık on yaşında bir kıza benzemiyorum. Peki neye benziyorum? Parmağımı parlak kırmızı dudaklarıma doğru kaldırıyorum. Kıvırcık saçlı başımı önüme eğiyorum. Gizemli bir tavırla gülümsemeye koyuluyorum. Taştan çocuğa benzediğimi fark ediyorum...

O zaman göz kapaklarımın yanında yaşlar görüyorum.

Çarşamba. Kendi bahçesinde onu ziyaret edişimden bu yana Kamicha ile aramız çok sıkı fıkı. Güneşin altında yan gelip sere serpe uzanıyor ve saatlerce öyle kalıyor.

Karın dedim de, karnı bayağı değirmileşmiş. Günden güne daha bir şişip daha bir yuvarlaklaşıyor.

Kamicha dişi olmalı.

KÜÇÜK POUCET'NİN KAÇAMAĞI

NOEL MASALI

O akşam, şef Poucet'nin haftalardır takındığı gizemli tavırlardan kurtulmaya ve tasarılarını açıklamaya karar vermiş gibi bir hali vardı.

—Pekâlâ, bakın ne yapacağız, dedi yemekte sıra tam tatlıya geldiği sırada, uzun uzadıya ölçüp biçtikten sonra. Taşınıyoruz. Kunduzlar, yana yatmış küçük ev, birkaç parça salatalık, üç beş tavşan yetişen avuç içi kadar bahçe, bunlar bitti artık!

Ve bu şahane fikrin karısı ve oğlu üzerinde yapacağı etkiyi daha iyi görmek için bir süre sustu. Sonra tabaklarla örtüleri önünden uzaklaştırdı ve muşambanın üzerine dökülmüş ekmek kırıntılarını elinin yanıyla süpürdü.

—Farz edelim ki burası yatak odanız. Şurası banyo, şurası oturma odası, orası mutfak ve iki oda da cabası. Gömme dolaplarla birlikte

toplam altmış metrekare, duvardan duvara halılar, sıhhi tesisat ve şıkır şıkır ışıklar. Bundan âlâsı can sağlığı doğrusu. Mercure kulesinin yirmi üçüncü katı. Aklınız alıyor mu hiç?

Gerçekten akılları alıyor muydu? Bayan Poucet ürkmüş bir tavırla korkunç kocasına bakıyordu, sonra bir süredir giderek sıklaşmakta olan bir tavırla, Paris oduncular şefinin otoritesine meydan okumak için kendisinden destek ararmışçasına küçük Pierre'e döndü.

—Yirmi üçüncü katmış! Vay canına! Yanına kibrit almayı unuttuysan vay haline! dedi beriki.

—Dangalak! diye atıldı Poucet, son sürat çalışan dört asansör süs için mi konmuş! Bu modern binalarda merdiven yok gibi bir şey.

—Rüzgârlı havalarda dikkatli olman gerekecek!

—Rüzgârın en işi var! Pencereler bildiğin gibi değil. Açılmazlar.

—İyi ama halıları nereden silkeleyeceğim, diye geveledi Bayan Poucet.

—Halıların, halıların! Şu köylü alışkanlıklarından vazgeçmen gerekecek, biliyor musun. Elektrikli süpürgen olacak. Çamaşırın da öyle. Kurusun diye dışarı asmayı düşünmüyorsun herhalde!

—İyi de, diye itiraz etti Pierre, pencereler açılmaz cinstense nasıl hava alacağız?

—Pencere açmana gerek yok. Havalandırma düzeni var. Bir körük gece gündüz demeden kirli havayı dışarı püskürtüp yerini çatıdaki istenilen sıcaklığa getirilmiş temiz havayla dolduruyor. Zaten, kule ses geçirmez olduğu için pencerelerin sıkı sıkıya kapalı olması gerek.

—O yükseklikte ses geçirmez duruma getirilmiş öyle mi? Peki neden?

—Nedeni var mı, uçaklar yüzünden! Düşenebiliyor musunuz, Toussus-le-Noble'daki yeni pistten bin metre ötede olacağız. Her kırk beş saniyede bir jet çatıya teğet geçecek. Bereket versin, etrafı çevrili! Tıpkı denizaltılarda olduğu gibi... Evet işte böyle, her şey hazır. Ayın yirmi beşinden önce taşınabileceğiz. Bu size Noel armağanım olacak. Şans diye buna denir, yalan mı?

Peynirini bitirmek için kendisine bir parça daha kırmızı şarap dökerken birden iştahı kaçmış olan küçük Pierre üzgün bir tavırla, krem karameli tabağına yaydı.

—İşte çocuklar, modern yaşam bu, diye vurguladı Poucet. Ona uyum sağlamak gerek! Bu küflenmiş kır evinde sonsuza kadar küf bağlamak istemezsiniz herhalde! Zaten cumhurbaşkanı kendisi de söyledi:

Paris'in otomobile alışması gerekiyor, birtakım estetik değerler bundan zarar görecek kuşkusuz.

—O estetik değerler nedir, diye sordu Pierre.

Poucet kısa parmaklarını tarak yapıp siyah saçlarının arasından geçirdi. Bu yumurcak milleti, nerede aptalca sorular var, bulur çıkarırlar ha!

—Estetik değerler, estetik değerler... şey... nasıl desem ki.. şey canım, ağaçlar, diye buldu sonunda ve rahatladı. *Bundan zarar görecekler kuşkusuz,* bu da demektir ki onları kesmek gerek. Görüyorsun ya evlat, cumhurbaşkanı adamlarıma ve bana anıştırmada bulunuyor. Paris oduncularına güzel bir saygı belirtisi. Eh bunu da hak ettik doğrusu! Biz olmasak o ulu ağaçlar nasıl kendi kendine ortadan kalkar ve o kocaman caddeler ve park yerleri açılır. Bakma sen görünüşte pek göstermiyor ama, Paris ağaç dolu. Paris gerçek bir orman! Daha doğrusu öyleydi... Çünkü biz oduncular, bu iş için buradayız. Seçkin bir topluluğuz, evet. Çünkü bizler bir tür kuyumcuyuz, adeta son bir kez gözden geçiriyoruz. Kentin göbeğinde, çevresinde, hiçbir şeye zarar vermeden yirmi beş metrelik bir çınarı kesmek kolay mı sanıyorsun?

Bir kez çenesi açıldı ya hiçbir güç onu durduramaz artık. Pierre yalandan coşkulu bir dikkatle dinlermiş gibi donup kalmış bir halde babasına bakarken Bayan Poucet kalkıp bulaşık yıkamaya gitti.

—Saint-Louis adasındaki ulu kavakları ve Dauphine'dekileri sucuk gibi dilim dilim kesmek zorunda kaldık ve kütükleri birer birer iplerle aşağı indirdik. Ve bütün bunlar tek bir cam kırılmadan, tek bir araba zarar görmeden yapıldı. Paris Belediye Meclisi'nin şükran belgesine bile hak kazandık. Eh adalet de bunu gerektirir. Çünkü ilerde Paris, çeşitli yönlerde binlerce arabanın saatte yüz km hızla cirit attığı otoyollar ağına sahip olduğunda, buna en çok kimin emeği geçmiş olacak ha, sorarım size? Her tarafı dümdüz etmiş olan biz oduncuların!

—Peki çizmelerim?

—Ne çizmesi?

—Noel'de alacağına söz verdiğin çizmeler.

—Çizme mi, ben mi söz vermiştim? Ha, evet, elbette. Çizme dediğin burada bahçede çamurun, suyun içerisinde giymek içindir. Apartman yaşamında çizme giyilmez. Alt kattaki komşular ne der sonra?

Bak sana bir önerim var. Çizme yerine bir renkli televizyon alayım. Daha güzel olur, değil mi? Oldu mu, hadi kabul et!

İçten ve Paris oduncuları şefine özgü erkekçe bir gülümsemeyle oğlunun elini sıktı.

"Şakır şakır ışıklarınız da, havalandırma tertibatınız da sizin olsun. Ben ağaçları ve çizmelerimi istiyorum. Ebediyyen elveda. Biricik oğlunuz Pierre."

Veda pusulasını bir kez daha okurken "Yine yazımın çocuk yazısına benzediğini söyleyecekler" diye düşündü Pierre, kızgın bir tavırla. Ya yazım kuralları? Bir pusulanın saygınlığını ortadan kaldıracak büyük bir yanlış kadar gülünç bir şey olamazdı. Çizmeler. Acaba *ç* ile mi yazılıyordu ve *ler* takısı alıyor muydu? Evet takı mutlaka alması gerekir, çünkü tek bir çizme değil ki, iki tane.

Pusula orta yerinden katlanıp üçgen prizma oluşturacak biçimde mutfak masasının görünür bir yerine konulmuştu. Annesiyle babası akşam oturmasına gittikleri dostlarından dönünce onu bulacaklar. Ama o, o saatte çoktan uzaklaşmış olacak. Tek başına mı? Pek sayılmaz. Küçük bahçeyi geçiyor ve koltuğunda bir kafesle üç tavşan beslediği kümese doğru yöneliyor. Tavşanlar da yirmi üç katlı kuleleri sevmezler.

Böylece Rambouillet ormanına giden 306 nolu karayolunun kıyısına varmıştı. Çünkü Rambouillet ormanına gitmek istiyordu. Daha doğrusu pek belirli bir görüşü yoktu bu konuda kuşkusuz. Son kez tatile çıktıklarında Vieille-Eglise köyünün oradaki küçük gölün çevresinde bir karavan grubu görmüştü. Belki içlerinden bir kısmı hâlâ oradaydı ve onu yanlarına almak isteyen çıkabilirdi...

Aceleci aralık gecesi bastırıverdi. Yolun kıyısında, yapılan uyarılara aldırış etmeden sağdan yürüyordu, ama otostopun da kendine göre birtakım kuralları vardı. Ne yazık ki Noel'e topu topu iki gün kalmıştı ve sürücülerin çok acelesi var gibiydi. Farlarını bile trafik kurallarına uygun olarak yakmadan yel gibi geçiyorlardı. Pierre uzun, çok uzun bir süre yürüdü. Henüz yorulmamıştı, ama yanına aldığı

kafesin bir koltuğundan ötekine geçmesi giderek sıklaşmaya başlamıştı. İşte nihayet bir ışık kümesi, renkli ışıklar ve gürültü. İçi çeşitli aletlerle dolu bir dükkânı olan bir benzin istasyonuydu burası. Kocaman bir TIR kamyonu benzin pompasının önüne park etmişti. Pierre sürücüye yaklaştı.

—Rambouillet yönüne gidiyorum. Binebilir miyim?

Sürücü, delikanlıyı şöyle bir kuşkuyla süzdü.

—Kaçıp maçmıyorsun ya?

Bu konuda tavşanların aklına harika bir fikir geliyor. Birbiri ardı sıra kafalarını kafesten çıkarmaya başlıyor. Kaçan insan koltuğunun altına içinde canlı tavşanlar bulunan bir kafes kıstırır mı? Sürücünün tedirginliği geçiyor.

—Hadi hop! Atla bakalım, götüreyim!

Bu Pierre'in ilk kez bir ağır vasıtada yolculuk edişi. Ne kadar da yüksekmiş! İnsan kendini fil sırtında sanıyor. Farlar, gecenin karanlığında, evlerin cephelerinde ağaç, hayalet, bir görünüp bir yok olan yaya ya da motosikletli insan siluetlerinin ortaya çıkmasına yol açıyor. Christ-de-Saclay'den sonra, yol daha daralıp daha dolambaçlı hale geliyor. Gerçekten kıra varıldı artık. Saint-Rémy, Chevreuse, Cernay. Tamam, ormana giriliyor.

—Bir kilometre sonra ineyim, diyor Pierre rasgele.

Gerçekte korku ve kaygılar içinde ve kamyondan ayrılırken sanki kendisini denize atmak için gemiden ayrılıyormuş gibi bir duygu içerisinde. Birkaç dakika sonra kamyon yolun kıyısında yerleşiyor.

—Fazla bekleyemem, diyor sürücü. Haydi hop! Hepiniz iniyorsunuz!

Gelgelelim yine de elini daldırıp oturduğu koltuğun altından bir termos çıkarıyor.

—Ayrılmadan önce istersen bir yudum sıcak şarap iç. Bizimki kor bunu hep. Ben sek beyaz şarabı tercih ederim.

Şurubumsu sıvı içini yakıyor ve tarçın kokuyor, ama ne de olsa şarap, kamyon hırıldayarak, egzoz patlatarak ve uğuldayarak sarsıla sarsıla uzaklaşmaya koyulduğunda Pierre biraz kafayı bulmuştu. "Evet, gerçekten filmiş", diye düşünüyor kamyonun gecenin içinde kaybolduğunu görünce "Ama çarkıfelekler ve kırmızı ışıklar yüzünden bir fili rahatça Noel ağacı sanabilir insan."

Noel ağacı bir virajda gözden yitiyor ve Pierre yeni baştan gece-

nin karanlığıyla baş başa kalıyor. Ama kapkara bir gece değil. Bulutlarla kaplı gökyüzünde belli belirsiz bir ışıltı var. Pierre yürüyor. Küçük göle varmak için bir yoldan sağa sapmak gerektiğini düşünüyor. Evet işte burası yol, ama sola dönüyor. Çok yazık! Hiçbir şeyden emin değil. Sola git. Şu sıcak şarabın başının altından çıkıyor olmalı bütün bunlar. İçmemeliydi. Uykudan neredeyse yığılıverecek. Ve şu lanet kafes kalçasını kesiyor. Acaba bir dakika bir ağacın dibinde dinlense miydi? Örneğin her tarafa kuru iğne yapraklar saçmış şu ulu köknarın altında? Sahi tavşanları kafesten çıkarmalı. Canlı tavşan kürkleri insanı sıcacık tutar. Battaniye gibi. Tavşanlar, Pierre'e sokuluyor, küçük burunlarını giysisinin altına gömüyorlar. "Ben onların yuvasıyım" diye düşünüyor gülümseyerek. "Canlı bir yuva."

Yıldızlar, çevresinde şaşkınlık çığlıkları ve neşeli kahkahalar atarak dans ediyorlar. Yıldızlar mı? Hayır, fener bunlar. Ürperti verici eciş bücüş cücelerin ellerinde bu fenerler. Eciş bücüş cüceler mi? Hayır, küçük kızlar. Pierre'nin etrafında toplanıyorlar.

—Bir çocuk bu! Kaybolmuş! Terk edilmiş! Uyumuş! Uyanıyor.

—Merhaba! İyi akşamlar! Hi, hi, hi! Adın ne? Benim adım Nadine, benimki Christine, Carine, Aline, Sabine, Ermeline, Delphine...

Birbirini ite kaka gülmekten katılıyorlar ve fenerler dönüp duruyor. Pierre el yordamıyla sağını solunu yokluyor. Kafes hâlâ orada, ama tavşanları aradınsa bul. Ayağa kalkıyor. Yedi küçük kız etrafını kuşatıyor, aralarına alıp götürüyorlar, onlara direnmek olanaksız.

—Soyadımız Logre. Hepimiz kardeşiz.

Yedi fenerin sarsılmasına yol açan yeni bir kahkaha tufanı başlıyor.

—Şuracıkta oturuyoruz. Bak, şu ağaçların arasındaki ışığı görüyor musun? Peki sen? Nereden geliyorsun? Adın ne?

Bu ikinci ad soruşları oluyor. "Pierre" diyor. Hep bir ağızdan haykırıyorlar: "Konuşuyormuş! Konuşmayı biliyormuş! Adı Pierre'miş! Gelsene, Logre ailesiyle tanıştıralım seni."

Kaba yontulmuş sert taştan yapılmış temeli dışında tümüyle ağaçtan ev. Birçok binanın beceriksizce bir araya gelmesinden oluşmuş yıkık dökük ve karmaşık bir yapıya benziyor burası. Gelgelelim olan oluyor, Pierre birden kendini evin büyük salonunda buluyor. Orada ilk gördüğü ağaç kütüklerinin alev alev yandığı anıtsal bir şömine oluyor. Ateşin sol tarafındaysa, sorgun dalından yapılmış büyük bir

koltuk, gerçek bir taht, kemer tokalarından, kaytanlardan, çatkılardan, taçlardan ve aralarında alevlerin parıldadığı gülçelerden oluşmuş, hafif, tüy gibi bir koltuk.

—Burası, yemeğimizi yediğimiz, şarkımızı söylediğimiz, dans ettiğimiz, birbirimize hikâyeler anlattığımız yer, diye açıklıyor kızlar, yedisi bir ağızdan. Şu yandaki de yatak odamız. Şu yatak, tüm çocukların ortak yatağı. Gel bak, ne kadar büyük.

Gerçekten de Pierre, ömründe bu kadar büyük, üzeri kırmızı balon gibi şişmiş bir yatak örtüsüyle kaplı, tam dört köşe bir yatak görmemişti. Yatağın üst kısmında uyuma isteği uyandırması istenircesine, bir çerçeve içerisine işlenmiş ***Savaşma seviş*** sözü asılmıştı. Ama yedi şeytan Pierre'i bir başka odaya, yün ve balmumu kokan ve açık renk ağaçtan yapılmış bir dokuma tezgâhının nerdeyse adım atacak yer bırakmadığı kocaman bir atölyeye sürüklüyorlar.

—Annemiz kumaşlarını burada dokur. Şimdi onları taşrada satmaya gitti. Biz de burada babamızla onu bekliyoruz.

Tuhaf aile, diye düşünüyor Pierre. Anne çalışıyor, baba eve bakıyor.

İşte yeniden salondaki ateşin önündeler. Koltuk kıpırdıyor. Havadar taht boş değilmiş demek ki. Kuğu boynu gibi kıvrılmış kolları arasında biri vardı.

—Baba, bu Pierre!

Logre ayağa kalkıyor ve Pierre'e bakıyor. Vay canına, ne kadar büyük! Gerçek bir orman devi! Ama her şeyin bir tatlılığa dönüştüğü, narin, esnek bir dev, alnı kuşatan bir bağ ile boğulmuş uzun sarı saçları, yumuşacık, boğum boğum altın rengi sakalı, masmavi sevecen gözleri, kalem işlemeli gümüş takıların, zincirlerin, kolyelerin birbirine karıştığı bal rengi deriden giysileri, tokaları üst üste bağlanmış üç kemer ve özellikle, -tanrım!- özellikle çizmeleri, dizlerine kadar gelen pas renginde yumuşacık uzun konçlu süet çizmeleri, onlar da halkadan, zincirden, sikkeden geçilmiyor.

Hayranlıktan ağzı bir karış açık kalan Pierre ne diyeceğini, ne dediğini bilemiyor. "Tıpkı şey gibi güzelsiniz..." diyor. Logre gülümsüyor. Beyaz dişlerinin otuz ikisini birden göstererek gülümsüyor, bu arada tüm kolyeleri, işlemeli yeleği, avcı pantolonu, ipek gömleği ve özellikle, -ah o çizmeler!- özellikle uzun konçlu çizmeleri de gülümsüyor adeta.

—Ne gibi, diye soruyor.

Afallamış olan Pierre, bir sözcük, şaşkınlığını, kendisini büyüleyen şeyi en iyi biçimde anlatacak sözcüğü arıyor.

—Tıpkı bir kadın gibi, diye kesip atıyor bir solukta.

Kızların kahkahası çınlıyor, Logre'unki de ve sonunda, aileyle bütünleşmenin mutluluğu içerisinde Pierre de makaraları koyuveriyor.

—Haydi yemeğe, diyor Logre.

Masanın etrafında bir itişip kakışma ki sormayın, çünkü kızların her biri Pierre'in yanında olmak istiyor!

—Bugün servis sırası Sabine ve Carine'in, diye anımsatıyor Logre yumuşak bir tavırla.

Pierre rendelenmiş havuçlar dışında, kızların sofraya koydukları ve herkesin çekinmeden apar topar yemeye koyulduğu yemeklerden hiçbirini tanımıyor. Adlarının sarmısak püresi, pilav, karaturp, üzüm şekeri, yosun turşusu, ızgara soya, haşlanmış yaban şalgamı olduğunu söylüyor ve üzerlerine akağaç şurubuyla çiğ süt dökerek yalayıp yuttuğu daha birçok şeyin adını sıralıyorlar. Gözü kapalı hepsini nefis buluyor.

Daha sonra sekiz çocuk ateşin başına oturuyor ve Logre şöminenin etekliğinden bir gitar alıyor. Önce akort için bir iki tel tıngırdatıp birkaç hüzünlü ve ahenkli ses çıkarıyor. Ama ezgi yükseldiğinde Pierre şaşkınlıktan irkiliyor ve dikkatle yedi kızın yüzlerini izlemeye koyuluyor. Hayır, sessiz ve can kulağıyla dinliyor kızlar. Bu ince ses, en ufak bir çaba göstermesine gerek kalmadan en keskin ses titretmesine kadar çıkan bu hafif soprano ses, gerçekten Logre'un siyah siluetinden çıkıyor.

Daha beter şaşkınlıklara uğramasındı sakın? Hayır, böyle bir şey yok, çünkü kızlar sigaraları elden ele dolaştırıyorlar ve yanındaki kız -Nadine mi Ermeline mi?- bu sigaralardan birinden derin bir nefes çektikten sonra teklifsizce onun ağzına tepiştiriyor. Tuhaf, biraz buruk, biraz da şekerli bir tadı var bu sigaraların ve dumanı insanı hafifleştiriyor, kuş gibi yapıyor, siyah uzamda mavi çarşaflar gibi dalgalanarak kendisi kadar hafifletiyor.

Logre gitarını koltuğun yanına dayıyor ve dalgın, düşünceli bir susunluk içerisinde uzun uzun bakıyor. Sonunda silik ve derin bir sesle konuşmaya başlıyor.

—Beni dinleyin, diyor. Bu akşam, yılın en uzun gecesi. Böylece

size yeryüzündeki en önemli şeyden söz edeceğim. Sizlere ağaçları anlatacağım.

Yine uzun süre susuyor, sonra yeni baştan konuşmaya başlıyor.

—Beni dinleyin. Cennet denilen şey neydi? Bir orman. Ya da daha çok bir koruluk. Koruluk, çünkü ağaçlar daha temiz bir biçimde, birbirlerinden oldukça aralıklı dikilmişti, çalılar dikenler yoktu. Özellikle de her biri başka bir esasa dayanıyordu. Şimdi olduğu gibi değil. Burada örneğin, yüzlerce kayın ağacının, hektarlarca köknardan sonra geldiğini görüyoruz. Hangi esas söz konusuydu? Unutulmuş, bilinmeyen, olağanüstü, yeryüzünde artık bir araya gelmeyen mucize türünden esaslar, bunun nedenini birazdan öğreneceksiniz. Gerçekte bu ağaçların her birinin meyvesi vardı ve her çeşit meyvenin kendine özgü sihirli bir erdemi bulunuyordu. Biri iyiyi kötüden ayırt edecek beceriyi kazandırıyordu. Cennetin bir numaralı meyvesiydi bu. İki numaralı meyveyse sonsuz yaşam bahşediyordu. Bu da kötü değilditabii. Bir de ötekiler vardı. Güç kazandıranlar, yaratıcı zekâ için birebir olanlar, yediğinizde bilgeliğe, her yerde hazır ve nazır olma yeteneğine, güzelliğe, cesarete, sevgiye ve Yehova'nın ayrıcalığı olan tüm nitelik ve erdemlere kavuşacaktınız. Ve bu ayrıcalığı Yehova kuşkusuz yalnızca kendine saklamak istiyordu. Bu nedenle Adem'e: "Bir numaralı ağacın meyvesini yersen ölürsün" dedi.

"Yehova gerçeği mi söylüyordu, yoksa kıtır mı atıyordu? Yılanın dediğine bakılırsa Yehova'nın sözleri yalandı. Adem'in yapacağı tek şey vardı, o da denemek. Ölecek mi, yoksa iyiyi kötüden ayırt etme yeteneğine mi kavuşacak bunu görecekti. Tıpkı Yehova gibi."

"Havva'nın da kışkırtmasıyla Adem kararını verir. Meyveyi ısırır. Ve ölmez. Tersine gözleri açılır, iyiyi kötüden ayırmaya başlar. Şu halde Yehova yalan söylemiştir. Yılanın sözleriyse gerçektir."

"Yehova çılgına döner. Şimdi artık korkusu kalmadı ya, insanoğlu tüm yasak meyveleri yiyecek ve aşama aşama ikinci bir Yehova olacaktır. Sonsuzluğu sağlayan iki numaralı ağacın önüne en kısa zamanda, kılıcı kıvrım kıvrım alevler saçan bir Kerubin yerleştirir. Daha sonra Adem ve Havva'yı sihirli koruluğundan dışarı attırır ve ağaçsız bir ülkeye sürgüne yollar."

"İşte insanların laneti demek ki şuradan geliyor: İnsanlar bitkiler aleminde doğup hayvanlar âlemine düşmüşler. Oysa, ne demektir hayvanlar âlemi? Avcılık, şiddet, cinayet, korku. Bitkiler dünyasıysa ter-

sine, toprağın ve güneşin birleşmesinden meydana gelen sakin bir çoğalmadır. Bu nedenle tüm bilgelik, bir ormanda otobur insanların yürüttükleri bir ağaç düşüncesi üzerine temellenebilir..."

Ateşe odun atmak üzere ayağa kalkıyor. Sonra yeniden yerine geçiyor ve uzun bir suskunluğun ardından:

— Bakın, diyor. Ağaç nedir? Ağaç, en başta, gökteki dallarla yeraltındaki kökler arasında belli bir dengedir. Bu salt mekanik denge kendinde tüm bir felsefeyi içerir. Çünkü kökler, her geçen gün biraz daha derine dalıp yapıyı sağlamlaştırmak için gitgide daha fazla kök taslaklarına ve kökçüklere ayrıldıkça dalın da o ölçüde yayılacağı; genişleyeceği ve her geçen gün biraz daha geniş gökyüzü parçasını kucaklayacağı açıkça ortadadır. Ağaçları tanıyanlar, bazı türlerin -özellikle sedir ağaçları- dallarını düşüncesizce, köklerinin taşıyabileceğinin çok çok ötesinde geliştirdiklerini bilirler. O zaman tüm sorun, ağacın yükseldiği alana bağlı, eğer taban sağlam değilse, toprak gevşek ve hafifse bu devi alaşağı etmek için hafif bir fırtına yeter de artar bile. Görüyorsunuz ya, ne kadar yükselmek isterseniz, ayaklarınızın o ölçüde yere basması gerekir. Her ağaç bunu böyle söyler size.

"Hepsi bu değil. Ağaç, canlı bir varlık, ama yaşamı hayvanınkinden çok farklıdır. Bizler soluk alırken kaslarımız havayla dolan göğsümüzü şişirir. Sonra havayı dışarı atarız. Havayı içimize çekmek ya da dışarı püskürtmek, bizlerin kendi kendimize, tek başımıza, kendi isteğimizle aldığımız bir karardır; havanın iyi ya da kötü oluşuna, rüzgârın esişine, güneşe, ne bileyim işte, hiçbir şeye aldırmadan olur bu. Bizler kendimizden başka dünyadaki herkesten ve her şeyden kopuk bir yaşam sürüyoruz, kendimizden başkasına ve başka şeye düşmanız adeta. Bir de ağaca bakın. Onun ciğerleri, yapraklarıdır. Ağacın soluk alışı rüzgârdır. Rüzgâr ağacın hareketidir, yaprakların, sapçıkların, sapların, dalların, dalcıkların, kolların ve sonunda gövdenin hareketi. Ama aynı zamanda soluk alma, soluk verme, terlemedir. Ve bu iş için güneş de gereklidir, yoksa ağaç yaşayamaz. Ağaç rüzgâra ve güneşe çok bağlıdır. Onlarsız olamaz. Yaşamını doğrudan evrenin iki memesinden, rüzgârdan ve güneşten emer. Yalnızca bir bekleyiş söz konusudur. Güneşi ve rüzgârı bekleyiş içerisinde uçsuz bucaksız bir yaprak ağı kurulması söz konusudur. Ağaç bir rüzgâr kapanıdır, bir güneş kapanıdır. Hışırdaşarak ve dört bir yana ışık okları saçıve-

rerek kıpırdandığında, bu demektir ki bu iki büyük balık, yani rüzgâr ve güneş, gelip onun klorofil ağına takılıverdi..."

Logre gerçekten konuşuyor mu, yoksa düşünceleri herkesin içmeyi sürdürdükleri tuhaf sigaraların mavi kanatlarından mı yayılıyor? Pierre bu konuda bir şey söyleyecek durumda değildi. Gerçekte tıpkı ulu bir ağaç gibi -kestane ağacı, evet, neden illa kestane, o kadarını bilmiyor, ama tamamen o ağaç işte- salınıyor ve Logre'un sözleri ışıltılı bir hışırtıyla gelip dallarına yerleşiyordu.

Daha sonra ne oluyor? Gözünün önünde, hayal meyal kare biçimdeki büyük yatak ile odanın dört bir yanında uçuşan bir yığın giysi -genç kız giysileri ve bu arada bir de delikanlı giysisi- ve neşeli kahkahalarla karışık bir itişip kakışma curcunası canlanıyor. Ve sonra alabildiğine geniş yatak örtüsünün altında, çevresinde bu çıtırtı kızların kıpırtıları, on dört narin elin tatlı okşayışları arasında, kahkahadan boğularak geçen yumuşacık ve rahat, nefis bir gece...

Pencerelerden kirli bir sarılık süzülüyor. Birden tiz polis düdükleri işitiliyor. Kapıya gümbür gümbür vuruluyor. Küçük kızlar ortası delinmiş geniş yatakta Pierre'i tek başına bırakarak çil yavrusu gibi dağılıyorlar. Sesler daha da artıyor, öyle ki insan kapıya değil de kesimi yapılacak bir ağaca baltayla vuruyorlar sanır.

— Polis! Derhal açın!

Pierre kalkıyor ve alelacele giyiniyor.

— Günaydın Pierre.

Bütün gece kendisine tatlı sözler etmiş olan bu sevimli ve müzikli sesi tanıyarak arkasını dönüyor. Logre karşısında. Deri giysileri, mücevherleri, alnına bağladığı bant yok artık. Sırtında amerikan bezinden uzun bir gömlek, bir çizgiyle ortadan ikiye ayrılmış saçları omuzlarına dökülü ve yalınayak.

— Yehova'nın askerleri beni tutuklamaya geliyorlar, diyor serinkanlıca. Ama yarın Noel. Ev yağmalanmadan önce gel benden armağan olarak bir şey seç, çölde sana eşlik edecek bir eşya.

Pierre, onun peşinden içinde soğuk kül yığınından başka bir şey bulunmayan şöminenin yer aldığı büyük salona geçiyor. Logre, belli belirsiz bir el hareketiyle, masanın, sandalyenin üzerine atılmış, duvarlara asılmış, yerlere saçılmış başlıbaşına arı ve yabanıl bir hazine olan garip ve şiirsel eşyaları gösteriyor. Ama Pierre'in gözü ne kakmalarla işlenmiş kılıçta ne kemerin tokalarında ne tilki derisinden yelekte ne taçlarda, kolyelerde ne de yüzüklerde. Nerdeyse masanın altına doğru itilmiş, uzun konçları fil kulakları gibi acemice yanlarına düşmüş bir çift çizmeden başka bir şeyi görmüyor onun gözü.

— Onlar sana çok büyük gelir, diyor Logre, ama önemli değil. Al paltonun altına sokuver. Ve evinde canın çok sıkıldığında, odanın kapısını kilitle, onları ayağına geçir ve bırak seni ağaçlar ülkesine götürsünler.

O sırada büyük bir gürültüyle kapı açılıyor ve içeriye üç adam dalıyor. Sırtlarında jandarma üniforması var ve Pierre, Paris oduncular şefinin onların peşi sıra koştuğunu görünce şaşırmıyor.

— Demek kaçakçılık ve uyuşturucu kullanma yetmiyor artık sana, diye kükrüyor jandarmalardan biri Logre'un yüzüne. Bir de reşit olmayan çocuğu baştan çıkarırsın, öyle mi? Yapmadığın bir bu kalmıştı.

Logre'un yaptığı tek şey, bileklerini ona doğru uzatmak oluyor. Bu sırada Poucet, oğlunu görüyor.

— Ah, buradasın demek! Bundan emindim! Git beni arabada bekle, hele şunu bir yakalasınlar!

Sonra öfkeyle ve midesi bulanarak çevreyi incelemeye koyuluyor.

— Ağaçlar mantar ve kötülük üretiyorlar. En başta Boulogne ormanı örneğin, ne olduğunu biliyor musunuz? Bir açık hava genelevi! Bakın, biraz önce ne buldum!

Jandarma komutanı işlemeli çerçeveye doğru eğiliyor: ***Savaşma, seviş!***

— Bu, bir suç delili, diyor: Reşit olmayan bir çocuğu fuhşa sürükleme ve orduya hakaret girişimi! Ne rezillik!

Mercure kulesinin yirmi üçüncü katında, Poucet ve karısı renkli televizyonlarının ekranında, başlarına palyaço şapkaları giymiş, birbirlerine konfetiler ve serpantenler atan kadınlara ve erkeklere bakıyorlar. Geceyarısı verilen Noel yemeği bu.

Pierre odasında yalnız. Kilidin anahtarını çeviriyor, sonra yatağının altından altın sarısı deriden yumuşak çizmeleri çıkarıyor. Ona öyle bol geliyorlar ki giymek hiç de sorun olmuyor. Yürümesine engel olabilirdi, ama böyle bir şey söz konusu değil. Bunlar düşsel çizmeler.

Yatağının üzerine uzanıyor, gözleri kapalı beklemeye koyuluyor. İşte gidiyor, çok uzağa gidiyor. Üzerleri yağ bağlamış küçük şamdanlar gibi dikili çiçeklerin yer aldığı dev bir kestane ağacı oluveriyor. Masmavi gökyüzünün hareketsizliğinde asılı. Ama birden bir rüzgâr esiyor. Pierre yavaşça gürüldüyor. Binlerce yaprağı havada titreşmeye başlıyor. Dalları dua edermişçesine kalkıp kalkıp iniyor. Bir güneş yelpazesi açılıyor ve kapanıyor suyeşili gölgesinde. Son derece mutlu o. Koca bir ağaç...

TUPİK

— Sakalın batıyor!

Küçük çocuk kendisini öpmek isteyen babasının kucağında kıvranıp duruyordu. Onu kaçırtan yalnızca adamın kirpi gibi sakalları değildi; külrengi derisi, tütün ve tıraş sabunu kokusu, toz rengi takım elbisesi, ağırbaşlı bir kravatın renk katmadığı sert takma yakası... Bütün bunların payı vardı bunda. Hayır, bu adamda gerçekten hoşa giden ve okşayıcı hiçbir yan yoktu ve sevgi gösterileri cezadan farksızdı. Üstelik de oğlunun tepkilerine alaylı cevaplar vererek, örneğin ona 'Tupik*, küçük kirpim benim' diyerek olayları kızıştırmaktan başkaca bir şey yapmamıştı.

---

* **Sakalın batıyor** anlamında **Tu piques** sözünün okunuşundan oluşan gönderme. (Ç.N.)

— Buraya gel, Tupik! diyordu. Gel babayı öp bakalım!

Çocuk bu yakıştırma adı ilk kez duyduğunda tüyleri diken diken olmuştu. Evet, kendisinin tamı tamına bir kirpi yavrusu, sırtı, uçları kurt kaynayan bir fırçayla örtülü pis bir minyatür domuz olduğunu hissetmişti. Pöh! Öfkeden ve tiksintiden bas bas bağırmaya başlamıştı. Neyse ki annesi oradaydı. Onun kollarına sığınıvermişti.

— İstemiyorum, Tupik olmak istemiyorum.

Annesi onu kokusuyla sarıp sarmalamıştı. Kremli ve boyalı yanağını çocuğun alevler içinde yanan yanağına yapıştırmıştı. Sonra ağırbaşlı ve yatıştırıcı sesi bir mucize gibi tuzağı işlemez hale getirmiş, yatıştırıcı imge onun öfkelenmiş düşgücü üzerine soğuk bir el gibi konmuştu.

— Fakat biliyorsun, kirpi yavrularının dikenleri yoktur, çok yumuşak ve çok temiz kılları vardır. Dikenleri öyle hemen çıkmaz. Daha sonra, ne zaman ki büyürler, o zaman çıkar. Erkek oldukları zaman.

Erkek olmak. Aynı babam gibi. Gelecekle ilgili konulardan hiçbiri bu kadar itici gelmiyordu Tupik'e. Birkaç kez babasının tıraş oluşunu izlemişti. Başparmakla işaret parmağı arasına tuhaf bir biçimde kıstırılmış olan kırmalı usturası, hani zaman zaman kasatura da dedikleri şu sedef saplı eski usturalardan biri, içerisi kıl parçalarından geçilmeyen sabun köpüğünü önüne katıp sürükleyerek cildi kazıyordu. Babası, yüzünü kılıktan kılığa sokan gülünç tavırlar takınarak boynunu ve yanaklarını kazıyıp dururken, kirli kar yığınlarından farksız bu sabun köpükleri musluktan akan suyla birlikte küçük kümeler halinde akıp gidiyordu. Son olarak sıra üst dudak kısmına geliyordu ve bu iş için ucunu parmaklarıyla tuttuğu burnunu yukarı doğru kıvırıyordu. Daha sonra tıraşı bitirmiş olan babası onu kolları arasına almasın diye hemen sıvışıyordu Tupik. Tıraşı gerçekten bitmiş miydi? Ya göğsündeki şu kara kıllara ne demeli?

Buna karşılık, annesini tuvalet masasında görmemişti hiç Tupik. Odasında tek başına içtiği limonlu çayın ardından, bir buçuk saat banyoya kapanıyordu o. Ve sırtında muslin bir sabahlıkla buradan çıktığında, artık bir tanrıça, sabah tanrıçası, bir gül gibi taze, lanolinler sürünmüş, bir kısmını tüllerin gizlediği yüzüyle Tupik'in yatağının başucuna doğru eğilen ve kendisine: "Aman öpme n'olursun, saçımı bozarsın!" diyen akşamın kara meleğinden çok farklı oluyordu. "Bari eldivenlerinizi verin" diye ısrar etmişti bir gün. Ve annesi razı ol-

muş, siyah oğlak derisinden yapılmış, yeni yüzülmüş gibi diri ve ılık bu eldivenleri bırakıvermişti ve çocuk bu boş elleri, anne ellerini vücuduna sarmış ve onların okşayışlarıyla uyuyakalmıştı.

Tupik ve ailesinin oturdukları Sablons sokağındaki güzel dairenin, salondan dipteki odalara giden dar koridora ayak altından kalksın diye asılmış dev boyutlu, önrafaellocu eski tablo hesaba katılmayacak olursa çocuğun düşlerine kaynak oluşturacak pek fazla bir yanı yoktu. Tupik'in, bu loş geçitten her geçişinde başının üzerinde, bu korkunç resimlerin ağırlığını hissedişi dışında, kimsenin bu tabloyu gördüğü yoktu. Tabloda ***Kıyamet günü*** betimleniyordu. Üst üste binmiş dağların oluşturduğu bir mahşer manzarasının ortasında ışıktan bir varlık belirgin bir biçimde görünüyordu ve cehennemde yananlarla Tanrı'nın sevgili kulları arasında açımsanamaz bir paylaşımı yönetiyordu. Tanrı'nın sevgili kulları, şarkılar söyleyip hurma dallarıyla yelpazelenerek pembe bulutlardan büyük bir merdivenle gökyüzüne doğru yükselirken cehennemlik kullar granit bir yeraltı geçidine gömülüyorlardı. Oysa, çocuğu en çok çeken yan, insanların vücutlarının anatomisiydi. Çünkü esmer tenli, kara kıllı cehennemlik kullar, çıplaklıkları içerisinde muhteşem kaslarını sergilerken solgun tenli ve narin yapılı olan Tanrı'nın sevgili kulları zayıf ve hassas bedenlerini etekleri yerlere kadar dökülen giysilerin altına saklıyorlardı.

Hava güzel olduğu zamanlar, Tupik, öğle sonraları hizmetçiyle Desbordes-Valmore alanına gidiyordu. Yaşlı Marie, kendisi gibi bir burjuva dölüne hava aldırmak amacıyla gelmiş olan mahallenin öbür mürebbiyeleriyle aynı banka oturuyor, ağız ağıza verip laf yarıştırmaya koyuluyorlardı. Havadan, aile işlerinden, doğdukları taşra kentlerinden, özellikle de patronlarından söz ediyorlardı. Tehlikeden uzak, kapalı bir çevre olan alana çocukları salıyorlar, öyle fazla pürdikkat kesilmelerine de gerek kalmıyordu.

Tupik, keşif ve incelemelerle değerlendirdiği bu saatleri çok seviyordu. Bunlar, Faisanderie sokağındaki bir özel derse katılan bir avuç varlıklı çocuk eşliğinde geçirdiği tatsız sabah dersleriyle taban tabana zıttı. Okulda öğrendiklerinin hepsi onun için soyut ve olaylarla

bağıntısız kalıyordu. Bilgi denilen şey orada, hiçbir zaman birbirlerine karışmadan, yaşamın üstünde geziniyordu. Tersine, sürprizlerle ve tehlikelerle dolu bir öğrenme yeri olan alanda gözleri yusyuvarlak açılmış, parmakları ayrık, ilerliyordu.

En başta, işgal ettikleri yer kadar çıplaklıklarıyla da dikkat çeken bir dizi heykel vardı. Örneğin bunlardan biri, boyun yerine bir insan gövdesine sahip bir attı, pis pis bakan sakallı bir adam. Tüm vaktini, çırılçıplak, saçları darmadağın olmuş ve debelenip duran bir kadını koltuğunun altında taşımakla geçiriyordu. Tupik, Marie'den bu sahneyi kendisine açıklamasını istemişti. Yeterli kültür birikimine sahip olmadığı daha ilk bakışta anlaşılan Marie, onu bu isteğini Ingiliz matmazele iletmişti, kimi zaman yanlarına gelen ve o anda da bir rastlantı sonucu orada bulunan küçük kıza. Miss Campbell, Tupik'e oldukça uzun bir nutuk çekmişti, ama o bunlardan genel hatlarıyla bunun bir kadını evlenmek için zorla kaçıran bir atadam olduğunu, yaydığı pis koku yüzünden kadınların ondan kaçtığını, bu nedenle onu kaçırmak zorunda kaldığını ve adını da bu kokudan aldığını aklında tutabilmişti. Tupik, babasının kokusunu anımsayarak bu açıklamadan memnun kalmıştı.

Biraz ötede, kısa bir etek giyinmiş tüysüz yüzlü ve tombul yanaklı bir delikanlı, kılıcını yanının üstüne düşmüş bir canavara uzatmıştı. Canavarın gövdesi son derece güçlü bir erkek gövdesi, başıysa boğa başıydı. Miss Campbell, bu konuda da bir açıklama getirmişti. Theseus adındaki delikanlıyı canavarın yemesi gerekiyormuş güya. Ama o, insanların en güçlüsüymüş ve boğa-adamı öldürmüş. İyi, ama neden etek giymişti ve neden adı bir kız adıydı? Bu soruya Miss Campbell yanıt verememişti.

Tupik, alanın sürekli ziyaretçileriyle arada bir gelenleri birbirinden ayırt edebiliyordu. Sürekli ziyaretçiler arasında, kuşkusuz ki en başta bekçi yer alıyordu. Cromorne Baba, üniforması ve kepiyle tanınıyorsa da özellikle ceketinin içerisi boş sol yeninin bir iğneyle orta yerinden geriye doğru katlanışıyla dikkati çekiyordu. Ondan dul ve kolsuz diye söz ediyorlardı. Tupik, bu sözcüklerin anlamını açıklatmıştı ve kendi kendine bu iki niteliğin birbiriyle herhangi bir bağıntısı olup olmadığını soruyordu. Acaba Cromorne, karısını kaybettiği için mi tek kollu kalmıştı? Yoksa sevgili karısının cesediyle birlikte tabuta yerleştirsinler diye kendisi mi kesmişti kolunu?

Cromorne'dan çok daha az önemli olan Bayan Béline ile Matmazel Aglaé, ikinci derecede, ama güven verici yüzlerdi. Matmazel Aglaé oturaklardan sorumluydu; bir gün ayrılırken Marie'nin ve Miss Campbell'in önünde içini çekerek tam doksan dört sandalyeden sorumlu olduğunu söylemişti. Görevini adamakıllı yerine getirebilmesi için göze batmaması ve silik olması gerekiyordu. Cromorne, bunu ona yeni öğretmişti. Göze batar ve üniformalı olursa -bakma sen, sakatlığından dolayı saygı duyuyorlardı- şu anda yaptığı hasılatın yarısını bile zor yapardı. Çünkü insanlar pek nazik değillerdi ve eğer ücretleri toplamakla görevli kişi biraz uyanık değilse sandalye parası ödemeden sıvışmaya bakarlardı. Oysa Matmazel Aglaé, makbuz koçanını avcunun içine gizleyerek alandaki yollara dalınca kimse kendisinden kuşkulanmazdı.

Kırmızı yüzlü ve tombul Bayan Béline, lolipop kavanozlarının, çubuk şeker kaplarının gerisinde, renk renk balonların, atlama iplerinin, müzikli topaçların sergilendiği, dört bir yanına çemberler, fırıldaklar, yoyolar, uçurtmalar tutturulmuş küçük bir yuvarlak platformda görünüyordu. Ama iyilik ve yaşama sevinci arzusuyla yanıp tutuşuyorsa da pek olmuyordu bu, çünkü ağır bir düşkırıklığı içerisindeydi. Bulunduğu büfenin önüne birkaç sandalye ve küçük yuvarlak masa atıp müşterilerine soda ve meyve suyu servisi yapabilmiş olsa hayatının en büyük düşü gerçekleşecekti. Böylece saygınlığı, Saint-Ouen'da bir meyhane sahibi olan bir amcanın saygınlığına yaklaşmış olacaktı. Maalesef Cromorne, bu tasarıya hep karşı çıkıyordu. Önce Bayan Béline'in gerekli ruhsatı yoktu. Yönetimin çıkardığı engelleri çiğneyerek bu işi gerçekleştirmek için adamcağıza sus payı vermek konusuna gelince, Bayan Béline'in amcasının meyhanesini eline yüzüne bulaştırarak anlatmasından sonra iyice hayal olmuştu. Cromorne öfkelenmişti. Saint-Ouen'da meyhaneymiş! Peki Desbordes-Valmore alanında ne işleri vardı!

Zavallı Bayan Béline'in Cromorne'a karşı çıkacak gücü pek yoksa da umumi tuvaletleri işleten Mamouse ana üzerinde böyle bir gücü vardı. İsviçre dağ evlerinin görünümünü çağrıştıran bu tuhaf tuvalet binası geriye doğru kıvrık çatısı, oymalı tahta kaplamaları ve seramik süslemeleriyle Çin pagodalarını ve Hindu tapınaklarını anımsatıyordu.

Tupik'i özellikle ilgilendiren, tuvaletin iç kısmının kesin bir biçimde

birbirinden ayrı iki bölüme ayrılmış olmasıydı. Solda leş gibi kokan pisuvarların yer aldığı ve doğru dürüst kapanmayan kapıların gerisinden bir delikle iki yanında ayak basmak üzere üzerinde birbirine koşut çizgiler bulunan beton ayak izlerinden oluşmuş alaturka tuvaletlerin görüldüğü erkekler kısmı vardı. Kadınlar kısmının tersine buranın hoşa gidecek yanı yoktu. Leylak kokulu dezenfektan kokusundan geçilmeyen yerler, kuyrukları alabildiğine açılmış tavuskuşlarının süslediği fayanslarla bezeliydi. Tertemiz ve karbeyazı havlular pırıl pırıl iki lavabonun orta yerindeki konsolun üzerine yığılmıştı. Ama Tupik'i özellikle büyüleyen şey, akaju kaplama kapıları sıkı sıkıya kapalı kabinelerdi, içerisindeki yüksekçe oturaklar, hışırdamayan, menekşe kokulu ipek tuvalet kâğıdıydı.

Cehennemin bekçisi köpek Kerberos gibi, üst üste giydiği kazakların ve şalların içerisinde devanasını çağrıştıran Mamouse, beyaz saçlarını, kenarlarına siyah dantel çekilmiş yumuşak örtünün sardığı yüzüyle iki kapı arasında, kadınlar tuvaletiyle erkekler tuvaletinin orta yerindeki bir masaya kurulmuştu. Para çanağı ile tavuk taşlığı ve ciğerlerinin kaynadığı tencerenin yerleştirildiği ispirto ocağı, işte bu masanın üzerindeydi.

Mamouse, kendisini dikkatle dinleyen Tupik'in yanında, bir kadın müşteriye para çanağı konusunda geliştirdiği bir kuramdan söz etmişti. Bu tabağın boş kalmamasına özellikle dikkat etmesi gerekiyordu. Tuvaleti kullananlar bahşiş bırakmaya pek hevesli değillerdi ve unutmayı tercih ediyorlardı. Tabağa bırakılan birkaç bozuk para onların belleğini taze tutmaya yarıyordu. Bir tür yem görevini yerine getiriyordu ve tıpkı özgür hemcinslerini avcıların tuzağına düşürmek zorunda kalan tutsak kuşlar olan çığırtkanlar gibi kullanılıyordu. Acaba bunların arasına bir iki tane de kâğıt para katmalı mıydı? Bu çok önemli soruyu Mamouse, kesin bir hayırla yanıtlıyordu. Kâğıt para kâğıt parayı çekmez, daha çok olağanüstü bir eliaçıklığın ürünü olabileceğini düşündürerek işleri bozabilirdi. Mamouse, bir müşterinin verdiği bozuk paranın beş dakika sonra gözlerinin önünde yok olduğu günü anımsamak bile istemiyordu. O halde bozuk para, kuşkusuz en büyükleri konulmalıydı, halkın ufaklık adını verdiği çanağın içerisinde kötü örnek oluşturacak türden değersiz şeyler değil.

Bahşiş konusunda Mamouse'un, yeni bir müşteriyle karşılaştığında, onunla belli bir yakınlık kurduğuna inandığı anda anlatmadan

duramadığı bir hikâyesi vardı. İçerisinde geçen para birimi göz önüne alındığında, hikâye çok eski çağlara uzanıyordu. Eski zamanlarda görüldüğü türden çok şık bir adam varmış -açık gri tozluklar, eldivenler, baston, şapka, monokl- tabağın içerisine ortası delik bir metelik atarak, bastonunun ucuyla kapısı kapalı tuvaletlerden birini işaret ederek:

— Şurada çok kötü ses çıkaran bir müşteriniz var, diye alay etmiş.

— Eh, diyordu Mamouse, geçmişteki olaya duyduğu öfkesi yeni baştan alevlenerek, o öyle yapar da ben durur muyum, ters ters bakarak şöyle dedim: "Ne diyorsunuz yani, yirmi beş santime size Massenet konseri mi verilsin istiyorsunuz?" "Çünkü o dönemlerde," diye özlemle ekliyordu, "Olanaklarım Opéra-Comixue'e üye olmama fırsat veriyordu."

Tüm iğrençlikleriyle, tüm ahlaksızlıkları, sefihlikleri ve damızlık görevi üstlenişleriyle erkeklere karşı alışılmış suçlamalarından biri sürüyordu, eh bu konuda da az şey biliyor sayılmazdı, şunun şurasında da otuz yıldır tuvalet işletiyordu.

İspirto ocağı ve tencere, Mamouse ile Cromorne arasında bir uyuşmazlık konusuydu. Çünkü bekçiye göre tuvalet işletmecisi uluorta yemek pişirerek herkesin gözleri önüne sergilediği bu bayağı yemekle alanının saygınlığını sarsıyordu.

— Hakkım yokmuş, diye homurdanıyordu Mamouse. Madem öyle yemek pişirmemi yasaklayan yönetmelik maddesini göstersin! Karnıma sıcak yemek girmeden bütün gün bu hava akımında ve bu nemde nasıl durabilirim?

Tupik, ocağın üzerinde kaynayan yamru yumru tencereye şöyle bir göz atma fırsatı bulmuştu kuşkusuz. Ama bu tavuk boyunları, bu ciğerler, bu taşlıklar kafasında hiçbir şey çağrıştırmamıştı. Kendi evlerinin mutfağında gördüğü şeyler değildi. Mamouse'un önerisine gelince, aklında başka sorunlar olduğu için pek dikkat etmemişti, tamı tamına şişman kadın ibadetlerinden birine koyulduğu sıradaydı. Çünkü Tupik için önemli olan tek şey bir punduna getirip kadına görünmeden sağdaki kapıdan parfüm kokulu kadınlar bölümüne süzülmekti. Başlangıçta oyunu başarıyla sonuçlanmış, birkaç kez yapmıştı bu işi, ama Mamouse onu görmüştü ve o günden bu yana kendisini göz hapsinde tutuyordu. Sağdaki kapı gitgide aşılmaz hale geliyordu.

Marie'nin "küçük komisyon"u olarak adlandırdığı şey, çocukça bir dramın çevrelemesinden bu yana Tupik'in gözünde önem kazanmıştı. Bu küçük komisyonu Tupik, sanki kız çocuğuymuş gibi çömelerek ödemişti hep. Ayakta işemek ona öylesine alışılmadık bir şey olarak görünüyordu ki bunu denemeye kalkıştığında yasaklanmış bir şeyi yapıyormuş gibi utanç duyuyordu. Çevresindekiler başlangıçta bir bebeğin kaprisi olarak gördükleri bu olaya fazla dikkat etmemişti. Sonra onu bu konuda zorlamaya başlamışlardı, öyle ki çocukcağız sonunda etrafında insanların bulunmadığı, kapısı sıkı sıkıya kapalı tuvaletlerde işemeye karar vermişti. Böylece üzerindeki baskılardan kurtulmuş olan Tupik, işeme duvarlarına ve pisuvarlara işeyen erkekleri büyük bir merakla izlemeye başlamıştı.

Bir gün annesiyle sokakta yürürken, mutsuzluğunu gösteren bir deneye kalkışmıştı. Önlerinden giden bir köpek, her sokak lambasının dibinde durup sidiğiyle oraya damgasını basıyordu. Tupik, birden bu oyunu taklit etmeyi düşünmüştü. O da tıpkı köpeğin yaptığı gibi bir ağacın önünde durup sol ayağını gövdeye doğru kaldırmıştı. Aniden yavaşlamış olan annesi onu bu halde yakalamıştı. Refleksleri harekete geçmiş ve Tupik'in yanağına tokatı patlatıvermişti.

— Sen iyice çıldırıyor musun, nedir, demişti çocuğun nefret ettiği özel bir ses tonuyla.

Bu küçük olay onu derinden yaralamıştı. Ömründe tek bir fiske bile vurulmamış olan Tupik'in işeme alışkanlıklarından dolayı bir tokat yemesi gerekmişti. Bundan şu sonuç çıkıyordu, çiş ve benzeri şeyler büyük bir sıkıntı kaynağı oluşturuyordu.

Yatağını ıslatmaya başladığında işler adamakıllı bozulmuştu. Hiçbir şey yapamıyordu. Her sabah uyandığında her tarafı sırılsıklam oluyordu. Bazen şöyle yarı uyur yarı uyanık bir haldeyse fışkırmakta olan sidiğin baldırından aşağı sıcak sıcak kayışını hissediyordu. Yaşlı Marie onu azarladı, şilteye geçmesin diye çarşafının altına bir muşamba serdi. Ona gözdağı verdi, eğer bu işe devam ederse bademciklerini alan doktoru çağıracağını söyleyerek gözünü korkutmaya çalıştı. Ama bu kez bademcikleri değil, olur olmaz akıp duran musluğu alınacaktı tabii.

Olaylar böyle kalabilirdi. Tersine, en kötü biçimiyle birbirini kovalayıverdiler. Bir gün Mamouse'un bir dalgınlık anını kollarken arkadaşı Dominique'in tuvaletten çıktığını görerek son derece şaşırdı. Ka-

dınlar tuvaletinden çıkıyordu ve gizlendiği falan yoktu, hatta şişman kadınla gülümseyerek bir şeyler de konuşmuş ve çanağa para bırakmadan çekip gitmişti. Tupik bundan adı gibi emindi. Kimdi Dominique? Atlıkarıncanın sahibi Ange Bosio'nun oğlu. Çoğu zaman üzerine bir örtü çekili olarak hareketsiz bekliyordu atlıkarınca. Pazar günü her şey canlanıyordu. Baba Bosio ile oğlu, ekşimsi bir müziğin doldurduğu keyifli bir curcuna içerisinde ırmak tanrıçalarının, gezegenler arası füzelerin, şahlanmış atların, süt ineklerinin, Formül-1 yarış arabalarının ve antibizon ızgarayla donatılmış Far West lokomotiflerinin birbirine karıştığı krem rengi ve yaldızlı bu dev topacın içerisinde uğraşıp duruyorlardı. Marie ona atlıkarıncaya binecek para verdiğinde Tupik, bu lokomotifte oturmayı seviyordu. Grande Prairie'de maceralar düşlediğinden değil, sadece içeride tamamen kendisine ait bir mekâna oturabilmek ve küçük taşıta kapanabilmek hoşuna gidiyordu. Elinin altında küçük bir zincir, makinenin üzerine yerleştirilmiş parlak bakır çanı çalmasını sağlıyordu. Bu zincire dokunmaktan kaçınıyordu.

Çarşamba günleri atlıkarıncanın tek sorumlusu Dominique oluyordu. Büyük -en azından on bir yaşında vardı-, iriyarı ve güçlü olduğundan, zorluk çekmeden çevredekilere egemen olabiliyordu. Yumuşak başlıca ve sabırla kimilerini atların üzerine bindiriyor, kimini su tanrıçalarının çektiği denizkabuklarına oturtuyor, Tupik'i lokomotifine tıkıyordu. Sonra motoru ve müziği açıyor ve çalışmasını kolaylaştırmak için atlıkarıncayı biraz itiyordu. Keyfi yerindeyse armanın ipini çekiyor ve başının üstünde çocukları dans ettiriyordu. Kupa, bir makaradan geçen bir ipe asılı kırmızı yünden yapılmış bir kafadan oluşuyordu. Onu yakalayan çocuk atlıkarıncada bedava bir tur atma hakkına sahip oluyordu. Lokomotifine kapanmış bulunan Tupik, kupa yakalama oyununa katılamıyordu. Bunu telafi etmek için Dominique, ona zaman zaman bedava bir tur attırıyordu.

Bu ayrıcalık, aralarında bir dostluğun doğmasına neden olmuştu. Tupik, bu iri kıyım, halim selim ve anaç delikanlıda bir ağabey havası bulmuştu. Ayrıca onun uluorta Mamouse'un lütuflarından yararlanarak umumi tuvaletin kadınlar kısmından çıktığını gördükten sonra kendisini sorguya çekmeyi de ihmal etmemişti. Bu büyük ayrıcalığı nasıl elde etmişti?

O gün Dominique'in keyfi yerinde görünüyordu. Büyük bir canlı-

lıkla Tupik'in imgelem gücü ve merakıyla alay etmeye başlamıştı: "Eğer bu konuyu sana soran falan olursa" dedi, "bilmediğini söylersin!" Tupik alaydan nefret ediyordu ve itiraza katlanamıyordu. Tepindi. Nerdeyse gözyaşlarını koyuverecekti ki Dominique fikrinden caydı. Şöyle bir sağına soluna baktı ve son derece ciddileşti.

— Bilmek istiyorsan, eğer yüzde yüz öğrenmek istiyorsan, pekâlâ sıkı dur!

Tupik'in heyecandan soluğu kesilmişti.

— Neden sıkı duracakmışım ki?

— Öğrenmeye cesaretin varsa, dedi Dominique, yarım saat sonra ağaçların arasındaki kavşakta ol!

Sonra ona nanik yaparak oradan uzaklaştı.

Tupik, beyninden vurulmuşa dönmüştü. Alanın bitiminde bulunan söz konusu yer ona oldubitti korku telkin etmişti. Burası, içerisine dar bir yarıktan girilebilecek loş ve nemli büyük bir kütleydi. İnsan içine girdi mi hemen kayboluveriyordu. İçerisinde dönemeçler, kapalı yerler, çıkmazlar habire dönüp durulan kapalı yollar vardı. Sabır sayesinde merkeze ulaşılıyordu. Orada küften yosun bağlamış bir kaidenin üzerine bir heykel dikilmişti. Sonraları heykel ortadan kaybolmuştu, ama sümüklüböcek salgısından geçilmeyen kaidesi hâlâ duruyordu.

Tupik, alandaki elektrikli saati göz hapsinde tutuyordu. Otuz dakika. Korkunç randevuya gidecek miydi? Dominique'in büyük sırrı neydi? Bunu öğrenmek için neden illa o kuytu yere gitmesi gerekiyordu? Birkaç kez korkusundan kurtulmak için bu işten vazgeçmeye karar verdi. Hayır, gitmeyecekti oraya! Fakat bunun yalnızca bir oyun olduğunu, randevuya sadık kalacağını biliyordu.

Denilen saatte, Marie'nin arkadaşlarıyla sohbeti adamakıllı koyulaştırdığından emin olunca, söz konusu yere doğru yöneldi. Su yeşili kütleye daldığında ölüp ölüp diriliyordu. Ama tuhaf bir şekilde, yanılmaz bir içgüdüyle yolunu bularak hemen ve en ufak bir hata yapmadan belirtilen yere vardı. Daha önce birinin oraya gitmesinden ve onu orada bekliyor olmasından kuşkulanıyordu, Dominique, iriyarı çocuk kaidenin üzerine oturmuştu. Ciddi bir hali vardı.

— Geldin demek, dedi. Dostum olduğun için sana sırrımı açıklayacağım. Ama önce kimseye söylemeyeceğine yemin et.

— Yemin ederim, diye geveledi Tupik bir solukta.

— Yere tükür ve şöyle de: *Kimseye söylemeyeceğime yemin ederim.*

Tupik yere tükürdü ve şöyle dedi: *Kimseye söylemeyeceğime yemin ederim.*

O zaman Dominique, kaidenin üstünde ayağa kalktı, gözlerini Tupik'ten ayırmadan, kısa pantolonunun düğmelerini çözdü. Yırtmacını iyice araladıktan sonra, kırmızı slipini indirip önünü gösterdi. Beyaz ve düzgün karnı, solgun bir ayva tüyüyle kaplı dikey bir gülümsemeyi andıran süt rengi bir yarıkla bitiyordu.

— Fakat... Dominique... diye geveledi Tupik.

— Dominique de bir kız adı, dedi çocuk, bir çırpıda donunu yeniden bacağına çekerek. Babamın yüzünden. Atlıkarıncayla tek başıma ilgilenirken herkesin beni erkek sanmasını istiyor. Böylece daha güvenlikte olurmuşum. Bunu daha sonra anlarsın. Hadi bakalım, sıvış şimdi!

Tupik, koşmaya başladı ve az sonra kendini öteki çocukların arasında buldu. Görünüşte hiç farkı yoktu, ama onlardan hiçbirine benzemiyordu, çünkü içerisini bir kaygı yakıp kavuruyordu. ***Bunu daha sonra anlarsın.*** Bu gizemli cümle onun tüm rahatını kaçırmıştı, her saniyesi bu sözle neyi kastettiğini anlamakla meşguldü.

Gerçekte kısa bir zaman sonra anlamıştı. Önce Mamouse'un tuvaletlerinden erkekler kısmına hiç çekinmeden girmişti. Her zaman yaptığı gibi çömelerek işini gördükten sonra tuvaletten çıkarken pisuvarlardan birinde işemesini bitirmiş bir adamı sırttan görmüştü. Adam şöyle bir yarım döndüğünde, Tupik gözlerine inanamıyordu. Pantolonunun yırtmacından içeri güçlükle tepmeye çalıştığı koyu renkli kocaman et parçası korkunçtu. Bu gudubet ve gereksiz koca et parçasını ne yapacaktı? Mamouse'un çanağına para atarken de kafasını kurcalıyordu bu soru. Her zaman olduğu gibi ocağın üzerindeki tencere fokur fokur kaynıyordu. Mamouse, tahta bir kaşıkla içindekileri karıştırıyordu. Ve birden Tupik, bu anatomi parçaları içerisinde, adamın biraz önce pantolonuna tepmeye çalıştığı pörsümüş, kara et parçalarını gördü. Yanılmıyordu, açıkça ondandı bu kaynayanlar.

Daha sonra bir başka gerçeği de görmüştü. Yıllar önce, Theseus ile Minotauros heykelinin çevresinde dolanıyordu. Önce adıyla ve mini eteğiyle, Theseus'ta Dominique'in bir simgesini bulmuştu. Aradaki benzerlik kendini kabul ettiriyordu. Ve özellikle sırtının üstüne

düşmüş Minotauros'un kaslı baldırlarının arasında tuvaletteki adamda onu şaşırtan yumuşak ve şekilsiz et yığınını iyice gördü. Sonunda Theseus'un hareketi kesin bir anlam kazanmıştı. Kılıcıyla hedef aldığı Minotauros'un cinsel organıydı. Theseus'un kılıcı tuvaletteki adamın esmer etiyle Mamouse'un tenceresindeki et arasında bağ oluşturuyordu.

Aradan günler geçti. Marie keyifle gözlemledi ki Tupik artık yatağını ıslatmıyordu.

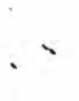
— Cerrahı çağıracağım demem gözünü korkuttu, dedi. O sıralar öyle gerekiyordu. Az kalsın çağıracaktım. Şimdi gerek kalmadı.

Tupik ses etmedi. Gerçekten de gerek kalmamıştı artık.

Aynı gün alana döndüler. Mamouse onun yanına yaklaştığını ve masasının önüne dikildiğini gördü. Tam yaşlı kadın ne istediğini sormak üzereydi ki cebinden bir ustura, hani şu sedef saplı ve kimi zaman piyade kuşatması adı da verilen eski usturalardan birini çıkardı. Usturanın ağzını açtı, boşta kalan eliyle pantolon yırtmacının düğmelerini çözdü. Mamouse, onun kamışını çıkarıp usturayı yaklaştırdığını görünce korkunç bir çığlık attı!.. Kan fışkırmaya başladı. Tupik şimdi büzüşmüş bu küçücük et parçasını masanın üstünden Mamouse'a uzatıyordu. Sonra tuvaletin, etrafını çevreleyen ağaçların, tüm Desbordes-Valmore alanının sarsıldığını ve tıpkı Dominique'in atlıkarıncası gibi dönmeye başladığını gördü, bayılıp olduğu yere yığılıverdi. Düşerken içerisindeki bozuk paralarla birlikte para çanağını, ispirto ocağını, tencereyi ve içindeki tavuk sakatatını da kendisiyle birlikte sürüklemişti.

SEVİNCİM SÜRSÜN

NOEL MASALI

Bu hayali hikâye, ona bir gerçek hikâyeyi hatırlatacak olan Darry Cowl'a.

Bidoche* diye bir soyadı olur da uluslararası bir üne sahip büyük bir piyanist olabilir mi insan? Bidoche çifti, oğullarına Raphaël adını vererek ve onu meleklerin en gökselinin, kulağa en hoş gelenin koruyucu kanatlarına teslim ederek farkında olmadan meydan okumaya başlıyorlardı belki de. Kısa bir süre sonra çocuk, kendisine bağlanan tüm umutların yerinde olduğunu gösteren zekâ ve duyarlılık belirtileri ortaya koydu. Tabureye oturabilecek çağa gelir gelmez piyanonun başına oturttular onu. Hayli dikkat çekici gelişmeler gösterdi. Sarışın, şaşkın, solgun ve soylu bu çocuk Bidoche falan değil, Raphaël'in ta kendisiydi. On yaşına geldiğinde harika çocuk olarak ün yapmış ve çevrede müzik programı düzenleyenler tarafından paylaşılamaz olmuştu. İncecik, parlak yüzünü piyanonun tuşlarına eğip de görünmez başmeleğin kanatlarının mavi gölgesine bürünmüş bir

* **Bidoche,** Fransızca'da "kokmuş et" anlamına geliyor. (Ç.n.)

halde Johann Sebastian Bach'ın ***Sevincim Sürsün*** adlı koralinin notalarını gizemli bir aşk ezgisi havasıyla gökyüzüne doğru yolladıkça, hanımlar öyle bir duygulanıyorlardı ki kendilerinden geçiyorlardı adeta.

Ne var ki çocuk, bu ayrıcalıklı anların bedelini pahalıya ödüyordu. Günlük çalışma saatleri yıldan yıla artmaktaydı. On iki yaşına geldiğinde, günde altı saat çalışıyordu ve zaman zaman, yetenekle, dehayla ve parlak bir gelecek vaat etmekle falan ilgisi olmayan çocukları kıskandığı oluyordu. Bazen, güzel havalarda, kendisi acımasız bir biçimde piyanosunun başına zincirlenmişten farksızken açık havada eğlenen arkadaşlarının çığlıklarını duydukça gözlerinden yaşlar geliyordu.

On altısına bastı. Yeteneği eşi görülmedik bir kusursuzlukla gelişiyordu. Paris Konservatuvarı'nın gözbebeğiydi. Buna karşılık çocukluğun yerini almakta olan yeniyetmelik o melek gibi yüzünden en ufak bir iz bile bırakmak istemiyor gibiydi. Kötü yürekli peri Erginlik, elindeki sihirli çubuğuyla dokunarak bir zamanlarki romantik melek halini altüst etmişti adeta. Kemikli ve çarpık çurpuk yüzü, çıkık göz yuvaları, kalkık çenesi, dört nala ilerleyip duran miyopluğu nedeniyle takmak zorunda kaldığı kocaman gözlüğü, tüm bunlar, bir türlü üzerinden atamadığı, insanda düşler kurmaktan çok kahkahalarla gülme isteği uyandıran şaşkınlık ifadesinin yanında hiç kalırdı. Bidoche yanı görünüşte de olsa Raphaël yanından kesin bir biçimde baskın çıkmışa benziyordu.

Ondan iki yaş küçük olan Bénédicte Prieur bu çirkinliği umursamaz gibiydi. Bu konservatuvar öğrencisinde galiba yalnızca kısa bir süre sonranın en büyük virtüozunu görüyordu o. Zaten yalnızca müzik içerisinde ve müzik için yaşıyordu kızcağız ve bu iki çocuğun ana babaları hayretle birbirlerine çocuklarının ilişkilerinin piyano çalmada buldukları coşkulu yakınlık boyutlarını aşıp aşmayacağını soruyorlardı.

Konservatuvarı rekor bir yaşta birincilikle bitirmiş olan Raphaël, ay sonlarını getirebilmek amacıyla şurda burda ders vermeye başladı. Bénédicte ile nişanlanmışlardı ama evlenmek için aceleleri yoktu, zamanı gelince o da olurdu. Neden aceleye getirsinlerdi ki? Aşk, müzik ve sade suyla yaşıyorlardı ve böylece yıllarca tanrısal mutluluğu tattılar. Birbirlerine adadıkları konserlerde kendilerini kaptırdık-

ça, coşku ve minnetten mest olmuş bir durumda Raphaël geceyi bir kez daha Johann Sebastian Bach'ın ***Sevincim Sürsün***'ünü çalarak bitiriyordu. Onun gözünde sırf bütün zamanların en büyük bestecisine bir saygı gösterisi değil, böylesine katışıksız, böylesine ateşli bir birlikteliği sürdürmesi için Tanrı'ya yöneltilen ateşli bir duaydı bu. Böylece piyanoda, parmaklarının altından yükselen notalar göksel bir gülüş, Yaratık'ın yaratıcı tarafından kutsanmasından başka bir şey olmayan tanrısal bir kahkaha oluşturuyordu.

Ama yazgı böylesine değerli bir dengeyi de sınavdan geçirecekti Raphaël'in kendisi gibi konservatuvarı bitirmiş, yaşamını gece kulübünde bir şarkıcının yanında piyano çalarak kazanan bir dostu vardı. Viyolonist olduğu için, şarkıcının sahne önünde sıraladığı saçma sapan sözlere bir vurgu kazandırmak için, eski dik bir piyanoda tıngırdatması istenilen notaların kendine fazla zarar vermeyeceğini düşünüyordu. İşte bu Henri Durieu, taşrada turneye çıkacağından, bu değerli ekmek kapısını elden kaçırmasın diye Raphaël'e dört haftalığına kendi yerine bu işi yapmasını öneriyordu.

Raphaël bir anda karar veremedi. Bu karanlık ve havasız yerde oturup iki saat boyunca o saçmalıkları dinlemek, dayanılır gibi değildi. Her akşam oraya gitmek ve üstelik bu iğrenç koşullarda piyano çalmak... Bir gecede alacağı para, şöyle bir on iki saatlik özel dersin karşılığı ediyordu, ama bir tür kutsal değerlere saygısızlık anlamına gelen bu iş zahmetine değmezdi.

Tam öneriyi geri çevirmek üzereydi ki Bénédicte, hayretle yüzüne bakarak biraz daha düşünmesini söyledi. Uzun zamandır nişanlıydılar. Raphaël'in harika çocukluğu unutulalı yıllar olmuştu ve ünün gelip başına taç olarak konması için daha ne kadar beklemek gerektiğini de bilen yoktu. Oysa birkaç akşam o gece kulübünde çalarak bir yuva kurmak için gerekli mali katkıyı sağlayabilirlerdi. Yani şimdi bu çok büyük bir özveri miydi? Sanatla ilgili, kuşkusuz saygın, ama soyut bir düşünce uğruna evlenmelerini geciktirebilir miydi Raphaël? Kabul etti.

Eşlik edeceği şarkıcının adı Bodruche'tü ve adamcağız görünümüne uygun adı yüzünden üzüntü içindeydi. Kadana gibi, iri, cansız, pörsük gövdesi ve ağlamaklı sesiyle, hayatın dur durak bilmeden ona musallat ettiği belaları sıralayarak sahnede bir baştan bir başa debelenip duruyordu. Güldürü anlayışı, esası çok basit şu gözlem üze-

rine temelleniyordu: Eğer tek bir talihsizliğe uğradıysanız ilgi çekersiniz; uğradığınız talihsizliğin sayısı ikiye çıkarsa acıma duygusu uyandırırsınız; bu rakam yüzü bulursa, insanları güldürürsünüz. Böyle olunca da kalabalığın keyifli alkışlarını toplamak için başı beladan kurtulmayan zavallı mı zavallı bir adam havasını sürdürmekten başka çaresi kalmıyordu.

Daha ilk akşamdan başlayarak Raphaël bu kahkahaların niteliğini değerlendirdi. Burada sadistlik, kötülük ve alçakça bir tat sergileniyordu. Bodruche kendi sefaletini sergilerken seyircisini belden aşağısından yakalayıp onu en aşağı düzeye indiriyordu. Böylece birbirinden ne iyi ne kötü olan bu insanları, kendine özgü güldürü anlayışıyla en kepaze serseri takımına dönüştürmüş oluyordu. Tüm numarası bayağılığın iletişim gücüne, hastalığın bulaşmasına dayanıyordu. Raphaël, küçük salonun duvarlarını kamçılayan kahkaha kasırgasında, Şeytan'ın ta kendisinin kahkahasını, bir başka deyişle, içerisinde kinin, alçaklığın ve budalalığın gelişip boy attığı zafer kükremesini tanıyıverdi.

İşte piyanoda bu iğrenç boşalıma eşlik edecek, üstelik eşlik etmekle de kalmayacak, vurgulayacak, abartacak, şiddetlendirecekti. Piyanoyla, yani Johann Sebastian Bach'ın koraller çaldığı kutsal çalgıyla yapacaktı bunları! Tüm çocukluğu ve delikanlılığı süresince kötülüğü yalnızca, cesaretsizlik, tembellik, can sıkıntısı, ilgisizlik olarak tanımıştı. Şimdi ilk kez olarak, açıkça cisimleşmiş bir biçimde, suratını buruşturup homurdandığını görüyordu, hem de etkin biçimde suç ortaklığını yaptığı Bodruche alçağında.

Bu nedenle, bir akşam günlük cehennemine giderken şarkılı kahvenin kapısına asılı afişte Bodruche'ün adının altına bir not eklendiğini görünce ağzı bir karış açık kaldı:

Piyanoda Bidoche eşliğinde.

Bir koşu müdürün odasına vardı. Müdür onu çok sıcak karşıladı. Evet, adını afişe koymayı bir görev bilmişti. Adalet de bunu gerektirirdi doğrusu. Piyanodaki "katkısı" seyircinin gözünden kaçmıyor ve zavallı Bodruche'ün doğrusunu söylemek gerekirse biraz eskimiş numarasına alabildiğine canlılık veriyor, renk katıyordu. Ayrıca bu iki

ad harika uyuşuyordu: Bidoche ve Bodruche. Bundan daha uyaklı, daha tipik bir harmanlama düşünülemezdi doğrusu, bundan daha eğlenceli bir gülünçlük olamazdı. Tabii bu arada ücreti de artacaktı. Hem de bir hayli.

Raphaël bağırıp çağırmak için girdiği müdür odasından, adama teşekkürler ederek ve kendi utangaçlığına, zayıflığına için için lanetler yağdırarak çıkıyordu.

Akşamleyin olup bitenleri Bénédicte'e anlattı. Genç kadın, üzüntüsünü paylaşacağı yerde başarısından dolayı onu kutladı ve gelirlerindeki artışa sevindi. Nasıl olsa bu işi sırf para kazanmak için yapmıyor muydu, o halde en çok parayı getirmesi daha iyi olmaz mıydı? Raphaël genel bir komploya kurban gittiğini sezinledi.

Buna karşılık Bodruche'ün ona karşı tutumunda ciddi bir soğukluk görüldü. O zamana kadar büyük bir alçakgönüllülükle kol kanat germişti kendisine. Raphaël ona eşlik eden biriydi yalnızca. Özveri ve anlayıştan başkaca bir şey gerektirmeyen, yararlı ama ünü falan olmayan silik bir işti yaptığı. Oysa şimdi izleyicilerin bir bölümünün dikkatlerini ve dolayısıyla da alkışlarını üzerine çekiyordu, üstelik bu durum öylesine göze batıyordu ki müdür bile görmezlikten gelememişti.

—Bu kadar gayretkeşliğe gerek yok dostum, diyordu yapacak bir şeyi olmayan Raphaël'e, ne diye bu kadar çırpınıp duruyorsun?

Neyse ki Durieu döndü de işler daha fazla kızışmadı. Rahat bir soluk alan Raphaël, içinde görevini yerine getirmiş olma duygusu ve çetin olduğu kadar kendisine bir şeyler de kazandırmış olan bir deneyimin anısıyla yeni baştan piyano derslerine başladı. Kısa bir süre sonra Bénédicte ile evleniyordu.

Evlilik Raphaël'in yaşamını pek değiştirmedi, ama o ana kadar bilmezlikten gelebildiği bir sorumluluk duygusu kazandırdı ona. Oturdukları dairenin, arabanın, televizyonun, çamaşır makinesinin taksitlerini her ay şaşmadan ödemek gerektiğinden, iki ucu bir araya getiremeyen karısının kaygılarını paylaşmak zorunda kaldı. Bundan böyle, akşamlar, çoğu kez Bach'ın bir koralinin arılığında birleşmekten çok art arda rakamlar sıralamakla geçiyordu.

Eve biraz geç döndüğü bir gün, Bénédicte'i birkaç dakika önce uğurladığı bir ziyaretçi nedeniyle çok heyecanlı buldu. Şarkılı kahvenin müdürü söylemeye ne gerek, onu görmeye gelmişti tabii, ama evde

olmadığını görünce Bénédicte'e ziyaretinin nedeni konusunda bilgi vermişti. Hayır, o zavallı Bodruche'ün şarkılarına eşlik etmesi söz konusu değildi artık, zaten gelecek programda onun sözleşmesini yenilemeyecekti. Acaba Raphaël, iki güldürü numarası arasında, piyanoda tek başına birkaç parça çalmak ister miydi? Bu durum gösterinin orta yerinde güzel bir değişiklik olurdu. Hem sonra coşku ve sevinç kahkahalarıyla dolu bir program içinde bir ayraç açıp şöyle biraz dinginlik ve güzellik sergilendiğini görmek seyircileri olsa olsa sevindirirdi.

Raphaël kesinlikle reddetti. Bir ay boyunca acı çektiği bu pislik yuvasına bir daha asla dönmeyecekti. Müzik ve gösteri alanında kötülük deneyimini yeterince yaşamıştı. Bu kadarı çok iyiydi, orada öğreneceği bir şey kalmamıştı artık.

Bénédicte fırtınanın yatışmasını bekledi. Daha sonraki günlerdeyse ufaktan ufaktan bastırmaya başladı. Adamcağızın önerdiği şeyin o zavallı Bodruche'e eşlik etmekle bir ilgisi yoktu ki! Solo program yapacaktı ve canının istediğini çalacaktı. Sözün kısası, kendisine düpedüz solistlik öneriliyordu. Kuşkusuz pek şatafatlı bir başlangıç değildi, ama yine de başlamak gerekiyordu. Hem başka seçenekleri var mıydı kuzum?

Her gün bıkıp usanmadan defalarca bu konuyu açtı. Bu arada bir yandan da oturdukları mahalleyi değiştirmek için gerekli girişimlerde bulunuyordu. Seçkin bir semtte eski ve daha geniş bir daire düşlemekteydi. Ama yaşam düzeylerindeki bu gelişme birtakım özveriler gerektirecekti kuşkusuz.

Raphaël çaresiz boyun eğdi ve taraflardan akti ihlal edecek olana okkalı bir tazminat yükleyen altı aylık bir sözleşme imzaladı.

Daha ilk akşam, ne korkunç bir kapana kıstırıldığını anladı. Müşteriler, biraz önceki numaranın, yani kadana gibi bir kadınla yerdenbitme bir cücenin yaptıkları gülünç tangonun etkisiyle heyecanlı ve kıpır kıpırlardı hâlâ. Üstüne dar gelen alabildiğine kısa siyah takım elbisesi içerisinde ölçülü ve çekingen tavırlarla, gözünde kalın çerçeveli bir gözlük, korkudan ağzı bir karış açık kalmış papaz okulu öğrencisini andıran yüzüyle sahneye gelişi, son derece komik bir hava yaratması için sanki özel olarak hazırlanmış gibiydi. Kahkaha tufanlarıyla karşılandı. Terslik bu ya taburesi de çok alçaktı. Boyunu biraz yükseltmek için oturulacak kısmı şöyle biraz çevireyim derken, o te-

laşın arasında tümüyle ayaklığından çıkardı ve birdenbire kudurmuş bir kalabalığın karşısında şapkası gövdesinden ayrılmış mantardan farksız, tabure elinde kalakaldı. Normal bir durumda taburenin oturulacak kısmını ayaklığa yerleştirmesi, onun için birkaç saniyelik bir işti kuşkusuz. Gelgelelim fotoğrafçıların flaşlarından şaşkına dönmüş, panik sonucu ne yaptığını bilemez hale gelmişti, bir de takmadan hiçbir şeyi göremediği gözlüğünü düşürmesi bütün bunların üstüne tüy dikti. Dizleri üzerine çömelip el yordamıyla döşemeyi araştırmaya başlayınca seyircinin sevinci doruk noktasına ulaştı. Daha sonra, iki parçasını bir araya getirmek için uzun süre uğraştığı tabureyi altına çekip piyanonun başına oturduğunda, elleri titriyordu ve aklı karmakarışıktı. O akşam hangi parçayı çalmıştı? Bunu kendisi de bilemiyordu. Biraz yatışmış olan kahkaha tufanı, o daha piyanonun tuşlarına dokunur dokunmaz yeni baştan ayyuka çıkıyordu. Kulise çıktığında terden sırılsıklamdı ve utançtan kendini kaybetmişti.

Müdür yürekten kucakladı onu.

—Sevgili Bidoche! Harikaydınız, dedi. "Duyuyor musunuz beni, hari-ka! Sezonun en büyük buluşusunuz! Eşsiz bir güldürü doğaçlama yeteneğiniz var. Sahneyi dolduruşunuza bittim! Sahnede boy göstermeniz milleti kahkahaya boğmak için yetip de artıyor. Piyanoda şöyle bir akort basmayagörün, herkes mest oluyor. Zaten basını da çağırmıştım. Sonuçtan emindim."

Arkasında, alçakgönüllü ve güleç yüzlü Bénédicte, iltifat yağmuru altında geri planda kalıyordu. Raphaël tıpkı kayaya tutunmuş bir kazazede gibi onun görüntüsüne asılıverdi. Yalvaran bir ısrarla karısının yüzüne bakıyordu. Heyecansız, mutlu ve sarsılmaz bir halde duruyordu bir zamanların küçük Bénédicte Prieur'ü. Bu akşam ünlü müzikçi komedyenin karısı Bayan Bidoche olmuştu. Belki de artık çantada keklik olan seçkin semtteki güzel dairesini düşünüyordu.

Raphaël'in başarısının basındaki yankısı gerçekten çok gösterişli oldu. Yeni bir Buster Keaton'dan söz edildi. Ürkmüş maymun görünümü, felaket beceriksizliği, piyano çalışındaki gülünçlük övüldü. Ve her tarafta aynı fotoğraf, hani şu dizleri üzerine çömelip ikiye ayrılmış taburenin arasından el yordamıyla gözlüğüne doğru ilerlediği anı saptayan fotoğraf.

Taşındılar. Bir emprezaryo, Bidoche'un çıkarlarının sorumluluğunu üzerine aldı. Kendisine bir film çevirttiler. Sonra ikinci bir film.

Üçüncü filmde bir kez daha taşındılar, gelgelelim bu kez Neuilly'de Madrid caddesinde özel bir konağa yerleştiler.

Bir gün bir ziyaretçi geldi evlerine. Henri Durieu, muhteşem başarısından dolayı eski arkadaşını kutlamaya geliyordu. Yaldızlı lambriler, kristal avizeler, usta ressamların elinden çıkmış tablolar karşısında ürkmüş, alık alık bakıp duruyordu. Alençon belediye orkestrasında ikinci viyolonist olan Durieu'nun bu kadar şatafatı aklı almıyordu. Ama onun da yakınması için bir neden yoktu doğrusu. Gece kulüplerinde piyano tıngırdattığını gören olmuyordu, eh önemli olan da bu değil miydi? Böyle para uğruna sanatın bayağı durumlara düşürülmesine de katlanamıyordu artık, bunu kesinlikle belirtti.

Konservatuvarda birlikte geçen yıllarını, umutlarını, düş kırıklıklarını, yollarını bulmak için göstermek zorunda kaldıkları sabrı andılar. Durieu kemanını getirmemişti. Ama Raphaël piyano çalmaya koyuldu ve Mozart'tan, Beethoven'den, Chopin'den parçalar çaldı.

—Ne güzel bir solist olabilirdin, diye atıldı Durieu. Daha ne başarılara yatkın bir insandın. İnsanoğlu içinin çağrısına uymalı.

Eleştirmenler Bidoche'tan söz ederken kaç kez Grock'un adını anmış ve efsanevi İsviçreli Auguste'ün yerini alabilecek birinin nihayet çıktığını söylemişlerdi.

Bidoche gerçekten bu alanda ilk adımı Noel arifesinde Urbino Sirki'nin pistinde attı. Uzunca bir süre, yüzüne beyaz bir soytarı maskesi takıp ona replik verebilecek birini aramışlardı. Pek sonuç vermeyen birkaç denemenin ardından, Bénédicte, bu rolü kendisinin üstlenebileceğini söyleyerek herkesi şaşırttı. Neden olmasındı? Ve küçük Bénédicte Prieur sırtında dar bir işlemeli yelek ve Fransız usulü kısa pantolon, yüzü pudralara bulanmış, alnında kalkık, sorucu ve alaycı bir kara kaş, sesi yüksek ve üst perdeden, ayaklarında gümüş yaldızlı iskarpinler, ünlü müzikçi soytarı Bidoche'un partöneri ve vazgeçilmez hostesi olmuş, harikalar yaratıyordu.

Başında pembe kartondan bir şapka, burnunda kırmızı patatesi çağrıştıran bir takma burun, boyun kısmında sallanıp duran selüloit bir göğüslük bulunan bir frakın ve heyula postalları üzerine kıvrıla kıvrıla dökülen bir pantolon içerisinde kaybolan Bidoche ise bir piyano resitali vermeye gelmiş, başarısız, kara cahil, aptalca kasıntı bir sanatçıyı canlandırıyordu. Fakat en kötü aryalar, sırtındaki giysilerden, burgulu tabureden ve özellikle piyanonun kendisinden çıkıvermekteydi. Dokunduğu her tuş bir tuzağın ya da bir felaketin düğme-

sine basıyordu, yellenmeler, geğirtiler, fıskiyeler, sigara dumanları, kaba gürültüler, gurultular birbirini kovalıyordu. Ve kalabalığın kahkahası çağlayan gibi boşalıyor, tüm sıralardan kopup gelerek onu kendi maskaralığı altında alaşağı ediyordu.

Neşeli yuhalanmalardan kulakları neredeyse sağır olan Bidoche, kimi zaman, asla bu ölçüde bayağılaşmamış zavallı Bodruche'ü düşünüyordu. Gelgelelim onu koruyan miyopluğuydu, çünkü makyajı gözlük takmasına engel oluyor ve böylece renk renk büyük ışık lekeleri dışında, hemen hemen hiçbir şey görmüyordu. Binlerce cellat hayvansı kahkahalarıyla onu serseme çeviriyorsa da hiç olmazsa yüzlerini görmeme gibi bir ayrıcalığı oluyordu.

Şeytan piyanosu numarası tam anlamıyla gerektiği gibi hazırlanmış mıydı? Urbino Sirki'nin çadırında o akşam bir tür mucize mi olmuştu yoksa? Program sona erdiğinde zavallı Bidoche'un şöyle eline yüzüne bulaştırarak bir müzik parçası çaldıktan sonra piyanosunun patlaması ve bu patlayan piyanodan piste sucuklar, kremalı turtalar, kangal kangal sosisler saçılması öngörülüyordu. Oysa olup bitenlerin bununla uzaktan yakından ilgisi yoktu.

Soytarının ani hareketsizliği karşısında yabanıl kahkahalar yatışmıştı. Sonra ortalık tam anlamıyla sessizleşince, piyanosunu çalmaya koyulmuştu. Kendinden geçmiş, düşünceli, tutkulu bir tatlılıkla, Johann Sebastian Bach'ın, öğrenim yıllarını doldurmuş olan korali *Sevincim Sürsün*'ü çalıyordu. Ve antika havası verilmiş ve üstünkörü onarılmış zavallı emektar sirk piyanosu, parmaklarına olağanüstü bir biçimde uyuyor ve çadırın trapezler ve ip merdivenlerden geçilmeyen yüksekliklerine doğru tanrısal ezginin yükselmesini sağlıyordu. Dayanılmaz alaylı kahkahaların ardından, duygu birliğine ulaşmış bir kalabalığın üzerinde süzülen, gökyüzünün sevecen, tinsel gülümsemesi başlamıştı.

Sonra parça öte dünyada da sürüyormuşçasına son nota uzun bir sessizlik içerisinde uzayıp gitti. O zaman soytarı çalgıcı miyopluğunun balkımalı sis bulutları içerisinde piyanonun kapağının kalktığını gördü. Hayır patlama falan olmadı. Sucuklar, salamlar da saçılmadı ortalığa. Koyu renkli dev bir çiçek gibi usul usul açıldı ve sonra içinden ışık kanatlı güzel bir melek süzüldü, başından beri gözünü üstünden ayırmayan ve onu tümüyle Bidoche olmaktan kurtaran başmelek Raphaël idi bu.

KIRMIZI CÜCE

Jean-Pierre Rudin'e

Lucien Gagneron yirmi beş yaşına bastığında yüreği paralanarak tam sekiz yıl önce ulaşmış olduğu yüz yirmi beş santimden bir milim öteye geçemeyeceğini adamakıllı kavradı ve bu konuda umudunu kesmek zorunda kaldı. O andan itibaren, yapması gereken tek bir şey vardı. Özel ayakkabılarının tabanlarına yapılan müdahaleler ona on santim kazandırmış, böylece de cücelikten ufak tefek adamlığa yükselmişti. Yeniyetmeliği ve gençliği yıldan yıla ortadan kalkarak geride, mesleğinde önemli bir yeri olan Parisli bir avukat oluşuna rağmen kötü anlarda alay ve horgörü, biraz daha iyi anlardaysa acıma duygusu yaratan ve hiçbir zaman korku ya da saygı uyandırmayan çelimsiz bir yetişkin bırakıyordu.

Boşanma davalarında uzmanlaşmıştı ve kendisi evlenmeyi aklının köşesinden bile geçiremediğinden başkalarının evliliklerini bozma

konusuna adeta öç alırcasına dört elle sarılıyordu. Bayan Edith Watson'ın bir gün bürosuna gelişi de işte bu nedenle oldu. Bir Amerikalıyla yaptığı ilk evliliği sonucu Karun gibi zengin olan bu eski opera şarkıcısı, daha sonra kendinden kat kat genç, Niceli bir yüzme öğretmeniyle evlenmişti. Şimdi işte bu ikinci evliliğini bozmak istiyor, Bob'a karşı sayıları hayli kabarık ve oldukça karmaşık şikâyetler sıralıyordu. Lucien birtakım gizlerin ve utançların kokusunu alıyor ve bunun sonucu ilgisi daha da artıyordu. Galiba Bob'u görebildiğinden bu yana bu çiftin çöküşüyle daha da yakından ilgili hissediyordu kendini. Bob tatlı ve narin yüzlü, iri kıyım bir delikanlıydı; şöyle bir plajda dolaşacak olsa, bronzlaşmış dolgun gövdesiyle her türlü iştahı kabartmaya bire bir, atletik yapılı bir genç kız adeta, diye düşündü Lucien.

Edebiyattan anlar geçinen Lucien, Fransız yasaları uyarınca dostça ayrılabilmeleri için çiftlere büyük bir özenle hakaret dolu mektuplar yazdırtır ve birbirlerine göndertirdi. Bu defa bu konuda öyle başarılı oldu ki, Bob, Lucien'in birkaç ay içinde kendisine yazdırdığı ve imzalattığı mektuplardaki bayağılık ve şiddet karşısında dehşete kapıldı. Bu mektuplarda açık açık ölüm tehditlerine yer verilmesi de ihmal edilmemişti tabii.

Bu olaydan bir süre sonra Lucien, Boulogne ormanı kıyısında lüks bir dubleks villada oturan müvekkiline evrak imzalatmaya gitti. Üst kattaki daire -halen Bob oturuyordu- geniş bir terasın süslediği alt kattaki daireye burma bir merdivenle bağlanıyordu. Edith Watson'ı işte bu terasta yarı çıplak halde bir şezlonga uzanmış buldu, etrafında soğuk içkiler vardı. Bu bronz rengi göz kamaştırıcı gövdenin yaydığı keskin kadın ve güneş yağı kokusu Lucien'i mest etti; sorularını dalgın ve ilgisiz bir sesle yanıtlayan, konuğunu zerre kadar umursamayan Edith'in kendini de mest etmiş gibiydi. Sıcaklık bunaltıcıydı ve Lucien, koyu renk ve kalın avukat giysisi içerisinde sıcaktan patlıyordu, kaldı ki gelir gelmez Edith'in ikram ettiği buzlu bira, ter içinde kalmasına neden olmuştu. Bu da yetmezmiş gibi bira onda işeme arzusu uyandırıyordu ve çöreklendiği üstü tenteli, açık mor renkli kocaman katlanır koltukta tespihböceği gibi kıvranıp duruyordu. Sonuçta ıkına sıkına tuvaletin nerede olduğunu sordu ve Edith belli belirsiz bir el hareketi ile içlerinde yalnızca "banyo" sözünü seçebildiği birtakım sözcüklerle yanıtladı bu soruyu.

Banyo alabildiğine büyük göründü Lucien'e. Boydan boya siyah mer-

merle kaplanmıştı ve yerde gömme bir küvet yer almaktaydı. Nikel kaplama aygıtlar, projektörler, bir duyarlı terazi ve özellikle insanın en garip köşelerden görüntülerini yansıtan bir ayna bolluğu vardı. İşedi, sonra bu serin gölgelikte, belli bir mutlulukla yüzü ışıldadı. Kapana, mezara ve yılanlı çukura benzeyen küvet pek çekici görünmüyordu ona, ama matlaştırılmış cam plakaların fırdolayı çevrelediği ve üzerinde fıskiye bataryası bulunan duş teknesi etrafında dönüp durmaktan kendini alıkoyamıyordu. Çünkü görülüyordu ki yalnızca tavandan değil, cepheden, arkadan, yanlardan, hatta duş teknesinin tabanından bile fışkırıyordu sular. Tüm bunlar bir dizi kol yardımıyla gerçekleşiyordu.

Lucien soyundu ve suların fışkırış biçimi, tazyiki ve sıcaklığı insanda tuhaf duygular yaratan kolları hareket ettirmeye başladı. Sonra bombayı çağrıştıran bir şeyden fışkırttığı yumuşacık, mis kokulu bir köpüğe bulandı ve kendini duşun fıskiyelerine bıraktı, uzunca bir süre eğlendi. Vücudu onun için ilk kez olarak bir utanç ve iğrenme nesnesi olmaktan çıkmış başka bir anlama bürünmüştü. Duşun teknesinden banyonun kauçuk halısına atladığında bir ayna labirentinde onun hareketlerini taklit eden bir sürü Lucien ile burun buruna geldi. Bu Lucienler sonra hareketsizleşti ve birbirlerini süzmeye başladılar. Yüzünde oldukça görkemli bir ağırbaşlılık havası vardı. Lucien'in o anda aklına gelen hükümdar sıfatı oldu. Köşeli geniş bir alın, sabit ve egemen bir bakış, etli ve cinsel duygular uyandıran bir ağız; hatta yüzünün alt kısmında hatırı sayılır bir soyluluk havası kazandıracak yanak sarkmalarının bile oluşmaya başladığı görülebiliyordu. Daha sonra her şey bozuluyordu, çünkü boynu uzun mu uzundu, belden yukarısı top gibiydi, bacakları goril bacağı gibi küt ve çarpıktı, devasa maslahatı siyahlı morlu kütleler halinde dizlerine kadar iniyordu.

Gelgelelim artık giyinmesi gerekiyordu. Lucien, iç karartıcı ve terden yapış yapış olmuş giysi yığınına şöyle bir tiksintiyle baktı, sonra duvarda krome bir askıya tutturulmuş lâl rengi havlu kumaştan büyük bir bornozu kestirdi gözüne. Alıp sarındı ve kıvrımlarının altında kayboldu, ciddi ve rahat bir tavırla aynalarda kendini incelemeye koyuldu. Ayaklarına ne giyseydi acaba? Bu sorun çok önemliydi, çünkü tabanları özel olarak yapılmış pabuçlarının getirdiği on santimetreden vazgeçecek olursa, açıkça kabul etmek gerekiyordu ki Edith

Watson'ın karşısına ufak tefek bir adam olarak değil de cüce olarak çıkmış olacaktı. Bir taburenin altında gözüne ilişen timsah derisinden şık, yeşil pabuçlar aklını çeldi ve onları giymeye karar verdi. Terasta boy gösterdiğinde, üstüne son derece bol gelen bornozun yerde sürünerek arkasından gelmekte olan etekleri ona bir imparator havası veriyordu.

Edith'in gözlerini gizleyen kocaman güneş gözlüğü duygularının okunmasına pek fırsat vermiyordu, şaşkınlığını ele veren tek şey, bu ufacık görkemli kişinin karşısına dikildiğini ve bir sıçrayışta tenteli şezlongun bir köşesine kurulduğunu görür görmez birden hareketsizleşmesiydi. Avukat bozuntusu ortadan kalkmış, acayip ve insanı telaşlandıran, güçlü ve büyüleyici çirkinlikte bir yaratığa, gülünç yanının olumsuz, dokunaklı ve yıkıcı bir hava kattığı kutsal bir deve bırakmıştı yerini.

Bir şeyler söylemiş olmak için tepkiyle sıradan bir kabullenmenin birbirine karıştığı bir havayla:

—Ama bu Bob'un bornozu, diye mırıldandı.

Lucien küstahça atıldı:

—O zaman ben de giymem.

Bornozun eteklerini aralayarak tıpkı çiçekten çıkan bir böcek gibi yere süzüldü ve aynı hareketle balıklamasına Edith'in şezlonguna daldı.

Lucien ömründe kadınla birlikte olmamıştı. Vücudunun kusurlu oluşu, ergenliğin çığlıklarını daha başından baskı altına alıp boğmuştu. O gün aşkı tattı ve avukat giysisini sırtından atışı, özellikle de yüksek tabanlı pabuçlarından kurtuluşuyla cücelik durumunun benimsenmesi, kafasında bu şaşırtıcı keşfin ayrılmaz parçalarıydı. Öte yandan -son derece yakışıklı kocasından iktidarsızlığı nedeniyle boşanmakta olan- Edith, böylesine ufak ve eciş bücüş bir vücudun bu kadar mükemmel ve bu kadar enfes bir biçimde etkin oluşuna hayret ediyordu.

Tümüyle fiziksel nitelikte ve Lucien'in sakatlığının Edith açısından biraz utanç verici bir çeşni kattığı bir ilişkinin başlangıcı oldu bu. Lucien içinse boğuntuyla karışık dokunaklı, acınası bir gerilim. Ortak bir anlaşmayla, ikisi de ilişkilerinin üzerine mutlak bir giz perdesi çektiler. Ayrıca Edith'in böylesine acayip bir sevgilisi olduğunu açığa vuracak cesareti olmaması bir yana, Lucien ona, boşanma davasının selameti bakımından, hükmün verileceği güne kadar davra-

nışlarında göze batar bir yan olmamasının çok önemli olduğunu söylemişti.

O günden itibaren Lucien ikili bir yaşam sürdü. Görünüşte, koyu renk giysiler giymiş, ayaklarında yüksek tabanlı pabuçlarıyla her gün bürosunu aşındıran küçük adam olarak kalıyordu, ama bazı saatlerde -bu saatler sistemli değildi, şifreli telefonlarla aldığı mesajlara bağlı olarak değişiyordu- Boulogne ormanındaki binada ortalıktan kayboluyor, anahtarına sahip olduğu dubleks kata çıkıyor ve orada, kararlı, yerinde duramayan, arzulayan ve arzulanan, eşsiz bir cüceye dönüşmüş olarak ilacı kendisi olan yapmacık aksanlı, iri yarı sarışın kadına aşkın gereğini sunuyordu. Kadın onun sarılmasıyla inlemeye başlıyor ve alışılmış bir biçimde gırtlaktan gelen ses titremeleri, baygın inlemeler, üç oktavda yinelenen ses temrinleriyle başlayan aşk türküsü, sevgi dolu ve yakası açılmadık küfürlerle doruk noktasına varıyordu. Bu durumda kadın adama mancınığım, tokmakçım, havuz tıkacım, diyordu. Fırtına yatışınca da adamı laf yağmuruna tutuyor, akla hayale gelmedik birtakım benzetmelerle ona bazı sıfatlar yakıştırıyor, sonucunda onu sadece etrafında kol ve bacaklar bulunan bir cinsel organ, ayaklı bir babafingo olarak gördüğü anlamına gelebilecek uzun söylevler veriyor ve hani dişi maymunların yaptığı gibi gündelik ev işleriyle uğraşırken onu böğrüne asılı olarak taşımak istiyordu.

Bunları söylemesine, "cüce taşıyıcım" adını verdiği kadının onunla oyuncak gibi oynamasına ses çıkarmıyordu. Göğüslerinin iplerle tutturulmuş iki balon gibi başının üstünde hoplayıp durmasından hoşlanıyordu. Gelgelelim onu kaybetme düşüncesi Lucien'i dehşete düşürüyordu ve içinden ona verdiği zevkin, veremediği toplumsal yaşamın yanında daha baskın çıkıp çıkmadığını soruyordu. Boşanma avukatlığının verdiği uzun deneyimler sonucu, kadının erkekten çok daha toplumsal bir varlık olduğunu ve yalnızca insani ilişkiler açısından zengin bir ortamda mutlu olduğunu çok iyi biliyordu. Günün birinde sırf göze daha hoş görünen bir sevgili uğruna onu terk etmez miydi acaba?

Anlaşılmaz bir suskunluk dönemi başladı. Boulogne ormanındaki eve sadece Edith çağırdığı zamanlar gitmekteydi. Aradan koskoca bir hafta geçmesine rağmen hiçbir haber çıkmamıştı. İçi içini kemiriyor, sonra da hırsını büroda çalışan personelden çıkarıyordu. Müvek-

killerine yollamak üzere dikte ettirdiği mektuplara da yansıyordu bu sinirlilik hali. Sonunda öğrenmek istedi ve onun çağırmasına gerek duymadan kendi başına sevgilisinin evine gitmeye karar verdi. Öğrendi, üstelik de gecikmeden. Dairenin kapısını anahtarıyla sessizce açıp koridora süzüldü. Kulağına sesler çalındı. Edith ile Bob'un seslerini tanıdı ve bu konuşmalardan iyi, dahası çok sıcak ilişkiler içerisinde olduklarını anladı.

Durum beklediğinden vahimdi. Yoksa barışmış mıydı karıkoca? Boşanma işi suya mı düşmüştü? Bu geriye dönüşte Lucien kendini sadece metresinin yaşamından dışlanmış olarak değil, ayrıca da yazgısına başka bir yön veren harika değişimden yoksun bırakılarak yeniden eski yaşamına dönmüş olarak görüyordu. Ölümcül bir kinle dolup taştı ve Edith ile Bob yatak odasından gülerek çıkıp kapıya doğru yöneldiklerinde bir etajerin altına gizlenmek zorunda kaldı. Asansörün gürültüsü kesildiğinde Lucien gizlendiği yerden çıktı ve tıpkı bir anda başka bir kimliğe bürünmüş gibi makineleşmiş bir hareketle banyoya doğru yöneldi. Soyundu, bir duş aldı, sonra Bob'un lâl rengi kocaman bornozuna sarındı, bir tabureye oturup kıpırtısız beklemeye koyuldu.

Üç saat sonra dairenin kapısı çarpıldı ve Edith şarkı mırıldanarak tek başına döndü. İç merdivene doğru bağırarak bir şeyler söyledi, bundan da Bob'un üstteki dubleks bölümde olduğu anlaşılıyordu. Birden ışığı yakmadan banyoya girdi. Lucien, bornozu omuzlarından bırakıvermişti. Bir sıçrayışta kadının üzerine atıldı, her zamanki gibi böğrüne kenetlendi, ne var ki buldog çenesi gibi güçlü pençelerini boynunun etrafına sardı. Edith sendeledi, sonra kendini toparladı ve ölümcül yük altında birkaç adım attı. Sonunda kararsız bir halde durdu ve yere yığıldı. O can çekişirken Lucien son bir kez daha ona sahip oldu.

Önceden düşünülmüş bir şey yoktu, ama eylemleri uzun uzadıya tasarlanmış bir planın uygulanışını anımsatıyordu. Elbiselerini giyindi ve bir çırpıda bürosuna koştu. Bob'a dikte ettirdiği hakaret ve tehdit mektuplarını alıp yeniden Boulogne ormanındaki dubleks daireye geldi ve bunları Edith'in komodininin gözlerinden birine koyuverdi. Sonunda evine döndü ve hemen Bob'un telefon numarasını çevirdi. Uzunca bir süre çaldı telefon. Neden sonra tatsız ve uykulu bir ses cevap verdi.

Lucien sesini değiştirerek şöyle dedi:

—Katil! Karını boğdun!

Sonra bu suçlamayı üç kez yineledi, çünkü berikinin aklı bir türlü almıyor, itiraz edip duruyordu.

Ertesi gün gazeteler kısa haberler sütunlarında olayı değerlendiriyor ve bir numaralı zanlının -olay yerinde ele geçen mektuplarına bakılırsa maktülün kocasıydı- kaçtığını ama tutuklanmasının eli kulağında olduğunu söylüyorlardı.

Lucien, acı çeken ve alaya alınan gözden düşmüş avukat kişiliğine sığınıyordu, ama özel tabanlı pabuçlarının boyuna kattığı on santimden vazgeçerek bir üstüninsan oluşunun anısı bir türlü aklından gitmiyordu. Çünkü sonunda canavarlaşacak cesareti bulmuştu. Bir kadını tavlamıştı. Kadın ona ihanet etmişti. O da onu öldürmüştü ve rakibi yani boyu kendi boyunun iki katını aşan, çam yarması kılıklı koca, polis tarafından fellik fellik aranıyordu! Yaşamı tam bir başyapıttı ve zaman zaman gerçekte olduğu şeyi, yani bambaşka bir erkek, kazık kadar boyu olan bir serseriden daha üstün, karşı konulamaz çapkın ve şaşmaz katil olmak için sırf ayakkabılarını çıkarmanın yettiğini düşünerek başdöndürücü bir sevince kapılıyordu. Geçmişte çektiği tüm acılar, korkunç seçimi reddetmesinden kaynaklanıyordu. Oysa bu seçim onun yazgısıydı. Tıpkı bir kilisenin eşiğinden adım atmaya çekinirmiş gibi cüceliğini kabullenmekten çekinmişti. Sonunda engeli aşmaya cesaret edebilmişti. Edith'in banyosunda özel tabanlı iskarpinlerini bırakarak kabul etmiş olduğu zayıf nicelik farkı, nitelik yönünden köklü bir değişime yol açmıştı: Korkunç cücelik niteliği onu tersine çevirerek lanet bir canavar haline getirmişti. Gündüzlerini geçirdiği avukat bürosunun sıkıcı havasında, zorbalık hayalleri gelip takılıyordu aklına. Bir rastlantı sonucu, kadınlara ayrılmış Nazi toplama kampları Ravensbrück ve Birkenau üzerine bir belge okumuştu. Kendisini oranın komutanı, elinde kocaman bir kamçıyla çıplak ve yaralı kadınlara emirler yağdıran yöneticisi olarak görüyordu ve daktilo kızların zaman zaman onun kükreyişine tanık olup şaşırdıkları da olmuyor değildi hani.

Ama yeni saygınlığının gizi üzerine bir ağırlık gibi çöküyordu. Bunu herkesin karşısına çıkarmak isterdi. Coşkulu bir kalabalık karşısında, açık, uluorta kabul görmeyi düşlüyordu. Elbiselerini diken terziye, kaslarını ve cinsel organlarını açığa çıkaracak kadar dar, koyu

kırmızı bir elbise siparişi verdi. Büro dönüşlerinde avukat giysisini çıkarıyor, bir duş alıp gece kılığı diye adlandırdığı şeyi giyiniyor, boynunun etrafına da bir zamanların kötü oğlanları gibi sıkı sıkıya açık mor bir ipek fular sarıyordu. Sonra ince tabanlı yumuşak mokasenlerini ayaklarına geçirip dışarı süzülüyordu. Boyunun ona sağladığı büyük rahatlığı keşfetmişti. En alçak kapılardan başını eğmeden geçiyordu. En küçük arabalarda ayakta durabiliyordu. Tüm koltuklar onun için birer geniş yuvaydı. Meyhane ve lokantalardaki bardak ve tabaklar ona bir devin yiyip içeceği miktarda yiyecek ve içecek sunuyordu. Her durumda bolluk içinde yüzüyordu. Kısa bir süre sonra kaslarında birikmiş devasa gücü ölçtü. Gediklilerinin birkaç kadeh atmak üzere onu masalarına çağırdıkları bazı gece kulüplerinde kısa sürede tanındı. Bir sıçrayışta barların yüksek taburelerine tünüyor ve kısa çarpık bacaklarını, kol gibi havada kavuşturarak elleri üzerinde dikilebiliyordu. Bir gece, içkiyi fazla kaçıran bir müşteri ona hakaret etmişti. Lucien ayak bileğini bükerek onu yere fırlattı, sonra çıkıp suratının üzerinde tepinmeye başladı, yüzünün öyle öfkeli bir hali vardı ki görenleri ürkütüyordu. Aynı gün bir fahişe, kırk para almadan, sırf meraktan kendini ona sundu, çünkü tanık olduğu güç hoşuna gitmişti. Bunun üzerine erkekler kırmızı cüceden korktular, kadınlarsa ondan yayılan anlaşılması güç çekiciliğe boyun eğdiler. Bu arada toplumla ilgili düşünceleri de gelişme gösterdi. Sırık boylarıyla düşe kalka yürüyen ve karılarına cılız cinsel organlarından başka sunacakları bir şeyleri olmayan zayıf ve iğrenç sırıkboylular kalabalığının değişmez merkeziydi o.

Ama bu sınırlı ün yalnızca bir başlangıç olmalıydı. Bir akşam Pigalle'de bir barda, elli ikilik bir iskambil destesini ortadan ikiye yırtarak bahsi kazandığı sırada, yağız yüzlü, esmer kıvırcık saçlı, parmakları elmas yüzükten geçilmeyen bir adam yanına yanaştı. Kendini tanıttı: Signor Silvio d'Urbino, bir haftalığına Porte Dorée'de kurulan Urbino Sirki'nin yöneticisi. Acaba kırmızı cüce, kumpanyalarına katılmayı kabul eder miydi? Lucien, fırlatıp küstahın kafasında şimşekler çaktırmak niyetiyle kristal sürahiyi kendine çekti. Sonra fikir değiştirdi. Kuvvetlice aydınlatılmış pistin çevresine sıralanmış seyircilerin başlarının havyar taneleri gibi birbirine kaynaştığı uçsuz bucaksız bir yanardağ ağzı gelmişti gözünün önüne. Yanardağ ağzından kırmızılara bürünmüş, pistin orta yerinde tek başına dikilen ki-

şiye güçlü, sürekli, bitmek bilmeyen, sonsuz bir alkış tufanı yağıyordu. Kabul etti.

İlk aylarda Lucien, gösterinin hareketsiz bölümlerinde seyircileri eğlendirmekle yetindi. Pisti çevreleyen sekide koşturup duruyor, iplere, halatlara takılıp dolanıyor, pistteki öfkeli adamlardan biri tehdit ettiğinde keskin çığlıklar atarak kaçıyordu. Sonunda kocaman halının içerisine sarılıp rulo haline getiriliyor -halı rulosunun orta yerinde kocaman bir yumru- ve adamlar alıp götürüyordu, hepsi bu kadar.

Tribünlerde yol açtığı alkışlar onu kıracağı yerde coşturuyordu. Geçirdiği değişimden önceki, ona büyük bir korku veren somut, yabanıl, bireysel kahkaha değildi artık bu. Kendilerini etkileyen sanatçıya kadın seyircilerin sunduğu saygı dolu, sevgi gösterisi niteliğinde, üsluplaştırılmış, estetik yanı olan, törensel, ortak bir kahkahaydı. Zaten bu kahkaha Lucien pistte yeniden boy gösterdiğinde, tıpkı simyacının kurşunu potanın dibinde altına dönüştürüşü gibi alkışlara dönüşüyordu.

Ama Lucien, alıştırmaların ve egzersizlerin ötesine geçmeyen bu önemsiz maskaralıklardan vazgeçti. Bir akşam, arkadaşları onun dev bir eli simgeleyen pembe plastikten bir tür kılıfa girdiğini gördüler. Başa, her kola, her bacağa bir parmak düşüyor, onların da uçlarında tırnaklar bulunuyordu. Gövde elin ayasını oluşturuyordu ve geride kesik bir bilek uzanıyordu. Dev boyuttaki korkunç görünümlü bu el, sırasıyla her bir parmak üzerine dayanarak fır dönüyor, bileği üzerine oturuyor, projektörlere doğru büzülüyor, bir karabasan atikliğiyle koşturuyor ve hatta merdivenlere tırmanıyor, parmaklardan biriyle sabit bir çubuğa ya da bir trapeze asılı dönüp duruyordu. Çocuklar kahkahadan kırılıp geçiyor, kadınlar pembe etten bu dev örümceğin yaklaştığını gördükçe boğulacak gibi oluyorlardı. Tüm dünya basını sirk dünyasına giren dev el numarasından söz etti.

Lucien gurur duymuyordu pek. Bir eksiklik, bir tamamlanmamışlık duygusu hissediyordu. Belki bir şeyi, büyük bir olasılıkla da birini bekliyordu; sabırsızlıkla değil, güvenle.

Urbino Sirki Nice'te çadır açtığında beş aydır turnedeydi. Bir hafta orada kalmak ve daha sonra kendi ülkesine dönmek üzere sınırı aşmak zorundaydı. Üçüncü günün akşam seansı çok parlak geçmiş ve dev elin gösterisi tam bir zafer olmuştu. Lucien makyajını temizlemiş, büyük başarının ardından hak ettiği dinlenme faslına geçmek

üzere karavanına çekilmişti ki yavaşça penceresine vuruldu. Lambayı söndürüp solgun bir ışık dikdörtgeni gerisinde telle tutturulmuş kısa perdeye yaklaştı. Parıldayan gökyüzünde yüksek ve kütlesel bir insan karartısı görünüyordu. Lucien pencereyi araladı.

— Kim o?

— Bay Gagneron ile görüşmek istiyorum.

— İyi ama kimsiniz?

— Benim, Bob.

Lucien heyecandan tükenmiş bir halde oturmak zorunda kaldı. Şu anda kendisini neyin beklediğini, kimin gelip Nice'te onu aradığını biliyordu. Boyun eğmek zorunda olduğu bir tür randevuydu bu, Edith Watson ile bir buluşma. Bob'u içeri aldı ve su kayakçısının beceriksiz kütlesi Lucien'e her türlü hareket serbestliği sağlayan sirk arabasını dolduruverdi. Lucien hiçbir yere vaktinde gitmeyen bu sırıkboyluları bir kez daha aşağıladı.

Bob, kısık bir sesle açıkladı. Edith'in ölümünden bu yana yaşamı, güneşten kavrulan tavan aralarında, duvarlarından şıpır şıpır sular sızan mahzenlerde, hayvan gibi, annesinin ya da bir dostunun getirdiği yiyecekleri yiyerek saklanmakla geçiyordu. Polise teslim olmayı aklına koymuştu, ama gözaltı sırasında olacaklardan korkuyordu ve özellikle de dosyasını ağırlaştıran ölüm tehditleri savurduğu şu lanet bozuşma mektuplarından çekiniyordu. Oysa Lucien, bu mektupları boşanma işini kolaylaştırmak için kendisinin dikte ettirdiğini, söz konusu tehditlerin birer kurgudan öteye geçmediğini ve karı kocanın karşılıklı anlaşmaları sonucu yazılmış olduğunu söyleyip bu konuda tanıklık edebilirdi.

Lucien, kız yüzlü bu çamyarması üzerindeki sınırsız gücünün enikonu tadını çıkarıyordu. Çok sayıda yastığın yer aldığı bir köşeye çöreklenmiş, sigara içmediğine hayıflanıyordu -özellikle de pipo- çünkü o zaman yanıt vermeden önce uzun uzun onu temizleyebilir, sonra doldurabilir, sonunda pipo içme sanatının tüm kurallarına titizlikle uyarak yakabilirdi. Pipo olmadığına göre gözlerini kapadı ve şöyle bir dakika keyfini çıkara çıkara, gülümseyerek Buddha rahibi gibi düşündü.

— Polis tarafından aranıyorsunuz, dedi sonunda. Gerçekte sizi hemen polise teslim etmem gerekir. Sizin için ne yapacağımı düşüneceğim. Ama eksiksiz ve tartışma götürmez bir kanıta ihtiyacım var.

O zaman, bu iş çok basit. Şimdi doğruca saklandığınız yere gidin. Yarın aynı saatte gelin. Tuzak falan kuruyor değilim. Bu sizin bana güvenip güvenemeyeceğinizi kanıtlayacak. O zaman bir anlaşmaya varırız. Kabul edip etmemek elinizde tabii.

Ertesi gün Bob oradaydı.

— Mektuplar konusunda tanıklık yapmamı aklınızdan çıkarın bir kez. Ama size daha güzel bir önerim var. Yarın değil öbürsü gün İtalya'ya geçeceğiz. Sizi götürürüm.

Bob, karavanın içerisinde diz çöktü ve onun ellerini öptü.

Sınırı geçirmek için onu yatağına saklamak Lucien için bir oyun oldu. Sirk San Remo'da, Imperia'da ve Savona'dayken kapalı kalmaya zorladı onu. Cenova'da Signor d'Urbino'ya, sokakta rastlantı sonucu karşılaştığı bir arkadaşı olduğunu ve kendisiyle birlikte yeni bir numaraya çıkmak istediğini söyledi.

O saat kolları sıvadılar.

Aralarındaki anormal boy farkı yalnızca klasik numaralar düşündürüyordu. Böylece Lucien'in kendi uydurduğu bir finalle sonuçlanan Davut ve Callud'un kavgasını yansılamaya başladılar. Dev adam yere seriliyor ve onu alaşağı eden Davut, bir bisiklet pompasıyla onu şişiriyordu. Sonra cücenin çekip çevirdiği ve hırpaladığı bir kıyıdan öbür kıyıya yuvarladığı şişko, uysal bir su aygırı olup çıkıveriyordu. Çeşitli işlerde kullanılıyordu; uyumak için şişme yatak, halatlara doğru fırlamak için tramplen, yumruklamak için kum torbası. Ve bu dev yapılı adam yumruk kadar hasmı tarafından her defasında maskaraya çevriliyor, pestili çıkıncaya kadar dövülüyordu. Sonunda Lucien, onun boynuna biniyor, sırtına Bob'u ayaklarına kadar gizleyen upuzun bir giysi giyiyordu. Böylece ikisi birlikte iki metre elli santim boyunda tek bir insan halinde (Bob, her tarafı giysiler içinde kaybolmuş, bastığı yeri göremez durumda, omzuna tünemiş Lucien ise haşmetli ve öfkeli) gezinip duruyorlardı.

Beyaz palyaço ve şamaroğlanı geleneğine kavuşunca numaraları kesin bir biçim kazandı ve Lucien'in zaferini tamamladı. Makyajlı, süslü püslü, ayağı iskarpinli, ipek çoraplar çekili baldırları hafifçe bükülü beyaz palyaço, zekâsı ve şıklığıyla insanları şaşkına çevirerek bir zamanlar pisti tek başına doldurmuştur. Ama ihtiyatsızlık edip kendini ön plana çıkarmak, güzelliğini ve görkemini vurgulamak için iri kıyım, güleç, kabasaba, ayyaş suratlı -bu amaçla uydurulmuş- bir oyun

ortağı seçmesi sonucu yavaş yavaş pabucu dama atılmıştır. Lucien son derece kibar oyun arkadaşını kendi tutsağı ve günah keçisi haline getirerek bu evrimleşmeyi daha da öteye götürdü. Gelgelelim Bob hiçbir şeyden memnun olmuyordu. Cüce ona platin rengi bir peruk taktı, giysisine bol bol şeritler, işlemeler, danteller, kuğu tüyleri ekledi. Sonuçta numarasının mantığına kapılan Lucien, trombonun çaldığı Mendelssohn'un düğün marşının eşliğinde, kar beyaz giysiler içerisindeki bu kadana gibi kızla, kurbağalar gibi vraklayarak elbisesinin eteklerine sıçrayan bir avuçluk kırmızı cücenin gülünç evlilikleri numarasını akıl etti. Oyunun sonunda köpek gibi sıçrayıp küt bacaklarını oyun arkadaşının gövdesine kenetliyor, o da bu halde alkış tufanı arasında kulise gidiyordu.

Bu final sıçrayışı Lucien'i derinden sarsıyordu, çünkü bu sıçrayış ona acılı ve keyif verici bir başdönmesi içerisinde Edith Watson'ı öldüren sarılmayı anımsatıyordu. Bob ile onu bir araya getiren eski bir şantözün aşkı değil miydi? Lucien, akşamları Bob'a Edith'ten söz ediyordu, sonra kafası onunla ilgili anılara takılarak metresini oyun arkadaşıyla karıştırmaya başladı ve sırıkboyluların karılarını ellerinden almakla kalmayıp kendilerini parmağına takıp oynatmak ve aşağılamak gerektiğine inandığından bir gece, yattığı karavanın yan sahnında Bob'u kadın niyetine kullandı ve bu işi her gece sürdürdü.

Daha sonra, Bob'un lâl rengi bornozunun esinlendirdiği imparator teması yeniden aklına takıldı. Bir soytarıyı Romalı imparatorun kaba taklidine dönüştürmek için hiçbir şey palyaço geleneği kadar cuk oturamazdı. Lucien, çarpık çurpuk ve kaslı butlarını açıkta bırakan kırmızı bir tunik giyindi. Elinde kılıcı, boynunda hoyrat kolyesi, başında güllerden yapılmış tacı vardı. Palyaço değildi artık, Neron idi. Hani aklı hep slogan arayışında olan d'Urbino'nun dediği gibi "komik Neron." Bob'a gelince, doğal olarak Agrippina oldu. Neron'un ilk metresi yaptığı annesini daha sonra öldürmüş olması, dürüst ve yaygın modeller arasında yerini bulamayan ve doğal olarak Antikçağ'ın görkemli iğrençliklerinden esinlenen Lucien'e (Lucius Nero) hayır alameti görünüyordu. Yaşamının sırıkboylulara özgü törelerin her tarafına kan ve sperm bulaşmış, alabildiğine canlı bir karikatürüne dönüşmesi hoşuna gidiyordu.

Bir gece Bob'dan ayrılıp küçük yatağına giderken şöyle dedi:

— Neye üzülüyorum biliyor musun, biz bu haltı karıştırıyoruz, ama

ne kadar uğraşırsak uğraşalım, çocuğumuz olmayacak.

Bu düşünce, onun kaba kinizm gücünün ağırlığını vurguluyordu kuşkusuz, ama bu arada gizliden gizliye yaşamında yeni bir döneme damgasını vuracak olan yeni bir buluşu esinlendirmekten de geri kalmıyordu. Sıradan seyircilerin alkışlarının, göğsünde ağırlığını ve sertliğini hissettiği öfke yumağı üzerinde pek etkili olmadığını gözlemlemişti; bununla birlikte kimi zaman sıralardan, özellikle de sıraların üst kısımlarından, çadırın karanlığında kaybolan arka sıralardan ılık bir bahar soluğu gelirmiş gibi oluyordu. Bu soluk onu duygulandırıyor, heyecanlandırıyor, kutsuyordu. O andan başlayarak sabırsızlıkla bu soluğu kolladı ve hangi gösteriler sırasında ortaya çıktığını saptamaya çalıştı. Tamam, hep matinelerde, pazarlardansa çocukların okula gitmedikleri perşembe* günleri çıkıyordu ortaya.

— Hiç değilse haftada bir, on iki yaşından büyüklerin sirke alınmalarının yasaklanmasını istiyorum, dedi bir gün d'Urbino'ya.

Müdür bu istek karşısında tuhaf tuhaf yüzüne baktı, ama yaratıcı dehasıyla kârlı ve müşteri çeken programlar yapan ünlü oyuncuların kaprislerine saygısı vardı.

— 24 aralıkta, Noel arifesinde başlayabiliriz bu uygulamaya, dedi kırmızı cüce.

Süre o kadar dar, zarara uğranılacağı o kadar kesindi ki d'Urbino'nun etekleri tutuştu.

— İyi, ama üstadım, nerden çıkardınız şimdi? On iki yaşından büyükler sirke alınmasınmış! Peki neden?

Lucien, bir kez daha eski kinci öfkesinin onu kıskacına aldığını hissetti ve tehdit edici bir tavırla yöneticisine doğru ilerledi.

— N'olacak yani, bir defa da boyuma göre bir seyirci grubum olsun! Anlamıyor musunuz? Sırıkboyluları istemiyorum, tek biri bile gelmesin onların!

— İyi, ama yani, şimdi, şey, diye geveledi d'Urbino, gösteriyi eğe yetişkinlere ve gençlere yasaklayacak olursak, bu bize pahalıya patlar!

Genelinde para canlısının teki olan Lucien'in yanıtı, onu şaşkın lıktan olduğu yere çiviledi adeta.

— Masrafını ben karşılarım, diye kesip attı. Gişe görevlisine ne

* Fransa'da perşembe günleri okullar yarım gündür. (Ç.N.)

kadar kaybınız olduğunu hesaplatırız ve bu parayı ücretimden kesersiniz. Zaten 24 aralık matinesi için tüm yerleri ben satın alıyorum; bu, bu kadar basit. Giriş ücretsiz olacak... Çocuklar için.

Bu Noel gösterisi sirk tarihinde unutulmaz bir iz bıraktı. Çocuklar kilometrelerce uzaklardan çepeçevre üşüştüler, kimi zaman ağızlarına kadar dolu otobüslerle, çünkü okullara, ıslahevlerine ve yetimhanelere haber salınmıştı. İçeri alınmadıkları için aralıklarda beklemek zorunda olan bazı anneler, kaybolmasın diye çocuklarını birbirlerine bağlamayı akıl etmişlerdi ve sıralara tırmanan çocuklar arasında beş altı erkek ya da kız kardeşin aynı iple birbirine tutturulmuş olanları bile görülüyordu.

Kırmızı cücenin o günkü numarasının ne olduğunu kimse bilemedi, çünkü çocuklardan başka gören olmadı bu numarayı ve onlara da kimseye bir şey söylemeyecekleri konusunda yemin ettirdi. Gösterinin sonunda, çocuklar onu yürekten alkışlarken, kırmızı cüce, hızar talaşları içinde, sarsılmaz bacakları üzerinde, mutluluktan gözlerini yumarak, bu sevgi kasırgasına, kendisini acısından arıtan, masumlaştıran, aydınlatan bu fırtınaya bırakıyordu. Sonra binlerce çocuk piste akın etti, uğultulu, okşayıcı bir dalga halinde etrafını çevirip şarkılar arasında onu omuzlarında taşıdılar.

Atların bulunduğu bölmenin kırmızı ve yaldızlı perdeleri gerisinde, kadın biniciler, terbiyeciler, Çinli hokkabazlar, uçan trapezciler, Nepalli jonglörler ve onların gerisinde Agrippina'nın uzun boylu ve gülünç silueti, bu yabanıl ilahiden şaşkına dönmüş, gerileyip yok oluyorlardı.

— Dokunmayın, bildiğini yapsın, dedi onlara d'Urbino. Kendi adamlarının arasında, kendi boyundaki insanlarla gülsün eğlensin. Ömründe belki de ilk kez yalnız değil artık. Bana gelince, ben sloganımı buldum bile: Lucius, soytarı Neron, çocukların imparatoru. Şimdiden afişi görür gibi oluyorum, elinde kılıcı ve başında tacıyla cüppesine sarılmış kırmızı cüce, boyları kendi boyunu bir santim bile aşmayan kalabalık arasında! Aman tanrım, ne matine olur ya! Ne ilgi toplar ya!

TRISTAN VOX

Bu hikâye pek eski zamana uzanmıyor, ama yine de bugünün gençlerine tarihöncesi dönemde geçmiş gibi görünecek. O zamanlar gerçekte televizyon yoktu. Zihinler üzerinde imparatorluğunu yayan ve düşgüçlerini coşturan radyoydu. Ne var ki bu imparatorluğun gücünün günümüzdeki televizyonun gücünden daha az olduğu sanılmasın, tersine çok daha güçlüydü. Kaşları gözleri olmadığından, seslerin çok daha esrarengiz olması gerekiyordu ve sihirleri erkek ve kadın dinleyiciler üzerinde kimi zaman korkunç derecede etkin oluyordu. Dinlerin çoğunda tanrının buyruklarının, gökyüzünün derinliklerinden gelen bir sesle ortaya çıktığı görülür. Böylece "spikerler" -onlara bu ad veriliyordu- herkese bedenleri olmayan, her yerde hazır ve nazır olmaya yatkın, aynı zamanda da son derece güçlü ve erişilmez varlıklar olarak görünüyorlardı. Bazıları her gün aynı saatte

söz alarak -neredeyse akıl almaz bir düzenlilikle- olağanüstü bir biçimde tanınmanın tadını çıkarıyorlardı ve uçsuz bucaksız kitlelerin tutkulu dikkatlerini çekiyorlardı. Bu tanınmışlığı postacının taşıdığı şeylerle ölçüyordu onlar, bunların arasında neler vardı neler! Çığlıklar, sızlanmalar, tehditler, iç dökmeler, vaatler, ikramlar, yakarmalar. En dar kafalıları, gözleri maddecilikten başka bir şey görmeyenleri, kendilerine mektup yazan kişilerin kafalarında temsil ettikleri şeyleri görmezden gelemiyor ve bazen bir aynaya bakarken titreyerek onları istemedikleri halde cisimleştiren üç harflik korkunç sözcüğü telaffuz ediyorlardı: Ses!

İçlerinde en ünlüsü, itirazsız Champs-Elysées'de dev bir yapının dibinde kaybolmuş loş bir stüdyodan yayılan, her akşam ondan onikiye kadar milyonlarca yalnız insanın yüreğini avutan ve coşturan Tristan Vox'un sesiydi. Bu sesin büyüsünü nasıl anlatmalıydı ki? Kuşkusuz onda, bir kırgınlığın, bir kırılmışlığın ve yaralanmış bir şeyin ortaya çıkardığı ve kendisini dinleyenleri -özellikle de kadın dinleyicileri- dinmez bir tatlılıkla yaralayan okşayıcı ve kadifemsi bir ciddilik vardı. Tristan'a özgü bu ses boğukluğu, daha sonra onun kısık yankısı gibi ortaya çıkan ve bununla birlikte sıska, üşüyüp duran bir avuçluk bir Ermeni şarkıcıdan müzikhol yıldızlarından biri yapan Aznavour'un sesinin boğukluğundan çok farklı bir şeydi.

Ama Tristan Vox'un sesinin fiziksel niteliği, kavuştuğu olağanüstü nüfuzu doğrulamaya yeterli değildi.Radyo, kafaların üzerinde yer alan gözlere değil de gönül gözlerine seslenişiyle televizyona oranla çok daha ayrıcalıklı olduğunu bir kez daha kanıtlamıştı. Televizyon insanı kendi yüzüyle seslenir izleyiciye. Radyo insanınaysa erkek ve kadın dinleyiciler, ses tonlarının onlarda yarattığı güven duygusuna göre yüzler yakıştırıyorlardı.

Oysa, tuhaf şey, Tristan Vox'un aldığı sayısız mektuplar, hatta resimler içerisinde bir tür fikir birliği ortaya çıkıyordu. Sesine bakılarak yapılmış bu resimler çoğu kez ona çok benziyordu. Romantik belirsizlikleriyle, ağırbaşlıca titiz bir biçimde işlenmiş, hüzünlü iri gözlerinin yumuşaklığına karşın elmacık kemikleri hafif yollu çıkık yüzünün sahip olabileceği aşırı derecede karanlık ifadeyi yumuşatan bir tutam asi kumral saçı olan, ikinci gençliğinde iri yarı, narin yapılı bir erkeğin resmi yani.

Tristan Vox'un gerçekte adı Félix Robinet idi. Altmışına merdi-

ven dayamıştı. Ufak tefek, kel ve göbekliydi. İnsanı çeken sesi kronik bir gırtlak yangısından ve yüzünün alt tarafını süsleyen titrek tuhaf gerdanından kaynaklanıyordu. Tiyatro turnelerinin durumuna göre onu Fransa'nın tüm ilçelerinde dolaştırmış olan orta düzeyde bir tiyatro oyunculuğu kariyerinden -biraz Alerme'ı çağrıştırıyordu- sonra radyo spikerliği gibi istikrarlı ve yerleşik bir iş bulunca rahatlamıştı.

Kendisine önceleri hava durumuyla ilgili haberler, haber özetleri, ertesi günün programları okutulmuştu. Gerçek ününü, herkesin telefonda *Observatoire 84 00*'ı çevirerek dinleyebileceği Konuşan Saat programına çıkmaya başladığı gün yapmıştı. O zaman herkes birbirine onun hakkında sorular sormaya başlamıştı ve büyük bir günlük gazete, sorunu bir polisiye bulmaca gibi ortaya koymuştu: Konuşan Saat'in arkasında gizlenen kim? Emekliliğinde rahat edebilmek için bu mesleği seçmiş olan Robinet, işte o zaman bir giz perdesine bürünüvermişti. Böylece herkesin merakını çekmişti.

Bir gün radyo müdürü onunla bir konuşma yapmıştı.

— Açıkçası, demişti ona özetle, altın değerindesiniz. Çalışmalarınız sonucu kazanmış olduğumuz dinleyici sayısı akılalmaz bir biçimde arttı. Maddi açıdan dilediğinizi isteyebilirsiniz benden.

Zamdan söz edildiğini duyunca -nefret ettiği mesleki terimlerden biri- burun kıvırmamak için kendini zor tutan Robinet'nin bu söze tam anlamıyla sevinmesi için yazgısı konusunda haddinden fazla kuşkusu vardı. Onun için her mutlu rastlantı bir tuzağı haber veriyordu. Yine de müdürüne teşekkür edip bu konuyu düşüneceğine söz verdi. Gerçekte gereksinimleri öylesine aman aman şeyler değildi ve müdürün ödediği avanslar bunları bir ölçüde karşılıyordu. Onun gözünde başarı çok geç geliyordu. Komedyenlik mesleği sona ermişti. Yirmi yıl, otuz yıl önce olabilir miydi? Bundan bile emin değildi. Doğruyu söylemek gerekirse, bu mesleği bir başkası olarak, tutku kasırgasının darbesini yememiş sakin bir aile babası olarak yapmıştı.

— Yalnız, kendi açımdan sizden istediğim iki şey var, diye sürdürmüştü konuşmasını müdür. Şimdi burada birbirimize dalkavukluk edecek değiliz, değil mi ya; lafı gevelemeden dobra dobra konuşacağım. Dinleyenler olduğunuz gibi düşünmüyorlar sizi. Sesinize bakarak kafalarında allayıp pulluyor, idealize ediyorlar. Onları düş kırıklığına uğratmanın kimseye bir yararı yoktur. O halde iki şey gerekiyor: Bir, bir takma ad seçin. İki, her zaman kesinlikle gizli kalın. Ne fotoğraf

çektirme ne halk içinde görünme, ne gala, kokteyl ya da başka şey. Kabul ediyor musunuz?

Bu istekler Robinet'nin arayıp da bulamadığı şeylerdi. Hiçbir şey, başkalarının kendini kötü olarak tanıması kadar huzurunu kaçıramazdı onun. Kırk yıllık tiyatro hizmeti sırasında kimseyi heyecanlandırmamış olan sesi, bir mikrofondan geçer geçmez kitleleri ayağa kaldırıyordu. Etkilerini elden geldiğince sınırlamayı uygun gördüğü yazgının gülünçlüklerinden birisi de buydu işte. Bırak bu altın ses, tüm olası romanesk ve akla gelebilir mitleri kursun. O, Félix Robinet, bu çılgınlıklardan tamamen uzak kalıyordu.

Saray romanıyla halk modernizminin görkemli bireşimi, işte Tristan Vox'un doğuşu böyle olmuştu. Vox ve Robinet arasında tüm köprülerin yıkılması uygun görüldü. Radyo istasyonunda hiçbir yabancı Robinet'nin çalışmaları sırasında stüdyoya alınmıyordu. Onun hiçbir fotoğrafı, hiçbir yerde yayımlanmıyordu. Dışarıyla ilişkileri -posta, telefon, randevu- büyük bir özenle denetlenecekti. Robinet, böylece onu Vox'a bağlayan tüm bağları koparark Vox'un varlığının onu savunmasız kılmaya yeteceğini sanıyordu. Gerçekte, korkunç bir özgürlük kalıyordu ona; örneğin, milyonlarca yaşamda bir yer edindikten sonra kendisini yaratanın özgürlüğünü ele geçirme ve yağmalama özgürlüğü.

Çünkü her akşam Félix Robinet'den, basit bir mikrofon aracılığıyla Tristan Vox çıkartan bir değişim, bir sihirli çubuğu bir kabağa değdirerek onu bir saltanat arabasına dönüştürmekten daha az gizemli değildi doğrusu. Robinet, dinleyicilerinin kafalarında canlandırdığı gizemli kahramana benzemek için en ufak bir çaba harcamıyordu. Çünkü bu onun karakterine uygundu, her etkiden, biraz canlı her hareketten, her türlü ateşli vurgudan kaçınıyordu ve dünyasını, sırrını açıyormuş gibi bir havayla, büyük bir deneyime sahip, aldatıla atlatıla gözü açılmış bir bağışlayıcılığın hissedildiği biraz üzgün, sevgi dolu, ama güven verici bir havayla, çalınacağını ve çalındığını anons ettiği iki plak arasında sürdürüyordu. Neden söz ediyordu? Her şeyden ve hiçbir şeyden. Mevsimlerden, bahçesinden, evinden, Lincoln sokağında oturmasına karşın ömründe tek bir kırmızı balığı bile olmadığı halde hayvanlardan, ayrım gözetmeksizin, uzun uzadıya tüm hayvanlardan söz ediyordu. Buna karşılık, içgüdüsel olarak dinleyicilerinin büyük çoğunluğunun yalnız insanlardan -kart oğlanlar ve

kızkuruları- oluştuğunu ve çocuk imgesinin hepsiyle aynı anda kurmuş olduğu binlerce yakın ilişkiye birden bir soğukluk getireceğini bildiğinden, çocuklarla ilgili en ufak bir anıştırmadan kaçınıyordu.

Yalan söylediği, kendisini dinleyenleri kandırdığı, her akşam güveni kötüye kullanma işini yinelediği konusunda uyarılabilirdi. Bir mikrofonun gerisinden, ömür boyu sahnede uyguladığı ve seyircinin gözünde kendi benliği dışında bir kişiliği canlandırmaya dayanan komedyenlik mesleğini sürdürdüğü söylenirse tüm içtenliğiyle karşı çıkardı. Ona bunun aynı şey olmadığı söylenmiş olsa, bunu benimseyebilirdi, ama aradaki farkın tam olarak neye dayandığını belirleyemezdi kuşkusuz. Çünkü bu Tristan Vox kişiliğini o bir oyuncunun Rodrigue ya da Hamlet'i canlandırışından başka türlü yorumluyordu. Onu herhangi bir anlam karışıklığına meydan vermeden gerçekte olduğu gibi canlandırıyordu, ayrıca da tamamen repertuarına katacağı yerde, onu her an yeniden yaratıyordu. Hangi risklere atıldığının farkında mıydı peki? Çünkü böylesine canlı tutulan bir yanılsama doğal olarak düşgücünün dışına çıkmaya ve orada önceden kestirilemez taşkınlıklara yol açarak gerçeği aşmaya mecburdu eninde sonunda.

Félix Robinet'nin sakin yaşamında gönülleri fetheden Tristan Vox akınına karşı iki kadın siperlik görevini yerine getiriyordu. Ön saflarda her şeyden önce sekreteri at gibi iri ve zayıf Matmazel Flavie vardı. Sabah postası furyası, armağanların ve paketlerin oluşturduğu ağır top saldırısıyla erkek ve kadın ziyaretçilerin vakitsiz akını onun başına patlıyordu. Mektupları -özel ilgi gösterilmesi gerektiğine inandıklarını Robinet'ye sunduktan sonra- yanıtlıyor, armağanları bir huzurevine yolluyor ve bekleme salonlarını mesken tutanların ödünsüz bir kibarlıkla cesaretlerini kırıyordu. Çünkü gözünü budaktan sakınmadan Tristan Vox'u alkışlayan, görmeye can atan açgözlü ve çılgınca seven kalabalıkla o muhatap oluyordu. Félix Robinet, onu yalnızca, deyim yerindeyse, arkadan görüyordu ve kendisini pek tanımıyordu. Kafası sürekli ünlü Tristan Vox ile dolu olan kadıncağızın kendisi de gözünde sadece bir gölge ve Öteki'nin dublörü olmaktan öteye geçmeyen, saçları kırlaşmış, sakin Félix'i fark etmekte güçlük çekmiş olmalıydı.

Vakit gecenin on ikisini biraz geçtiğinden stüdyodan çıkarken Robinet'nin de tek bir acelesi vardı: Karısı, tatlı ve tombul Amélie'nin

-kızlık soyadı Lamiche-* kendisine özgü, Auvergne yöresi geleneğine uygun olarak küçük bir geceyarısı yemeği için beklediği yuvasına kavuşmak. Çünkü Amélie, usta bir aşçıydı ve ikisi de birkaç yıl sonra gidip yerleşmeyi düşündükleri Billom -Puy-de-Dôme'da bir köy- kökenliydiler. Robinetlerin midesel mutlulukla yedikleri ayini andıran bu yemeğe kimsenin tanık olmaması, doğrusu hayıflanılacak bir şeydi, çünkü uzun uzun hazırlanmış yemeğin mest edici buğuları burnunun dibinde tüttüğünde obur ve sevecen havaları evlilik mutluluğunun ve bağlılığının imgesini veriyordu. Ama öte yandan Tristan Vox'un hüzünlü ve maddi şeylere önem vermeyen kişiliğine bundan daha ters bir başka tablo zor bulunurdu.

Bununla birlikte Billomlu oluşları, Vox'un Robinet'ye ilk atağını yönelten noktalar arasındaydı.

Her şey Yseut -elbette ki Tristan adına uysun diye seçilmiş uydurma bir addı- diye bir kadının düzenli aralıklarla gönderdiği ve Robinetlerin yaşamı üzerine oldukça şaşırtıcı bilgiler içeren bir dizi mektupla başladı. Tabii ilk uyarılan Matmazel Flavie idi.

— Tuhaf doğrusu, dedi bir gün, hazırladığı yanıtları imzalaması için Robinet'ye getirdiğinde. Büyük ve Küçük Turluron tam olarak ne demek? Bu adları daha önce mikrofonda söylediğinizi hiç duymadım.

Kentin batısında yer alan ve pazar gezintilerine sahne olan iki büyük tepe söz konusu olduğuna göre Billomlulara, tersine hiçbir şey bundan daha bildik bir şey olamaz. Robinet'nin sekreterine açıkladığı işte buydu.

— İyi ama, diye ayak diredi beriki, Billom'u anıştıran bir konuşma yaptığınızı hiç anımsamıyorum.

Çok güçlü bir belleği vardı ve Robinet, sekreterine güvenebilirdi. Mektubu okudu. Son derece savrukça kaleme alınmış bir dizi gevezeliğin ardından, Küçük ve Büyük Turluronlar açık bir müstehcen anlamla ortaya çıkıyorlardı. İmza şöyleydi: Yseut.

— Yine de doğduğum Billom'dan ve bölgede herkesin yakından tanıdığı iki Turluron'dan söz etmiş olabilirim, dediyse de Matmazel Flavie'nin kararlılıkla başını salladığını görünce buna kendisi de inanmadı.

— Gözümden kaçmış olması imkânsız, dedi sekreter hanım. Yine de bu Yseut'ye yanıt veremeyiz, çünkü bu mektupta da ötekiler gibi adres yok.

---

* **La miche**, Fransızca'da, somun ekmek anlamında. (Ç.N.)

Kısa bir suskunluk oldu, sonra Yseut, her türlü saygı sınırlarını aşan bir dizi mektup bombardımanıyla yeniden ortaya çıktı bu kez. Robinet, şu cümleyi okudu, bir daha okudu, bir daha okudu: *Ah sevgilim! Seni dinlerkenki halimi bir görseydin, hiç de canın sıkılmazdı!*

— Sizce ne demek istiyor bu?

Matmazel Flavie sinirlendi.

— Nerden bileyim?

— Bunu yazan bir hanım, siz de bir hanımsınız, dedi Robinet.

— Birçok çeşit kadın bulunduğunu bilmeniz gerekirdi, diye atıldı yaşlı kız.

Robinet omuzlarını silkti ve karısıyla kısa bir telefon konuşmasının ardından stüdyosuna kapandı. Uzun bir levye kolunu indirerek sürgülenen ağır kapıyı üzerine kapattıktan sonra mikrofonun başına geçti. Eski mikrofonlar, üzerine kalbur gibi küçük küçük delikler açılmış kocaman dikdörtgen kutulara benzerdi. Bu büyük sinek kafeslerinde bildik ve çocuksu bir şey vardı. Yeni mikrofonlar, insanın yüzüne doğru çevrilmiş engerek başını andırıyordu ve bunun ağzına doğru konuşuluyordu. Robinet, Tristan Vox'a dönüşümünü sağlayanın, bu düşman ve hınzır elektronik yılan olduğunu fark ediyordu. Her gün aynı saatte onun malı haline gelen bu tuhaf yalnızlığa karşı özel bir duyarlık gösteriyordu. Aşırı sıcak ve ses geçirmez, para kasası gibi sıkı sıkıya kapalı küçük oda, ancak gerisinden, ses kayıt sehpasının üstüne eğilmiş teknisyenin cansız hareketlerini karartı halinde gördüğü astar camlı dikdörtgene açılıyordu. O kadar uzun zamandır birlikte çalışıyorlardı ki birbirleriyle konuşmak için kullandıkları özel mikrofonu kullanmaz olmuşlardı artık. Ses kayıt görevlisi, yayının hazır olduğunu, konuşmasına başlamasını belirtmek için bir kez yeşil ışığı yakmakla yetiniyordu. Sonra kırmızı ışık yanıyor ve Robinet'nin yalnızlığı başlıyordu, çalışma arkadaşları ve özel ilişkileri bakımından tamamen kapalı olan yalnızlığı, son derece kalabalık ve suskun bir dinleyici kitlesine alabildiğine açılıyordu. Félix Robinet, artık bir tür mezara inmiş gibi oluyordu. Tristan Vox, her yerde hazır ve nazır bir tanrı gibi herkesin kulaklarında çınlıyordu. Kalplere giriyor, düş güçlerinde parıldayarak anka kuşu halinde açılıyordu.

Oysa o akşam biraz üzgün ve sıkıntılı olan Félix Robinet, güzel yemekler için her zamanki aşırı tutkusunu gösteriyordu. Karısına, ancak yayına başlamadan önce, ateşin üzerindeki ve gece yarısı yiye-

cekleri yemeğin başyemeğini oluşturan Chaude-Aigues işkembesi konusunda bilgi almak için telefon ediyordu. Tristan Vox'un mikrofondan Auvergneli kömürcülerin yemekleri içerisinde gelmiş geçmiş en aşağılığını hafif ve seçkin olarak ima etmiş olması olanaksızdı kuşkusuz. Ama işkembenin tüm yayın süresince Robinet'nin kafasına musallat olduğu söylenebilirdi.

Daha ertesi gün Matmazel Flavie, ona Yseut'nün yeni bir mektubunu getiriyor ve kendisine göre anlaşılması hayli güç bir cümleye dikkatini çekiyordu: ***Tristanım dün mikrofonunun başında insanın ağzını sulandırıcı şeyler söyleyemiyordu artık ve çılgınca bir sabırsızlıkla karnının zil çalmasını bekliyordu!***

Zavallı Matmazel Flavie! Patronunun o akşam şirdene sarılmış koyun şirdeni tabii- koyun paçaları yiyeceğini nereden bilsin? İma gözlerden, hiç değilse Robinet'nin gözlerinden okunuyordu. Fakat bu topu topu o gece yarısı yiyeceği nefis yemeğin anısından kaynaklanan bir yanılsama değil miydi? Çünkü, eğer ima söz konusuysa Yseut, Robinet'yi gece yarısından sonra evinde bekleyen Auvergne yemeğini nereden bilebilirdi? Buna tek bir açıklama söz konusuydu! İstemeyerek mikrofonda ağzından bir şeyler kaçırmıştı. Bununla birlikte Robinet, böylesine gülünç bir hata yaptığını hiç mi hiç anımsamıyordu, şu anda söylenmemiş olması gereken şeyleri mikrofonda söyleyebilmiş olsa, üstelik de bunu hiç anımsamasa çok telaşlanması gerekmez miydi?

Kibar Robinet alabildiğine sarsılmış, hâlâ tamamen risklerle dolu ve ağır sorumlulukları olan bir mesleği kıvırıp kıvıramayacağını soruyordu kendi kendine.

Yseut, on gün boyunca suskun durdu. Görünüşe bakılırsa bu sırf, kalleşliğin ve gizemliliğin patlayıcı bir karışım oluşturduğu bir mektup hazırlamak içindi. Zaten mektuptan çok, üzerine mumlar dikili dev boyutlu bir pastayı betimleyen büyük bir renkli resim söz konusuydu. Çok renkli mektuplar pastanın çevresine bir taç oluşturuyordu. Yaprağı çevirince şu not okunuyordu:

HAPPY BIRTHDAY FOR THE BIG TRISTAN!*

Ve altmış mumlu büyük bir picoussel...

---

* **İngilizce,** Büyük Tristan'a mutlu yıllar! (Ç.N.)

— Picoussel nedir, diye sordu Matmazel Flavie, adalet gibi acımasız ve sert.

— *Picoussel*'i bilmiyor musunuz, diye şaşırdı Robinet. Yalnızca Auvergne bölgesinde yenildiği doğru, üstelik özellikle nerede biliyor musunuz, Mur'de, Mur-de-Barrez'de, Cantal'ın bir köyü.

Ve yüzü hoşnutlukla parıldadı.

—Bir tür turta, evet bir tür erikli esmer buğday turtası. Itırlı otlarla çeşnilendirilir. Uzerine tercihen biraz chanturge ya da châteaugay dökülür.

Bu tertemiz anımsama da esrarengiz aklını üçlü bir muammaya takmış Matmazel Flavie'nin asık suratında bir gülümsemeye yol açmadı. Yseut denilen kadın, Robinet'nin doğum tarihini, yaşını, Auvergne ile bağıntısını nereden biliyor olabilirdi? Bunu pek yumuşak olmayan bir havayla ona da sordu.

— Bu mutlaka sizi tanıyan biri Bay Robinet. Bundan da şu çıkıyor ki tanıdığınız bir kadın!

Üstü kapalı bir şeyler içeren bu suçlamadan sonra arkasını döndü ve çıktı. Durum açık açık ortadaydı. Sadık sekreterinin gözünde Robinet garip bir yaratıktı ve sevişirken ağzından birtakım sırlar kaçırıyordu!

Robinet birden picoussel düşlerinden sıyrılıp haksızlık ve kaderin cilvesiyle tuş edilmişti. Amélie'nin bu akşam ona hazırladığı Aurillac *truffado*'suna pek iştahsız saldırdı.

— Cumartesi, doğum günün, dedi Amélie yemek sırasında. Sana şey pişireyim...

— Hiçbir şey pişirme, diye sözünü ağzına tıkadı Robinet. Altmışıncı yaşıma girişim nedeniyle ne çiçek ne de armağan istiyorum! Bu kadarı yeter!

Ve Amélie'yi önünde daha yeni kesilmiş truffado ile birlikte üzüntü içerisinde bırakarak yatmaya gitti.

Cumartesi günü Tristan'ı stüdyoda şapka kartonu biçiminde büyük bir paket bekliyordu. Alaca bulaca resim kâğıdı ve harfler Yseut'nün son mesajını çağrıştırıyordu. Elbette ki şu ünlü doğum günü picousseli vardı içinde.

Robinet, onu açmadan düşkünler yurduna gönderdi.

Kuşkusuz, Robinet'yi midesinden vurması Yseut'yü coşturmuştu. Ertesi günden başlayarak harekete geçti, ama bu kez açıkça belden aşa-

ğısına seslendi. İnsanın kadıncağızın bir şehvet kasırgasına tutulduğunu söyleyesi geliyordu. Ve keşke vaatler, okşayışlar iğrenç bir biçimde açık saçık sözcüklerle kurulmuş yaltaklanmalar olsaydı sadece! Metinlere eklenmiş renkli resimler bir Breton papazının bile yüzünü kızartacak nitelikteydi.

Robinet bu posta işini çok açık bir iğrençlikle özel bir biçimde ele alıyordu.

— Fakat Matmazel Flavie aslında, dedi bir gün sekreterine, Tristan Vox adına gelen tüm mektupları bana getirmiyorsunuz değil mi? Öyleyse neden seçip seçip bu pislikleri getiriyorsunuz?

Matmazel Flavie, büyük bir sarsıntı geçirdi.

— Ama, beyefendi, çünkü... şey... pekâlâ, bu mektuplara ilgi duyacağınızı sandım, diye geveledi.

— Pekâlâ, olabilir, diye kabul etti Robinet. Evet, bu gözü dönmüşün ne düşündüğü hiç belli olmaz. En iyisi onu göz hapsine almalı.

Robinet-Vox'un çifte yaşamı midevi anıştırmalarla erotik kışkırtmaların dönüşümlü olarak yer aldığı bir mektup yağmuru altında iyi kötü sürüp gidiyordu. Bu iki tema oldukça tuhaf bir biçimde birbirine karışmıyordu ve iki değişik mektup kaynağı oluşturuyordu. Belki de bu durum sürecekti, gelgelelim yeni bir olay her şeyi allak bullak etti, feleğin sillesi ve akla hayale gelmez bir kalleşlik üzerine durum değişti.

Her çarşamba, ***Radio-Hebdo*** adında çok ilgi toplayan haftalık bir radyo dergisi yayımlanıyordu ve bu dergide bir sonraki haftanın programlarından başka, mikrofonun ünlüleriyle ilgili fotoğraflardan oluşan bir ek yayımlanıyordu. Yazı işleri müdürü kendi kendine haftalık derginin sıradan bir sayısının neden bu hafta birkaç saat içinde tükeniverdiğini soruyordu. Yeni baskısını yaptırdı ve bir küçük anket düzenledi.

Gizin anahtarı, bir magazin sayfasının bir köşesinde bulunuyordu. Programların yanında bir portre, elmacık kemikleri biraz çıkık, yumuşak ve hüzünlü bir biçimde bakan iri gözleri, gür ve isyancı kestane rengi saçları olan henüz genç bir adamın portresi yayımlanmıştı. Resim Nanterre tenis kulübünün Borotra Kupası finalisti Frédéric Durâteau diye birine ait olduğu halde, akıl almaz bir yanlışlıkla altına Tristan Vox'un adı basılmıştı.

Robinet, hiç gazete okumazdı ve onu olaydan haberdar eden radyo

müdürü oldu. Daha önce Yseut denilen esrarengiz kadının gündelik saldırılarına üzülmüş olan Robinet, bu yeni felaket karşısında son derece yıkılmış göründü. Bununla birlikte müdürü onu yatıştırmaya çalıştı. Onunkiyle uzaktan yakından ilgisi olmayan bir resmin yayımlanması olsa olsa dinleyicilerin aklını karıştırmaya ve onun bilinmezliğini iyice pekiştirmeye yarardı. Aramasına gerek kalmadan, bundan böyle hayranlarına sergileyebileceği bir yüze sahip olmuştu ve bu yüz onun tamamen görünmez kalması için bir maske olacaktı.

Müdürün ileri sürdüğü şeyler akılcı ve inandırıcıydı. Robinet onları dünyanın en iyi niyetiyle dinledi. Fakat içinde, ufkun tehlikelerle dolu olduğu konusunda bir inanç vardı. Dahası, tüm yaşamının, tıpkı iskambil kâğıtlarından yapılmış bir şato örneği yıkılmak üzere olduğunu görüyor gibiydi. O andan başlayarak yeni bir felaketin bekleyişi içerisinde kendini savunmak için tetikte durmaya başladı.

Felaket bir sonraki pazartesi patlak verdi. Tüm basın koskoca cumartesi ve pazar günü harıl harıl mesai yapıp ***Radio-Hebdo'***yu ele almış ve Triston Vox'un sözde fotoğrafını alabildiğine büyüterek sayfalarına yerleştirmişti. Böylece bu pazartesi günü Robinet, stüdyoya programının başlamasından birkaç dakika önce geldiğinde, Matmazel Flavie'nin o ana kadar hiç tanık olmadığı bozuk bir havayla yanına geldiğini gördü.

— Beyefendi, beyefendi, diye bağırdı. O burada!

— Kim burada, diye sordu Robinet.

Bu soruyu sordu, çünkü öyle yapması gerekiyordu, ama aslında kimden söz ettiğini maalesef bal gibi biliyordu!

— Tabii ki Tristan Vox! diye bağırdı Matmazel Flavie.

Robinet, heyecandan dizlerinin bağı çözülmüş bir halde bir sandalyenin üzerine yığılıverdi. Böylece aylardır korkuyla beklediği an gelip çatmıştı demek. Kendisinden -ve özellikle sesinden- yaratılan, günde iki saat büyük bir kalabalık karşısına çıkan, bu kalabalığın düşleri tarafından gerçekle donatılıp zenginleştirilen, hem kendisi, yani Robinet hem de bu kalabalık tarafından ortaya çıkması beklenen ve günün birinde cisimleşmeye aday bu düşsel bir kişiyle karşılaşma anı gelip çatmıştı.

Birkaç dakika Matmazel Flavie'nin sorucu ve ateşli bakışlarına hedef oldu.

— Peki nerede, diye geveledi sonunda.

— Bekliyor... Büroda.

Robinet, bu arada kadının "büronuz" değil de "büro" demiş olduğunu saptadı. Az sonra kuşkusuz "bürosu" olduğunu söyleyecekti.

— İyi, dedi kararlıca, şimdi gider bakarım.

"Gider kendisiyle görüşürüm" demekten kaçındı gerçekten, çünkü istediği tek şey, kapının aralığından şöyle bir göz atmaktı, yoksa yayının başlamasından önceki sınırlı zamanını aşacak, belki de gücünün üstünde olan bir görüşmeye bağlanmak istemiyordu.

Parmaklarının ucunda uzaklaştı ve iki dakika sonra aynı şekilde geri döndü.

— Gerçekten oymuş. Fotoğraftaki adam.

— Tristan Vox, diye belirtti Matmazel Flavie kabaca.

— Fotoğraftaki adam, diye yineledi inatla Félix Robinet.

Yarıdan fazla haksızdı ve bunu kendisi de biliyordu. Çünkü, onun gördüğü, büroda sabırla oturmakta olan kişi, dinleyicilerin gönderdikleri mektuplarla Tristan Vox'a yakıştırdıkları fiziksel çizgilerin - ve belki ahlaki özellikleri de- tümünü temsil ediyordu. Ve eğer bir ressamdan, gelen mektuplara bakarak ünlü spikerin resmini yapmasını isteseniz, çizeceği resim kuşkusuz şu istenmeyen konuğun resminin ta kendisi olurdu.

— Onu ne yapıyoruz, diye sordu Matmazel Flavie.

— İki dakika içinde yayınım başlıyor ve iki saat stüdyoda olacağım, dedi Robinet. Söyleyin ona... Eeh, üstelik umurumda bile değil. Istediğinizi yapın, diye bağırdı stüdyoya kapanmadan önce.

O akşamki yayının dinleyicileri, onun içerisinde bulunduğu olağanüstü durumdan kuşkulanmışlar mıdır acaba? Belki de, çünkü Robinet'yi saran heyecan, yumuşak ve küstah kısıklığı içerisindeki sesine daha bir çekicilik katmıştı. Ağzı konuşuyordu, ama benliği kanat çırparak binlerce başka insana doğru havalanıyordu. Ne var ki ruhu ilk kez bir bedene sahip oluyordu. Ve bu beden hantal ve gülünç Félix Robinet'nin bedeni değildi. Bu beden stüdyonun bitişiğindeki büroya oturmuştu ve içerden yayını izleyerek Robinet'nin söylediği sözlerden hiçbirini kaçırmıyordu. Robinet de bunu bildiğinden son derece sarsılmıştı. İlk kez olarak, dolap çevirmiş gibi biraz tıpkı Shakespeare'in *Julius Caesar*'ını oynarken, sanki tarihteki gerçek Sezar'ın kulisten onu izlediği ve dinlediği duygusuna benzeyen bir duyguya kapıldı.

24.02'de, nerdeyse tükenmiş bir halde stüdyodan çıktı. Beklenmeyen konuğun gitmiş olması için Tanrı'ya dua ederek bürosuna doğru yöneldi. Hâlâ oradaydı. Robinet, kendisini beklediğini açık açık gördüğü "öteki" ile görüşmekten kaçamazdı artık. Matmazel Flavie'ye, karısına telefon edip gecikeceğini haber vermesini rica etti. Eve varıp sofraya oturması için geçecek olan otuz beş dakikalık sürede servise hazır olacak biçimde kızarmış bıldırcınları hemen fırından geri çekmesini söylemesini istedi. Sonra suya dalarmış gibi büroya girdi, ziyaretçinin elini sıktı -soğuk bir el, soğuk ve adeleli, diye belirtti içinden- ve karşısına oturdu.

— Hayrola, dedi konuşmaya zemin hazırlamak için.

— Hayrola mı, diye yineledi beriki biraz şaşırmış bir halde. Evet, demek hayrola... Bravo doğrusu! Evet, Tristan Vox, bravo! İki saattir sizi dinliyorum. Hiçbir zaman bu kadar inandırıcı, ateşli, demagojiye kaçmadan doğal, patavatsız olmadan içten, teşhircilik yapmadan insanca konuşmamıştınız. Söylememi ister misiniz? Pekâlâ, sizi dinlerken gurur duyuyordum!

— Gurur mu, diye şaşırdı Robinet. Peki neden?

— Neden mi? Neden olacak, Tristan Vox olmaktan.

— Yani şimdi siz, Tristan Vox musunuz?

— Ah! Beyefendiciğim, inanın bunu ben istemedim! Hayır! Kimseden bir şey istemedim ben. Şunun şurasında daha sekiz gün öncesine kadar, bu Tristan Vox beyefendinin varlığından bile habersizdim. Sonra birden resmim tüm gazetelerde çarşaf çarşaf yayımlanmaya başladı ve daha şöyle bir kapıdan kafamı uzatmaya göreyim, imza ya da para isteyenler mi dersin, akıl danışanlar mı, benimle aşk yapmak isteyenler mi! Bu sizce hayat mı? Çünkü beyefendi, bu belki sizi şaşırtacak, ama benim bir karım, çocuklarım, akrabalarım, dostlarım, mevkiim var. Sorarım size Tristan Vox oluşumdan bu yana bütün bunlardan geriye ne kalıyor?

— Hiçbir şey anlamıyorum, diye itiraf etti Robinet. Buraya beni kutlamaya mı, yoksa şikâyete mi geldiniz?

— İtiraf edeyim, buraya sizden hesap sormaya gelmiştim. Size hiçbir kötülüğü dokunmamış bir adamın hayatını böyle altüst etmeye hakkınız olmadığını söyleyecektim. Evet, buraya, sizden olabilecek düzenlemeleri yapmanızı istemeye gelmiştim, maddi, manevi tazminat, ne bileyim işte, bu tür şeyler için gelmiştim. Sonra burada, saat

ondan beri şu odaya kapanıp kaldım ve sizi dinliyorum. Yani Tristan Vox'u dinliyorum ve kısacası, herkesin de tavırlarıyla gösterdiği gibi büyük ölçüde Tristan Vox olan kendimi dinliyorum. Ve son derece iyiyim! Çünkü, bu akşam söylediğiniz her şey, doğrusunu isterseniz kendi ağzımdan çıkıyormuş gibi geliyordu. Belki tuhaf, ama yemin ederim öyle oluyordu.

— Yalnızca size değil, diye belirtti Robinet alaylı bir havayla.

Bir an bir sessizlik oldu. Bir ambülansın çok uzaktan gelen ve gittikçe yaklaşmakta olan siren sesleri duyuldu.

— Bir melek geçiyor*, dedi Robinet, yine alaylı bir havayla.

— Melek mi, diye atıldı Durâteau. Bizim aramızdan melek geçmez. Göz kamaştırıcı, yola getirilemez, yüce gönüllü, korkunç derecede saf ve güçlü bir melek dikiliyor. Melek Tristan Vox!

— Ah yok! Usandım ondan ben, diye bağırdı Robinet. Siz tamamen çılgınsınız ve bulaşıcı olduğunuzdan kuşkulanıyorum. Siz hepimizi yolumuzdan saptırmak istiyorsunuz!

Tam bu sırada büronun kapısı gürültüyle açıldı. Bir teknisyenin saçları taraz taraz olmuş kafası göründü.

— Baksanıza Robinet, dedi çatallı bir sesle, sekreteriniz var ya, bir kaza geçirdi! Demin bir ambülansa bindirdiler.

— Matmazel Flavie mi? Ne kazası? Ne oldu Matmazel Flavie'ye?

— Düştü.

— Düştü mü? Bürosunda mı? Merdivende mi?

— Hayır, pencereden. Üçüncü kattan. Sokağa.

— Demeyin! Fakat nasıl olur?

— Orasını bilemeyeceğim. Belki de isteyerek atmıştır kendini.

— Tanrım! Karıma telefon eder misiniz? Oraya gitmem gerekiyor!

Robinet dışarıya atılıp üç katın basamaklarını dörder dörder indi ve sirenini çala çala uzaklaşan, tepesine döner bir ışık yerleştirilmiş ambülansı görmek için kaldırıma gitti. Nereye gittiği konusunda bilgi aldıktan sonra bir taksi çağırıp Neuilly kliniğine doğru yola koyuldu.

Robinet, Matmazel Flavie'yi bir kamp yatağında kafası gözü sargı bezleri içerisinde, röntgen çektirmeyi beklerken buldu.

Hastabakıcı, yaralının ısrarlı el kol hareketlerini görünce, yaklaş-

* Bir süre suskunluk oldu, anlamında Fransızca deyim. (Ç.N.)

ması için yerini Robinet'ye vererek oradan çekildi. Robinet'ye mümkün olduğu kadar kısa kesmesini tembih ettikten sonra gözden kayboldu.

Robinet, yüzünü sarıp sarmalayan bunca sargı bezi arasında sekreterini tanımakta güçlük çekiyordu.

— Biraz daha yaklaşın Félix, diye mırıldandı.

Kendisine ilk kez olarak adıyla seslendiğini duymaktan son derece etkilenmiş olan Robinet, denileni yaptı.

— Sonumun ne olacağını bilmiyorum, size bir açıklama yapmam gerekiyor. Ve önce bir itirafta bulunayım. Evet, Yseut bendim!

Bu fantastik açıklamayı algılayacak ve özümseyecek bir süre bırakmak istercesine sustu.

— Başka türlü yapamıyordum, anlıyor musunuz? Tüm bu yaşam, tüm bu iş, var olmayan bir varlığa yönelik bu mektuplar. Artık olamazdı. Deli olduğumu hissediyordum. Onu var etmek, kendisini var olmaya zorlamak için kesinlikle bir çare bulmak gerekiyordu. İşte bu sırada Yseut ortaya çıktı. Daha ilk mektuplarından başlayarak onun yerini almak istedim. Yazısını taklit ettim, sizi öfkeli, densiz mektup yağmuruna tuttum, bunları yazarken de utanç ve öfkeden ağlıyordum. Tüm bunlar Tristan Vox'u ortaya çıkmaya, deliğinden çıkarmaya zorlamak içindi, anlıyor musunuz?

Mektupları yazışıyla ilgili anılarının gözlerinin önünden geçmesini istercesine bir süre sustu. Bu patırtı koparan ve müstehcen mektupları yazma fikrini sekreteri titiz ve iffetli geçinen Matmazel Flavie'ye bir türlü yakıştıramayan Robinet, beyaz sargı bezlerine sarılmış, mosmor çürüklerden geçilmeyen bu yeni kişide, bu mektupları yazan insanı görmekte tersine hiç de güçlük çekmiyordu.

— Sonuçta ortaya çıkıvereceğinden emindim ve bir felaketin yaklaştığını hissediyordum. Evet, çünkü ona meydan okuyamıyordum, anlıyor musunuz?

Bu ikinci defadır ona kendisini anlayıp anlamadığını soruyordu. Beriki susuyordu. Hayır, anlamıyordu. Zaten, epeyce bir süredir anlamayı bırakmıştı. Tristan'ın fotoğrafı ***Radio-Hebdo***'da yayımlandığından bu yana, hatta ondan da önce, daha Yseut'nün ilk mektubundan başlayarak. Acaba hangi Yseut? İtiraflarına bakılırsa, ilk Yseut, ötekinin mektuplarına sonradan katılmış olduğunu söyleyen Matmazel Flavie değildi...

Yaralı kendini haklı göstermek için umutsuz bir çaba gösterdi.

— O adam stüdyoya geldiğinde telaştan deliye dönmüştüm. Onu hemen tanıdım ve onu benim getirdiğimden adım gibi emindim. Bunun saçma olduğunu biliyordum, ama bu düşünceden kurtulamıyordum. Daha sonra, onu görmek istemediğinizi, başınızdan savmamı söylemiştiniz. Bu üstü kapalı olarak onun büroya gelmesinden benim sorumlu olduğum anlamına geliyordu. Ve beni tümüyle yıkmak için karınıza telefon ettirdiniz. Ona her şeyi anlatınca...

İşi işti! Şimdi de karısı katılmıştı işin içine! Sanki durum yeterince karmaşık değildi!

— Evet, ne oldu? Karıma ne dediniz? O size ne dedi?

Fakat Matmazel Flavie'nin gözleri kapanmış ve başı yeniden yastığa düşmüştü. Robinet bir an bu soluk palyaço suratına dikkatle baktı, üzüntüsü ve gülünç çirkinliği kendi yazgısının imgesi olan bu surata. Burada öğreneceği bir şey kalmamıştı artık. Zaten hemşire, yarı açık kapıdan ona çıkmasını işaret ediyordu.

Ayağa kalktı, çıktı ve bir taksi buluncaya kadar epeyce yürümek zorunda kaldı. Evine dönmeye çalıştığında saat sabahın ikisine yaklaşıyordu. Emniyet zinciri kapıyı anahtarıyla açmasını engelledi. Zili çaldı.

— Haydi Amélie! Aç! Benim, Félix!

Kapının arkasında ayak pıtırtıları duyuldu.

— Sen misin, Félix?

— Evet, aç.

Sürgü gürültüyle döndü, kapı açıldı ve Félix, kollarına atılan Amélie'nin saldırısı karşısında sendeledi.

— Félix, Félix, diye hıçkırıyordu kadın. Beni affet! Hep benim hatam.

— Seni neden affedeyim? Ne hatası?

— Önce affettiğini söyle!

— Affediyorum.

— Yseút, bendim!

Ve hıçkırıklar yeni baştan başladı. Robinet o zaman herkesin kendisine cephe aldığına inandı.

— Yatalım mı? Yarın her şeyi konuşuruz, diye önerdi.

Amélie çok şaşırdı.

— Bütün bunlardan sonra uyuyabilecek misin? Ve ağzına lokma koymadan?

Yemek yemek mi? Aa, neden olmasın? O akşam için hazırlanan bıldırcın kızartmasını unutmuştu. Amélie'yi göğsünden uzaklaştırıp mutfağa doğru yöneldi. Havaya hâlâ, kömürleşmiş bir et kokusu egemendi. Fırının üzerinde, sac tepsinin hali bir felaketti: Kapkara kesilmiş ve üzeri çatlak çatlak olmuş dört küçük paket.

— Flavie'ye, sana telefon etmesini ve onları fırından çıkarmanı söylemesini istemiştim.

— Sekreterine mi? Ha, evet, telefon etti! Ama bıldırcınlardan söz etmek için değil, tabii. Sahi Félix, ne düşünüyorsun?

— Hangi konuda? Gecenin saat ikisinde ve aç karnıma ne düşünmemi istiyorsun?

— Matmazel Flavie bana Tristan Vox'un seninle büroya kapandığını söyledi. Meraktan çıldırmış gibi bir hali vardı. Bir de şunu ekledi: "Orada bir felaket olacak, Yseut'nün mektupları yüzünden ister istemez öyle olacak!" Ve Yseut, bendim, diye haykırdı yeniden, Amélie yeni bir hıçkırık nöbetine tutularak.

Sonunda karı koca, Amélie'nin hıçkırıklar arasında hazırladığı omleti atıştırdılar. Bu sırada kadın, yaşadığı cehennem azabını anlatıyordu.

—Tanrının günü, yüz binlerce insan gibi saat onla oniki arasında Tristan Vox'un sesini dinledim. Ama başkaları gibi değil tabii. Çünkü ben, Félix Robinet'nin karısıydım. Ve ilke olarak Tristan ile Félix, aynı kişiydi. Ama ilke olarak, söylemek kolay! Çünkü radyoda sesini hiç alamadım, anlıyor musun beni? Hiç çıkaramadım! O yüzden de beni bir merak sardı. Benim her günkü kocam ve binlerce yabancı kadının hayali aşkı olan şu Tristan Vox da neyin nesiydi? Anlamaya, açıklamaya çalıştım. Tristan'ın sevdalısı olmak istedim. Yseut imzasıyla mektuplar yazdım, bakalım ne olacak diye. Ayrıca da Tristan Vox olduğun zaman sana yeniden kavuşmak, seni yeniden elimde tutmak için yaptım bunu.

Félix Robinet, bakışları tam karşıya dikili bir yandan yemeğini yerken bir yandan da düşünüyordu. Gerçekte düşüncesizlik etmişti. Yıllar yılı her akşam, tüm çekiciliklerle, tüm erdemlerle donanmış düşsel, ama öte yandan da kadın-erkek yüz binlerce dinleyici böyle birinin var olduğuna inandığına göre -onun sandığı gibi- gerçekle ilgisi olmayan da denemez tabii, ideal bir kişilik yaratmaya çalışmıştı. Bu saf kitlede, depolanmış bir potansiyel enerji olarak, parıltısı kaçınıl-

maz bir biçimde ona doğrudan katlananların -sekreteri ve karısı başta- huzurunu bozan ve bu durumda adı Fréderic Durâteau olan olası bir çürümeye, bir insani taşlaşmaya yol açan dev bir belirsizlik vardı. Tüm bu işte Robinet, yakınlarına uğursuzluk getiren ve tüm düşüncesizliğiyle kendini aşan güçleri harekete geçirmiş olmak için kendi yıkımını hazırlayan acemi büyücülerin rolünü oynamıştı.

Şimdi ne yapmalıydı? Masrafları durdurmak. Gerçekte Vox yalnızca şu iki saatlik radyo yayınının yarattığı sahte yaşamın gündelik şırıngalarıyla vardı.

— Musluğu kapamak gerekiyor, diye düşündü Robinet, okul ve asker arkadaşlarının sık sık tekrar edip durdukları soyadıyla ilgili* kelime oyununu aklının köşesinden bile geçirmeden.

Radyo istasyonuyla sözleşmesini tek taraflı olarak kesse miydi? Bu konuyu düşünmeye gerek yoktu. Durum açıkça belirlenmişti, yönetim her an onu uyarıya gerek duymadan ve hiçbir tazminat ödemeden kapı dışarı koyabilirdi, buna karşılık o kendisi ayrılmak isterse özgürlüğünün karşılığı olarak yüklü bir tazminat ödemesi gerekiyordu. Bununla birlikte Matmazel Flavie'nin intiharı bir ruhsal depresyon nedeni olmaya ve ona istediği istirahatı canı gönülden verdirmeye yetiyordu.

Hemen hafta sonunda, Robinet çifti Billom'a gitmek üzere trene bindi. Amélie'nin ailesinin evine, hani şu dört ay önce yaz tatilinin bitiminde ayrıldıkları eve yerleştiler. Kışın eşiğinde yalnızca yaz aylarında görmeye alıştıkları bu duvarları, bu odaları, bu sokakları, bu alanları görmek onlar için biraz kasvetli, ama yatıştırıcı, tuhaf bir deneyim oldu, bir bakıma aniden çok yaşlanmış gibi bir havaya kapılmalarına yol açtı. Yaşlanmanın bir etkisi miydi ki? Amélie yemek pişirme hevesini yitirmişti ve kocasının hiçbir dürtüsü onu yeniden fırınının başına koşturmaya yetmiyordu.

Robinet, her akşam Colonel-Mioche sokağındaki büyük kahvede bilardo partisine gitmeyi alışkanlık edinmişti. Amélie evde kalıyor ve çoğu zaman da akşamları yanına komşu kadınlardan birini alıyordu. Geç yatmayı alışkanlık haline getiren Robinet'nin sık sık kahvenin kapanış saatine kadar kaldığı oluyordu. Bununla birlikte bir gün, grip olduğu için evine döndü. Kulaklarını radyoya dikmiş olan iki

* **Robinet,** Fransızcada musluk anlamına gelir. (Ç.N.)

kadın, kapının açıldığını ve yeniden kapandığını duymadı. Robinet kulak kabarttı. Yalnızca tek bir adı anladı, sıcak, genç ve sevimli sesi yeniden radyoda çınlamakta olan adamın adını: Tristan Vox!

O akşam Félix Robinet, bundan böyle bir daha mikrofon karşısında konuşmasının hayal olduğunu sezdi. Ertesi gün gazete bayiinin sergisinde *Radio-Hebdo* dergisinin son sayısını görünce bunun böyle olduğunu kesinlikle anladı. Kapakta Fréderic Durâteau'nun resmi boylu boyunca uzanıyor ve üstünde de iri harflerle şöyle yazıyordu: Tristan Vox.

Birkaç gün sonra aynı adı karısı Amélie'nin gizlice postalamak üzere hazırladığı bir zarfın üzerinde görünce, şaşırarak başdöndürücü bir yalnızlık duygusuna kapıldı.

VERONIQUE'İN KEFENLERİ

Uluslararası fotoğraf kongresi her yıl temmuz ayında, amatör, profesyonel geniş bir fotoğrafçı kitlesini Arles'a çeker. Birkaç gün boyunca her köşe başında sergiler açılır, kahve teraslarında ahkâmlar kesilir, akşamları önemli konuklar Başpiskoposluk Sarayı'nın bahçesinde gerilmiş dev beyaz perdede yapıtlarını sergiler ve genç, tutkulu ve bağışlamasız bir seyirci kitlesinin övgülerini ve yuhalarını toplarlar. Fotoğrafın Gotha'sının uzmanları kentin ara sokaklarında ve küçük meydanlarında Ansel Adams'ı ve Ernst Haas'ı, Jacques Lartigue'i ve Fulvio Roitier'yi, Robert Doisneau ve Arthur Tress'i, Eva Rubinstein ve Gisèle Freund'u tanıyarak kendilerine ziyafet çekiyorlardı. İnsanlar birbirlerine kendi resminin görülebileceğinden emin olmadığı için duvarlarda ne var ne yok koparıp atan Cartier-Bresson'u, insanın yalnızca kendi portrelerini çekmesini isteyeceği

kadar güzel yüzlü Jean-Loup Sieff'i, karanlık, gizemli ve Güney Fransa'nın yakıcı güneşinde bile elinden eski şemsiyesini eksik etmeyen Brassai'yi gösteriyorlardı.

— Brassai, bu havada bu şemsiyeyi ne yapacaksın?

— Alışkanlık işte canım. Sigarayı bıraktığım gün bunu huy edindim.

Kuşkusuz Hector ile Véronique'i ilk kez birlikte gördüm, ama önce yalnızca Hector'u görmüş olduğum için bağışlanabilirim. Camargue'ı çevreleyen ve denizi, Flaman kuşlarının kırmızı beyaz uçsuz bucaksız sürüler halinde üşüştükleri acı sulu göllerden ayıran şu ince dar kıstaklardan birindeydi. Bir grup fotoğrafçı ***Kongre*** düzenleme komitesinden birinin kılavuzluğunda çıplak fotoğraflar çekmek için bu sular altında kalmış topraklarda buluşmuşlardı. Model, görkemli ve cömert çıplaklığı içerisinde bazen dalgaların köpükleri arasında koşarak, bazen yüzükoyun kuma uzanarak ya da ana rahmindeki cenin gibi kendi üzerine kıvrılmış bir halde veya güçlü bacaklarıyla suyosunlarını ve tuzlu hareleri yara yara küçük gölün durgun sularında yürüyerek pozlar verip duruyordu.

Hector, çok kaslı, siyah ve kıvırcık saçlarla süslü, küçük bir boğanınkini andıran alnının loşlaştırdığı biraz çocuksu yuvarlak yüzlü, orta boylu bir Akdeniz delikanlısıydı. Hareketli ya da durgun sular, kızıl otlar, maviye çalan grilikteki kumlar, zamanla beyazlaşmış ağaç kütüklerinden oluşan basit ve el değmemiş nesnelerle tam bir uyum sağlayan doğal hayvansı yanını alabildiğine iyi kullanıyordu. Çıplak olmasına kuşkusuz öyleydi, ama tamamen çıplak sayılmazdı, çünkü boynunda ortası delinmiş bir dişe geçirilmiş meşin bir bağdan oluşan bir tür kolye vardı. Bu yabanıl süs, çıplaklığına ekleniyordu ve fotoğrafçılar göz kamaştırıcı tenine haklı saygıyla, naif bir incelikle birbiri ardı sıra flaşları patlatıp duruyorlardı.

Arles'a dönüş yarım düzine kadar arabayla oldu. Rastlantı bu ya, güzelliğin yerini zekânın ve belli bir ateşli çekiciliğin aldığı, ufak tefek, ince ve capcanlı bir kadının yanına düşmüşüm. Bu, kadının, nereye gitse yanında güçlükle taşıdığı fotoğraf malzemelerinin ağırlığını ve kalabalığını kendisiyle paylaşmama yol açtı. Hem öyle de olsa pek keyifli görünmüyordu, durmadan homurdanarak şu sabah çalışma seansını ciddi bir biçimde eleştiriyordu, bunları doğrudan bana mı, yoksa kendi kendine mi söylediğinden de pek emin olamıyordum doğrusu.

— Bu sabah çekilen fotoğrafların tek bir tanesi bile işe yaramaz. Şu plaj! Şu Hector! İçler acısı bir bayağılık! Kartpostallar ve ıvır zıvır! Neyse ki benim, kırk milimetrelik distagonum vardı. Bu çok büyük açılı objektifle ilginç perspektiflerde sapmalar elde edilebilir. Yeter ki Hector elini objektife doğru uzatsın, eli dev gibi, vücudu küçücük, başıysa serçe başından farksız olacak. İlginç. Ama sonuçta, fazla masrafa girmeden, ucuz tarafından bir özgünlük yaratılmış olur. Önemli değil. Deniz, kum ve çürümüş kütükler bir kenara itilmiş, varsa da yoksa da şu küçük Hector, ondan bir şeyler yapılmak isteniyor. Yalnız emek ister bu. Emek ve fedakârlık...

Aynı günün bitiminde Arles'da şöyle küçük bir gece gezisi yaptığım için ikisini de -Hector ve Véronique'i- ***Vauxhall***'ün terasında gördüm. Véronique konuşuyordu. Hector ise şaşırmış bir halde onu dinliyordu. Ona emek ve fedakârlıktan mı söz ediyordu acaba? Yine de onun Véronique'in sorduğu bir soruya vereceği yanıtı duymak için oldukça yavaş yürüdüm. Bu sabah boynunda gördüğüm kolyeyi gömleğinin yakasından dışarı çıkarmıştı.

— Evet, diş, diye açıklıyordu. Bengal'den geldi. Yerliler o kadar uzun süre bu fetişi boyunlarında taşımışlar ki kendilerini kaplanın parçalamayacağına inanıyorlarmış.

O konuşurken, Véronique üzüntülü ve ısrarlı bir tavırla onu dinliyordu.

Kongre bitti. Hector'u ve Véronique'i gözden kaybettim, hatta o kış onları bir ölçüde unuttum.

Bir yıl sonra yeniden Arles'daydım. Onlar da. Véronique değişmemişti. Hector'a gelince, tanınacak halde değildi o. Biraz çocuksu hantallığından, hayvansal güzelliğiyle böbürlenmesinden, iyimser ve parıltılı tavrından eser bile kalmamıştı. Bilmem hangi yaşam değişikliği sonucu nerdeyse tehlikeli bir biçimde zayıflamıştı. Véronique ateşli ritmini ona yaymış gibi görünüyordu ve onu mülkiyetine geçirici bir bakışla kanatları altına alıyordu. Zaten bu değişimini yorumlamaktan da -tam tersine- geri kalmıyordu.

— Geçen yıl Hector yakışıklıydı, ama pek fotojenik değildi, dedi bana. O yakışıklıydı ve fotoğrafçılar, isterlerse, onun vücudunun ve yüzünün aslına oldukça sadık, yani güzel kopyalarını çıkarıyorlardı. Ama her kopya gibi fotoğraflar da tabii ki gerçek orijinale yabancı kalıyor, onun tam anlamıyla kendisi olamıyorlardı.

"Şimdi *fotojenik* oldu. Fotojeni olayı neye dayanır? Gerçek nesneden *öteye* giden fotoğraflar üretme yeteneğidir bu. Kabataslak söyleyecek olursak, fotojenik insan, kendisini tanıyan ve fotoğraflarını ilk kez görenleri şaşırtan demektir: Fotoğraflar ondan daha güzeldir, o ana kadar onda gizli kalmış bir güzelliği gün ışığına çıkarır gibidirler. Oysa bu güzellik, fotoğraflar onu ortaya çıkarmazlar, yaratırlar."

Daha sonra onların, Camargueda, Véronique'e ait, Méjannes'a pek uzak olmayan gösterişsiz bir kır evinde birlikte kaldıklarını öğrendim. Véronique beni oraya davet etti.

Son derece basık tavanlı, çatıları sazla örtülü şu kulübelerden biriydi, onları Camargue manzarası içerisinde görmek olanaksızdı, çevre duvarı bunu engelliyordu. Hayli yoksul döşenmiş bu birkaç odada ortak yaşamlarının pek keyifli olduğunu düşünemiyordum. Bu evde yalnızca fotoğraf olayı tam olarak dolu dolu vardı. Yalnızca elektrik spotları, elektronik flaşlar, yansıma karavanaları, fotoğraf makineleri, sonra şişeler, bidonlar, sıkı sıkıya kapalı kutular, plastik maddelerden yapılmış ölçekler içinde kimyasal ürünlerin yer aldığı baskı ve banyo laboratuvarı. Bununla birlikte odalardan biri Hector'a ayrılmış gibiydi. Ama orada, bir manastır masasının ve kauçuk bir perdeyle çevrilmiş duş teknesinin yanında, çaba, emek, demir döküm ya da çelik ağırlıklarla aynı acı veren hareketi bıkıp usanmadan tekrarlama gerektiren kas geliştirmeyle ilgili tüm malzemeler yer alıyordu. Duvarların birinde cimnastik merdiveni yükseliyordu. Karşıda avadanlıklarda ağırlıklar, halterler ve üzerleri zımparalanmış gürgenden yapılmış bir takım lobut vardı. Odanın kalan kısmı cimnastik aletleri, kas yapıcılar, karın tahtaları, kürek çekme makinesi, diskli çubuklardan geçilmiyordu. Tüm bunlar bir ameliyathane ve bir işkence odası izlenimi yaratıyordu.

— Hatırlayacak olursanız, diyordu Véronique, geçen yıl Hector, henüz körpe bir meyve gibi sert ve olgundu. Çok iştah açıcı, ama fotoğraf açısından hiç de ilgi çekici değildi. Bu yuvarlak ve kaygan kas kütleleri üzerinde, ışık tutunamadan ve etkin olamadan kayıp gidiyordu. Günde üç saatlik yoğun bir çalışmayla bunlar değişti. Şunu söylemeliyim ki işin idaresini üzerime aldığımdan bu yana tüm bu cimnastik malzemelerini nereye gidersek götürüyoruz. Bunlar her yere birlikte götürdüğüm fotoğraf çekimi için gerekli aygıtların tamamla-

yıcı öğeleri. Yola çıktığımızda arabamız ağzına kadar dolu oluyor.

Oda değiştirdik. İki sıpanın üzerine oturtulmuş bir tahtanın oluşturduğu masanın üzerine yığılmış agrandismanlar, aynı tema üzerine bir dizi değişke içeriyordu.

— İşte gerçek Hector, tek Hector, dedi Véronique, sesinde bir coşkunluk ifadesi taşıyarak, bakın!

Elmacık kemiklerinden, çeneden ve göz yuvalarından oluşmuş, düzenli bir biçimde alnına dökülen perçemleri cilalı gibi görünen bu çukur yüz, Hector'un yüzü müydü gerçekten?

— Çıplak fotoğrafın kurallarından biri, diye yeniden başladı Véronique, yüzün son derece önemli oluşudur. Harika çıkacak diye kimbilir ne kadar beklenen fotoğraf -ki olabilirdi ve olmalıydı- kötü ya da sadece gövdeyle uyum içinde olmayan bir surat yüzünden bozulmuştur! Az çok Arles'da hepimizin konuğu sayılabileceğimiz Lucien Clergue, çıplak çalışmalarında başı gövdenen ayırarak sorunu halletti. Kelle uçurma elbette ki köktenci bir tekniktir! Mantıksal olarak bu işin fotoğrafı öldürmüş olması gerekirdi. Tersine ona daha yoğun, daha gizemli bir canlılık veriyor. İnsanın, kafada tutulmuş her ruhun, bu kesik başı betimlenmiş bu gövdeden uzaklaştırdığını ve derinin gözenekleri, hav tüyleri, çelişki yaratan benler, pütür pütür olmuş deri ve de suyun ve güneşin okşayıp işlediği yumuşak bölümlerin şu tatlı koyuluğu gibi sıradan çıplaklarda olmayan, yaşam dolu küçük ayrıntı kalabalığı yaratarak kendini ortaya koyduğunu söyleyesi geliyor.

"Bu büyük sanat. Ama ben bunun kadın bedenine özgü olduğunu düşünüyorum. Çıplak erkek resmi bu kesik baş olayına elverişli olmaz. Şu resme bakın. Yüz gövdenin şifresidir. Yani demek istediğim şu: Gövde de bir başka işaret sistemini yansıtıyor. Aynı zamanda bedenin anahtarı. Müze depolarına bakın, yüzlerce sakat heykel vardır. Başsız erkek çözümlenemiyor. Gözleri olmadığı için bir şey göremiyor. Oysa seyircide, asıl kör olanın seyircinin kendisi olduğu gibi dayanılmaz bir duygu uyandırır. Kadın heykeliyse, başsız olduğu ölçüde tensel bütünlüğü büyür."

— Bununla birlikte, dedim ona, Hector'a kazandırdığınız yüz ifadesinin zekâdan parladığı ve dış dünyaya dikkatli bir insan izlenimi uyandırdığı da söylenemez kuşkusuz.

— Elbette ki öyle olmayacak! Uyanık, tuhaf, dışadönük bir yüz ifa-

desi çıplak vücut için felaket olurdu. Onun tüm özdeğini boşaltırdı. Beden, tıpkı yalnızca dönen ışığı gökyüzüne sallamak için var olan, geceye dalmış bir fener kulesi gibi, nesneler üzerine çevrilmiş bu ışığın önemsiz bir desteği olurdu. Çıplağın güzel yüzü kapalı bir yüzdür, toparlanmıştır, kendi üzerine odaklaşmıştır. Alın işte Rodin'in *Düşünen Adam*'ı! Yüzü avuçlarının arasında, zavallı beyinciğinden belirsiz bir ışık çıkarmak için kendini alabildiğine zorlayan bir ilkel yaratıktır. Tüm güçlü bedeni, harcanan bu çabayla, içe dönük ayaklardan boğa ensesini andıran ensesine ve hamal sırtından farksız sırtına kadar değişime uğramıştır.

— Gerçekte heykellerin gözleri benliğimize nüfuz edermiş gibi göründükleri halde bizleri görmediklerini, onların tuhaf bakışlarının yalnızca taşı algılayabildiğini düşünüyorum.

— Heykellerin gözleri, iyice kapatılmış çeşmelerdir, dedi Véronique.

Bir süre bir sessizlik oldu, bu arada çok sert kâğıt üzerine çıkarılmış üç örneği inceledik. Tekdüze bir siyah zemin üzerine yerleşmiş olan -tıpkı bir böcekbilimcinin kutusu üzerine iğnelenerek tutturulmuş bir böcek gibi fotoğrafçıların modellerini belirginleştirmek için kullandıkları, çeşitli renkleri olan bu büyük kâğıt tomarlarını bilirim- Hector'un bedeni tek ve şiddetli bir kaynaktan gelen ışığın gölgeleriyle ve aydınlıkla sınırlanmış, donup kalmış, kemiklerine kadar incelenmiş, bir otopsi ya da anatomi gösterisi için parçalara ayrılmışa benziyordu.

— "Canlı modelle çekilmiş" dedikleri tam olarak bu değil, diye takıldım, bu resimlerin oldukça uğursuz büyüsüne son vermek için.

— Canlı model üzerinde çalışmak benim harcım değil, dedi Véronique. Paul Valéry'yi anımsayın: "Gerçek çıplaktır, ama çıplağın ötesinde de derisi yüzülmüş beden bulunur." Oysa iki fotoğraf okulu vardır. Şaşırtıcı, dokunaklı, ürpertici resmi yadsıyanlar. Kentleri, kırları, kumsalları, savaş meydanlarını dolaşarak, gittikçe küçülüp gözden yiten sahneleri, kaçamak hareketleri, insanlık durumunun hiçlikten çıkan, yeniden oraya dönmeye mahkûm yürek parçalayıcı anlamsızlığına renk katan göz kamaştırıcı anları yakalamaya çalışırlar. Bugün bu fotoğrafçıların adı Brassai, Cartier-Bresson, Doisneau, William Klein'dır. Ve tümüyle Edward Weston'dan türeyen öteki akım vardır. Bu kararlaştırılmış, hesaplı kitaplı, hareketsiz görüntü akımıdır, an'ı değil son-

suzu hedefleyen akım. Hemingwayvari sakalı ve gözlükleriyle gördüğünüz Denis Brihat, bu gruba giren sanatçılar arasındadır. Luberon'a çekilmiş yirmi yıldır yalnızca bitkilerin fotoğrafını çekiyor. Ve en büyük düşmanı ne biliyor musunuz?

— Yo, siz söyleyin.

— Rüzgâr! Çiçekleri kıpırdatan rüzgâr.

— Ve bula bula karayelin diyarı burayı buldu ha!

— Bu hareketsizlik okulunun dört kolu vardır: Portre, çıplak, ölüdoğa ve peyzaj.

— Bir yanda canlı model, öte yanda ölüdoğa. Nerdeyse şöyle diyesim geliyor: Bir yanda canlı doğa, öte yanda ölü model üzerinde çekim.

— Bu beni rahatsız etmez, dedi Véronique. Ölüm ilgimi çekiyor, hatta ilgiden de öteye giden bir duygu uyandırıyor bende. Günün birinde ister istemez morga fotoğraf çekmeye gideceğim. Kadavrada şey vardır -gerçek, işlenmemiş bir kadavra, yatağına yatırılıp elleri göğsünde kavuşturulmuş, kutsal su serpildiğinde hiç istifini bozmayacak bir kadavra değil- evet, kadavrada bir gerçek vardır... Nasıl desem ki... Soğuk ve duygusuz bir gerçek. Hiç dikkat ettiniz mi, zaptedilmek istenmeyen küçük bir çocuk nasıl da ağırlaşma, kendisine akıl almaz bir ölü ağırlık verme yetisine sahiptir. Hiç ölü taşımadım. Denemeye kalkışsam, eminim altında ezilirdim.

— Beni korkutuyorsunuz!

— Kırıtkan kadın rolü yapmayın! Bundan daha gülünç bir şey olamaz, ölümden ve ölülerden ürken bu yeni yapay utangaçlık biçimini son derece gülünç buluyorum. Ölüler, başta sanat olmak üzere her yerdedir. Ha bakın! Rönesans sanatının ne olduğunu tam olarak biliyor musunuz? Pek çok tanım bulunabilir. Bana göre en iyisi işte şu tanım: Kadavranın keşfi. Ne Antikçağ'da ne de Ortaçağ'da kadavra parçalanmıştı. Anatomi açısından kesinlikle kusursuz olan Yunan heykelciliği tümüyle canlı vücudun gözlemlenmesine dayanır.

— Canlı modele bakarak çalışılmış.

— Ta kendisi. Praksiteles, hareket halindeki atletleri model olarak kullanmıştı. Dinsel, töresel ya da bir başka nedenle hiçbir zaman bir kadavra açmamıştı. Anatominin gerçek anlamıyla ortaya çıkması için XVI. yy.'ı ve özellikle Flaman André Vésale'ı beklemek gerekti. Kadavra parçalamaya ilk o cesaret etti. Ondan sonra sanatçılar mezar-

lıklara üşüştüler. Ve o dönemde yapılmış tüm çıplak çalışmalarının hemen hepsinde kadavra havası vardır. Yalnızca Leonardo da Vinci'nin ve Benvenuto Cellini'nin elyazmalarında anatomiyle ilgili resimlere rastlanmaz, çok sayıda canlı model üzerine çalışılmış betimlemelerde de derisi yüzülmüş bedenin ağır bastığı görülür. Benozzo Gozzoli'nin Aziz Sebastian'ı, Luca Signorelli'nin Orvieto Katedrali'ndeki freskleri bir ölüm dansından kaçmışa benzerler.

— Bu elbette Rönesans'ın biraz beklenmedik bir yanıdır.

— Ortaçağ'ın sağlıklı güzelliğine karşıt olarak Rönesans hastalık ve boğuntu çağı gibi görünür. Engizisyonun ve işkence odalarıyla adam yakmakta kullanılan odun yığınlarının yer aldığı cadı yargılamalarının altın çağıdır.

Tıpkı bir cadı yargılamasında kullanılan kanıtlar gibi görünen Hector'un çıplak resimlerini bıraktım.

— Sevgili Véronique, eğer bizler o eski zamanlara gitmiş olsak, bir odun yığını üzerinde diri diri yakılma tehlikesiyle karşı karşıya olacaktınız, değil mi?

— Pek sayılmaz, diye atıldı sanki aynı soruyu daha önce kendi kendine sormuş gibi bir havayla. O dönemde en ufak bir tehlikeyle karşı karşıya kalmadan büyücülükle uğraşmanın basit tek bir yolu vardı.

— Neydi o yol?

— Kutsal engizisyon mahkemesinin üyesi olmak! Diri diri yakmak dedim de çeşitli nedenlerle, bana göre en iyi yer odunların üstü değil, yanı, ön localardır.

— Görmek ve fotoğrafını çekmek için.

Gitmeye hazırlanıyordum, ama son bir soru dudaklarımı yakıyordu.

— Görmek dediniz de aklıma geldi, Hector'a merhaba demeden buradan ayrılırsam düş kırıklığına uğrarım doğrusu.

Alayımla bir an aydınlanmış olan yüzünün, sanki bu sözümle bir patavatsızlık yapmışım gibi birden değiştiğini görür gibi oldum.

— Hector mu?

Saatine baktı.

— Bu saatte uyuyor o. Eskiden uyguladığı şu saçma rejimin yerine ben onu az yemeye ve çok uyumaya zorluyorum.

Her şeye karşın gülümseyerek şunları ekledi:

— Sağlığın altın kuralı bu, ne demişler bir uyku bir akşam yemeği

demektir.

Tam kapıya doğru yönelmiştim ki fikrini değiştirdi.

— Ama yine de kendisini görebilirsiniz. Bilirim onu, kolay kolay uyanmaz.

Bir koridorun bitiminde tam karşıya düşen küçük bir odaya kadar onu izledim. Başlangıçta, hücreye benzeyen bu yerin penceresi olmadığını sandım; ama gördüm ki sıkı sıkıya çekilmiş perdeler, duvarların ve tavanın solukluğuyla birbirine karışıyor. Her şey öylesine beyaz, öylesine çıplak ki insan kendini nerdeyse bir yumurta kabuğuna girmiş sanacak. Hector, alçak ve geniş bir yatak üzerinde, bana tıpkı bir yıl önce Camargue'da verdiği pozlardan birini anımsatan bir duruşla uyuyordu. Odanın sıcaklığı battaniyeye de, çarşafa da gerek olmadığını doğruluyordu. Tekdüze bir süt beyazlığındaki loşlukta, topyekün bir yüzüstü bırakılmışlık ile tutkulu bir uyuma, unutma, dış dünyanın nesnelerini ve insanlarını yadsıma isteminin bir arada bulunduğu bakışımsız bir halde -dizinin biri katlanmış, karşı kolu alabildiğine gerilip yatağın dışına taşmış- donup kalmış, maun rengi bu et, güzel bir görünüm sergiliyordu yine de.

Véronique onu şöyle bir sahiplenirmişçesine süzdükten sonra, utkulu bir edayla bana baktı. Bu onun eseriydi, yumurtayı çağrıştıran hücrenin dibine atılmış bu heykelsi ve yaldızlı kütle, tartışma götürmez başarı onun eseriydi.

Uç gün sonra, Véronique'i yalnızca Çingenelerin ve kentin kenar mahallesi Roquette sakinlerinin düşüp kalktığı Forum meydanındaki küçük bir barın arka salonunda gördüm. Kabul etmek benim için biraz zor oldu, ama bu bir gerçekti. Véronique içmişti. Üstelik kafayı bulunca efkârlanmış gibi görünüyordu. Bir gün önceki boğa güreşi, Rossini'nin ertesi gün Antik Tiyatro'da gösterilecek olan "Elisabetta"sının temsili, Bill Brant'ın öğleden sonra açmış olduğu sergi üzerinde bir iki kelime ettik. Kısa, zorlama cümlelerle yanıt veriyordu, aklının başka yerde olduğu açık açık ortadaydı. Uzunca süre bir suskunluk oldu. Sonunda birden kararını verdi.

— Hector gitti, dedi.

— Gitti mi? Nereye?

— Bir bilseydim!

— Nereye gideceğini söylemedi mi?

— Hayır, ha, evet, bir mektup bırakmış. Buyrun!

Ve açılmış bir zarfı masanın üzerine attı. Sonra okumam için bana zaman bırakmak istercesine kaşlarını çattı. Yazı özenliydi, temiz ve biraz okul ödevi olarak yazılmış gibiydi. "Siz" diye seslenmeyle daha da soylulaşarak ortaya çıkan yumuşak ve ince sevecenlik üslubu karşısında şaşırdım kaldım.

Véronique sevgilim,

Birlikte geçirdiğimiz on üç ay on bir gün boyunca vücudumun kaç fotoğrafını çektiniz, biliyor musunuz? Tabii ki saymadınız. Fotoğraflarımı çekerken saymadınız siz. Ama ben çektirirken saydım. Bu gayet normal, değil mi? Yirmi iki bin iki yüz otuz dokuz defa resmimi çektiniz. Elbette ki bu bana düşünme fırsatı verdi ve çok şeyleri kavradım. Geçen yıl Camargue'da herkese modellik ederken oldukça naiftim. Bu ciddi değildi. Sizinle Véronique, bu iş ciddiyet kazandı. Ciddi olmayan fotoğraf modele zarar vermiyor. Şöyle bir sıyırıp geçiyor hepsi o. Ciddi fotoğraf modelle fotoğrafçı arasında sürekli bir değiş tokuşun oluşmasını sağlıyor. Bir bileşik kaplar sistemi var. Size çok şey borçluyum Véronique sevgilim. Beni bambaşka bir insan yaptınız. Bu arada beni de çok kullandınız. Yirmi iki bin iki yüz otuz dokuz kez benden bir şeyler kopup sizin deyiminizle şu "küçük karanlık kutunuza" (camera obscura) giriyor. Beni bir tavuk gibi yoldunuz, bir ankaratavşanı gibi tüylerimi kopardınız. Herhangi bir gıda ya da cimnastik rejimi sonucu değil, sizin bu çekimleriniz sonucu, şu her gün bedenime uyguladığınız parça almalar sonucu zayıfladım, sertleştim, kurudum. Dişim bende olsaydı bunun böyle olamayacağını söylememe, bilmem gerek var mı? Fakat siz de deli olmadığınızdan onu, sihirli dişimi benden almıştınız. Boşaldım, tükendim, yıkıldım. Özel bir özenle sınıflandırdığınız, etiketlediğiniz, tarih attığınız yirmi iki bin iki yüz otuz dokuz adet kavımı size bırakıyorum. Benim artık yalnızca derim ve kemiğim kaldı. Onları da korumak istiyorum. Derimi size yüzdürmeyeceğim, sevgili Véronique! Şimdi kendinize el değmemiş, bakir, dokunulmamış kadın ya da erkek bir resim sermayesi bulun. Ben dinlenmeye çalışacağım, yani bana uyguladığınız o korkunç yağmadan sonra kendime yeni bir yüz ve yeni bir vücut yaratmak

istiyorum. Size kızdığımı sanmayın, tersine, bana uyguladığınız aşkın, doymak bilmez bir aşkın karşılığı olarak sizi çok seviyorum. Fakat beni aramanız hiçbir işe yaramaz. Hiçbir yerde bulamayacaksınız. Olur ya bir rastlantı sonucu karşılaşmış olsak, burnunuzun dibinde bile olsam bulamayacaksınız beni, öylesine şeffaf, saydam, görünmez oldum.

Sizi kucaklarım.

Hector

Not: Dişimi geri aldım.

— Dişi mi? Nedir bu diş olayı?

— Biliyorsunuz canım, diye atıldı Véronique, hani şu boynuna astığı ayakkabı bağına takılı nazarlık. Fotoğrafını çekerken boynundan çıkarttırmak için çok uğraştım.

— Ha, evet, hani Bengallilerin insanı dişi kaplanlara karşı koruduğuna inandıkları şu fetiş diş mi?

— Dişi kaplanlar mı? Neden erkek değil de dişi, diye sinirlice sordu.

Neden öyle dediğimi elbette ki haklı gösteremezdim. Bir süre öfkeli bir suskunluk anı yaşadı. Ama onunla Hector arasında olup bitenleri öğrenmeye başladığımdan, içimi boşaltmaya karar verdim.

— Birbirimizi en son gördüğümüzde, diye başladım, bana uzun uzadıya Rönesans anatomicilerinden, özellikle de Flaman André Vésale'den söz etmiştiniz. Sözlerinizden heveslenip anatominin gerçek yaratıcısı olan bu kişi üzerinde daha fazla bilgi toplamak için belediye kitaplığına gittim. Sadece bilimsel keşif tutkusunun baştan başa kılavuzluk ettiği, beklenmedik olaylar ve umulmadık dönüşlerle dolu gizemli, serüvenli, tehlikeli bir yaşamı olduğunu gördüm.

"Brüksel doğumlu Vésale, kısa sürede mezarlıkların, darağaçlarının, düşkünler yurtlarının, işkence zindanlarının, kısacası insanoğlunun öldüğü her şeyin ayrılmaz parçası oluvermiş. Yaşamının bir bölümünü Montfaucon'un yakınlarında geçirmiş. İlk bakışta mezarlık kurdu, vampir, leşyiyen akla geliyor. Eğer zekânın ışığı tüm bu suçlamaları üzerinden uzaklaştırmasaydı çok korkunç olurdu. Bir başka Flaman olan Karl V, onu özel doktoru yapıp Madrid'e götürmüş. Skandal orada patlamış. Vésale'in yalnızca ölüleri kesip biçmediği dedi-

koduları yayılıvermiş. Doğrusu yaşamdan yoksun olan vücut, anatomisini açığa vurur. Fizyolojisi konusunda hiçbir şey söylemez, doğal olarak. Bu iş için konuşması gereken canlı vücuda ihtiyaç vardır. Yılmaz araştırmacı Vésale, tutsakları serbest bıraktırıyor. Onları afyon içirerek sersemletiyor, sonra bu adamları kesiyormuş. Kısacası, anatomi bilimini icat ettikten sonra canlı üzerinde kesip biçme olayını da yaratmış. Yumuşaklıktan uzak bir dönem için bile hayli korkunç bir iş bu. Vésale yargılanıyor. Ölüm cezasına çarptırılıyor. Felipe II'nin sayesinde hayatını kıl payı kurtarıyor. Cezası, kutsal toprağa zorunlu hacca gitmeye dönüştürülüyor. Fakat yazgının kesinlikle ona karşı olduğunu kabul etmek gerekiyor. Kudüs'ten dönerken, deniz kazasına uğruyor ve ıssız Zante adasına sürüklüyor dalgalar onu. Orada açlıktan ve bitkinlikten ölüyor."

Hırçın bir biçimde geviş getirmeyi kesmiş olan Véronique gittikçe artan bir ilgiyle dinlemişti.

— Ne güzel yaşam ve ne harika bir son, dedi.

— Evet, ama Vésale için kadavraların yalnızca bir ehveni şer olduğunu görüyorsunuz. Canlıları tercih ediyormuş.

— Kuşkusuz öyledir, diye onayladı Véronique, ama onları kesebilmek koşuluyla.

Kış boyunca Paris'te fotoğrafçı dostlarımı görme olanağım pek yok. Véronique'i, Christine sokağındaki Photogalérie'deki bir serginin açılışı sırasında az bir farkla kaçırmışım.

— Gideli daha beş dakika bile olmadı, dedi kendisini tanıyan Chériau. Seni göremediğine çok üzüldü, ama gecikemezmiş. Zaten bana heyecanlı şeyler anlattı, anlıyor musun, heyecanlı şeyler!

Benim kendi payıma üzülmek için nedenim yoktu. Chériau, fotoğrafçılık dünyasının ayaklı gazetesidir, Véronique'in ona neler anlattığını ve daha başka şeyleri öğrenmek için kulaklarımı iyice açmam yetti de arttı bile.

— Önce şu günah keçisi modelini bulup yeniden yanına almış, diye başladı, hani canım Arles'da bulduğu şu Hector denen ufaklığı tanıyorsun, değil mi?

Biliyordum.

— Onun sayesinde daha sonra bir dizi "doğrudan fotoğraf" denemesine girişti. Çektiği resimleri, aygıtsız, filmsiz ve agrandisörsüz diye adlandırdı. Kısacası teknik bağımlılıkları mesleklerinin belalı bir

yükü gibi gören büyük fotoğrafçıların çoğunun düşünü gerçekleştirdi. Bu doğrudan fotoğrafçılık ilkece kolay olmasına karşın, gerçekleştirmesi hassas bir konu. Véronique büyük bir rahatlık içerisinde gün ışığına tutmaya başladığı büyük boy fotoğraf kâğıtları kullanıyor. Etkilenmiş olan duyarlı yüzey, yıkamaç yokluğunda, ancak biraz sarıya dönüşerek tepki gösterir. Daha sonra zavallı Hector'u bir yıkamaç banyosuna (metol, sodyum sülfat, hidrokinon ve boraks) daldırıyormuş Véronique. Sonra onu henüz sırılsıklam şu ya da bu pozisyonlarda, fotoğraf kâğıdı üzerine yatırıyormuş. Geriye yalnızca kâğıdı saptayıcı asit banyosuyla yıkamak ve modeli duşa yollamak kalıyormuş. Tüm bunlardan ezilmiş tuhaf siluetler çıkıyor, Hector'un vücudunun düz bir projeksiyonu, Japonların atom bombasının etkisiyle yıkılmış, paramparça olmuş bazı Hiroşima duvarları üzerinde kalmış olan resimlerine benzer bir projeksiyonu çıkıyormuş.

— Ya Hector! Bütün bunlara ne diyor o, diye sordum, birden belleğimde trajik ve alaylı yardıma çağrıyı kafamda canlandıran veda mektubunu düşünerek.

— Evet! Bu sevgili Véronique, "doğrudan fotoğraf"çılığın yarattığı harikaları bana anlatırken işlemin öteki cephesini bildiğimden kuşkulanmıyordu. Çünkü öte yandan zavallı Hector'un vücudunu saran bir cilt hastalığı -bana haber uçuran adamlarım olduğunu biliyorsunnedeniyle hastaneye yatmak zorunda kaldığını öğrendim. Doktorların kafasını karıştıran da özellikle buydu. Kimyasal maddelerin yol açtığı açık açık görülen lezyonları sepicilerde, ecza tüccarlarında ya da gravürcülerde rastlanan mesleki cilt hastalıklarına benziyordu. Ama zanaatkârlardaki hastalık ellerde ve kollarda toplanırken, Hector'un vücudunda -örneğin sırtında- yer yer çok ender görülen ve bir o kadar da tehlikeli olan iri iri zehir kızarıklıkları varmış.

—Bence, diye kesip atmıştı Chériau, çocuk kendini bu cadının pençelerinden kurtarsa iyi eder, yoksa derisini de yüzecek zavallının.

Derisini yüzmek... Mektubunda kullandığı ifadenin aynısı! Bununla birlikte, birkaç ay sonra kavuşacağı ünü hâlâ aklım almıyordu.

Gerçekten de birkaç ay sonra ***uluslararası kongre*** beni şaşmaz bir alışkanlıkla Arles'a sürüklüyordu. Gösterilerin başlangıcını biraz kaçırmıştım ve Réattu Müzesi'nin Malta Şövalyeleri Capellası'nda, ***Véronique'in Kefenleri*** adıyla bir serginin açıldığını basından öğrendim. Véronique kâğıt üzerine birçok "doğrudan fotoğraf" dene-

mesinden sonra, daha esnek ve daha zengin bir malzeme olan keten beze geçtiğini açıklıyordu. Gümüş bromür maddesiyle ışığa duyarlı hale getirilmiş bez, ışığa tutulmuştu. Daha sonra bu bez kendisi de baştan ayağa yıkamaç banyoya daldırılmış olan modele, Véronique'in dediği gibi "tıpkı kefene sarılmış bir kadavra" gibi sarılmıştı. Bez daha sonra tespit edici banyoya daldırılmış ve yıkanmıştı. Modelin titan biyokside ya da uranyum nitrata bulanması koşuluyla ilginç boya yedirmesi etkileri elde edilebilecekti. O zaman iz morumsu ya da yaldızımsı tonlamalar alıyordu. "Kısacası", diye bağlamıştı Véronique, "geleneksel fotoğrafçılığın yeni yaratılarla modası geçmiş oluyor. Bu tekniğe fotoğraf değil de *derigraf* demek daha uygun düşer."

Tabii ki ilk ziyaretim Şovalyeler Capellası'na oldu. Tavanın yüksekliği çukura gömülmüş gibi görünen nefin küçücüklüğünü ortaya çıkarıyordu. Bundan ileri gelen ve ziyaretçilerde boğucu bir izlenim yaratan hava, duvarları ve yeri boydan boya kaplayan "kefenler"le daha da ağırlaşmıştı. Her yanda, yukarıda, aşağıda, sağda, solda, yassılmış, genişlemiş, sarıp sarmalanmış, sargısı çözülmüş, tüm pozisyonlarda, kasvetli ve bir türlü göz önünden gitmeyen friz olarak çoğaltılmış siyah bir hortlak üzerinde insanın gözleri mahvoluyordu. Yüzülmüş, sonra da tıpkı barbarların armaları gibi gerilmiş bir dizi insan derisini düşündürüyordu insana.

Morg havasına bürünmüş bu küçük capellada yalnızdım ve bana Hector'un yüzünü ya da vücudunu hatırlatan en ufak bir ayrıntı keşfettikçe sıkıntım daha da artıyordu. Midem bulanarak okuldayken iki kâğıt parçası arasına sıkıştırdığımız sineği bir yumruk darbesiyle ezerek kâğıt üzerinde elde ettiğimiz kanlı ve almaşık izleri düşünüyordum.

Véronique ile burun buruna geldiğimizde nerdeyse çıkmak üzereydim. Ona soracak tek bir sorum vardı ve buna bir ikincisini eklemekten de kendimi alıkoyamadım.

— Véronique, Hector nerede? Hector'a ne yaptınız?

Yüzünde gizemli bir gülümseme belirdi, belli belirsiz bir el hareketi yaptı, her yanımızı kaplayan kefenleri gösterdi.

— Hector mu? Nerede olacak, işte orada... Bunları ondan yaptım. Başka ne bekliyordunuz ki?

Bu konuda ısrar etmek üzereydim ki bir şey beni kesin bir şekilde susmaya zorladı.

Boynunda, Bengal kaplanının delinmiş dişine geçirilmiş meşin bir sicim vardı.

GENÇ KIZ VE ÖLÜM

Öğretmen, sınıfın arka sıralarında bastırılan bir kahkaha duyunca birden sözünü yarıda kesmişti.

— Yine ne oldu?

Küçük bir kız, kırmızı ve güleç yüzünü kaldırdı.

— Mélanie'ye gülüyordum, matmazel. Bu saatlerde limon yiyor.

Tüm sınıf kıkırdadı. Öğretmen arka sıraya kadar gitti. Mélanie, siyah saçlarının ağır kütlesinin inceliğini ve solgunluğunu daha bir ortaya çıkardığı yüzünü kaldırarak öğretmene baktı. Elinde özenle soyulmuş bir limon vardı, sıranın üzerinde de altın bir yılan gibi kıvrılmış yatan kabuğu duruyordu. Öğretmen şaşkınlıktan donup kaldı.

Bu Mélanie Blanchard, öğretim yılının başından beri kafasını kurcalayıp durmuştu. Uysal, zeki, çalışkan bir kızdı, onu sınıfın en iyilerinden biri olarak kabul edip kendisine öyle davranmamak olanak-

sızdı. Gelgelelim akla hayale gelmedik icatlar ve tuhaf davranışlarla -doğrusu kışkırtmadan ve karşısındakinin elini kolunu bağlayan bir doğallıkla- insanın dikkatini üzerinde topluyordu. Böylece tarihteki ölüm cezasına çarptırılmış ve işkence görmüş tüm kişilere hastalık ölçüsüne varan özel bir ilgi duyuyordu. Jeanne d'Arc'ın, Gilles de Rais'nin, Marie Stuart'ın, Ravaillac'ın, Charles I'in, Damiens'in, ne kadar korkunç olursa olsun işkencelerinden en küçük bilgiyi bile unutmaksızın son dakikalarının tüm ayrıntılarını kaygı verici bir canlılıkla ezbere söylüyordu.

Bu, çocuklarda sıklıkla görülen ve belli bir sadizmin daha da ağırlaştırdığı, dehşetin büyüsüne kapılma mıydı sırf? Öteki belirtiler de Mélanie'de daha karmaşık, daha derin bir şeyin varlığını kanıtlıyordu. Okullar açılır açılmaz öğretmene verdiği şaşırtıcı kompozisyonla dikkati çekmişti. Geleneksel olarak yeni sona eren tatilde geçirdikleri bir günü anlatmalarını istemişti öğretmen. Oysa Mélanie'nin hikâyesi her ne kadar kırda bir öğle yemeği hazırlıklarıyla başlıyorsa da ansızın yön değiştirerek büyükannenin tüm aileyi bu kır yemeğinden vazgeçmek zorunda bırakan ani ölümüne yöneliyordu. Sonra yeniden baştaki konuya dönüyordu, ama olumsuz, gerçek olmayan bir havaya bürünüyordu ve Mélanie gerçekleşmemiş bir gezinin evrelerini, kimsenin duymadığı kuş seslerini, yenilmemiş yemek için bir ağaç altına yerleşmeyi ve gidilmediğine göre var olması için ortada hiçbir neden bulunmayan, fırtınalı havada dönerken olan gülünçlükleri şaşırmadan, bir tür sanrıya yol açan düşsellik içerisinde betimliyordu. Ve şöyle bitiriyordu:

Aile, büyükannenin vücudunun uzandığı yatağın etrafına üzgünce toplanmıştı; kimse gülerek koşup ambara sığınmadı; oturma odasındaki tek küçük ayna önünde birbirini ite kaka saçlarını düzelten de olmadı; sırılsıklam suya kesmiş giysileri kurutmak için büyükçe bir ateş yakan da. Dolayısıyla giysiler, tere bulanmış bir atın kılları gibi ocağın önünde buğular içerisinde kalmadılar. Büyükanne herkesi evde bırakarak tek başına gitmişti.

Ya şimdi şu limonlara ne demeliydi! Kızın tüm garip icatlarıyla bir ilişkisi olabilir miydi? Ne tür bir ilişki? Öğretmen hanım kendi kendine soru soruyor, bu soruya bir yanıtın bulunabileceğini düşünüyordu -çünkü bu icatlar tartışma götürmez bir biçimde belli bir "aile havası"na sahipti, aynı kişilik tarafından imzalanmışlardı- ama bulamı-

yordu.

— Limonu seviyor musun?

Mélanie olumsuzca başını salladı.

— O halde neden yiyorsun? İskorbüte yakalanmaktan mı korkuyorsun?

Mélanie bu sorulara yanıt veremiyordu. Öğretmen omuz silkti ve daha bildik bir konuya yönelmeyi tercih etti.

— Neyse, derste bir şey yemek yasak. Ceza olarak bana ***Sınıfta limon yiyorum*** sözünü elli kez yazacaksın.

Daha fazla açıklama yapmaktan kurtulmanın rahatlığı içerisinde uysalca kabullendi Mélanie. Gerçekte korktuğu şeyin iskorbüt olmadığını ve limonla bu hastalığı tedaviye çalışmadığını, asıl korktuğu şeyin daha derin hem fiziksel hem moral bir hastalık, dünyaya dalga dalga yayılan ve onu batırmakla tehdit eden, yavan ve tekdüze bir bataklık olduğunu kendisi bile doğru dürüst anlayamamışken başkalarına nasıl anlatabilirdi? Mélanie'nin canı sıkılıyordu. Bir tür fizikötesi sersemlik içerisinde sıkıntı çekiyordu.

Hem sonra canı sıkılan o muydu? Sakın daha çok etrafındaki nesneler, manzara olmasındı? Birden gökyüzünden kurşuni mor bir ışık düşüyordu. Oda, sınıf, sokak şekillerin ağır ağır çözündüğü soluk renk bir çamur içerisinde yoğrulmuş gibi görünüyorlardı. Bulantı verici bu perişanlığın orta yerinde tek canlı olan Mélanie, sırası gelince kendisi de batağa batmamak için kıyasıya mücadele ediyordu.

Nesnelerin ruhunu etkileyen bu ani ışık değişikliği, daha küçüklüğünde, büyükannesinin evinin kırma tavanlı odalara giden burma merdiveninde, zararsız, ama çok şaşırtıcı bir karşılık bulmuştu onda. Bu merdiveni aydınlatan pencere, rengârenk küçük camlarla süslü bir mazgal deliğiydi. Mélanie bu merdivenin basamaklarına oturup çoğu zaman bu camların birinden bahçeyi seyre dalardı, sonra bir başka renkten, sonra bir başkasından. Ve her defasında aynı şaşkınlık, aynı küçük mucize. Bu kadar yakından tanıdığı ve en ufak bir tereddüte kapılmadan hatırlayabildiği bu bahçe, kırmızı camdan bak tığında, bir yangın yerine dönüyordu. Oyunlarını oynadığı, düşle kurduğu yer olmaktan çıkıyordu artık. Tanınabilir, hem tanınama hale gelerek acımasız alevlerin yaladığı, cehennemi bir mağaraya dö nüşüyordu. Sonra gözlerini yeşil cama çeviriyordu, birden denizin de rinliklerindeki bir çukurun dibi olup çıkıyordu. Su canavarları bı

yeşilimsi derinliklerde gizli olmalıydı. Sarı cam, tersine güneşin sıcak yansımalarından, çokça, yaldızlı ve güçlünderici bir tozuntu yayıyordu. Mavi, romantik bir mehtapta ağaçları ve çimenleri kuşatıyordu. Çivit rengi, en küçük nesnelere törensel ve haşmetli bir hava veriyordu. Ve bahçe hep aynı bahçeydi, ama Mélanie her defasında yüzü bir yenilikle şaşırmış bir halde, bahçesini dilediğince dramatik bir cehenneme, bir kahkaha dünyasına ya da harika bir tulumbaya daldırabilen sihirli güce hayran kalıyordu.

Çünkü küçük merdiveni aydınlatan camlar arasında gri olanı yoktu ve bu yüzden de kasvet verici kül yağmuru bir başka kökenden, daha az suçsuz, daha gerçek bir kökenden kaynaklanıyordu.

Hayli erken yaşta, gıda düzeninde neyin can sıkıntısını arttırdığını ya da tersine önleyebildiğini saptamıştı. Kaymak, tereyağ ve reçel -ortadan kaldırılmaya bakılan çocuk yiyecekleri- bir dizi başka şeylerin yaptığı gibi tekdüzelik veriyor, yaşamın koyu ve yapışkan bir balçıkta semireceğini haber veriyor ve dediğini de yapıyordu. Tersine biber, sirke ve yeşil elma -ekşi, baharlı, acı olan her şey- kokuşmuş bir atmosferde iştah açıcı ve canlılık verici bir oksijen püskürtüyorlardı. Limonata ve süt. Bu iki içecek Mélanie'nin gözünde iyi ve kötüyü simgeliyordu. Ailesinin itirazlarına karşın, sabahları, maden suyuyla hazırlanmış ve halka şeklinde kesilmiş bir dilim limonla çeşnilendirilmiş çaydan bir türlü vazgeçmiyordu. Yanında da çıtır çıtır bir bisküvi ya da nar gibi kızarmış bir tost. Buna karşılık, saat dörtte atıştırmak istediği, ama okulda, teneffüste yemeye kalkıştığında bir kahkaha ve çığlık tufanına yol açmış olan hardallı ekmek dilimlerinden vazgeçmek zorunda kalmıştı. Hardallı ekmeğiyle taşradaki bir okulun hoşgörü sınırını aştığını anlamıştı.

İklimler ve mevsimler söz konusu olduğunda, güzel bir yaz öğle sonrasının verdiği rehavet ve gevşeklikten, hayvanlara ve insanlara da yayılıyora benzeyen bitkilerin doymuş ve müstehcen açılması kadar hiçbir şeyden nefret etmiyordu. Bu nemli, tadına doyulmaz saatlerin çağrıştırdığı korkunç hareket, sanki cinsel organını, koltuk altlarını ve ağzını bilmem hangi tecavüze açması gerekiyormuş gibi bacaklarını ayırıp kollarını kaldırarak gürültüyle esneye esneye bir şezlongda gidip gelmeye dayanıyordu. Bu üçlü esnemenin tersine Mélanie, reddetme, mesafe koyma, bir varlığı kendi üzerine kapatma anlamına gelen iki tepkiye, yani kahkahaya ve hıçkırığa merak sarmıştı. Bu

reddin yönlendirilmesine en iyi uyan zaman, sade, buza kesmiş, sertleşmiş ve parıltılı bir doğa yaratan kuru ve ışıklı bir ayazdı. Mélanie o zamanlar, dondurucu havanın etkisiyle gözleri ağlamaklı, ama dudakları alaylı kahkahalar patlatarak kırda coşkun adımlarla hızlı hızlı gidip geliyordu.

Tüm çocuklar gibi ölümün gizemiyle tanışmıştı. Fakat bu gizem onun gözünde birbirine tamamen zıt iki görünüm almıştı. Görebildiği hayvan kadavraları genellikle şişmiş, çürümüş oluyor ve irinimsi sıvılar salgılıyorlardı. En son noktalarına indirgenmiş varlık, tamamen çürümüş olan doğasını nobranca onaylıyordu. Ölü böceklerse tersine hafifleyip soylu bir nitelik kazanıyor, mumyaların hafif ve sade sonsuzluğuna, kendiliğinden kabul ediliyorlardı. Hem yalnızca böcekler de değil. Mélanie tavanarasını araştırırken aynı şekilde kurumuş, arılaşmış, kendi özlerine, yani güzel ölüme dönmüş bir fareyle bir küçük kuş bulmuştu.

Mélanie, Mamersli bir noterin tek kızıydı. Epeyce geç çocuk sahibi olan ve gözü korkmuşa benzeyen babasına hayli yabancı kalıyordu. Hassas bir bünyesi olan annesi, onu, daha on iki yaşındayken noterle başbaşa bırakarak genç yaşta ölmüştü. Bu ölüm, küçük kızı acımasız bir biçimde sarstı. Önce göğsünde bir acı, sanki bir ülsere ya da iç organlarda bezelenmeye yakalanmış gibi bir zonklama hissetti. Kendini ciddi bir şekilde hasta sandı. Sonra sağlığının yerinde olduğunu, hissettiği acınınsa derin üzüntüden öteye geçmediğini anladı.

Bu arada uzaktan uzağa, oldukça hoş duygulanma kasırgalarına kapıldığı da olmuyor değildi hani. Annesini, annesinin ölümünü, soğuk bir çukurun dibinde bir kutuya boylu boyunca uzanmış narin yapılı kaskatı kadavrayı yoğun bir biçimde düşünmesi yetiyor da artıyordu... Hemen gözleri yaşarıyor ve küçük bir acı kahkahayı andıran hıçkırığı bastıramıyordu. O zaman kendini isyan bayrağını çekmiş, eşyaların kuşatmasından sıyrılmış, yaşamın ağırlığından kurtulmuş hissediyordu. Kısa bir süre için günlük gerçek alaya alınmış, süslendiği şişirme önemden yoksun, kızı canından bezdiren saplantılı ağırlıktan kurtulmuş oluyordu. Sevgili annesi öldüğüne göre hiçbir şeyin önemi yoktu. Bu çürütülemez tümdengelimin apaçıklığı tıpkı bir tinsel güneş gibi parıldıyordu. Mélanie görünüşte kahkahalar patlatırken, gerçekte ölüm sarhoşluğu içinde yüzüyordu.

Sonra üzüntüsü dağıldı. Geriye yalnızca biri ölmüş annesinden söz ettiğinde ya da bazı geceler uyuyamadığı ve gözlerini karanlığa açtığında büzülen bir yara izi kaldı ona.

Daha sonra günler birbirini izledi ve kulağı gitgide daha az duyan bir hizmetçiyle başını dosyalardan yalnızca geçmişi anmak için ayıran bir baba arasında birbirine benzeştiler. Mélanie, görünür güçlükleri katetmeden büyüyordu. Çevresindekiler için ne güç beğenir, ne gizemli, ne hüzünlüydü; kaygı verici ve tekdüze bir boşlukta, anılarla dolu bu basık evin, yeni diye tanımlanacak hiçbir olayın yaşanmadığı bu sokağın, uyuklar haldeki bu komşuların onda yol açtığı tatsız boğuntu karşısında umutsuzluk enerjisiyle yüzdüğünü göstererek herkesi şaşırtabilirdi. Dört gözle bekliyordu ki bir şeyler olsun, biri çıkagelsin! Ve bu korkunçtu, çünkü ne bir şeyler oluyor ne de biri çıkageliyordu.

ABD ile SSCB arasında Küba nedeniyle bir nükleer savaş çıkma tehlikesi söz konusu olduğunda, Mélanie, gazete okuyup haberleri radyodan ve televizyondan izleyecek yaştaydı. Bir taze hava akımının sokağı süpürdüğünü görür gibi oldu ve ciğerlerini umut doldurdu. Doğrusu bu ya, bitkinliğinden sıyrılması için modern bir çatışmanın uçsuz bucaksız yıkımları ve korkunç kıyımları gerekliydi, bundan azı yetmezdi. Sonra bu savaş tehdidi ortadan kalktı, varlığın bir an için aralanmış kapağı yeniden üzerine kapanıverdi ve tarihten artık hiçbir şey beklenemeyeceğini anladı.

İlkbaharda, noter kaloriferi kapatıp havanın gerçekten serin olduğu akşamlar, şöminesinde yaktığı şöyle hafif ve harlı ateşle yetiniyordu. Böylece bir nisan sabahı Etienne Jonchet, bir kamyon odun teslim etmeye geldi. Ecouves ormanı yakınlarında bir bıçkı fabrikasında görevli -daha bir yıl bile olmadan bu beşinci işiydi- bu insan, çalışmayı haksız ve iğrenç bir zorunluluk olarak gören şu açıksözlü ve güleryüzlü, yakışıklı delikanlılardan biriydi. Reçine ve tanin kokuyordu ve çemrenmiş gömlek yenleri, iğrenç dövmelerin süslediği tunç rengi tombul kollarını açığa çıkarıyordu. Mélanie parayı ödemek için mahzene inmişti. O cüzdanı karıştırırken, delikanlı da gitgide onu korkutan tuhaf bir tavırla genç kızı süzüyordu. Ellerini yavaşça omuzlarına, başına doğru kaldırıp boynuna kenetleyince durum tamamen değişti. Bacakları tiril tiril titreyen Mélanie, ağzı kurumuş bir halde, artık yalnızca dövmeli kolları ve biraz daha ötede

delikanlının gülümseyen yüzünü görüyordu.

— Beni boğazlıyor, diyordu içinden. Cüzdana göz dikti ve onu almak için beni gırtlaklıyor.

Ve korkuyla ateşli bir cinsel isteğin belli belirsiz birbirine karıştığı ölümün yakınlığı içerisinde güçten düştüğünü hissediyordu.

Sonunda bitkin bir halde yere yuvarlandı, ama delikanlı onu kollarına alıp kaldırdı, bir antrasit yığını üzerine yatırıp bu karanlıklar deryasında, genç kızın el değmemiş, körpe ve beyaz vücuduna sahip oldu.

Mélanie daha sonra merdivende babasıyla burun buruna geldiğinde, babası onun her tarafının kapkara kömüre bulanmış olduğunu, oğlanınsa gülerek bir köşeye sıçradığını görünce şaşırdı. Kızlığı bozulmuş, üstü başı kir içinde kalmıştı, ama mutluydu.

Yeniden buluştular. Bir ay sonra Mélanie, tatilini bir kız arkadaşında geçireceğini bahane ederek sırtına yedek bir gömlek bile almadan yakışıklı oduncusunun yanına damlamıştı.

Etienne, iyi bir psikolog değildi, ama yeni kız arkadaşının sağlıksız davranışı yine de onu şaşırtmaktan geri kalmadı. Hiç gereği yokken hızarhanede boy gösteriyordu. Öğlende atıştıracağı şeyleri sabahleyin evden çıkarken azık torbasına koyup eline tutuşturacağı yerde, alıp kendisi getirmeyi ve herkesin gözü önünde oturup onunla yemeyi tercih ediyordu. Delikanlı kızın gençliği, güzelliği ve özellikle de gözle görülür burjuva kökeniyle oldukça havasını atıyordu kuşkusuz. Ama işbaşı borusuyla birlikte çekip gitmesi gerekirdi. Oysa bu, makinelerin başında avarelik ediyor, bıçakların dişlerini, sivri uçlarını, kesici ağızlarını, yolun genişliğini, çelik şeritlerin gerginliğini, korkunç sürtünmeler sonucu alabildiğine kayganlaşmış ve parlaklaşmış yanlarını inceliyordu parmaklarıyla. Sonra bir avuç hızar talaşı alıp tiftik yumuşaklığında esnek tazeliğini hissediyor, orman kokusunu duymak için burnuna yaklaştırıyor ve parmaklarının arasından ufalayıp döküveriyordu. O sert keresteden yumuşacık bu kar tanelerinin elde edilmesi ona ne kadar kıvanç veren bir mucizeydi ya!

Ama hiçbir şey, odunun kalbine gömülen hızarların kısa uğultusu ve birbirine koşut on iki bıçağın şaryo üzerinde uzatılmış ağaç kabuğunun yalancı odununda dans ettiren büyük şasisinin çıkardığı başdöndürücü soluma kadar çekici gelmiyordu ona.

Malzemelere Sureau baba bakıyordu. Görmüş geçirmiş eski bir ma-

rangoz olan bu adam, karısının ölümünden sonra kendini alkole vermiş, hayatını hızar dişi bileyerek kazanmaya çalışıyordu. Mélanie onunla dostluk kurmaya çalıştı. Evine onu ziyarete gitti, ufak tefek hizmetlerde bulundu, gönlünü kazandı. Gerçekte o, ne istediğini biliyordu, ama kimse genç kızın bu yaşlı adamı nasıl yüce bir tasarı uğruna kullanacağını bilmiyordu. Onun "klarnet"lerini -adam aletlerine öyle diyordu- yeniden eline almasını, onları bilemesini ve işe koyulmasını sağladı. Kesinlikle yaşamının başyapıtı olan, güzel bir sona ulaşmak için belki de yıllarını vermesi gerektiği bir gerçekti.

Sureau tasarısının gizeminin doldurduğu yaz, bir güneş ve aşk görkemi içinde geçti. Mélanie ile Etienne'in kucaklaşmaları bitmeyecekmiş gibi görünüyordu. Bu kucaklaşmalar sonbaharın sislerinde, geceleri kulübelerinin tahta kiremitlerine yağan yağmurun şıpırtıları arasında, o kış son derece bol olan bembeyaz kar örtüsü altında da sürdü.

Mart başlarında, Etienne patronuyla aralarında geçen bir ağız dalaşı sonucu kapı dışarı edildi. İş aramaya gitti. Haras du Pin'de adam aradıklarını duymuştu. Mélanie'ye bir iş bulup yerleşip yerleşmez kendisini aramaya geleceğine söz verdi. Kızcağız bir daha da delikanlının adını sanını duymaz oldu. Felaketler birbirini sürükler derler ya, Sureau baba da satlıcana yakalanıp hastaneye kaldırıldı. İlkbaharın yaşlılara uğurlu gelmediği sözü ne kadar doğru.

Mélanie, yine de aralarındaki tek bağ artık birbirlerine binde bir iki satır bir şeyler karalamaktan öteye gitmeyen babasının yanına dönmeyi düşünmedi. Şimdilik Mélanie'nin aşkının en harika sürprizi, hızarhanenin görkemli çılgınlığı ve bunlardan kaynaklanan Sureau tasarısı, baba evinin anılarını göz önüne getirdiğinde şu andaki yaşamıyla küflü bir kutsal tekne gibi karaya oturduğu bulanık sular arasında bir set örüyordu.

Bununla birlikte, bir türlü ortaya çıkmayan bir ilkbaharın sert ve nemli soluğunda, etrafındaki boşluk yeni baştan oluşuyordu. Buzların çözülmesi üzerine kapkara ve yabanıl bir görünüm alan ormanın hüznü kulübeye de çökmüştü. Bir gün Mélanie, kaçınılmaz hareketi yerine getirme isteğine kaptırdı birden kendini: Esnedi ve can sıkıntısı dalgasını hem selamlayıp hem çağıran işareti ürküntüyle tanıdı. Çocukça davranışlarda bulunduğu anlar -limon, hardal yemeler- yeniden harekete geçmişti. Madem ki serbestti, kaçması gerekirdi. Ama

nereye? Çünkü can sıkıntısının zararlı gücü böyleydi: Çevresi bir tür evrensel salgınla kuşatılır ve uğursuz dalgalarını tüm dünyaya, tüm evrene yayar. Hiçbir şey, hiçbir yer, hiçbir nesne bundan kaçamazmış gibi görünür.

Baltaların, nacakların, takozların ve testerelerin Etienne'in dönmesi için dua edermiş gibi bekledikleri alet deposunu karıştırırken çözümü buldu Mélanie. Bir ipti bu, imalathaneden çıktığı gibi yepyeni, ışıl ışıl görünen ve ucunda kasten yapılmışçasına bir toka bulunan güzel bir halat. Halatın öteki ucunu bu tokadan geçirerek asılmaya son derece elverişli bir kaygan düğüm elde edilirdi.

Tahrikten titremeye kapılmış bir halde halatı çatının orta direğine yaklaştırdı. Kaygan düğüm yerden iki buçuk metre yükseklikte sallanıyordu; bu ideal bir yükseklikti, çünkü insan bir sandalyenin üzerine çıkıp bu yükseklikte rahatça başını oradan geçirebilirdi. Mélanie gerçekten de elindeki en iyi sandalyeyi düğümün tam altına gelecek biçimde yerleştirdi. Sonra evdeki öteki sandalyenin üzerine oturup -çarpık bacaklıydı bu- hayranlıkla yapıtını seyretti.

Hayranlık yaratan şey, bu iki nesnenin -halat ve sandalye- doğrudan kendileri değildi sırf. Daha çok şu sandalyenin ve kenevirden yapılmış şu bir tür çekülün birlikteliği ve onlardan çıkan yazgısal anlamın kusursuzluğuydu. Çok mutlu ve fizikötesi bir seyre kaptırdı kendini. Kendi ölümünü hazırlayarak, gözle görülür, elle tutulur bir engeli yaşamın çölümsü perspektifine zorla kabul ettirerek, zamanın durgun sularını bir bentle durdurarak can sıkıntısını bir çırpıda sona erdiriyordu. Sandalye ve halatla somut bir hale gelen eli kulağındaki ölümü, şu andaki yaşamına eşsiz bir yoğunluk ve coşkunluk veriyordu.

Birkaç hafta kötülük ve kuşku esinleyen bir mutluluk yaşadı. Bununla birlikte, çok ender karşılaştığı postacı çıkageldiğinde büyü kaybolmaya başlıyordu. Postacı, en iyi kız arkadaşından bir mektup getiriyordu. Komşu köylerden birine bu üçüncü sömestr için ilkokul öğretmeni olarak atanan Jacqueline Autrain, okulun birinci katında tek başına kalacaktı. Eğer Mélanie birkaç günlüğüne yanına gelir ve yerleşmesine yardımcı olursa sevinirdi.

Mélanie bohçasını hazırladı, kulübenin anahtarını Etienne'in bildiği bir deliğe gizleyip arkadaşının yanına gitmek üzere yola koyuldu.

Jacqueline'in yakınlığı ve köydeki bahar parlaklığı ona saplantılarını ve bunların ölümcül ilaçlarını unutturuverdi. Sevimli halatını, kilitli kulübenin loşluğunda sandalyenin üstünde, beklemeye alınmış gibi zorunlu bir dönüşü garantilemek istercesine asılı bırakmıştı. Arkadaşı ders yaparken Mélanie evin işlerine bakıyordu. Sonra çocuklarla ilgilendi. Zayıf olanlara özel dersler verdi. Yaz ve kış aşklarının ardından böylece doğanın yeniden canlanışıyla kurulan dostluğu keşfetti. Yaşamın bu iki bayramı arasında, sadece, ucunda düğüm atılarak oluşturulmuş bir halka bulunan halatın oturulabilir kıldığı, aşırı ve bulantı verici gölgelerin şenelttiği iç karartıcı bir çöl uzanıyordu.

Jacqueline, cumhuriyetçi güvenlik şirketlerinde staj yapmakta olan bir delikanlıyla nişanlıydı. İlkbaharda bir izinden yararlanarak iki kez, Argentan'daki kışlaya onu görmeye gitmişti. Bir gün, delikanlı, başında kaskı, polis başlığı, belinde copu ve kocaman tabanca kılıfıyla tantanalı bir biçimde kendisi çıkageldi. İki genç kadın, onun bu ıvır zıvırıyla dalga geçtiler.

İzni üç gün sürdü. İlk gün bol bol kahkahalar ve iki nişanlının birbirini okşamalarıyla geçti. Durum biraz fazla ciddileşince Mélanie sıvışmaya bakıyordu. İkinci gün, Jacqueline'in gözle görülür bir biçimde, bu ender fırsatlardan alabildiğine yararlanabilmek amacıyla evde kalmayı tercih etmesine karşın, delikanlı iki kadınla geziye çıkmakta ısrar etti. Üçüncü gün, Jacqueline, çok naif güvenlik görevlisinin ilgisini üzerine çekmeye ve onu ayartmaya kalkışmakla suçlayarak Mélanie'ye fena halde çattı. Olayın üzerine gelen delikanlı eline yüzüne bulaştırarak Mélanie'yi savununca, nişanlısını düş kırıklığına uğrattı. Argentan'ın yolunu tuttuğunda geride bir yığın duygusal yıkıntı bırakıyordu.

Mélanie artık Jacqueline ile oturmayı düşünemiyordu. Alençon'a yerleşti ve öğretim yılının son iki dönemi boyunca bir özel dershanede ders verdi.

Sonra, tatil okulları, sokakları, tüm kenti boşalttı ve Mélanie, beyaz, acımasız, insanın yakasını bırakmayan bir güneşin altında yeniden yapayalnız buldu kendini. Çınar ağaçlarının tozlu dallarında, alanların büyüklükleri birbirini tutmayan parkeleri arasında, ışığın sorguladığı sıvası dökülmüş duvarlarda can sıkıntısının soluk ve şişkin yüzü beliriyordu.

Mélanie batıp gittiğini hissederek daha yeni anılarına sarılıyordu. Jacqueline'in nişanlısını anımsadığında, tuhaf, ama aklına ilk gelen tabancasını koyduğu kılıf oluyordu. Argentan kışlasına bir mektup yollayarak ondan bir randevu istedi. Delikanlı gününü, saatini ve buluşacakları kahveyi bildiren bir yanıt verdi.

Belki oğlan yeni bir maceranın başlayacağını düşünmüştü, hayal kırıklığına uğradı. Mélanie ona, aradaki yanlış anlamayı gidererek Jacqueline ile -istemeyerek de olsa bozulmasına katkıda bulunduğu- ilişkilerini yeni baştan kurmayı amaçladığını açıkladı. Delikanlıya en kısa zamanda nişanlısıyla ilişkiye geçip onu bu buluşmanın başarısından haberdar etmesi konusunda yalvarıyordu. Eğer bunu yaparsa son derece rahatlayacaktı.

Sonra aklına bir şey geldi. Neden kahveden, hemen şu anda Jacqueline'e telefon etmesindi? Böylece şimdiden ağzını sulandırmış olurdu kızın.

Delikanlı önce ufak yollu karşı çıktı, omuz silktiyse de sonunda kalkıp telefon kabinine doğru yürümeye koyuldu. Başlığını, kaskını, copunu ve tabanca kılıfını masanın üstünde bırakmıştı.

Mélanie bir süre bekledi. Hat yakalamak hayli zor olmalıydı, çünkü dönmesi gecikmişti. Gerçekte gözlerini, masanın üzerinde masumca duran şişkin tabanca kılıfından alamıyordu. Birden şeytana uydu. Bu nesneyi çantasına koyup çabucacık çıkışa doğru yöneldi.

Alençon'daki küçük odasına döndüğünde görevini yerine getirmenin hoşnutluğu içerisinde birkaç gün sakin yaşadı. Gelgelelim iki nişanlıyı barıştırırken onların dostluklarını tümüyle yitirmiş olduğunu bir türlü unutamıyordu. Buna karşılık tabanca güçlü bir destek kaynağıydı. Her gün, sabırsızlık ve sevinçten zangır zangır titreyerek beklediği belli bir saatte, harika ve tehlikeli nesneyi çıkarıyordu. Nasıl kullanılacağı konusunda en ufak bir fikri yoktu, ama bu iş için vakti de vardı, sabrı da. Masanın üzerine kılıfsız bırakılmış tabanca, Mélanie'yi cinsel istek uyandırıcı bir sıcaklıkla saran bir enerji yayar gibiydi. Yan görünüşünün yoğun ve sert küçüklüğü, donuk ve ruhban sınıfına özgü siyahlığı onu etkisi altına alıyordu, bu silahta her şey ona karşı konulmaz bir ***inanış gücü*** vermeye katkıda bulunuyordu. Bu tabancayla ölmek ne güzel olurdu ya! Ayrıca da tabanca Jacqueline'in nişanlısına aitti ve Mélanie'nin intiharı, hani hayatının nerdeyse ayıracağı gibi dostlarını birleştirecekti.

Tabanca dolu değildi, ama kılıfta altı kurşunluk bir şarjör vardı. Ve Mélanie gecikmeden, kabzada, şarjörün yerleştirileceği deliği buldu. Bir tık sesinden şarjörün yerine yerleştiğini anladı. Sonra bir gün daha fazla dayanamadı; denemezse içinin rahat etmeyeceğini biliyordu.

Erkenden ormana gitti. Yoldan hayli uzak bir düzlüğün sınırına gelince, tabancayı çantasından çıkarıp iki eliyle tutarak tetiğe olanca gücüyle bastı. Hiçbir şey olmadı. Kuşkusuz oralarda bir yerde bir emniyeti vardı. Eliyle bir süre kabzayı, namluyu, tetiği yokladı. Sonunda, bir kabartı, geçtiği yerde kırmızı bir boşluk bırakarak namluya doğru kayıverdi. Buydu galiba. Yeniden denedi. Tetik pes etti ve silah, ani bir çılgınlığa kapılmışçasına ellerinin arasında tepiverdi.

Patlama Mélanie'ye harika görünmüştü, ama kurşun ağaçlarda hiçbir iz bırakmamış ve ormanın sıklıklarında kaybolmuştu.

Mélanie zangır zangır titreyerek tabancayı yeniden çantasına yerleştirdi ve yürümeye koyuldu. Bacakları cansızdı, ama korkudan mı zevkten mi bilemiyordu. Yeni bir kurtuluş aracına sahipti artık, üstelik de halattan ve sandalyeden kat kat modern ve çok daha kullanışlı! Hiçbir zaman bu kadar özgür olmamıştı. Kafesinin anahtarı orada, çantasında, cilt temizleyici sütün, cüzdanın ve güneş gözlüklerinin yanındaydı.

Kılığına baktığında bir dağcıyı da bir balıkçıyı da andıran ve omzuna çaprazlamasına, silindir biçiminde bir botanikçi kutusu geçirmiş yaşlı bir adamın hızlı adımlarla kendisine doğru geldiğini gördüğünde, şöyle bir yüz metre kadar yürümüştü. Adam hemen yanına yaklaştı.

— Ne oluyor? Tabanca sesini duymadınız mı?

— Hayır, dedi Mélanie. Hiçbir şey duymadım.

— Tuhaf, tuhaf doğrusu. Üstelik de tam sizin geldiğiniz yönden geliyor gibiydi. Ayrıca kulaklarım da pek keskin değildir! Diyelim ki bir yanılsama oldu, evet, nasıl desem ki ses olmadığı halde bana öyle geldi.

Bana öyle geldi sözünü bir tür alaylı tumturakla vurgulu bir biçimde söylemişti ve cümlesini gıcırtılı bir küçük kahkahayla tamamladı. Sonra Mélanie'nin çantasını hedef alarak:

— Siz de mantar mı topluyorsunuz?

— Evet, öyle, mantar topluyorum, diye aceleyle atıldı beriki.

Sonra birden beyninde bir şimşek çaktı ve konuşmasına biraz açıklık getirdi:

— Daha çok zehirli mantarları tanımaya çalışıyordum.

— Öff! Zehirli mantar! Gerçek bir mantarbilimci için zehirli mantar çok azdır, hemen hemen yok gibidir. Bizim Bilginler Derneği'ndeki dostlarım ve ben, birbirimize öldürücü olarak ün salmış mantarlar sunduğumuz yemek ziyafetleri veririz, biliyor musunuz? Önemli olan pişirmesini bilmek ve belki de onları korkmadan yemek. Korku vücudu daha kolay zehirlenir hale getiriyor, bu bir kez kesin. Kısacası bir tür uzman eğlencesi.

— Yani zehirli mantarlar fazla tehlikeli değil mi, diye sordu Mélanie, düşkırıklığına uğramış bir ses tonuyla.

— Bizim için, biz mantarbilimciler için öyle! Ama başkaları için mazallah! Hayvanların en yırtıcısı gibidir! Bakıcı kafese girip onların bıyıklarını çekebilir. Ama bunu yapanın kazara bir seyirci olduğunu düşünün, vay geldi haline!

— Ne kadar ilginçsiniz!

Filles-de-Notre-Dame sokağında Azize Thérèse de l'Enfant Jésus'nün doğduğu evin yakınlarında bir antikacı dükkânı işleten Aristide Coquebin, derin bilgi sahibi ve küçük taşra kentlerinin kuytu köşelerinde yetişen her şeye meraklı bir insandı. Kendisinin en iyi yanını, botaniğin harikalarından karanlık gizemlerin büyü kitaplarına dek uzanan seçmeci bildiriler sunduğu Bilginler Derneği'ne saklıyordu.

Anlattıklarını dinlemeye meraklı bir insan bulmanın mutluluğu içerisinde Mélanie'nin yakasını bırakır mı hiç! Sohbet ede ede uzun uzun yürüdüler. Mélanie, gösterişsiz konutuna geldiğinde çantasındaki tabanca, birlikte topladıkları mantarların altında kaybolmuştu. Bu arada ağaç altı mantarlarının en korkunç öldürücülerinden olan üç mor entoloma ve iki zehirli çayırmantarı -küçük bir plastik torba içine ayrı olarak konulmuştu tabii- toplamak için de ısrar etmişti.

Akşamleyin, tabancayı kılıfsız olarak masanın üzerine ve beş zehirli mantarı tabağa koydu. Yalnızlığını bir suskunluk çöküşü kuşatıyordu, ama bu öldürücü nesnelerden diriltici sıcaklığını yakından tanıdığı bir ışık yayılıyordu. Kulübede, ipin ve sandalyenin karşısında geçmiş olan saatlerin tat verici titremesini coşkuyla yeniden buluyordu. Ama şimdi ölümle içli dışlılığını çok daha ötelere götürmüştü.

Bu iki tür nesneyi yaklaştırıyormuş gibi görünen gizemli bir yakınlıkla sarsılmıştı önce. Bunların ortak bir yoğun güçleri, dinmiş, yatışmış bir enerjileri vardı. Bu enerji, kendisini zor zapteden ve onlara esin kaynağı olan biçimlerde saklı gibiydi. Tabancanın kütlesel yapısı -el silahı- ile mantarların kaslı yuvarlaklıkları belleğinin kıvrımlarında uzun süre gizlenen, ama sonunda yüzünün kızarması pahasına ortaya çıkıveren bir üçüncü nesneyi çağrıştırıyordu: Etienne Jonchet'nin haftalar boyu ona büyük mutluluklar tattırmış olan cinsel organı. Mélanie böylece aşkın ve ölümün köklü suç ortaklığını ve Etienne'in yakışıklı kollarına dövme olarak çıkarılmış korkutucu ve rezilce işaretlerin sarılmalarına gerçek anlamlarını kazandırdığını keşfetti. Etienne böylece merkezi ip ve sandalye olarak kalan orman manzarasında tam yerini bulmuş oluyordu.

Mantarlar, tabanca, ip, bunların her biri öte dünyaya bir kapı açan üç anahtar, elbette ki yapı ve üslup bakımından çok farklı üç anıtsal kapıydılar.

Mantarlar, dev bir karnın yuvarlaklığını ve tatlılığını ortaya çıkaran bir kapının çevrelediği yumuşak anahtarlardı. Sindirimin, boşaltımın ve cinselliğin onuruna dikilmiş anatomi masasına benziyordu. Bu kapı, ancak ağır ağır, aheste aheste aralanırdı. Mantarları yerken ve sindirirken, tıpkı doğum sırasında ters gelmekte ısrar eden çocuk gibi inatçı bir hileyle gidip daracık bir yarığa sıkışması gerekirdi.

İkinci kapı bronza dökülmüştü. Siyah ve masamsı, anahtar deliğinden giren tedirgin ışıkları delip geçen gizli bir alev karşısına sarsılmaz bir biçimde dikiliyordu. Yalnızca korkunç bir patlama, tam Mélanie'nin kulağının dibinde meydana gelen bir gümbürtü onu bir anda açarak bir fırının akkor halindeki ağzını, alev, kükürt ve güherçile bulutlarından oluşmuş bir manzarayı ortaya çıkarırdı.

Üçüncü anahtar -ipin ve sandalyenin anahtarı- kırsal görünümü altına doğayla doğrudan kaynaşmanın renk kattığı bir zenginlik gizliyordu. Başını kenevir kolyeye geçiren Mélanie, sağanak yağmurlarla döllenmiş ve Noel'in dondurucu ayazlarıyla sertleşmiş bir orman humusunun gizli derinliğini keşfedecekti. Reçine ve orman ateşi kokan, rüzgârın ulu ağaçları kıpırdatarak yaptığı org horultusuyla çınlayan öte dünyaydı bu. Oduncu kulübesinin orta direğine asılı ipi eti ve kemiğiyle dengeleyerek Mélanie, orman adı verilen, dorukları den-

geli, dalları terazili, gövdeleri düşey, budakları karmakarışık bu uçsuz bucaksız mimari alanda yerini alacaktı.

Coquebin, Mélanie'ye, uğrayıp kendisini görebileceğini söylemişti. Bir akşam genç kadın, açılırken bir sürü çıngırağı harekete geçirerek ortalığı yaygaraya boğan kapıdan içeri girdi. Kendisini, kollarını açmış ya da alçıdan yapılmış, sağ elleri onu kutsar durumda çok renkli bir aziz heykelleri koleksiyonu karşıladı. Çeşitli boyutlarda yüz kadar örnek arasında küçük rahibe Thérèse, Karmel Dağı tarikatına ait rahibe giysisi altında bir İsalı haç tutuyordu, gözleri tavanın silmelerine doğru çevriliydi.

— Buraya iki adım ötede dünyaya gelmiş, diye açıkladı Coquebin hararetle. Saint-Blaise sokağı 42 numarada. İsterseniz doğduğu evi birlikte ziyaret ederiz.

Mélanie'nin bu öneriyi üzgün bir şekilde teşekkür ederek geri çevirmesi adamın gözünden kaçmadı. Yanlış yol tuttuğunu ve dindar antikacı yanını bu durumda geri plana iterek felsefeci yanına ağırlık vermesi gerektiğini anladı. Gözünü açması ve ormanlarda tek başına yol tepip tabancayla ateş eden ve zehirli mantar koleksiyonu yapmayı tercih eden bu tuhaf kızın kişiliğini avcu içine almak istiyorsa alçakgönüllülüğünü kanıtlaması gerekiyordu. Bayağı bir kişi değildi kuşkusuz. Ne yazık ki konuşmanın zor olacağı belli oluyordu, çünkü kız kendisi anlatmaktan çok, ondan basit ve özlü şeyler öğrenme sevdasındaydı.

On beş dakika sonra oradan ayrıldı, ama ertesi gün yine geldi ve giderek yakın dost oldular. Coquebin, gittikçe artan bir şaşkınlıkla, Mélanie'nin kısa yaşamından açığa vurduğu parçacıkları bir araya getiriyordu. Çünkü aradaki yaş farkı ve mağazanın dindar havası Mélanie'yi rahatlatıyor ve tüm gizlerini açma cesareti veriyordu. Genç kadın ona çocuklara ders verdiğini söylediği gün, adam irkilmekten kendini alamadı. Yakışıklı dövmeliyle olan serüveninin esasını ve ip ile kaygan düğüme olan ilgisini kendi ağzıyla anlatmıştı ona. "Zavallı çocuklar!" diye düşündü. "İyi, ama tamamen normal insanlar eğitimde pek görev almıyorlar ve belki de bu nedenle çocukların, ken-

di aramızda hoş gördüğümüz şu aklıevvellerin*, tuhaf insanlar tarafından yetiştirilmesi doğal bulunuyor ve tercih ediliyor."

Daha sonra Mélanie, ona burma merdiveni, dar pencereyi, bahçesini son derece değişik görünümler altında görmesini sağlayan renkli camları anlattı. "Kant!" diye geçirdi içinden. "Duyarlılığın *önsel* biçimleri! On yaşında, istemeden ve bilmeden transandantal felsefenin özünü keşfetmiş!" Fakat ona Kantçılığı öğretmeye çalıştığında, kendisini izlemediği bir yana, dinlemeye bile gerek duymadığını gördü.

Anılarında daha da uzağa giderek çocukluğunda zevk aldığı ve nefret ettiği -limona bayılışı, pastanelerden iğrenişi- şeylerden, zaman zaman onu boz bulanık ve yapış yapış bir bataklık gibi saran can sıkıntısından, önceleri çok az miktarda tahriş edici yiyecek ve içeceklerde, daha sonra da annesinin ölümünde görkemli bir biçimde bulduğu ışık saçan ve canlılık veren rahatlamadan söz etti üstü kapalı olarak.

Genç kadında doğuştan gelen bir metafizik yetenek olduğundan hiç kuşkusu kalmamıştı; bu yetenek her türlü varlıkbilimin de kendiliğinden yadsınmasını gerektiriyordu. Ona iki düşünce biçiminin binlerce yıllık karşıtlığını işlenmemiş bir durumda temsil ettiğini kavratmaya çalıştı. Batı dünyanının en eski tarihinden bu yana, biri Elealı Parmenides'in, öteki Ephesuslu Herakleitos'un egemen oldukları iki akım kesişir, birbiriyle çatışırlar. Parmenides'e göre gerçek ve hakikat hareketsiz, yekpare ve her şeyi birbirine özdeş kılan Varlık'ta birleşirler. Bu donmuş görüntü, titreyen ve homurdanan ateşte tüm nesnelerin modelini ve şırıl şırıl akan bir suyun berrak akıntısında sürekli olarak yaratan yaşamın simgesini gören öbür düşünürü, Herakleitos'u korkutur. Varlıkbilim ve metafizik -Varlık'ta dinginliğe ulaşma ve Varlık'ın aşılması- öteden beri iki bilgeliği ve iki kurguyu karşı karşıya getirirler.

O böyle yüce konusuna kendini kaptırmış konuşup dururken Mélanie, üzüntülü ve tutkulu gözlerini ondan ayırmıyordu. Adam, ona kendisinin yakıştırdığı baş döndürücü portreden büyülenmiş bir halde,

---

* Çocuklarla ilgili bu tanım, Jean Paulhan'ın **Préface à l'Histoire d'O** adlı yapıtında bulunur. Kuşkusuz burada bir bulanık anı söz konusudur ve Coquebin'in, Pauline Réage'in romanını okumuş olduğunu düşünmek pek de şaşırtıcı olmasa gerek.

genç kadının, söylediklerini dinlediğini sanabilirdi. Ama alaycı ve zekiydi, yanağında küçük bir siğilin üzerinde uzunca bir kızıl kıl bulunduğunu ve Mélanie'nin yalnızca şöyle bir bakmasının yettiğini biliyordu, genç kızın gözlerinin sadece alçakça çirkinliği gördüğünü ve attığı nutuktan tek bir sözcüğün bile kafasına girmediğini düşünüyordu.

Kesinlikle hayır, gerçeği kabul etmek gerekiyordu, felsefenin büyük sorunlarını en ilkel biçimiyle ve tamamen bilinçsiz olarak kendiliğinden yaşama konusundaki olağanüstü yeteneğine karşın Mélanie'de felsefeci kafası yoktu. Sahip olduğu ve yazgısını egemence yönlendiren felsefi gerçeklikler onun için kavramlara ve sözcüklere dönüştürülebilir türden değildi. Dâhi metafizikçi, yabanıl durumda kalacak ve hiçbir zaman söze yükselemeyecekti.

Ziyaretlerinin arkası kesildi. Coquebin bu durumdan pirelendi. Söylevleri genç kızın zihnine yer etmemişti, onunla olan ilişkilerinin rastlantısal, karanlık, önceden kestirilemez etkilere bağlı olduklarını biliyordu. Yine de dayanamayıp sonunda kızın oturduğu küçük odanın kapısına dayanıverdi. Bir komşu, genç kızın taşındığını söyledi ona.

Ecouves ormanındaki kulübeye dönmeye içgüdüsel bir uyarı sonucu mu karar vermişti? Galiba kendisini ona zorla kabul ettiren bir düşüncenin büyük payı olmuştu bunda.

Ölümün perspektifi -özel bir araçla somut hale getirilmiş belli bir ölüm- var oluşun tiksintisi içerisinde onu yok olmaktan kurtarabilecek tek şeydi. Ama bu kurtuluş geçiciydi ve yavaş yavaş tüm erdemini yitiriyordu; tıpkı ağzı açık bırakılmış bir ilaç gibi, yeni bir "anahtar"ın karşısına çıkıp ona yeni bir ölüm, daha genç, daha körpe, daha akla yatkın, tertemiz bir inandırıcılığa sahip bir vaatte bulunuşuna kadar. Oysa bu oyunun uzunca bir süre devam edemeyeceği ortadaydı. Bir gün yerine getirilmeyen tüm vaatlerin, kaçırılan tüm randevuların ardından kaçınılmaz bir kefaretin geleceği kesindi. Varlığın çatlaklarında yeni bir kasırgayla karşılaşma tehlikesiyle burun buruna olan Mélanie, demek ki intiharının gününü ve saatini bir ekim*

* Bu tarih, azize Thérèse de l'Enfant Jésus'nün yortu günüdür. Bundan da kuşkusuz Mélanie'nin kafasında, yaşlı dostu Coquebin'e özel bir dikkat olduğu anlaşılmaktadır. Ama adam ona hak ettiği değeri vermiş midir, diye bir soru sorulabilir.

pazar günü, saat on iki olarak saptamıştı.

Bu bağlanım düşüncesi onu büsbütün ürkütmüştü önce. Fakat daha ciddi bir biçimde ele aldıkça, karar kafasında olgunlaştıkça, enerji ve sevinç dalgalarının onu gitgide yoğunlaşan art arda dalgalar halinde ısıttığını ve doldurduğunu hissediyordu. Davranışını ona zorla benimseten de işte buydu. Ölüm, henüz uzakta bile olsa, yalnızca kesinliğiyle, geleceği tarihin belirlenmiş olmasıyla dönüştürüm işlemine başlamıştı bile. Ve bu tarih bir kez belirlendi mi, her gün, her saat bu iyilikçi ışıltı artıyordu, tıpkı bizleri büyük bir sevinç ateşine yaklaştıran her adım gibi ipin ışığına ve ısısına biraz daha yaklaşmamızı sağlıyordu.

Son büyük coşkuyu haber veren mutlulukları Etienne'in dövmeli kollarında, sonra ipi ve sandalyeyi seyretmekte bulduğu Ecouves ormanına işte bu nedenle dönmüştü.

29 eylül tarihinde tanrısal bir sürpriz, onun iyice dolmasını tamamlamış olmalıydı. Kulübenin önünde bir kamyonet durdu. İçinden sürücünün yanında oturan yaşlı bir adam indi ve kapıyı çaldı. Hastalığı oldukça ciddi bir uyarı olan Sureau babaydı bu. İki adam arabadan inip tıpkı yaşlı bir dul kadın gibi hareketsiz, törensel, siyah tüllere sarılmış, kırılgan ve ağır, uzunca bir nesneyi belediye salonuna taşıdılar...

— Biraz ters karşılanacak belki ama dedi genç doktor stetoskopu bırakırken, korkarım gülmekten ölmüş.

Ve birinci derecede kahkahanın dudakların ani bir biçimde yuvarlak olarak açılması ve Santorini gülme kasının, köpekdişinin ve yanak kasının kasılması, kesik kesik bir solumayla aynı anda, ama ikinci derece kas kasılmalarının yüz sinirine yayılmasının tüm eklentilere ulaşabileceğini ve boyun kaslarına kadar yayılabileceğini açıkladı. Üçüncü derece ise gözlerden yaşlar akıtarak, idrar kaçırtarak, bağırsak ve kalp kütlesine zarar verecek acılı sarsıntılarla diyaframı büzerek tüm organizmayı sarsarmış.

Mélanie Blanchard'ın gövdesinin çevresinde toplanan tanıklar için bu komik fizyoloji dersinin çok değişik anlamları vardı. Mélanie'yi

tanıyan bu kişiler, görünüşte saçma kuram olan şu gülerken ölme konusunun merhumun tuhaf karakterine oldukça uyduğunu doktordan çok daha iyi biliyorlardı. Babası sıkılgan ve dalgın noter, bu bahar gününde onu giysileri darmadağınık, yüzü ve kolları kapkara kömür tozları içerisinde, deliler gibi gülerek boynuna atılmış halde görüyordu. Etienne Jonchet, hızarın en ürkütücü dişlerini elleriyle okşarken dudaklarındaki tuhaf ve derin gülümsemeyle anımsıyordu onu. Bayan öğretmen küçük kızı bir limonu ağız dolusu ısırırken, bastıramadığı cinsel istek uyandırıcı yüz buruşturmasıyla getiriyordu gözünün önüne. Bununla birlikte Aristide Coquebin, bu özel vakaya Henri Bergson'un ***Le Rire*** adlı yapıtında ortaya koyduğu kuramı, hani şu güldürünün insanın mekanik hareketlerinden kaynaklandığını ileri süren kuramını uygulamaya çalışıyordu. Yalnızca Jacqueline Autrin hiçbir şey anlamıyordu. Başını nişanlısının omuzlarına gömmüş hıçkırırken, delikanlıya beslediği aşkla dolup taşan Mélanie'nin kendisini onların mutluluğu uğruna feda ettiğine inanmıştı. Sureau babaya gelince, onun tek düşündüğü, mesleki kariyerinin başyapıtıydı ve kasketinin siperinin altından onun, odanın dip tarafını dolduran yaslara bürünmüş siluetinden gözünü ayırmıyordu.

Ölmeden önce Mélanie onlara, intiharının gününü ve saatini bildiren bir tür davetiye göndermişti, ama işine kimse müdahale etmesin diye zarfları geç postalamış olmalıydı. Etienne Jonchet'nin -yalnızca o davetiye almamıştı- takımları almaya geldiğinde cesedi orman kulübesinde buluşundan sonra bu nedenle birbiri ardı sıra orada toplanmışlardı.

İp, ucu kaygan bir düğümle sonuçlanan yeni ve cilalı güzel ip hâlâ tavandan sarkıyordu. Yatağın başucundaki masanın üzerine tabanca -şarjöründeki kurşunlardan biri dışında hepsi yerli yerindeydi- ve içinde kurumaya yüz tutmuş beş mantarın yer aldığı bir çay tabağı duruyordu. Mélanie'nin, yüzünün serpilmiş, hatta neşeli ifadesini karartmış olan yıldırım gibi çarpan bir kalp krizi geçirmiş bedeni, büyük yatağın üstünde dinleniyordu. Gerçek, yoluna devam etmek için hiçbir hoyrat çareye gereksinimi olmayan bu ölüm, yaşama sevinci içerisinde süzülüyor gibiydi.

— Nedir bu, dedi sonunda doktor dayanamayıp "dul"u göstererek.

Sureau baba tedirgin oldu ve karısını kendi elleriyle soyan genç bir damat gibi, özenli ve sevecen bir tavırla cismi örten parlak siyah

kumaştan yapılmış örtüyü açmaya başladı. Örtüler açılınca oradakiler hayret içerisinde bunun bir giyotin olduğunu anladılar. Ama sıradan bir giyotin değil tabii, bir meyve ağacından tutkulu bir özenle yapılmış, kırlangıç kuyruğu halinde zıvanalarla ustaca tutturulmuş, perdahlanmış, güderi ile silinip temizlenmiş, cilalanarak koyu ve eski bir görünüm kazandırılmış, içerisinde ışıl ışıl ve sert bir profil veren bıçağın acımasız ve buz gibi bir duygu yarattığı gerçek bir marangozluk başyapıtı olan bir salon giyotini.

Coquebin, bilgili antikacı pozlarında, aralarından bıçağın kaydığı iki dikmenin uyumlu kıvrıkdallar ve çiçeklerle antik usulde bezeli olduklarını ve onları birleştiren üst parçanın Hellenistik dönem sütun başlıklarındaki baştaban profilini çağrıştırdığını açıkladı.

— Ve üstelik, diye mırıldandı hayranlığa kapılmış bir halde, Louis XVI üslubunda!

ÇALI HOROZU

Bu mart sonu sabahında, şiddetli bir sağanak, 1. Avcı Birliği'nin en usta eskrimcilerinin çelebice, ama şiddetli hamlelerle çarpıştıkları Alençon Silah Salonu'nun camlarına kamçı gibi iniyordu. Diz altlarına tutturulmuş kısa pantolonlarının, kapitone eskrim göğüslüklerinin ve özellikle demir kafes geçirilmiş maskelerin aynılığı, unvan, rütbe ve hatta yaş olayını ortadan kaldırıyor ve öteki eskrimcilerin dikkatlerini çeken iki eskrimci ikiz kardeş sanılabiliyordu. Gelgelelim yakından bakıldığında, içlerinden biri daha kuru, daha sinirli, daha çevik görünüyordu ve zaten hasmını güç duruma düşürmek üzereydi. Beriki vuruşmayı kesiyor, etkisiz bir karşı saldırının ardından yeniden kesiyor ve sonunda hasmının bir uzun hamlesi üzerine tuş olup kollarını indiriyordu.

Alkışlar boşanıverdi. Eskrimciler yüzlerinden maskelerini çıkardılar. Oyunun galibi pembe tenli, kıvırcık saçlı, genç bir delikanlıydı.

Saçları ağarmış, zayıf, yakışıklı, altmışlık genç de kendini yenen delikanlıyı alkışlamak için eldivenlerini çıkardı. Bir anda etrafı sarıldı. Ortalığı kaplayan tezahüratlarda ve alkışlarda sempati, eğlenceli bir hayranlık, saygı dolu bir içtenlik vardı. Tümü oğlu olabilecek yaştaki arkadaşlarının arasında alçakgönüllü ve mutluca gülümsedi.

Ne var ki delikanlıların onu sürükledikleri bu harika ihtiyar rolünü kabullenmeden önce şiddetle karşı çıkmaktan kendini alıkoyamıyordu. Aslında bir uzun hamle için bu kadar tantana koparılması sinirlendiriyordu onu. Küçük Chambreux'yü kıpırdayamaz duruma getirmişti. Peki sonra? Neden aradaki kırk yaş farkı ısrarla hatırlatılıyordu ki? Yaşlanmak ne zordu! Bir saat sonra oradan ayrıldığında onu gördüler. Açılan kapıdan dışarda yoğun ve kolay kolay dineceğe benzemeyen şakır şakır bir yağmurun yağdığı görülüyordu. Tedbirsiz çıkıp sucuk gibi ıslanacaktı. De Chambreux, elinde bir şemsiyeyle atıldı hemen:

— Albayım şunu alın! Yarın sabah birini gönderir, evinizden aldırırım.

Beriki tereddüt etti. Ama pek uzun sürmedi bu.

— Şemsiye mi? Asla, dedi. Şemsiye sizin yaşınızda işe yarar delikanlı. Ama ben! Şemsiyenin altında neye benzerim ha?

Ve kahramanca, başını bile eğmeden bardaktan boşanırcasına inen yağmura doğru atıldı.

Albay Baron Guillaume, Geoffroy, Etienne, Hervé de Saint-Fursy yüzyılla birlikte adını aldığı Norman köyünde, ailesine ait şatoda dünyaya gelmişti. Daha 1914'te, yaşının küçüklüğü gerekçesiyle askere alınmamak, Prusya kaiseri ve Guillaume* adını almak gibi onur kırıcı iki olay yaşamıştı. Babasının ve büyükbabasının kurdukları geleneğe göre Saint-Cyr'deki askeri okula girmekten geri kalmadı. Dünyanın özel dersini almasına rağmen matematiğini bir türlü düzeltemediyse de burayı süvari teğmeni olarak bitirdi. Gelgelelim salonlarda, silah salonlarında ve at yarışlarında yıldızı parlıyordu. Bellibaşlı ilk binicilik ödüllerini, kendisi de ünlülük dönemlerini yaşamış olan bir kısrağa borçluydu. Fleurette, albayın soktuğu yarışmalarda uzunca bir süre gümüş kupa kazanmıştı. "Kadına değişmem onu" diyordu bazen. Fakat bu sadece bir şakaydı, çünkü albay, kadınlara

* Guillaume, Wilhelm'in Fransızcadaki karşılığı. (Ç.N.)

bayılıyordu. Fleurette'e binmek, flörede dövüşmek, kadınlara kur yapmak, yaşamı bunlarla geçiyordu. Bu arada avı da eklemek yerinde olur, çünkü tüm kantonun en ünlü nişancılarındandı. Tartışma götürmez sözlerinde bir ölçüde bunların hepsini birbirine katıyordu; örneğin bir kadının gönlünün tıpkı bir ata hâkim olunur gibi kazanıldığını -önce dudak, sonra sağrı kendiliğinden gelir- ya da tıpkı çalı horozu gibi avlanıldığını açıklıyordu. ***(İlk gün havalandırırım, ikinci gün yorarım, üçüncü gün ateş ederim.)*** Bu sözler nedeniyle, ayrıca da hafifçe geriye kıvrık baldırları ve her zaman kabarık göğsünden dolayı sevgiyle "Çalı horozu" diyorlardı ona.

Genç, çok genç yaşta evlenmişti, hatta dostlarından bazıları haddinden fazla erken olduğunu düşünüyorlardı, çünkü daha yirmi ikisinde, kendinden gözle görülür bir biçimde yaşlı, ama büyükçe bir mirasa konmuş, en azından öyle bir beklentisi olan Augustine de Fontanes ile evlenmişti. Çocuklarının olmayışı onları büyük bir üzüntüye boğmuştu. 1939'da muvazzaf bir komutandı, mükemmel bir savaş yapmıştı, ama 1940 bozgunu onu fiziksel açıdan olduğu kadar moral açısından da ağır bir biçimde yaralamıştı. Ona göre akla yatkın tek bir çare kalmıştı: Mareşal Pétain. Öte yandan savaşın bitiminde erken emekli olmuştu.

Karısına miras kalan yurtluğu işletmeye adamıştı kendini. Taşranın sıkıntısını atları, flöresi ve yıllar geçtikçe daha da kolaylaşan küçük serüvenlerle avutuyordu. Çünkü tamamen dışa dönük bir insan için içe kapanma bir tür dünya nimetlerinden vazgeçme, yaşlanmaysa başlıbaşına bir yıkım olurdu.

Bu hikâye Baron Guillaume'un son ilkbaharının hikâyesidir.

Bahçeye açılan pencerenin önünde, Barones Saint-Fursy'nin ve Peder Doucet'nin sırtları birbirine denk olmayan, her biri ait olduğu kişinin karakterini şaşırtıcı bir biçimde yansıtan eşitsiz -biri köşeli, öteki değirmi- iki gölge oluşturuyordu.

— Kış sonu görülmedik derecede yağışlı geçti, dedi Rahip. Otlaklar için tanrının bir lütfu bu. Benim köyümde bir söz vardır: Şubat yağmuru, gübrelemeye bedeldir. Ama doğru, her taraf henüz kapkara, tamamen kış gibi!

Barones itirazda insana canlılık veren bir sevinç kaynağı buluyordu ve Peder Doucet de karşı çıkılması son derece zevkli bir erkekti!

— Evet bahar çok nazlı bu yıl, bir türlü gelmiyor, diye onayladı.

Eh ne yapalım, böylesi daha iyi! Baksanıza şu bahçe ne kadar uslu ve temiz görünüyor. Her taraf şimdilik derli toplu, sonbaharda bıraktığımız gibi duruyor. Bakınız peder, kış arifesinde bir bahçeyi temizlemek, ölüyü tabuta koymadan önce temizlemeye benziyor biraz.

— Ne dediğinizi duyamadım pek, dedi Barones'in kimi zaman kapıldığı bazı düşgücü sapınçlarından korkan Rahip.

Barones, serinkanlıca sıralamaya koyuldu:

— Birkaç hafta içerisinde, yabani otlar sarar her anı, ağaçlı yolları çayırlar bürür, köstebekler dört bir yanı delik deşik eder ve her yıl pencere köşelerine ve ahırlara yuva kurmak isteyen kırlangıçları kovmak gerekecek.

— Evet öyle, ama ortaya çıkan yaşam öyle güzel ki! Şu safranların güzelliğine bakın, erik ağacının dibinde ne tatlı bir sarı leke oluşturmuşlar. Papaz evi bahçesi beyaz çiçekler için bire bir. Önce nergisler, sonra leylaklar, arkasından tabii güller, ***rosa mystica,*** sonunda ve özellikle, ah zambaklar, Meryem'in çok iffetli kocası Aziz Yusuf'un zambakları, saflığın, masumiyetin, bakireliğin simgesi...

Sanki söyleşiler cesaretini kırıyormuşçasına, Barones, Rahip'i bahçenin önünde etrafı seyretmekle baş başa bırakarak gidip kanapeye oturdu.

— Saflık, masumiyet ve bakirelik, diye içini çekti. Tüm bunları sizin gibi bahar mevsiminde görmek için gerçekten aziz gibi bir insan olmak gerekiyor. Célestine! Célestine! Çay nerede kaldı, Célestine? Şu zavallı Célestine'in eli ne kadar ağırlaştı! Kulağı da öyle tabii. Bir iş yaptırmak için gırtlak patlatman gerekiyor. Bakın peder, kimi zaman azizlikle bönlüğü birbirine karıştırdığınızı ve din dersi verdiğiniz küçük şeytanların sizden daha uyanık olduğunu düşünmekten kendimi alıkoyamıyorum! Doğrusu bu ya zamane gençliği... Hatta sizin, şu kilisenin himayesindeki saftorik kızlar bile. Biri var... Dur bakiim neydi adı? Julienne... Adrienne... Donatienne...

— Lucienne, diye mırıldandı rahip belli belirsiz, arkasını dönmeden.

— Lucienne, ah evet. O halde söylemek istediğimi anladınız. Pekâlâ, galiba karnının artık annesinin elbiselerine bile gizlenecek hali kalmadığını ve birkaç hafta içinde kendisi gibi babasız bir çocuk doğuracağını fark etmeyen bir siz kaldınız...

Rahip birden pencereden uzaklaşıp ona doğru ilerledi.

— Rica ederim! Skandaldan söz ediyorsunuz. Skandal çoğu zaman bizlerin geleceğimize yönelttiğimiz sevgisiz bakıştadır. Evet, küçük Lucienne bu yaz anne olacak ve bundan sorumlu olan erkeği biliyorum. Haklısınız, durumu fark etmemiş gibi davranmaya karar verdim. Çünkü eğer fark etmiş olsaydım, kızı buradan kovmam, hatta jandarmaya gitmem gerekirdi, bu da en başta kızın kendisi olmak üzere birçok kişinin yıkımı demekti.

— Beni bağışlayın, diye indirdi Barones ciddiyetini bozmadan. Korkarım hiçbir zaman bakışlarıma yeterince sevgi katamıyorum.

— Öyleyse gözlerinizi kapatın, diye kesip attı Rahip beklenmedik sert bir tavırla.

Célestine elinde çay tepsisiyle içeri girip bir süre konuşmanın kesilmesine yol açtı. Beceriksiz bir tavırla çaydanlığı, fincanları, şekerliği, sütü ve su kabını bırakarak beceriksizliğinin baroneste yarattığı öfkeyi fark edip geri çekildi.

— Şu yiğit Célestine, dedi Barones omuz silkerek. Otuz yıl aynı ailede iyi ve özverili hizmet. Ama şimdi emeklilik çağı gelip çattı.

— Bundan böyle ne yapacak, diye sordu Rahip. Sainte-Catherine Düşkünler Yurdu'nun başrahibesine salık vermemi ister misiniz?

— Daha sonra belki. Şimdi kızının yanında kalacak. Ona maaşını göndermeye devam edeceğiz. Bakalım, orada kalıp kalamayacağı anlaşılır nasıl olsa. En iyi çözüm bu olacak. Eğer çocuklarıyla anlaşamazsa söylerim size. Beni asıl kaygılandıran onun yerini alacak olan.

— Gözünüze kestirdiğiniz biri mi var?

— Kesinlikle yok. Piskoposluk istihdam bürosunda ilk elemeyi yaptım. Hiçbir şey yapmasını bilmeyen kızların ne kadar tuhaf istekleri var. Tu-haf. Hem sonra, diye ekledi sesini biraz alçaltarak, benim kocam da var.

Rahip şaşkın ve telaşlı, ona doğru eğildi.

— Baron mu, diye sordu fısıltı halinde.

— Maalesef öyle. Onun eğilimlerini göz önüne almam gerekiyor.

Rahibin gözleri faltaşı gibi açıldı.

— Hizmetçi seçiminde Baron'un eğilimlerini göz önünde bulundurmak zorundasınız, öyle mi? Fakat... Ne gibi eğilimler?

Barones ona doğru eğilerek bir solukta belirtti:

— Hizmetçilere olan eğilimi...

Rahip şaşırmaktan öte, şoke olmuştu, kısa boyuyla şöyle doğruldu.

— Sanırım anlayamadım, diye bağırdı yüksek sesle.

— Bu eğilimlere set vurmak için, diye bağırdı Barones öfkeyle. Buraya kesinlikle genç ve güzel bir kız getirmem. Bir keresinde başıma geldi, bundan tam... dur bakiim... on dört yıl önce. Tam bir cehennemdi! Ev gerçek bir geneleve dönmüştü.

— Hay allah, diye bağırdı Rahip rahatlayarak.

— *Le Réveil de l'Orne*'a ilan verdim. Sanırım aday kızlar önümüzdeki hafta içinde başvururlar. Hah, kocam da geldi!

Baron gerçekten de salona baskın yaptı. Bacağında ata binerken giydiği pantolon vardı ve elinde kırbacıyla oynuyordu.

— Merhaba Peder, merhaba hayatım, diye bağırdı keyifle. İki önemli haberim var size. Birincisi küçük tayım Breton, çalı engelini tökezlemeden aştı. Öf be! Bir haftadır huysuzluk edip duruyordu. Yarın onu büyük engele sokacağım.

— Bu gidişle boynunuzu kıracaksınız, dedi Barones. Sizi küçük bir arabaya yüklemek zorunda kaldığımda işi hayli ilerletmiş olacaksınız.

— Ya öteki önemli haber, diye sordu Rahip, nazik ve meraklı bir tavırla.

Baron bunu unutmuştu bile.

— Öteki önemli haber mi? Ha evet! Bahar geldi kapımıza dayandı. Havanın öyle bir görünümü var... Sizce öyle değil mi?

— Biraz baş döndürücü evet, diye tamamladı Rahip. Demin ilk safranların çayırlığı renk renk süslediğini gösteriyordum ben de.

Baron çay fincanıyla bir koltuğa gömülmüştü. Mırıldanmaya başladı:

Safranların çıngırakları olsaydı eğer
Duymazdı kimse kimseyi curcunadan.

Sonra karısına doğru şöyle kurnazca baktı.

— İçeri girerken, aday kızlar diye bir şeyden söz ettiğinizi duydum. Ne adayı olduklarını sorsam, sizce uygunsuz kaçar mı acaba?

Barones boş yere yadsımaya kalkıştı.

— Kim? Ben mi?

— Evet, evet! Sakın Célestine'in yerini alacak kız olmasın?

— Ha eveet, diye yelkenleri indirdi Barones, her türlü şeyi, yani nasıl desem ki nitelikleri olan bir kız bulmanın zor olduğunu söylüyordum...

— Pekâlâ, diye kesip attı Baron, bakın ben size bu kızın sahip olması gereken iki niteliği söyleyeyim. Genç ve güzel olmalı!

Soylu uğraşlarla ilgili birtakım küçük işler için tezgâhın, aletlerin ve teknik kitapların yer aldığı, doğrudan kendi bürosuna açılan bir atölye yaptırmıştı Baron. Av tüfeklerinin, kılıçlarının, derilerinin, eyerinin ve koşum takımlarının bakımını orada yapıyordu. O sabah karısının, ofisine girip masasına yerleştiğini duyduğunda fişek dolduruyordu. Askeri başlık, talim ceketi, fitilli kadife pantolondan oluşan ve kendi kendine 0 nolu giysi adını verdiği kılığını giyinmiş, kendini aile ve ev yaşamının tamamen dışında, bir köşeye çekilmiş görürken, Barones'in birden tıpkı askeri çevreler gibi kadınlara kapalı bu atölyeye baskın yaptığını güçlükle fark etti. Bununla birlikte, açık kalan kapıdan karısının sesini duyduğunda neşesini korumaya çalıştı.

— Guillaume, nisan ayında vereceğimiz yemek için davetli listesini hazırlıyorum. Gelip benimle birlikte bakar mısınız?

— Fişek dolduruyorum hayatım. Ama hadi okuyun, sizi dinliyorum.

Barones tane tane okumaya başladı:

— Deschamps, Conon d'Harcourt, Dorbec, Hermelin, Sain-Savin, de Cazere du Flox, Neuville... Bunları her zaman olduğu gibi çağırıyoruz tabii.

— Sorun yok, hayır. Al işte Saperlipopette sıkısı nerdeyse bitiyor. Keşke dün Ernst'ten alsaydım. Ne akılsızlık ettim ya!

Barones'in sabrının taştığı anlaşılıyordu.

— Guillaume, sövüp saymayı bırakın da vereceğimiz ziyafeti düşünün.

— Hayır hayatım, evet hayatım!

— Bretonnierler bitti. Artık onları çağıramayız.

— Nedenmiş o?

— Daha neler Guillaume, söylediğinizi kulağınız duyuyor mu? Biliyorsunuz, inşaat firmalarının iflasından söz ediliyor.

— Hıhhı, söyleniyor, evet.

— Evimde kuşkulu kişiler istemiyorum.

— Yine de karısının bunda hiçbir günahı yok ve sevimli bir ha-

nım.

— Giyimine biraz daha az masraf yapsaydı kocası zor iflas ederdi!

— Çok çok küçük bir farkla belki. Ama bence 6 numara saçma çulluğa gitmiyor. Çulluğa 6 numara saçma yasaklanmış. Fazla, evet çok fazla geliyor, onun için yasaklanmış. Tanrım ne vahşet! Ortalık kan deryasına dönüyor! Geçenlerde bir tanesini aldım baktım, paramparça olmuş. Dantel gibi delik deşik. İlginç ha dantel haline gelmiş bir kuş...

— Öyleyse Bretonnier yok, diye diretti Barones keşfedilemez bir tavırla. Cernay du Loc'un durumu daha da hassas. Ne dersiniz, onları çağıralım mı, çağırmayalım mı?

— Peki, Cernay du Loclara ne oldu?

— İnanın dostum, öyle zaman oluyor, bu adam acaba hangi gezegende yaşıyor diye sormaktan alıkoyamıyorum kendimi. Bu çiftin tamamen özel bir ahlak anlayışına bağlandıklarından haberiniz yok galiba.

— Oh, oh, oh, oh, oh, etti Baron elindeki mıhlayıcının kolunu hızla çevirerek. Peki bu ahlakın özelliğinin ne olduğunu öğrenebilir miyim?

— Bütün kış onlardan ayrılmayan şu Flornoux'ya ya da Flourney'a rastlamışsınızdır.

— Hayır, rastlamadım, ee ne olmuş?

— Pekâlâ Anne du Loc ile aralarından su sızmayan bu beyefendi, Cernay du Loc'un mimarlık bürosu için birtakım siparişleri elde etmesine hayli yardımcı olmuş.

— Hay allah! Güya bu destek yardımıyla koca, biraz göz yumasıymış. Öyle demek istiyorsunuz değil mi?

— Söylenen sonuçta o.

Baron bir ipucu yakalamış gibi birden çalışmayı kesti.

— Anne du Loc... Demek bir sevgilisi varmış! Daha neler! Ama sevgilim, Anne du Loc'a baktınız mı? Kaç yaşında olduğunu biliyor musunuz?

Bürosunda yeri değişen bir sandalye sesi duyuldu ve birden Barones'in görkemli ve trajik silueti kapıda belirdi.

— Anne du Loc mu? Benden on yaş küçük! Sözlerinizi ölçebilirdiniz!

Baron karısını karşısında görünce işini bıraktı ve ayağa kalkarmış

gibi yaptı.

— Aman Augustine, o başka bu başka Tanrı aşkına! Kendinizi o... o şeyle... karşılaştıracak değilsiniz herhalde.

— O kadınla mı? Neden olmasın? Gerçekte insanın benim başka bir cinsellikten olduğumu söyleyesi geliyor!

— Bir anlamda öyle, dedi bir anda eşinin cinselliği sorunuyla ilgilenmiş gibi, ah evet! Siz ***bir*** kadın değilsiniz, ***benim*** karımsınız.

— Bu tür nüansları pek sevmem.

— Öyle, ama önemli bir nüans, hatta temel nüans! Bu nüansta, benim size, yani Barones Augustine de Saint-Fursy, kızlık adı Fontanes'e duyduğum saygı var.

— Saygı, saygı... Kimi zaman bu duygunun anlamını kötüye kullandığınızı düşünüyorum.

— O zaman, sevgilim, aramızda yanlış anlamalara meydan vermekten kaçınalım! Uzun zaman önce bana evlilik yaşamının bazı yanlarının sizi mutsuz ettiğini ve şeyi, yani geceleri yanınıza gelişlerimi azaltmamı istediğinizi söylemiştiniz.

— Her şeyin bir vakti olduğunu ve -çağı gelince- pekâlâ, birtakım şeylerin artık zamanının geçtiğini düşündüm. Söylediğiniz gibi beni sessiz sedasız kabullenmek zorunda bıraktığınız gece ziyaretlerinizi seyreltmenizi rica ederken bunları başkalarına yapacağınız hiç aklıma gelmemişti.

Karısının koca silueti önünde oturup kalmaktan sıkılan Baron, görüşmelerinin ciddiliğini daha da ağırlaştırdığını hesap etmeden ayağa kalktı.

— Augustine ikimizin de biraz çaba gösterip samimi olmamız gerekmez mi?

— Kötü niyetli olduğumu söyleyin, olsun bitsin bari.

— Ne diyorsam onu diyorum. Söylemek istediğim şu: Sözünü ettiğiniz bu şeylerin, kabul edin ki sizin için hiçbir zaman dönemi olmadı. Bense, benim için bunların her zaman mevsimi olduğunu kabul ediyorum.

— Siz şehvet düşkününün tekisiniz Guillaume, işte bunu kabul etmeniz gerek.

— Namusluluğun bana göre olmadığını nacizane kabul ediyorum.

— İyi, ama delikanlı değilsiniz artık.

— Buna yazgı karar verir, hayatım. Ayağım yere bastığı, gözüm gör-

düğü, iştahım olduğu ve bunu doyuracak olanaklarım olduğu sürece.

Bunu küçük boyuyla adamakıllı dikleşmiş, bir parmağını bıyığına geçirmiş, gözleriyle olmayan bir aynayı aranarak bir tür safça böbürlenme olarak söylüyordu.

— Ya ben, diye şiddetle tepki gösterdi Barones. Beni tüm kentin gözünde küçük düşürerek mi bana saygı gösterdiğinizi ileri sürdüğünüz gece ziyaretlerinizi yapıyorsunuz?

— İyi, ama ne tür bir saygı olduğunu bilmek gerek! Yo yo, şu anlamsız tartışmaya başlamayalım yine.

Aniden yorulmuş gibiydi ve şaşırmış bir tavırla çevresine bakınıyordu.

— Augustine, size bir kez daha söylemek isterim ki... Ah, ne kadar zor. Birdenbire yirmi yaşıma döndüm ve söyleyecek sözcük bulamıyorum, tıpkı ilk ilanıaşkımı yaparmış gibi kem küm ediyorum. Pekâlâ, söylemek istediğim şu, ne olursa olsun, ne yaparsam yapayım, benim için çok önemli birisiniz, Augustine. Saygı dedimse, gerçekte yerinde seçilmiş değil bu söz. Ama hani evlenme tasarımızı onaylatmak için gittiğimizde, annemin söylediklerini unutmadım. Bu bilinçli ve tatlı dilli kadının karşısında öyle genç, öyle güvenli bir el ele tutuşuşumuz vardı ki! Bizim gözümüzde -rahipten ve belediye başkanından çok- birliğimizi sağlayacak olan oydu. Şöyle dedi: "Küçük Augustine, Guillaume'umuzla evlenmek istemenize sevindim. Çünkü siz ondan çok daha zeki ve aklıbaşındasınız. Onu size emanet ediyoruz Augustine. Ona göz kulak olun ve çok sabırlı, ona karşı alabildiğine bağışlayıcı olun...

— ...bizim çalı horozumuz için," diye sürdürdü Barones, "onun yaşaması, *iyi* yaşaması için ihtiyaç duyduğu sakinlik, güç ve ışık olun."

— Evet böyle, *iyi* sözcüğü üzerine de özellikle bastırmıştı, dedi Baron.

Bir süre bir suskunluk oldu, heyecanlı ve dalgın tavırlarla birbirlerini süzdüler. Sonra Baron birden koltuğuna yerleşti ve harıl harıl fişekleriyle uğraşmaya koyuldu.

— Sahi, dedi Barones, hazırlanmakta olduğunuz şu av partisi de nerden çıktı? Kış bitiyor, mevsim kapanmadı mı?

— Şu mesele, Augustine asıl ben size sormalıyım, hangi gezegende yaşıyorsunuz! Pekâlâ, unutmayın, oldubitti, bu böyledir. Kış sonunda, yeni yılı kutlarız ve ellerimiz pas tutmasın diye de bir iki el ateş

ederiz. Ah, tabii, hiçbir hayvanı öldürmeyiz. Daha çok tantana işte. Bu bir gelenek.

— Kısacası, diye bağladı Barones, av mevsiminin kapanışını kutluyorsunuz.

— Ta kendisi. Av mevsiminın kapanışı.

— Öyle olsun, gidin av mevsimini kapatın öyleyse!

Barones, kocasını fişekleriyle başbaşa bırakıp büroya çekildi. Ama bir süre sonra Baron başını kaldırdı, şaşkın şaşkın bakarak elini alnından geçirdi.

— Av mevsimini kapatmakla neyi kastetti ki? diye mırıldandı.

Le Réveil de l'Orne'da yayımlanan hali vakti yerinde yaşlı bir çiftin hizmetçi aradığı haberi, daha ertesi gün etkisini göstermeye başladı.

Barones sürekli salondaydı ve üzerinde fişler yığılı bir masanın başına oturmuştu. "İskambil falına bakan bir kadına benziyorsunuz" demişti keyifsiz Baron tersçe. Israrlı ya da çekingen oluşuna bakılarak aday hakkında ilk bilgilerin edinildiği çıngırak sesi üzerine, zavallı Célestine kapıyı açmaya giderken, o da uzak mercekli gözlüklerini takıyordu. Birkaç dakikalık psikolojik bir bekleyişin ardından aday kız içeri teşrif ettiriliyordu. Önce takdim ve fiziksel görünüme dayanan görsel ve sessiz bir sınav vardı.

Barones, birbiriyle çelişen duygular içerisindeydi. Kendisinde çirkinliği arama sapkınlığına sahip olamazdı. Herkes gibi, insanın yüzüne bile bakmak istemediği biri yerine, cıvıl cıvıl, hayat dolu bir kızın hizmet etmesini tercih ederdi. Ama Baron'u ayartmamalıydı, öncelikle aranması gereken buydu. Şu halde Barones'in düşündüğü hizmetçi, tam anlamıyla çirkin olmamakla birlikte, dayanıksız, sönük, tatsız biri olmalıydı. Ya da *çiftyüzlü* bir kadın, hanımın gözünde güzel, nazlı, efendisinin gözündeyse kesin olarak itici bir yüz. Duruma göre bazen şaşırmış ve utançtan yerin dibine girmiş, bazense küstahlaşıp kendini beğenmiş bir tavır takınan hizmetçi adaylarının peş peşe geçişinden anlaşıldığı gibi gerçekleşemez bir düştü bu.

Baron, kendine karşı düzenlendiğini hissettiği bir operasyona daha fazla katılmamak için sonunda sıvışmıştı. Ah, yeni hizmetçinin seçimi ona bırakılsa ne güzel olurdu ya! Bu güzel Normandiya baharında, bu iş bu kadar uzamazdı! Champs du Roi yönünde Pont-Neuf sokağına uzanırken düşgücünün ekranında eleme sınavının acı ve hayranlık verici görüntüsünü izliyordu: "Hadi, hadi, çekinmeden yaklaşın çocuğum. Bu küçük alın, bu küçük burun, bu küçük çene, evet evet, fena değil. Ya göğüs, Tanrım, daha kalkık, daha çekici olabilirdi. Ya bel, bel, iki elim nerdeyse saracak, yani diyorum ki iki elimin arasına sığacak nerdeyse! Ve şimdi küçük kuş, gerileyin, gerileyin daha, bacaklarınızı gösterin, en iyisi bu, bakın, insan böyle güzel bacakları olunca göstermeden çekinmemeli hayatım!" Ve birden ayakları toprağa değdiğinde, esir pazarları döneminde yaşamadığı için pişmanlık duyuvordu.

Ekran deyince, dev boyuttaki afişler o hafta Rex Sineması'nda oynayan filmin duyurusunu veriyorlardı: ***Mavi Sakal.*** Başrollerini Pierre Brasseur ile Cécile Aubry paylaşıyordu. Pierre Brasseur mü? Püff, diye düşündü. İstikrarsız bir erkek, sahte sert, koca surat, ama karakter denen şeyden yoksun. Kanıtı: Çenesi. Büyük mü büyük bir çene, onu şamaroğlanı rollerine yönelten kocaman, oynak bir çene. Sakal bırakma gibi dahiyane bir fikri akıl edinceye kadar hep aynı şeydi: Süs, kusuru örtmek için vardı. Ressamların çok değer verdiği hani şu boynu kuğu boynuna benzeyen atlar gibi gerçekte soluğan bir hayvanı ele veriyordu.

Ama Cécile Aubry... Hey, hey! Kuşkusuz biraz küçük, başı vücuduna oranla biraz iri, suratı pekin köpeği gibi asık. Ama yine de bu delişmen ilkbaharda sütun gibi kız ne şahane olurdu! İşte hizmetçi olarak alınacak kızda aradığı şey buydu. Ortalık hizmetçisi mi? Cécile Aubry ne nefis ortalık hizmetçisi olurdu ya! Ve Baron, Cécile'i canlandırıyordu gözlerinin önünde -evet evet, hizmetçiler hep küçük adlarıyla çağrılırlar-, elinde toz süpürgesiyle masasının başında fır dönüşünü, bir yandan tahrik edip öte yandan orasına burasına uzanan ellerden kıkırdayarak kaçışını görür gibi oluyordu.

İki saat sonra döndüğünde, her şey hallolmuştu. Bunu koridoru dolduran ılgın dallarından örülmüş kocaman bir sandığa çarpmaktan kıl payı kurtulduğunda anladı. Yeni hizmetçi, yirmi dört kilometre ilerde, Mayenne yolunda bir kasaba olan Pré-en-Pail'den geli-

yordu. Elli yaşında, neredeyse bıyıklı denilebilecek, iri kıyım hamalları çağrıştıran biriydi ve adı Eugénie idi.

Eugénie göreve ilk başladığı günlerde Barones'in ağzı kulaklarındaydı. Kadana gibiydi, eşyaların yerini kolunun ucuyla değiştiriyordu. Barones evin altını üstüne getiren şu kış sonu temizliğine girişmek için onun gelişinden yararlandı ve Baron buna alabildiğine sinirlenmişti. Bu gerçekten hizmetçi kadınların mekânın tümüne egemen oldukları andı ve kaçmaktan başka bir şey paklamazdı. Öyle de olsa Eugénie bu konuda zavallı Célestine'e göre çok daha korkunç olduğunu gösterdi. Baron bunu, kadıncağız kucağında koca bir konsolla geri geri çekileyim derken dikkatsizlikle karnına çarptığında kendi hesabına çok iyi anlamıştı.

Eugénie'nin, Barones'in gözünde bir başka niteliği vardı. Onun koşullarında insanlara yakıştığı gibi az sözle çok şey anlatıyordu; bununla birlikte dikkatini vererek ve sözcüklerin gerektirdiği şeyi tam olarak onaylamasını biliyordu. Aralarındaki diyaloglar, kadınların erkekler karşısındaki suç ortaklığı üzerine temelleniyordu, ama bu duyarlı alanlarda ondan daha az deneyimliymiş gibi görünerek onu ev sahibesinden ayıran toplumsal mesafeyi ayarlamasını biliyordu.

O sabah gerçek bir emireri gibi donanmıştı: Başı türbanlı, önüne önlük kuşanmış, kolunun yenlerini çemremiş, elinde toz ve tavan süpürgeleri, cila fırçaları vardı. Barones peşinden gidiyor, önüne geçiyor, ne yapması gerektiğini söylüyordu.

— Kışın, dedi Barones, toz pek görünmüyor. Ama güneşin ilk ışıklarıyla birlikte, insan yapacak ne kadar çok iş olduğunu fark ediyor.

— Evet efendim, diye onayladı Eugénie.

— Kusursuz bir evim olsun istiyorum. Ama temizlik manyağı değilim. Karyolamın altına koyun tıkmıyorum elbette. Büyükannem, hizmetçisini, döşeme tahtasının çiziklerindeki tozları saç tokasıyla kazımaya zorlardı. Ben öyle yapmam.

— Hayır efendim.

— Çerçevelere, biblolara, porselenlere dokunmayın. Onları ben yaparım.

— Peki efendim.

— Kocamın çalışma odası başlıbaşına bir iş. Kendisi oradayken oraya girmemelisin, rahatsız oluyor. Ona kalırsa, orada değilken de girmene razı değil. Kendisine sezdirmeden her şeyi temizlemelisin.

— Evet efendim.

— Ben küçük bir kızken okulumuzdaki başrahibe şöyle derdi: Temiz ve bakımlı bir ev, kendini kutsal meleklere adamış bir ruhun aynasıdır.

Eugénie bir dosya yığınının yerini değiştirirken halının üzerine bir yığın erotik resim ve yayın saçılıverdi.

— Yine şu pislikler, diye bağırdı Barones. Bunları bir yere sakladığını biliyordum!

Onları yerden alıp bir araya toparladı ve midesi bulanmış bir tavırla şöyle bir göz attı.

— Sergilenen bu çıplak etler, bir çirkinlik bunlar!

— Bunlar öyle evet, diye onayladı Eugénie omuzunun üzerinden sarkarak.

— Ve bir can sıkıntısı! Bunlarda bir şeyler bulmak için iğrenç arzularıyla gerçek erkekler olmak gerekiyor.

— Ah bunlar insanı adileştiriyor, ne adi insanlar şu erkekler!

— Rica ederim Eugénie, söz konusu olan Baron!

— Madam beni bağışlasınlar!

— Erkekler olmaları gerektiği gibidir, diye bağladı Barones. Olsun. Yalnız benim anlamadığım nokta, onların kendilerini gelip geçici heveslere kaptırmaları.

— Belki de para için, dedi Eugénie.

— Para için mi? Öyle olsa yine neyse. Ama bunu pek sanmıyorum. Yine de bundan hoşlanacak kadar ahlaksız olanları çıkıyor biliyor musunuz içlerinden.

— Bu, maalesef gerçekten de böyle!

Barones ayağa kalkmıştı ve at yarışlarından kazanılmış kupaların sıralandığı şömineye doğru birkaç adım attı.

— Annonciation Rahibeler Manastırı'na girdiğimde, dedi dalgın ve belli belirsiz gülümseyerek, dokuz yaşındaydım. Dört tane banyo vardı. O kadar kız için dört banyo. Her kız haftada bir kez yıkanabiliyordu. Banyo teknesinin yanında ağartılmamış kaba kumaştan bir tür kolsuz üstlük asılıydı. Kendi vücudunu görmeden soyunmak, yı-

kanmak ve giyinmek için kullanılıyordu. İlk defasında bunun ne işe yaradığını anlamadım. Böylece, anadan doğma, hiçbir şeysiz yıkandım. Görevli rahibe bu şeyi kullanmadığımı fark edince ne dedi biliyor musunuz?

— Hayır efendim.

— Şöyle dedi: "Çocuğum, ışığın altında çırılçıplak kalmaya nasıl cüret edebiliyorsunuz! Koruyucu meleğinizin bir delikanlı olduğunu bilmiyor musunuz?"

— Aa, demek öyleymiş! Bunu hiç düşünmemiştim doğrusu!

— Ben de öyle, Eugénie, diye kesip attı Barones. Ama o gün bugündür bunu hep düşünürüm. Evet, bu çok tatlı, çok saf, çok iffetli ve sadık bir hayat arkadaşı, ideal bir dost olan bu delikanlıyı düşünürüm hep...

Barones bunu Peder Doucet'ye söylemişti: İlkbahar, filizlenen bitkileri ve yumurtadan çıkan hayvanlarıyla bir karışıklık ve canlılık mevsimidir. Eugénie evin dipten köşeden temizliğini daha yeni bitirmişti, yer, toz ve tavan süpürgelerini, cila fırçalarını tıpkı silahlığa asılmış silahlar gibi düzgün bir biçimde yerine yerleştirmiş, başından türbanını ve önünden önlüğünü yeni çözmüştü ki birden Préen-Pail'dan bir telgraf çıkageldi. Kız kardeşi doğuracaktı ve en büyükleri olan Mariette'in on sekiz yaşında olmasına rağmen, yedi çocuğu evde yalnız kalacaktı.

Eugénie durumu Barones'e açıkladı. Söz konusu kız kardeşi pek amaaman biri değildi. Üstelik de ona çocuk doğurtmaktan başka bir şey bilmeyen bir ayyaşla evlenmişti. Şımarık, kuşbeyinli kız Mariette'e gelince, işi gücü süslenip püslenmek ve resimli roman okumak olan bu kızı hiç hesaba katmamak gerekiyordu. Sözün kısası, Eugénie gidip durumu yerinde görmek için yirmi dört saatlik bir izin istiyordu.

Yirmi dört saat geçti, otuz altı saati buldu, sonra kırk sekiz saati. Sonunda ikinci günün akşamı, Barones'in dışarı çıktığı bir sırada - elbette ki birinin alışveriş yapması gerekiyordu- kapı çalındı. Baro[illegible] karısına seslendi ve öfkeyle evde olmadığını gördü. Kalkmamaya k[illegible]

rarlı, koltuğuna gömüldü ve dış dünya ile kendisi arasına bir gazete açtı. Tam bu sırada zil ikinci kez çaldı, bu defaki buyurgan, hoşgörüsüz, hatta tehditkârdı. Baron kalktı, hödüğe haddini bildirmeye hazır, koridorda koşmaya başlamıştı. Eh artık bunu hak etmişti doğrusu adam. Kapıyı hırsla açmasıyla neye uğradığını bilmeden geriye çekilmesi bir oldu. Karşısında kim duruyordu biliyor musunuz? Cécile Aubry'nin bizzat kendisi. Şaşkına dönmüştü, gözlerine inanamıyordu. Fakat gerçekti, büyük saç kütlesinin altında bu inatçı ve çocuksu yüz, somurtmuş dudaklar, küstah yeşil gözler, üstelik de köylülere özgü bir beceriksizlik ve çok yakındaki Normandiya toprağı kokan şiddetli bir kokuyla Cécile Aubry'nin ta kendisiydi.

— Bayan Barones Saint-Fursy ile görüşmek istiyorum, dedi bir çırpıda.

— Benim... Şey yani ben Baron Saint-Fursy'yim. Karım şu anda evde yok.

— Ah evet, diye içini çekti genç kız hafiflemiş bir halde.

Sonra Baron'a uzun uzun sırıttı ve sorup etmeden koridora gidip etrafa şöyle bir alıcı gözle baktı.

— Pekâlâ, eveet, dedi. Ben Bayan Eugénie'nin yeğeni Mariette'im. Teyzem gelemiyor. Annem hâlâ hasta. Klinikte yatıyor. Sonuncu çocuğunu doğuracak. Bu çocuk doğmayabilirmiş. Özellikle köyde yanında bir yardımcı bulunması gerekiyormuş. O zaman kendi kendime sizi zor durumda bırakmamak için bu arada gelip onun yerini alırsam çok iyi olacağını düşündüm.

— Siz mi? Eugénie'nin yerini almak öyle mi? Ah, ama... Neden olmasın?

Baron tüm güvenini yeniden kazanmıştı ve üst üste gelen bu mucizeler karşısında yeniden çalı horozu oluvermişti.

— Bizim için bir değişiklik olur. Sahi... Eugénie mi gönderdi sizi?

— Şey... Hem evet hem hayır. Gideyim, dedim. Omuz silkti. Kesinlikle işe yaramayacağımı söyledi.

— Ya, demek öyle düşünmüş!

— Tabii, öyle değil mi? Hem sonra ben, anlarsınız ya, Pré'deki yaşamı biliyorsunuz! On sekiz yıldır böyle sürüyor!

— On sekiz yıl mı, diye hayret etti Baron. Fakat daha önce neredeydiniz?

— Daha önce mi? Doğmamıştım ki!

— Ah, demek öyle!

— O zaman fırsattan yararlandım. Hiçbir şey demeden yola koyuldum. Mutfak masasının üzerine bir not bırakıp Bayan Barones'e yardım etmeye gittiğimi yazdım.

— Çok güzel, çok güzel.

— Fakat Barones'in beni kabul edeceğine inanıyor musunuz?

— Tabii. Yani tabii ki etmez. Ama burada karar veren benim, değil mi? O zaman oldu, kabul ediyorum, sözleşmeniz imzalandı. Eşyalarınızı alın, size yaşayacağınız yerleri göstereyim. Burası benim çalışma odam. Burada çok sık temizlik yapılır. Kâğıtlarımın yerini değiştirirler, sonra da aradığım şeyi yerinde bulamam. Bu, evet, babam General Saint-Fursy'nin resmi bu. Bu benim teğmenken çektirdiğim resim. Yirmi yaşındaydım.

Mariette resmi eline almıştı.

— Aa, beyefendi ne kadar değişmiş! Demek öyle! Ölsem tanıyamazdım! Ne kadar genç ve körpeymiş!

— Evet, tabii, o yaşlarda öyle oluyor.

— Yıllar nelere kadir!

— Tamam, tamam, yetişir.

— Baksanıza, diye alelacele ilave etti Mariette, bence şimdiki haliniz çok daha iyi.

— Ben de öyle düşünüyorum. Bravo, bravo. Gelin koridordan geçip yemek salonuna gidelim.

Baron kızın önünden kibarca çekilmişti ve az daha ona çarpıyordu, çünkü kız yüksek ve loş bir siluetin önünde durmuştu. Baron kendini kaptırdığı sarhoşluk içerisinde karısını unutuvermişti.

— Ah, merhaba hayatım, diye atıldı. Bu Mariette. Teyzesi Eugénie annesinin yanında kalmak zorundaymış. O da bize yardım etmeye gelmiş. İyi yapmış, değil mi?

— Çok iyi, diye onayladı Barones buz gibi bir tavırla.

— Üstelik, evde genç birinin olması bir değişiklik olur, değil mi?

— Teşekkür ederim, Guillaume.

— Fakat sevgilim, bunu sizin için söylemiyorum ki! Ben şeyi... Evet ben Eugénie'yi düşünüyordum.

— Biraz da kendinizi düşünüyor olmayasınız?

— Kendimi mi?

Baron, kadınların kendinden önde gitmelerini sağlamak için bir

aynanın önünde durmuştu.

— Kendimi düşünmek mi, diye mırıldandı. Değişmek. Yeni baştan gençliğe dönmek. Yeniden yirmi yaşındaki teğmen olunabilir mi? Neden olmasın?

Daha sonraki ilk haftalar Baron, talihin kendisine sunmuş olduğu bu ilk ve kolay nimetten ustalıkla yararlandı. Barones'e bir tür kutsal bir korku duyan ve her an Eugénie'nin geri dönmesi tehlikesiyle karşı karşıya bulunan Mariette'in ondan başka sığınağı bulunmayışı nedeniyle işler çok kolay yürüyordu. Kuşkusuz Barones, genç kızı kocasından tamamen uzaklaştırmamakla isabetli davranmıştı ve bunda belki de bir hesabı vardı. Ama "bu küçük sürtük" hakkındaki duyguları psikolojik bir tanıt olamayacak kadar güçlüydü.

Buna karşılık çalı horozu, en azından görünüşü kurtarmak için oldukça soğukkanlı davranıyordu. Kuşkusuz Mariette alışveriş için gerektiğinden çok daha fazla zaman ayırıyordu ve rastlantı bu ya Baron'un kayıplara karışması da onunkilerle aynı saate rastlıyordu hep. Gelgelelim kurları ya gizli kalıyor ya da karısının gözleri önünde saatli bomba gibi patlayıveriyordu. Genç köylü kızını yörenin tek estetik kuaförü Roger'ye, bir modelle, Cécile Aubry'nin *Mavi Sakal*'daki fotoğrafıyla götürüşü de işte böyle olmuştu. Manikürlü, makyajlı, saçı yapılmış ve cilalanmış bir halde bu düşsel yaratığın evine ayak bastığını görünce Barones'in kanı dondu ve bu tepeden inme ani değişime yol açan nedeni o saat anladı.

Yine de kocasıyla ciddi ve sevecen bir görüşme yapmak için gerekli olan akıl ve sabrı toparlayabilmek amacıyla aradan bir gün geçmesine karar verdi. En iyi an, öğleden sonra, Mariette'in kısa bir *İyi akşamlar efendim*'den sonra sıvıştığı andı. Böylece birinci katta kapının yeniden kapanmasını bekledi ve sıska baldırları sinirlice birbirine kenetli, karşısına oturmuş gazetesini okumakta olan kocasına saldırmak için ağzını açtı. İşte tam bu sırada Mariette'in odasında son derece ateşli bir caz müziği yükselip tüm evi doldurdu.

— Bu da nesi, diye bağırdı Barones.

— New Orleans cazı, diye yanıtladı Baron, gözlerini gazetesinden ayırmadan.

— Hoşunuza gidiyor mu?

— New Orleans diyelim, dilerseniz, dedi Baron mükemmel bir Oxford aksanıyla.

— Bu da sizin buluşlarınızdan biri mi yine?

— Bu ufaklığın bir plakçalar ve birkaç plak almak için bana ihtiyacı olduğunu mu sanıyorsunuz? Bu benimkinden çok onun yaşına uygun.

— Evet, buna inanıyorum, diye patlayıverdi Barones. Size ya da paranıza. Ah yok, kesinlikle, dayanamam artık, dayanamam, diye yineleyip duruyordu dudaklarına bir mendil basıp odayı terk ederken.

Baron bir süre bıyıklarını ısırarak bekledi. Sonra o da ayağa kalkıp karısının odasının bulunduğu tarafa doğru bir adım attı. Buna zorunluydu. Karısıydı. Onları evlendiren rahip ömür boyu onu ona emanet etmişti. Bununla birlikte durdu ve müziğin geldiği yöne doğru iki adım attı. Mariette Cécile Aubry. Misk kokulu bu baharda birbirine karışmış körpe vücutları. Koltuğuna döndü. Yerine oturdu. Gazetesini aldı. Müzik, coşkunluğunu bir kat daha arttırdı. Bu plakçalar, birlikte seçtikleri bu plaklar. Gerçekten bu müzik bir bekâr odasında tek başına dinlemek için mi yapılmıştı? Gazeteyi elinden attı. Ayağa kalktı. Sonra öfkeli bir adımla yürüdü, şapkasını aldı ve kalın keçe kumaştan üstlüğünü omzuna atıp herkes duysun diye giriş kapısını gürültüyle kapatarak çıktı.

Çalı horozu neden sonunda kaçmayı seçmişti? Kuşkusuz ilkelerden çok, kendini zariflik ve kabalık duygusuna bırakmıştı ve Barones'i kendi çatısı altında, nerdeyse gözleri önünde aldatmak; bu durum 1. Avcı Birliği'nin şiarını oluşturan *Onur ve Vatan* sözündeki *onur* ile pek bağdaşmıyordu. Bununla birlikte bunu çoktan yapmıştı, evet, kendi evinde hizmetçilerle aşk yapacak durumlara düşmüştü. Demek ki başka bir şey daha vardı ve Mariette ile başkalarıyla olandan daha ciddi bir maceranın söz konusu oluşu, onun için yepyeni bir duyguydu. Bir çözümün, bir sonucun, ne pahasına olursa olsun başarısızlığa uğramaması gereken bir tür saygının oldukça dokunaklı bir içedoğuşu. Yaşam boyu kaba bir zamparadan çok hep baştan çıkarılan durumunda olan bir erkeğin başarılı bir ilişki sürdürebilmesi için hiçbir

şeyi tehlikeye atmaması, serinkanlı ve titiz davranması gerekiyordu.

Barones ise tersine güvenle davranmaya karar vermişti, zira bunun herkesin iyiliğine uygun düşeceğinin bilincindeydi. Çünkü Mariette konusunda bir kuram oluşturmuştu; bu kurama göre bu masum ve biraz kafasız köylü kızı, kentin iğrenç çekiciliklerine kapılarak ciddi bir biçimde ve hızla baştan çıkmak üzereydi. Birkaç gün içerisinde kat ettiği olumsuz gelişmeler bu değişimi kanıtlamaya yetiyordu.

Gelgelelim Mariette, Barones'e karşı alabildiğine itaatli ve saygılıydı hep. Ve Barones, Eugénie'nin dönmesini beklemeden onu Pré-en-Pail'a geri göndereceği kararını bildirdiğinde en ufak bir itirazda bulunmamıştı.

— Ama biliyorsunuz Mariette, diye ekledi kesin bir zaferin verdiği rahatlamayla, Eugénie annenize yardım ederken sizin de bana yardıma gelmenize gerçekten minnettar kaldım. Yalnız bir şey var, kentin iklimi sanırım size pek yaramıyor. Ne demişler, evli evine, köylü köyüne, değil mi? İnsan köyde doğunca orada kalması daha iyidir.

— Elbette, diye geveledi Mariette tuhaf bir biçimde iki yanına sallanarak.

— Pré-en-Pail'da ne yapmayı düşünüyorsunuz, diye sordu Barones ilgisiz bir tavırla.

— Pekâlâ hanımefendi! Köylü kızı olduğuma göre inek sağacağım, fasulyeleri çapalayacağım, patates sökeceğim.

İçeri yeni girmiş olan Baron, iki kadının her şeye karşın, bir ölçüde başlarına iş açtıklarını düşündü.

— Umarım Mariette, diye ekledi Baron kibar âlemine özgü hafif bir tavırla, çift sürmeyi ve ağaç kesmeyi de biliyorsundur öyle mi?

— Guillaume, hiç de komik değilsiniz, diye kesip attı Barones.

Ama ondan ayrılmadan önce Mariette'e küçük kardeşi için bir şıkşık ve kendisi için zincirli bir Meryem Ana haçı verdi. Onu gara bizzat götürmek, trene bindiğini görmek istedi, bununla birlikte Baron, Carrouges haralarındaki bir atı görmek için yaşlı Panhard'ını çıkarmıştı.

Trenin ilk durağı Saint-Denis-sur-Sarthon garında, Mariette valizini alıp indi. Baronun yaşlı Panhard'ı çıkış kapısına park etmişti. Kahkahalar ve kucaklaşmalar derken, sonra Alençon yolu tutuldu. Baron küçük sevgilisini 1. Avcı Birliği'nin bulunduğu bulvarda yeni kiraladığı şirin bir garsoniyere yerleştirdi.

Yanlış anlamaların yol açtığı uçurumların üstüne sağlam temele

dayanmayan ve hafif bir köprü atıldı ve esenlik içerisinde üç mutlu gün birbirini izledi. Çünkü Barones, Mariette'i kazasız belasız başından atmayı ustalıkla becerdiği için kendi kendini kutlayıp dururken Baron onu geri getirtmiş olduğu için sevinçten uçuyordu. Zamanla, yine de Baron'un etrafa saçtığı mutluluk havası Barones'in pirelenmesine neden oldu. Baron surat asmak için aklını kötü şeylere takıyor, elinde olmadan keyiflenişine, sevinçten uçuşuna gerekçeler bulmak için birtakım at yarışı başarıları icat ediyorsa da boşunaydı; Barones bu işin peşine düşmüştü bir kez. Eugénie'nin dönüşü, Mariette işinin kendisinin sandığı gibi sonuçlanmadığını kesin olarak ortaya koydu, çünkü Eugénie, yeğeninin Pré-en-Pail'a dönüşünden söz edildiğini duyunca afallayıverdi. Hayır, kız on gündür köyde görünmüyordu. Nerdeydi öyleyse? Baron'un şen şakrak halleri bu soruyu yeterince yanıtlıyordu. Hem sonra Baron Saint-Fursy gibi tanınmış bir kişinin Alençon'un bir avuç ahalisinden ikinci yaşamını saklaması olanaksızdı. Dedikodu yavaş yavaş yayıldı, ama bu, şirin bir aşk yuvasına genç bir bıldırcın kapattığı haberiydi elbette. Kendisi çok seviliyordu. Ne olursa olsun kibirli ve çıkarcı damgasını yemiş Barones'e oranla daha çok seviliyordu. Bu sevimli ve eğlenceli ilişkisi de hoş görülürdü artık. Buna karşılık Barones kısa bir süre sonra kendini, çok incinmiş yüzleri ve acıyıcı söyleşileri onu gaddarca yaralayan bir yığın insanın akınına uğradı. Baron, sövgülerde ilk sırayı alıyordu. Ama durumu ilk kez açıkça zina olarak değerlendiriliyordu.

Kuşkusuz Barones, başına gelenleri vicdan yönlendiricisine açtı. Rahip Doucet yeni baştan ona boyun eğmesini öğütledi. Baron'un yaşının göz önüne alınması gerekiyordu. Serpilip gelişmeleri için pek fazla zaman kalmadığı evrelerde çok daha zorlayıcı oluyordu tutkular. Bu patlama ötekilerden çok daha güçlüydü, çünkü sonuncu patlayıştı mutlaka. Suçlunun ilk kez her türlü ölçüyü kaçırmış olması da Şeytan'ın yüce baskısına uğradığını bal gibi kanıtlıyordu. Çok kısa bir süre sonra yaşlılığın sakin ve serinkanlı ışığının zamanı gelecekti.

— Gözlerinizi kapayınız, diye yineliyordu Rahip tıpkı bir dua okurmuş gibi. Gözlerinizi kapayınız. Açtığınızda fırtına dinmiş olacak!

Gözlerini kapatmak mı? Bu öğüt, bunda hem bir gönül alma hem de bir aşağılama gören Barones'in vicdanını ve gururunu ayaklandırıyordu. Ya Alençon burjuvazisiyle beraber olduğunda çevresindekilerin

ikiyüzlülüğüne nasıl katlanmalı? Bir an çekip gitmeyi düşündü. Donville'de, sahilde eski bir villası vardı. Alençon'daki konağını Eugénie'ye emanet edip mevsimi geçirmek üzere neden çekip oraya gitmiyordu ki? Ama bu çözümde de bir çekilme, bir yıkım, bir pes etme buluyordu. Hayır, kalacaktı ve Rahip'in özendirmelerine karşın, ne kadar acımasız olursa olsun, gerçeğe gözlerini dört açacaktı.

Gözlerini kapamak. Her ne kadar vicdanı bu çok kolay öğüdü reddediyorsa da insan, Barones Saint-Fursy'nin benliğinde, birinin bu öğüdü duyduğunu ve vakit kaybetmeden uygulamaya koyduğunu sanabilirdi. Vicdanından daha basit, daha derin biri. Bir akşam çok keyifli bir halde evine dönen Baron, karısını ilaçlı pamukla gözlerine tampon yaparken buldu. Şaşırdı, nazikçe sordu.

— Önemli değil, dedi Barones. Galiba bu mevsimde havada bol bol uçuşan çiçektozundan kaynaklanan bir alerji.

İstemeden de olsa Baron'un şairliğini tutturan bir konuya değinmişti.

— Ah evet, ilkbahar, diye bağırdı Baron. Çiçektozu! Bazılarında astıma yol açıyor çiçektozu. Sizinse, gözlerinizi rahatsız ediyor. Bir kısmına da çok daha değişik etkide bulunuyor!

Fakat karısının yaştan geçilmeyen bir çift yıkılmış gözün yer aldığı bozuk bir yüzle kendisine baktığını görünce birden sustu ve keyifsizleşti.

İki gün sonra Barones, kendisini yaşlı, yoksul, berbat gösteren gri gözlük taktı. Sonra herkesi kendisiyle birlikte iç karartıcı bir karanlıkta yaşamak zorunda bırakarak evdeki tüm pencere kepenklerini kapattırmayı alışkanlık haline getirdi.

— Hep bu gözler yüzünden, diye açıklıyordu. Artık yalnızca süzülmüş ışığa tahammül edebiliyorum, o da günde yalnızca birkaç dakikalığına.

Derken gri gözlüklerini siyahlarla değiştirdi. İnsanın, ışıktan nefret eden, yavaş yavaş onu bu yaşamdan dışlayan sakin ve sabırlı bir

cinin hışmına uğradığını söyleyesi geliyordu.

Baron önceleri karısının bu gözle görülür gerilemesinden yararlandı. Mariette artık kentte eski patronu Barones'le karşılaşma tehlikesi olmadan gezebilirdi. Günün birinde teyzesiyle burun buruna gelme tehlikesi hâlâ vardı kuşkusuz. Hiç değilse o zaman aile içinde bir hesaplaşmayla konu Barones'e kadar gelmeden halledilebilirdi. Çalı horozuna gelince, hiçbir zaman bu kadar mutlu olmamıştı. Mariette sadece şimdiye kadar sahip olduğu en enfes küçük metres değildi. Ayrıca kendisinden esirgenmiş olan çocuk rolünü de üstleniyordu. Ona ata binmeyi öğretiyordu, bir de tıkız ve tombul kalçasını enfes bir biçimde ortaya çıkaracak bir binici pantolonu ısmarlamıştı. Nice'te ya da Venedik'te bir tatil, bir av giysisi ve başlangıç için şöyle küçükçe bir karabina düşlüyordu. İngilizceye bile başlamıştı. Ama Baron'a en fazla kıvanç veren, dernekte, subay gazinosunda, at eğitimi yapılan yerde, silah salonunda tıpkı sesli bir tütsü gibi onu sarıp sarmalayan pohpohlayıcı anıştırmalardan oluşan beraberliğiydi. Mutluluğu yarattığı dedikoduyla daha da artmıştı.

Tüm bunlar onun, tamamen Eugénie'nin yardımına muhtaç hale gelen Barones'in evde sürdürdüğü yenir yutulur türden olmayan iç karartıcı atmosfere katlanmasına yardımcı oluyordu. Durum önlenemez bir kopmaya doğru gidiyordu. Olup bitenlerse tersi oldu.

O gün hava çok güzeldi ve Baron ağzı kulaklarında evine dönüyordu. Zemin katın pencereleri açıktı, ama kepenkler Barones'in isteğine uygun olarak kodes pencereleri gibi çekilmişti. Baron, yaklaşınca şarkı mırıldanmayı kesti ve küçük salonun kepenklerinin aralığından matrakça bir göz attı. Barones, çalışma masasının başına oturmuştu ve elinde bir kitap vardı. Bir gürültü duymuştu ki kitabı kapatıp dikiş kutusuna sakladı, ayağa kalktı ve odadan ayrıldı.

Karısını itiraf edilemez şeyler okurken suçüstü yakalayışına sessizce güldü. "Ohoo," diye düşündü, "başlamış. Tam sırası!" Sessizce parmaklarının ucuna basarak küçük salona girip masaya yaklaştı, kitabı sepetten çıkardı ve -hep neşeli- okumak için pencereye yaklaştı.

Gülümsemesi dudaklarında dondu. Hiçbir şey anlamıyor. Sözcüklerin yerinde geometrik kareler içerisine yerleştirilmiş küçük küçük kabartılar görüyor. Hâlâ anlamıyor, ama korkunç bir kuşkuya kapılıyor. Karısına seslenerek koridora dalıyor. Onu yatak odalarında buluyor. Bir haçın süslediği beyaz duvara yüksek ve karanlıkça gölgesi

düşmüş.

— Demek buradasınız? Nedir bu?

Kitabı avucuna kıstırıyor. Barones oturuyor, kitabı açıyor ve ağlamak istercesine başını kitaba gömüyor.

— Gerçeği sizden saklamayı ne kadar istemiştim! Yani daha sonra öğrenmenizi isterdim.

— Ne gerçeği? Sizin bu kitapla ne işiniz var?

— Okumayı öğreniyorum. Braille alfabesi. Körler için hazırlanmış.

— Körler için mi? Ama siz kör değilsiniz ki!

— Henüz tamamen kör sayılmam. Sol gözün beşte ikisi, sağ gözün de onda biri faaliyette. Bir aya kalmayacak, bitecek. Her tarafa gece gibi olacak. Doktorum kesin konuşuyor. Görüyorsunuz ki bir an evvel Braille alfabesini öğrenmem gerekiyor! İnsan biraz görürken öğrenirse daha kolay olur tabii!

Baron allak bullak olmuştu. İyiliği, sağduyusu, onur duygusu, subay gazinosunda, at eğitimi yerinde ve silah salonunda hakkında ne diyecekleri korkusu durumu altüst etmek için güç birliğine girdiler.

— Fakat çok anlamsız bu, inanılır gibi değil, diye geveledi. Ve ben bu işten bir şey anlamıyordum! Gözlükleriniz, damlalarınız, kapandığınız bu karanlıklar. Aptal herif! İğrenç bencil! Ve bu sırada... İnanın, kasten anlamıyormuş gibi yapıyordum! Ah, gerçekten birbirimizden nefret ettiğimiz anlar oldu!

— Yo yo, hayır Guillaume, ben isteyerek saklanıyordum. Ne yaparsınız, beni herkese yük edecek bu korkunç sakatlıktan utanıyorum.

— Kör ha! Anlayamıyorum. Ee doktor ne dedi?

— Önce eski dostumuz Doktor Girard'a başvurdum. Sonra iki uzmana göründüm. Tabii beni sağlığıma kavuşturmak için çok uğraştılar. Ama bakmayın siz, gerçeği anladım ben! Tüm güzel sözler bu acımasız gerçeğe çarpıp kırıldı: Görme duygum günden güne azalıyor ve daha şimdiden neredeyse bir şey göremez oldum.

Baron kaderin cilveleri karşısında hiçbir zaman çaresiz kalmaz. Kolay pes diyecek, boyun eğecek insan değildir. Doğruluyor, kendisini to-

parlıyor. Konuşan bir kez daha çalı horozu.

— Pekâlâ Augustine, diyor. Birlikte mücadele edeceğiz. Bitti. Sizi bırakmıyorum artık. Elinizden tutacağım ve böyle, iyileşmeniz ve ışığa kavuşmanız için ağır ağır birlikte yürüyeceğiz.

Onu kollarına aldı, yatıştırdı.

— Titine'im benim, eskiden olduğu gibi yine birbirimize kavuşacağız, yeniden mutlu olacağız. Hatırlar mısın, gençken seni kızdırmak için *Gel Poupoule* şarkısınınkine benzer bir havayla şöyle derdim: "Gel Titine, gel, Titine, gel!"

Barones kendini kocasının kollarına bıraktı. Ona doğru sıçrayıp gözyaşları arasında gülümsedi.

— Guillaume, bir türlü ciddi olamıyorsunuz, diye sevecence sitem etti ona.

Hayır, insan bir körü aldatamaz. Eşinin körlüğünden yararlanamaz. Hemen ertesi gün, kurmak amacıyla büyük çabalar harcadığı mutluluğunu ortadan kaldırmak için de bir o kadar didindi. Mariette'i yalnızca vedalaşmak için gördü. Küçük evinin kirasını ödemeyi sürdürecekti, iş buluncaya kadar geçimini sağlamasına yardım edecekti; çünkü iş olmadığı zaman onu koruması altına alacak başka bir erkek bulabileceği Baron'un hiç aklına gelmemişti. Ama artık görüşmeyeceklerdi. Kız çok ağladı. Adam soğukkanlılığını korumasını bildi. Ama yaşamının son ilkbaharındaki yuvasından ayrılırken yüreği paramparça oldu.

Aradan haftalar geçti, Baron sakat karısının yanı başında son derece duygulandırıcı bir özveri manzarası sergiledi. Tabağında etini kesiyor, yüksek sesle kitap okuyordu. Onu koluna alıp çarpmaması gereken engelleri işaret ederek ağır ağır gezdiriyor, kendisine karşılaştığı ya da görüştüğü kişileri sıralıyordu. Tüm Alençon durumu öğrenmişti.

Barones kusursuz bir mutluluk yaşıyordu. Gün boyu karanlıklara kapanmayı bırakmıştı. Günden güne siyah gözlüklerini de çıkarıyordu. Hatta kimi zaman birden bir kitabın ya da gazetenin sayfalarını çevirdiğini bile görüyordu. Gerçekte, mutsuzluğun sürüklediği uçurumun yamaçlarını usul usul tırmanmaya başladığı söylenebilirdi.

Bir gün, alelacele Peder Doucet'yi çağırdı ve gelir gelmez adamı alıp bir odaya kapandı.

— Sizi bir şey söylemek için çağırdım. Önemli bir şey, diye başladı

lafı döndürüp dolaştırmadan.

— Önemli ha, Tanrım! Umarım yeni bir mutsuzluk...

— Hayır, tersine mutluluk getiren bir şey. Önemli, çok önemli bir mutluluk.

Tam rahibin karşısına geçip birden siyah gözlüğünü çıkardı. Sonra kırış kırış olmuş gözlerini adama dikti.

Peder de bakışlarını ona çevirdi.

— Hayır, ben... Ne tuhaf, diye geveledi. Gözleriniz kör değil sizin. Şu gözlerdeki canlılığa baksanıza!

— Biliyorum peder, bunu ben de biliyorum! Kör değilim artık, diye bağırdı.

— Tanrım, ne mucize! İtaatiniz, Baron'un gösterdiği özen ve bu arada benim dualarım sonucu Tanrı sizi ödüllendirdi! İyi, ama ne zamandan beri yeniden görmeye başladınız...

— Önceleri, kararsız bir karanlıkla yaşadım, kimi zaman ışık huzmeleri geliyordu, ama yalnızca bir an sürüyordu. Hangi an mı? Özellikle Guillaume'umu yanımda hissettiğim an. Derken, yavaş yavaş ortalık ışımaya başladı.

— Böylece, iyileşmeniz gerçekleşti ya da hiç değilse hız kazandı...

— Evet, dediklerim sizden başkasını mutlaka güldürürdü, öylesine olağandışı ki...

— Olağandışı mı? Doğru, olağandışı güldürüyor insanı bugün, hatta korkutuyor, rezaletten çok daha fazla korkutuyor. Garip bir çağda yaşıyoruz!

— Pekâlâ peder, başımdan geçenleri cemaatinize anlatabilirsiniz, çünkü bundan güzel bir şey düşünemiyorum. İyileşmemin tek bir adı var. Bu da Guillaume!

— Baron mu?

— Evet, kocam. Aşkla tedavi, karı koca aşkıyla tedavi. Hem de durumu ondan saklamak gerekecek, yoksa alaya alır!

— Ne güzel! Şu naçizane görevimde bunu görmüş olmaktan ne kadar kıvançlıyım bilemezsiniz! Bu harika haberi kendisine verdiğinizde Baron ne dedi?

— Guillaume mu? Fakat o bunu bilmiyor! İyileştiğimi ilk olarak size açmaya cesaret edebildim. Kötü bir şeyden söz edermiş gibi konuşuyorum, değil mi!

— Fakat Baron'a hemen haber verilmeli, diye sabırsızlandı Rahip.

İsterseniz...

— Hayır, kesinlikle hayır. Hiçbir şeyi tehlikeye atmayalım. Bu iş bu kadar basit değil.

— Sizi anlayamıyorum.

— Bakın. Guillaume'un o kadınla bir ilişkisi vardı. Hastalandım... Sonra gözlerim görmez oldu. O kadınla ilişkisini kesip kendisini tümüyle bana adadı. Birkaç hafta sonra yeniden görmeye başladım.

— Ne harika bir şey!

— Evet öyle. Anlattıklarım gerçekten çok güzel ve son derece gerçek. Gelgelelim daha önce benzeri bulunmayışı durumu biraz değiştirmiyor mu dersiniz?

— Baron gerçeği kabul eder.

— Hangi gerçeği? Onun gözünde gerçek faka, bastırılmış olması değil mi? Numara yaptığımı düşünmesi fikrine katlanamam. Herkesin sizin gibi mucizelere inandığını mı sanıyorsunuz?

— İyi, ama yine de...

— Bir de şu nokta var: Yalnızca benim sağlık durumum Guillaume'u bu kadından koparabildi. Şimdi iyileşmem üzerine aynı hikâyenin yeniden başlaması tehlikesi yok mu sizce? Oğüdünüze ihtiyacım var ve belki de suç ortaklığınıza.

— Bu konuyu gerçekte düşünmem gerekiyor. Baronun iyiliği için iyileştiğinizi bir süre gizlemeli. Kötü bir niyetiniz olmaması bu küçük yalanı sanırım bağışlatır.

— Yalnızca onu hazırlayayım diye istiyorum bunu. Kendisini iyileştiğim haberine hazırlamak için.

— Kısacası vakit kazanacaksınız, hepsi bu kadar.

— Böylece yalandan çok, askıda kalmış, değiştirilmiş, ileri götürülmüş bir gerçek söz konusu.

— Elbette, kimsenin gerçekten kuşkulanmaması gerekiyor. Zaten yalnızca size söyledim ve ağzınızın sıkılığından adım gibi eminim.

— Bana güvenebilirsiniz çocuğum. Günah çıkarmanın sırrı biz rahipleri dilimizi tutmaya alıştırıyor. Evet, çünkü Baron'un artık kör olmadığınızı bir üçüncü kişiden öğrenmesi ne kadar korkunç olur. Ve o kadar çok da çenesi düşük insan var ki!

— Kötü yürekli insan da o kadar çok ki, diye destekledi Barones.

Barones ve Rahip kurdukları tezgâhla gerçeği aşama aşama ortaya çıkarabilirlerdi. Ne yazık ki bu durum tam anlamıyla onların denetiminde değildi. Güzel bir öğle sonrası kaba bir patavatsızlıkla Demi-Lune'de dolaşmaya çıktıklarında pat diye çıkıverdi ortaya.

İlkbaharda burası Alençon halkı için bir tür kutsal ayin yeri gibiydi. Tüm yüksek sosyete orada, karaağaçların gölgelediği bir gezi yerini arşınlayarak, birbiriyle selamlaşarak, birbirlerinden habersiz, anlaşılması güç ilişki ağına ve kibar âlemindeki öncelik sırasına göre kesin bir biçimde ölçülü duraklar yapıyorlardı. Baron büyük bir sakat hanıma kocalık görevlerini fazlasıyla yerine getirdiğinden bu yana, Saint-Fursy çifti burada ayrıcalıklı bir yer işgal ediyordu. Onu bir yumuşamış saygı halesi çevreliyordu. Dramın neden bu ayrıcalıklı koşullarda ortaya çıkması gerekti?

Baron, ağaçların altında alışılmışın tersi, olağanüstü bir şey, birini, gerçekte genç bir kadını görünce nerdeyse olduğu yere çivilenecekti. Mariette, evet, daha taze, şimdiye kadar olduğundan çok daha güzel. Üstelik bu kadarla da kalmıyordu. Pré-en-Paillı köylü kızının yanında biri vardı. Demi-Lune'e hiçbir zaman yalnız gidilmez. Bir adamın, genç bir erkeğin koluna girmişti. Ortak gençlikleri içerisinde birbirlerine çok yakışıyorlardı ve öyle mutlu bir halleri vardı ki!

Görme olayı yalnızca bir an sürmüştü, ama Baron öylesine güçlü bir şok geçirmişti ki koluna yapışmış olan karısının fark etmemesi olanaksızdı. O halde şunun bunun hakkında onu durmadan soru yağmuruna tutan kadın neden bir şey sormuyordu. Telaşla karısına bir göz attı. Ve gördüğü şey Mariette'i Alençon sosyetesinin arasında görmekten çok daha fazla şaşırttı onu. Barones gülümsüyordu. Özel olarak birine değil, birbiriyle karşılaşan ve selamlaşan tüm bu insanların yaptığı gibi yapıyordu. Kuşkusuz bastırılamaz, içten bir gülümsemeydi bu ve bu gülümseme siyah gözlüklerin gizlediği tüm yüzüne yayılıyor, yüzü ışıldıyordu ve -çok uzun zamandır duyulmadık şey- gülüverdi, berrak ve alaylı bir gülümsemeyi alıkoyamadı.

Bu gülümseme, bu gülme neden? Hem önce kocasının hemen yanında derinden derine sarsıldığını hissettiği halde neden soru sormamıştı? Neden mi? Çünkü aynı şeyi -Mariette'i genç bir adamın kolunda- o da görmüştü, çünkü gerçekte onun kadar iyi görüyordu!

Baron iki bakımdan şoke olmuştu. Mizacına uygun olarak tepkisi ani oldu. Karısını karşısına aldı, bir an yüzünü inceledi, sonra bek-

lenmedik bir hareketle, gözünden gözlüğü çekip yere attı.

— Madam, dedi açık seçik bir sesle, iki kez yaralandım. Sizin tarafınızdan, bir de öteki tarafından. Sizinle ilgili olanından en ufak bir kuşkum kalmadı. Ve sanırım eve dönmek için benim yardımıma ihtiyacınız yoktur.

Ve hızlı adımlarla oradan uzaklaştı.

Evine döndüğünde Doktor Girard'a telefon etti. Beriki ona bir göz doktorunun adını ve adresini yazdırdı, sonra Parisli bir psikosomati uzmanı hakkında bilgiler verdi. Baron, doktorun öğüdünü tutup hemen ertesi sabah bu uzmana damladı.

Zaten yıllardır gitmediği Paris'ten nefret ediyordu. Doktor Stirling'in bekleme odası değişik biçimdeki mobilyaları ve soyut tablolarıyla keyfini kaçırıverdi. Dev bir denizanasının içine gömülüyormuş duygusuyla kendini bir koltuğa bıraktı.

Tam olarak üzeri dergiden geçilmeyen alçak bir sehpanın boyuna erişebiliyordu. Dergilerden birini dizlerine aldı. Yazılardan birinin başlığı tıpkı bir kobra yılanı gibi suratına fırlayıverdi: ***Yaşdönümü histerileri ve organ nevrozları.*** Tiksintiyle itti. Sonunda bir hemşire doktorun odasına girmesini rica etti. Gülünç derece narin yapılı bir adam, daha çok bir oğlan çocuğuna benziyor, diye düşündü Baron. Uzun saçları, kocaman gözlüğü büyük bir güçlükle tutan küçücük kalkık burnu olanca saygınlığını alıp götürüyordu. "Bahse girerim konuşması da peltektir" diye düşündü.

— Sizin için ne yapabilirim?

Hayır peltek değilmiş, diye geçirdi içinden Baron kızgınca.

— Kendimi tanıtayım. Albay Guillaume de Saint-Fursy. Sizinle hastalarınızdan biri olan karım hakkında konuşmak istiyorum.

— Bayan Saint-Fursy mi?

— Ta kendisi!

Doktor otomatik fiş dolabının düğmelerine basıp çıkan fişi önüne aldı.

— Bayan Augustine de Saint-Fursy, diye mırıldandı. Sonra çok hızlı okunduğu için anlaşılamayan birkaç cümle. Tamam. Aile doktorunuz bir göz doktoru arkadaşa göndermiş, o da bana yolladı. Tam olarak istediğiniz nedir?

— Pekâlâ, çok basit değil mi, diye canlandı Baron. Konunun kendi kafasını kurcalayanlara geldiğini görünce rahatlamıştı. Karım kördü.

Hiç değilse ben öyle sanıyordum. Beni buna inandırmıştı. Sonra birdenbire iyileşiverdi, sizin, benim gibi görmeye başladı. O zaman kendi kendime ve size sorduğum soru çok basit: Karım numara mı yapıyordu, yoksa gerçekte hasta mıydı?

— Önce rica edeyim, buyrun oturun şöyle.

— Oturayım mı?

— Evet. Doğrusu ya, nasıl desem ki sorunuz gayet basit, ama yanıtı hiç de o kadar basit değil.

Baron'un keyfi kaçmıştı, oturmaya karar verdi.

— Özetle söyleyecek olursak, diye sürdürdü konuşmasını doktor, Bayan Saint-Fursy tam körlüğe kadar ulaşabilecek görme bozukluklarıyla karşı karşıya kalıyor. Gayet doğal olarak aile doktorunuza gidiyor, o da yine doğal olarak bir göz doktorunun adresini veriyor.

— Bütün bunlardan hiç haberim yok benim, diye tepki gösterdi Baron.

— Sonrası şöyle, göz doktoru gereken ilgiyi göstererek en gelişmiş aletler yardımıyla Bayan Saint-Fursy'nin gözlerini muayene etmiş. Ve ne bulmuş dersiniz?

— Evet, ne bulmuş?

— Hiçbir şey. Hiçbir şey bulamamış. Anatomik ve fizyolojik olarak Bayan Saint-Fursy'nin iki gözü, göz siniri, görmeyi algılayan beyinciği, hepsi yerli yerinde ve son derece sağlam.

— O halde numara yapıyor, diye bağladı Baron.

— O kadar çabuk yargıya varmamak gerek! Göz doktoru ne yapıyor? Kendi uzmanlık alanını aşan bir durumla karşı karşıya olduğunu görünce müşterisini psikosomati uzmanına, yani bana gönderiyor. Ben de gerekli muayeneleri yeni baştan yapıyor, meslektaşımla aynı sonuca ulaşıyorum.

— Karımın sapasağlam iki gözü var, o halde körlüğü numara. Bu, bu kadar açık.

— Bakın, dedi doktor sabırla. Tamamen aşırı bir örnek vereceğim, tabii Bayan Saint-Fursy'nin durumuyla ilgisi yok bunun. Psikiyatri hastanelerinde her gün şizofrenlerin öldüğü görülüyor. Ölüm hastanın uzun süren, yavaş yavaş seyreden bir kişilik parçalanmasının ardından geliyor. Ve şizofreniden ölmüş insana otopsi yapıldığında, ne bulunuyor? Hiçbir şey! Ve kurallarına göre otopsi raporu hazırlanıyor, bu kadavranın tamamen sağlıklı bir insana ait olduğu bildirili-

yor.

— Demek ki iyi bakılmamış, diye kesip attı baron. Zaten kendiniz de dediniz ki bu şey örneğiydi şizo... şizo...

— ...fren.

— İşte onun karımın durumuyla ilgisi olmadığını söylediniz.

— Hem öyle hem değil. İlişki, doğrusu ya etkisi açıkça psikolojik -şizofrenin ölümü, Bayan de Saint-Fursy'nin körlüğü- ama nedeni psişik olan hastalıklar var. Bunlara psikojen hastalıklar adı veriliyor. Şunu da eklemeliyim ki eşiniz hanımefendi, çok, ama pek çok sevindi.

— Böyle olduğunu öğrenince mi?

— Evet, evet, albayım. Düşünsenize psikolojik kökenli bir körlük! Ben bu muayenehanemde psikolojik kökenli ülserler, gastritler, onereksiler, kalp kasılmaları, kabızlıklar ve ishaller, mukoza kolitleri ve ülserli kolitler, nice bronşiyal astımlar, taşikardiler, yüksek tansiyonlar, egzamalar, tirotoksikozlar, hiperglemisi, kemik artritleri gördüm.

— Yetişir, diye bağırdı Baron öfkeyle ayağa kalkarak. Son kez soruyorum, karım kör müydü, yoksa numara mı yapıyordu?

— Eğer insanoğlu tek bir kütleden meydana gelmiş olsa size bir yanıt verebilirdim, dedi doktor son derece sakin bir tavırla. Oysa hiç de öyle değil. Ben var, bilinçli, uyanık, aklı başında ben, bunu tanıyorsunuz. Ama bu bilinçli ben'in altında, bilinçsiz, içgüdüsel ve duygusal eğilimler düğümü de var, *o*. Ve bilinçli ben'in üstünde bir tür ideallerin, ahlak ilkelerinin yaşadığı ***üstben***. Şu halde görüyorsunuz, üç düzey var, dedi doktor ister istemez dikkatle dinlemeye başlamış olan Baron'a eliyle işaret ederek. Bodrum katta o, zemin katta ben, üst katlarda da üstben.

Şimdi farz edin ki bodrum katla üst kat arasında giriş kata uğramadan bir bağlantı olsun. Varsayalım ki üstben kendi altındakine bir emir iletiyor, ama bu emir ben'e ulaşacağı yerde, kestirmeden gidip doğrudan o'yu etkiliyor. O itaat edecektir bu emre, ama bir hayvan gibi. Düşünüp taşınmadan, akıl yürütmeden, harfi harfine itaat edecektir. Bu durumda psikojen, yani psikolojik rahatsızlıklarınız olacaktır, ama bilinçli ben bunlardan etkilenmeyecektir. Ve yalnızca hastalıklar, kazalar değil, üstbenin yanlış anlaşılmış bir kararına uygun olarak o tarafından intihar eylemleri de gerçekleştirilir. Örneğin her yıl trafik kazalarında hayatlarını kaybeden binlerce insandan bir kısmı -bu kanıtlanmıştır- üstbenin verdiği bir mahkûmiyete yanıt ola-

rak kendilerini bilinçsizce bir arabanın altına atmışlardır. Bunlar bir tür intihar, istekli, ama bilinçsiz intiharlardır.

Baron yatışmış gibi görünüyordu.

— Kısacası şöyle, dedi. Normalinde genelkurmay, birliğe iletilmesi için karargâha taktik terimlerine dönüştürülmesi gereken bir emir veriyor. Ama karargâh bunu anlamıyor, böylece bu emir doğrudan doğruya astsubaylara iletiliyor, onlar da yanlış yorumluyorlar tabii.

— Ta kendisi. Söylediklerimi anlamanıza sevindim.

— Sonuçta mekanizmaya dönelim. Peki, ama neden?

— Neden mi? İşte psikosomatikçinin gerçekte kendi kendine sorduğu büyük soru bu. Buna doğru bir yanıt bulmak, hastayı iyileştirmek demektir. Bizim durumumuzda bu soru aşağıdaki terimlerde formüle edilir: Bayan Saint-Fursy'nin üstbeni neden o'suna kör olmasını emrediyor?

Baron kendisinin söz konusu olduğunu hissederek birden saldırganlaştı.

— Bunu ben de öğrenmek isterdim.

— Maalesef bu soruya ancak siz yanıt verebilirsiniz, diye bağladı doktor. Ben üçüncü bir kişiyim. Bayan Saint-Fursy bir gösterinin tutsağı. Siz albayım, siz bu dramın hem oyuncusu hem de baş tanığısınız.

— Ne söylememi istiyorsunuz? Doktor olan ben değilim herhalde!

— Şöyle söylemenizi isterdim: Bayan Saint-Fursy'nin yaşamında görmek istemediği bir şey mi var acaba?

Baron yeniden ayağa kalkıyor, doktora sırtını dönüyor ve böylece şöminenin aynasıyla karşı karşıya geliyor.

— Ne demek istiyorsunuz?

— O kadar çirkin, ahlak dışı, aşağılık, onur kırıcı, iğrenç bir şey, kendisine öyle yakın, o denli yüz kızartıcı bir şey ki görmemek için tek çaresi kalıyor: Kör olmak. Evet, Bayan Saint-Fursy somatize ediyor, anlıyor musunuz, körlüğüyle bir mutsuzluğu, dayanılmaz bir aşağılık tutumu ödünlüyor. Somatize olan aşağılayıcı durum ortadan kalkıyor, ama bunu yaparken de yerini bir kusura bırakıyor, bu da körlük.

Baron, doktorun açıklamaları sırasında aynaya bakmayı sürdürüyordu. Sonunda ona doğru döndü.

— Bayım, dedi, kandırıldığım korkusuyla buraya gelmişim. Şimdi

iyice emin oldum ki değil kandırılmak, resmen ayakta uyutulmuşum!

Ve hızla dışarı çıktı.

Alençon'a gelince, karısına kadıncağızın dilini yutmasına neden olan bir veda konuşması yaptı.

— Artık enayi yerine koyamayacaksınız beni, dedi. Bunu bal gibi öğrendim! Üstbeniniz o ile benden habersiz komplo kuruyormuş. Peki söyler misiniz lütfen, bu komplo sonucu ne olacak? Bir alçaklığı, bir iğrençliği somatize etmek için, aşkımı somatize etmek için, öyle mi hanımefendi? Peki, bütün bunların sonucu psikojen bir körlük. Psikojen, yani bir görünüp bir kaybolan. Kocamın haddini bildirmem gerekiyor, hayda kör olayım! Kocam bana dönüyor, hoop, yeniden görmeye başlayayım! Ne kadar pratik ya! Hiç kuşku yok, gelişme durdurulamaz! Peki, ben ne diyorum? Hayır! O'na hayır, üstben'e hayır, komploya hayır! Somatize etmeye gelince, bundan böyle tek başınıza somatize edersiniz! Elveda madam!

Bu çıkıştan sonra Baron bir çırpıda kendini 1. Avcı Birliği caddesindeki evde buldu. Tuvalet masası başında soyunmuş haldeki Mariette, ani baskını karşısında fena şaşırmıştı doğrusu, bunun nedeni de anahtarı saklamış olmasının yanında böylesine kabaca girişiydi. Bir çırpıda Barones'in körlüğünü, iyileşişini, apar topar Paris'e gidişini, kesin vedalarını anlattı.

— Yine mi, dedi Mariette yalnızca.

— Ne yine misi, diye sordu Baron şaşırmış bir halde.

— Yine kesin vedalaşmalar. Çünkü onu daha önce yaptınız. Bana. Altı hafta önce.

Yirmi dört saattir Baron, arkasına bakmadan yarış atı süren bir jokey gibi yaşıyordu. Mariette'in söylediği bu ilk sözcük -şu "yine mi"- onu kaba bir şekilde geri geri götürüyordu. Bununla birlikte, kendini tamamen karısının körlüğüne adamak için bu kızla ilişkiyi kestiği doğruydu. O zamandan bu yana ne yapmıştı acaba? Oturup kuzu kuzu onu mu bekleyecekti yani?

Odada dönüp durmasının nedeni sıkıntıdan ne yapacağını bilemeyişinin yanı sıra çevreyi yeniden kendisine mal etmek içindi. Sonuçta, ellerini yıkamaya karar verdi ve banyoya daldı. Girmesiyle elinde mekanik bir tıraş makinesiyle çıkması bir oldu.

— Bu da nesi?

— Tıraş makinem. Koltuk altlarımı temizliyorum, diye açıkladı Ma-

riette ve kıvanç verici bir hareketle elini başının üstünden kaldırıp kaymak gibi, tertemiz, kışkırtıcı koltuk altını açığa çıkardı. Bunu gören Baron'un kanı kaynamaya başladı. Yanına diz çöküp başını süt rengi çukura gömüp hararetle emmeye koyuldu.

Mariette gülerek tepinip duruyordu.

— Guillaume, Guillaume, gıdıklanıyorum!

Baron onu kucağına alıp tepki göstermesine karşın yatağa götürmek istedi. Bir kül tablası düştü ve halının üzerine Gauloise sigarasının siyah izmaritleri saçıldı. Hiçbir şey görmemeye karar verip birkaç dakikalığına her zamanki şu ünlü çalı horozu oluverdi. Ne kadar güzeldi!

Yaşam yeniden başladı. Baron alışkanlıklarından hiçbir değişiklik yapmadı. Silah salonlarında kılıç şakırdatmayı, at yarışlarında küçük doru kısrağına binip engelli koşulara katılmayı sürdürüyordu. Doğal olarak karısıyla ilişkisini kesip Mariette ile yaşadığını da bilmeyen kalmamıştı. Bu konuda yalnızca kendisinin ayıplanacağı çevrelerden -valilik ve piskoposluk salonları örneğin- çekiniyordu ve öyle yerlerde, ancak bir idari bağışlama belgesi aldıktan sonra boy gösteriyordu. Mariette'e bir anıştırmada bulunan ender yakınlarına da doymak bilmez ve bayağı bir yüz hareketiyle, gözünü kırparak, elini yapmacıklı bir biçimde büzüştürerek, yeleğine doğru götürerek şöyle diyordu: "Mükemmel aşk, mükemmel!"

Doğru değildi. Kuşkusuz, canlı, şiddetli, hatta baş döndürücü neşeleri vardı, onun yaşında birinin bu tür şeyleri olacağına inanamazdı. "Bu kadın beni öldürecek" diye düşünüyordu kimi zaman karamsar bir hoşnutlukla. Ama mutluluk, mükemmel bir mutluluk...

Baron Guillaume, duygularını ona açmak istemiyordu. Mariette ile anlaşması, bir üçüncü ırz düşmanının varlığını maskelemek için gerek onun gerekse ötekinin göstermek zorunda oldukları büyük çabaya dayanıyordu. Mariette'in kendini *öteki*'ne vermek için boş zamanı yok değildi. Fakat ikili yaşamından birinin ötekine karşı hata işlemesinden kaçınması için elinden geleni yapmıştı, hayaletin ister istemez geride bıraktığı izleri görmemesi için Baron daha nasıl bir iyi niyete sahip olabilirdi ki! Bir akşam hayaletin yaptıkları iyice tüy dikmişti. Dolabın altından ayakkabılar, her tarafı çamur içerisinde, pırtığı çıkmış arabacı postalları görünüyordu. Baron'un koklaması boşunaydı, hiçbir koku duymuyordu. Buna sinirleniyordu. Bu rezil şey-

lerin leş gibi koktuğuna emindi! Hem insan nasıl olur da bu derecede kendinden geçebilirdi? Çorapla mı gitmişti, yoksa hâlâ orada, üç metre ötesinde, dolapta ya da tuvalette miydi?

Hiçbir şeyi görmemek, gözlerini yummak, Mariette'in mis kokulu saçlarını, Mariette'in küçük göğüslerini, Mariette'in üçgen biçimindeki küçük apışarasını gözlerine maske edip hiçbir şeyi görmemek... Gözlerini kapamak mı? Bu iki sözcük elinde olmadan ona bir şeyi, Barones'in körlüğünü anımsatıyordu. Şimdi de *öteki*'ni görmemek için kendisini somatize ederek o mu kör olacaktı yoksa?

Yaz adamakıllı yerleşiyor ve kent giderek boşalıyordu. Güneşin görkemli günleri insanları evlerinden ayrılmaya davet ediyordu. Baron bazen Mariette'in yanında, oradan uzaklaşma tasarıları hazırlıyordu. Vichy, Bayreuth, Venedik hangisine gitmeli acaba? Bu saygın ve geleneksel isimler genç kızın kafasında hiçbir şey yaratmıyordu yine de. Dudaklarını buruşturuyor, başını sallıyor, sonra ona sokularak dişi kedilere özgü bir tavırla "Burada ikimiz baş başa daha iyi değil mi?" diyordu.

1. Avcılar Birliği'ndeki bir subay yemeğinden sonra aşk yuvasına döndüğünde Mariette'i evde bulamadı. Bekledi. Sonra hâlâ gelmediğini görerek dolaba bir göz attı. Tüm giysileri yok olmuştu. Kocaman köylü bavulu da. Kuş havalanmıştı. Acaba bir pusula bırakmış mıydı? Mobilyaların üstüne, kendi takım elbiselerinin ceplerine baktı. Yok. Sonunda çöp sepetinde buruşturulmuş bir kâğıt parçası ilişti gözüne. Alıp açtı, buruşuklarını düzeltti. Haklıydı. Kızcağız bir şeyler yazmaya çalışmıştı. O sahneyi gözlerinin önüne getiriyordu. Kaleminin arkasını emerek harıl harıl sözcükleri sıralarken, *öteki* ayakta, giyinmiş kuşanmış, sabırsızca küfrediyor, verip veriştiriyor. Sonunda bu işi kıvıramayacağını anlamış ve yazmaktan vazgeçmişti. İnsan çekip giderken "Gidiyorum" diye yazmasının ne gereği vardı ki? Açıkça belli değil miydi? Tuhaflıklarla dolu, çocukların el yazısına benzeyen bir yazıyla kaleme alınmış birkaç satırını okuyabildi:

Dearling,

(Bu aldığı İngilizce derslerinin kalıntısını vurguluyordu.)

Saklambaç içerisinde geçen bu yaşam, daha fazla süremezdi. Evet öyle, her an yalan söyleyemezdim. Hem sonra biliyorsun

ya, bana Vichy'ye ve daha adını sanını bilmediğim yerlere gitmemizi önerdiğinizde aramızda bir uçurumun olduğunu gördüm. Ben, Saint-Tropez deyince kepimi havaya atarım, ama siz Saint-Tropez'i pek düşünmezsiniz! O zaman biz Guillaume ile gidiyoruz. Evet, çünkü onun adı da Guillaume, ilginç değil mi? Doğrusu ya bu durum gaf yapmamı önledi. Yeniden görüşürüz. Neden üçümüz birlikte mutlu olmayalım ki? Neden siz bizim için bir

Mektup orada kesiliyordu ve baron çiziktirilmiş ve sonradan üzeri adamakıllı karalanmış iki sözcüğün ne olduğunu boşu boşuna anlamaya çalıştı.

Neden o onlar için bir ne olmasın? Boynuzlu mu, büyükbaba mı, sermayedar mı, şamdancı mı, tam olarak bunlardan hangisiydi? Her sözcük onda derin bir yara açıyordu ve geri plandan, 1. Avcı Birliği'nde, alaycı ve intikamcı bir Antikçağ korosu gibi, kahkahaların ve dedikoduların ardının kesilmediğini duyar gibi oluyordu. Bununla birlikte birkaç yıl önce olsa kendisini son derece sarsacak olan kamçılayıcı ve onarıcı öfkeyi duymuyordu. Yaş farkı kuşkusuz, Mariette'in genç, kendinin yaşlı oluşu yatışmasını sağlıyordu. Gücünün ve zekâsının üstüne çıkan bu durumla karşı karşıya kalan bu kızın beceriksizliklerini -mektubunda en başta sen mi siz mi diyeceği konusunda daha kesin kararını vermediği görülüyordu- duygulandırıcı buluyordu. Bu kadar karmaşık bir durumla karşılaşması onun kendi hatası değil miydi? Onu yaşamın neşesi, basit ve tehlikesiz tadı haline getiren bilge ve talihli kişi kendisi değil miydi?

Bir kez daha, son bir kez daha, karşı koymasını bildi. Yarış alanlarında tüm sezon sonu kupalarını kazandı. Silah salonlarında en çevik, en ateşli eskrimcileri yendi. Çalı horozu hiçbir zaman böylesine başarılı olmamıştı! 14 Temmuz dergisinde atını çark ederken çekilmiş bir resmini koymuş, bir kadın gibi büyük bir ateşle sevdiği tek varlığın bu al kısrak olduğunu yazmışlardı. Bu kısrağın, her ne kadar söylemiyorsa da yaşamında kalan tek dişi öğe oluşunu vurgulamaları, çok acı bir alaydı doğrusu.

Sonra her şey durdu. Temmuzun son günleri gelip çattı, ağustos ayının büyük uyuşukluğundan önce Alençon'da bir durgunluk baş-

ladı. Baron boşluktan, yalnızlıktan korkuyordu. Güneşin bunalttığı ıssız kentte "acı çeken bir ruh gibi" dolaşıyordu, dedi daha sonra Desgrenettes sokağındaki tuhafiyeci kadın.

Sonunda bir gün adımları onu karşı konulmaz bir biçimde evine, karısının yanına sürükledi. Augustine evde miydi acaba? Yoksa sıcaklarla birlikte Donville'deki evine mi çekilmişti? Parmaklıklara asma kilitler takılı, kepenkler sıkı sıkıya kapalıydı ve bahçeyi otlar bürümüştü. Hatta posta kutusundan, olmayan postanın son kalıntıları olarak bir avuç broşür ve dergimsi şeyler sarkıyordu.

Güneş, binaları siyah ve beyaz, dilimlenmiş kütleler halinde kesin bir biçimde ayırarak dikey olarak düşüyordu sokağa. Tüm bu boşlukta, tüm bu ışık, sıkıntılı, bunaltıcı, cenaze kasveti verici bir şeye sahipti. Baron belli belirsiz bir mide bulantısı hissediyordu. Kanı ölümcül bir zorlamayla şakaklarına çarpıyor gibi oluyordu. Hem bildik -kendi evi- hem de bir başka dünyaya ait olan bu binaların sessizliğinde, belli belirsiz bir anahtar tıkırtısı, tıpkı çubukla bir tamburun kenarına vurulduğunda olduğu gibi, zayıf bir kastanyet sesi duydu. Gürültü belirginleşiyordu ve gitgide korkunç bir hal alıyordu. Marazi bir titreme içerisinde birbirine çarpan dişlerin takırtısı duyuluyordu şimdi. Ve birden karşısında iki siyah silüet belirdi.

Yıkılmakta olan bir duvar gibi yavaş yavaş üstüne gelmekte olan, birbirine sokulmuş, siyahlar içerisinde iki kadının gölgesiydi bu. Bunlardan daha büyük olanı siyah gözlük takmıştı ve beyaz bir bastonun ucuyla ha babam de babam kaldırımın kenarına vurarak şu ünlü tıkırtıyı çıkarıyordu. Duvar Baron'a doğru yaklaştıkça büyüyor, tehdit edici, acımasız bir hal alıyordu. Baron geriledi, dengesini yitirip küçük su kanalına gömülüverdi.

Doktorlar bunun bir beyin kanaması mı olduğunu, yoksa düştüğünde alnını taşa çarpınca beyin sarsıntısı mı geçirdiğini söyleyemediler. Barones ile Eugénie onu yerden kaldırdıklarında bayılmıştı. Ağır ağır kendine geldi, ama vücudunun sağ yarısı olduğu gibi tutmuyordu. Büyük bir özveriyle ona baktılar. Barones'in gözünde kocasının yarı felciyle kendi körlüğü birleşerek bir tür evlilik sadakatinin temel öğesini oluşturuyordu. İki olayın kökeninde de yatmakta olan Mariette, bu tabloda tamamen görünmez olmuştu.

Öte yandan Demi-Lune'de geziye çıkanlar, kaskatı, ciddi ve adalet gibi serinkanlı Barones'i, gözleri yeniden görmeye başlamış olarak,

önünde tekerlekli koltuğa çöreklenmiş Baron'u iterken görüyorlardı. Çalı horozu öylesine büzülmüş, acınacak hale gelmiş ve zayıflamıştı ki bir avuç kalmıştı. Yüzünün yarısına kendisinin acımasız bir karikatürü tutturulmuş, öteki yarısıyla gülme anında donup kalmış, felç geçirmiş bir et parçası. Gözü sonsuza kadar kırpıktı ve sessizce "Mükemmel mutluluk! Mükemmel mutluluk!" diye yineliyormuşçasına yeleğine doğru götürdüğü eli özenle kasılmıştı.

İNCİÇİÇEĞİ DÜZLÜĞÜ

— Pierre, hadi evladım, kalk artık. Vakit geldi!

Pierre, yirmi yaşının dikkafalı ve annesinin özenine körükörüne güvenin verdiği sakinlikle uyuyor. Annesinin onun uyanma saatini kaçırma tehlikesi diye bir şey yok. Bu konuda öylesine titizdir ki uyumadan, gözünü kırpmadan bekler, ne yapar eder uyandırır oğlunu. Uykusunu güçlü sırtının ve tıraşlı ensesinin arkasında bırakarak vücudunu kütle halinde duvardan yana çeviriyor. Annesi oğluna bakıyor, bir yandan da onu köy okuluna göndermek için sabahın köründe uyandırdığı günlerin yeni bittiğini düşünüyor. Yeniden derin bir uykuya dalmış gibi, ama ısrar etmiyor. Onun için gecenin bitmiş, gündüzün başlamış olduğunu biliyor ve açımsanamaz bir biçimde programını gözden geçirmeye gidiyor.

Çeyrek saat sonra oğlu mutfağa annesinin yanına geliyor ve anne-

si ona, büyücek bir çiçekli fincana koyu bir sıcak çikolata döküyor. Delikanlı karşısındaki dikdörtgen biçiminde koyu renk pencereye bakıyor.

— Ortalık karanlık, diyor, ama günler uzuyor. Yarım saate kalmaz farları söndürebilirim.

On beş yıldır Boullay-les-Troux'dan ayrılmamış olan kadının düş kurar gibi bir hali var.

— Evet, bahar kapıda. Güney'de kayısılar çiçek açmıştır herhalde.

— Eh orası Güney! Şu anda Lyon'dan aşağı inemiyoruz biz. Hem sonra otoyolda kayısı ağacı ne gezer... Diyelim ki var, bizde onlara bakacak vakit nerde?

Ayağa kalkıyor ve annesine duyduğu saygıyla -çünkü köylü geleneğine göre erkek dediğin asla bulaşık yıkamaz- çikolata içtiği fincanı musluğun altına tutarak ovmaya başlıyor.

— Ne zaman dönüyorsun?

— Her zamanki gibi, yarın değil öbür akşam. Lyon'a gidip döneceğiz. Çift şoför, yanımda bizim Gaston olacak. Arabada uyuyacağız.

— Her zamanki gibi, diye mırıldandı annesi kendi kendine. Ben bir türlü alışamadım şu işe. Ama sen bayağı seviyor gibisin...

Delikanlı omuz silkti.

— Sevmek gerek!

TIR kamyonunun anıtsal gölgesi tanyerinin ağartmaya başladığı ufukta iyice belirginleşiyordu. Pierre ağır ağır arabayı şöyle bir gözden geçirdi. Her sabah böyle olurdu. Ayrı geçen bir gecenin ardından dev yapılı oyuncağıyla buluşmak yüreğini ısıtırdı. Bunu yaşlı annesine açıklayamazdı, ama gerçekte yatağını oraya yapmayı ve orada yatmayı tercih ederdi. Her şeyi boşuna kilitlemişlerdi. Araba ölçüsüz boyutlarıyla öylesine korunmasızdı ki! Bir başka araba çarpabilir, biri parçasını sökebilir, tekerleğini çalabilirdi rahatlıkla. Arabanın üstündeki yüküyle birlikte çalınması da mümkündü. Belki tuhaf, ama görülmedik şey değildi bu.

Bu kez yine her şey yolunda görünüyordu, ama en kısa zamanda yıkamaya vermeliydi. Pierre, radyatörün önündeki kafese bir merdiven dayayıp bombeli ön camları ovmaya koyuldu. Ön cam arabanın namusu demekti. Geri kalan tarafı gerekirse çamurlu ve tozlu kalabilirdi. Am ön cam kesinlikle günahsız olmalıydı.

Daha sonra dua edermişçesine diz çöküp farları silmeye başladı.

Camlara üflüyor ve beyaz bir bezle özenle üzerinden geçiyor, tıpkı çocuğunun yüzünü sevgiyle silen bir anneden farksız. Sonra küçük merdiveni arabanın yan kapaklarının yanındaki yerine yerleştirip şoför mahalline çıkıyor, koltuğun üzerine şöyle bir göz atıp gaza basıyor.

Boulogne-Billancourt'da, Point-du-Jour rıhtımında, Seine sokağının köşesinde, eskimişliği zemin kattaki neonları, nikelleri ve elektrikli langırtları ışıl ışıl kahve-büfeyle çelişki yaratan yana yatmış, köhne bir ev silueti yükseliyor. Gaston bu evin altıncı katında, küçük bir odada oturur. Ama şu anda meyhanenin önünde hazır bekliyor ve delikanlı onu almak için şöyle hafifçe duraklıyor.

— Tamam mı babalık?

— Tamam.

Tıpkı müzikli kart gibi düzenlenmiş. Gaston üç dakikalık törensel bir mola veriyor. Sonra koltuğun üzerinde Pierre ile kendisinin arasına tepiştirdiği yol çantasını açmaya koyuluyor ve termosları, frigoları, mataraları, sefertaslarını ve kutuları, bu işi uzun süredir yapmanın verdiği alışkanlıkla alelacele yanlarına paylaştırıveriyor. Gaston, yaşı geçkin, ufak tefek, narin yapılı, saygılı bir yüzü olan bir insan. Yaşlı deneyimiyle çocukluktan bu yana tamamen düşman olarak tanıdığı bir dünyanın darbelerini yemiş, kötümser biri izlenimi bırakıyor insanda. Yerleştirme işi bitince, soyunma işlemi başlıyor. Ayakkabılarını çıkarıp yerine Charente işi keçeli papuçlarını, ceketini çıkarıp yerine kıvrık yakalı kazağını, bask baresinin yerine ense ve kulakları örten başlığını giyiyor ve pantolonunu çıkarma işlemine girişiyor. Hassas bir işlem bu, çünkü yer daracık ve zemin hareketli.

Ne yaptığını görmesi için bakmasına gerek yok Pierre'in. Gözleri çevre yoluna açılan ve arabadan geçilmeyen sokakların karışıklığında, bu arada sağ tarafında olup biten bildik telaşeden de hiçbir şey kaçırmıyordu.

— Seninki de iş ha, daha yeni aşağı inerken giyindin, arabaya adımını atar atmaz soyunuyorsun, diyor.

Gaston yanıt vermeye tenezzül etmiyor.

— Madem öyle geceliğinle in. Bir taşla iki kuş vurmuş olursun, yalan mı?

Gaston, koltuğunun arkalığına oturmuş, arabanın yeşil ışıkta hareket etmesinden yararlanarak kendini yavaşça koltukların arkasın-

daki boşluğa bırakıveriyor. Son bir kez sesi duyuluyor.

— Soracağın aklı başında soruların olursa beni uyandırırsın.

Beş dakika sonra oldukça yüklü TIR kamyonu sabahın bu saatinde çevre yoluna koşut tali yolu iniyordu. Pierre için orta halli bir hazırlık çalışmasıydı henüz bu. Kamyonetler, burjuva arabaları, servis otobüslerinden oluşan tüm bu taşıt filosu belli etmeden gerçek otoyolcuları boğuyordu. Taşıtların bir kısmını Rungis, Orly, Longjumeau ve Corbeil-Essonnes çıkışlarına ve Fontainebleau yönüne giden tali yola dağıttıktan sonra Fleury-Mérogis'de büyük beton şeridin, yani otoyolun girişindeki gişelere yanaşılıyor.

Daha sonra gişeyi geçmekte olan dört ağır vasıtanın arkasında durduğunda iki bakımdan mutluydu Pierre. Tek sürücü değildi ve uyumakta olan Gaston 6 numaralı otoyola girişi kaçırtmazdı ona. Serinkanlı bir şekilde kartını görevli memura uzattı ve geri aldı, ardından da Fransa'nın kalbine doğru kayıp giden, düzgün, kaymak gibi yolda hızla ilerlemek üzere debriyaja bastı.

Joigny benzin istasyonunda depoyu doldurduktan sonra -bu da alışkanlık haline getirilmişti- Pouilly-en-Auxois çıkışına kadar gazladı yeniden, sonra yavaşladı ve saat sekiz yemeği için İnciçiçeği Düzlüğü'ne doğru yöneldi. Taşıt küçük ormandaki gürgen ağaçlarının altında durur durmaz Gaston, koltukların arkasında doğrulmuş, kahvaltı için gerekli malzemeleri toplamaya koyuluyordu. Bu da şaşmaz kurallardandı.

Pierre arabadan atladı. Sırtında mavi naylondan bir tulum, ayağında mokasenlerle idman yapan bir sporcuyu andırıyordu. Tabii bu arada birkaç cimnastik hareketi yapmayı ve olduğu yerde sıçrayarak havaya yumruk sallamayı da ihmal etmedi ve ormanın insan ayağı değmemiş bir köşesine gitti. Isınmış ve soluk soluğa kalmış bir hale geri döndüğünde Gaston, "gündüz kılığı"nı giyinmeyi yeni bitirmişti. Sonra dinlenme yerindeki masalardan birine, aheste aheste kahvesi, sıcak sütü, ayçöreği, tereyağı, balı ve reçeliyle mükellef bir burjuva kahvaltısı hazırladı.

— Senin en hoşuma giden yanın, dedi Pierre, konfora düşkün oluşun. Zaman zaman annenin evini ya da üç yıldızlı bir oteli taşıtının arkasına takmış götürüyorsun diyesim geliyor.

— Her şeyin bir çağı var, dedi Gaston, ayçöreğinin yanındaki yarığa bal sızdırırken. Otuz yıl boyunca sabahları işe çıkmadan önce sek

beyaz şaraba talim ettim. Charentes şarabı, başkası da değil ha. Bu durum benim de bir midem ve iki böbreğim olduğunu anladığım güne kadar sürdü. O zaman her şey bitti. Alkole de sigaraya da paydos. Beyefendiye bir büyük sütlü kahve lütfen! Yanında da kızarmış ekmek ve portakal marmeladı. Tıpkı *Claridge*'de kalan bir haminne gibi. Hatta sana ilginç bir şey söyleyeyim...

Ayçiçeğinden bir lokma ısırmak üzere sözünü yarıda kesti. Pierre gidip yanına oturdu.

— Ee, neymiş bu ilginç şey, anlatacak mısın?

— Pekâlâ, hazmı pek de kolay olmayan sütlü kahveyi bırakıp limonlu çay mı içmeye başlasam acaba, diyorum kendi kendime. Çünkü limonlu çayın sağlığa hiç zararı yoktur.

— Oldu olacak elin değmişken İngilizler gibi pastırmalı yumurta ye bari.

— Oo, yoo! Kesinlikle olamaz! Kahvaltıda tuzlu olmaz! Hayır, kahvaltı dediğin nasıl olmalı biliyor musun? Nasıl anlatsam ki? Kibar olmalı, hayır, sevecen, yo yo, annesel olmalı. Tamam annesel! Kahvaltı insana bir parça çocukluğunu yaşatmalı. Çünkü yeni başlayan gün, o kadar acayip değil. İnsanın adamakıllı uyanması için yumuşak ve güven verici bir şey gerekir. Öyleyse, sıcaktan ve tatlıdan şaşmamalı.

— Ya şu fanila kuşağına ne buyrulur?

— Ha şu mesele! O da öyle! Bir bağıntı mı kuruyorsun, yoksa söz gelişi mi öyle söyledin?

— Hayır, bir şey kurduğum falan yok.

— Bebek kundağı! Fanila şalım bir tür çocuk kundağına dönüş.

— Gırgır geçmiyorsun ya? Peki biberon, o ne zaman için?

— Bana bak ufaklık, bak da örnek al kendine. Çünkü hiç değilse benim senden ayrıcalıklı bir yanım var. Ben senin çağını yaşadım ve kimse, Tanrı bile bunu benden alamaz. Bu arada senin, benim yaşadığımı yaşama garantin yok.

— Baksana, bu yaş hikâyeleri kafamı bozuyor. Sanıyorum, ya sapına kadar enayiyiz ya da ömür boyu muziplik yapıyoruz.

— Hem öyle hem değil. Çünkü enayiliğin de dereceleri var ve yine sanıyorum ki enayiliğin de bir yaşı var. Sonra bu durum genellikle kendiliğinden halloluyor.

— Dediğin gibi enayiliğin yaşı, hangi yaş sence?

— Eh, adamına bağlı tabii.
— Diyelim ki benim için, yirmi bir yaş olmasın sakın?
— Neden tam yirmi bir?
— Çünkü tam yirmi bir yaşındayım.
Gaston kahvesini yudumlarken alaylıca ona baktı.
— Birlikte çalışmaya başlayalı, evet, seni izliyorum ve enayilik arıyorum.
— Tabii bulamıyorsun, çünkü sigara içmiyorum, sek beyaz şaraptan hoşlanmıyorum.
— Evet, ama görüyorsun ki büyük enayilikleri küçüklerinden ayırt etmek gerekiyor. Sigara ve beyaz şarap küçük çapta enayilikler. Sizi mezara götürebilirler, ama hemen değil, zamanla.
— Oysa büyük enayilikler insanı bir anda mezara yollar.
— Haklısın öyle, evet. Ben senin yaşındayken, yo, senden daha gençtim, on sekiz yaşında olmalıyım, Direniş'e katıldım.
— Bu büyük bir enayilik miydi?
— Hem de dikâlâsı! Tehlikeden tamamen habersizdim. Tabii, şansım yaver gitti. Ama benimle birlikte olan en iyi arkadaşım orada kaldı. Tutuklandı, sürgüne gönderildi, ortadan yok oldu. Neden? Neye yaradı bütün bunlar? Otuz yıldır kendi kendime bu soruyu soruyorum.
— Benim için öyle bir tehlike yok artık, dedi Pierre.
— Yoo, o bakımdan tehlike yok artık.
— Benim gözümde en büyük enayilik işte bu, onu aramayı sürdürüyorsun ve hâlâ bulamadın öyle mi?
— Hayır, bulamadım. Henüz bulamadım, ama kokusunu alıyorum...

İki gün sonra Pierre ve Gaston'un TIR kamyonları bir kez daha ve sabahın aynı saatinde Fleury-Mérogis gişelerinde boy gösteriyordu. Bu kez direksiyon başında Gaston vardı. Pierre onun sağına oturmuştu ve güne yine böyle ikinci derecede insan rolüyle başlamaktan bir parça üzgündü. Dünyada hiçbir şey için, kendisine bile zor itiraf ettiği bu kadar aptalca bir duyguya kapılmamıştı. Ama bundan biraz

keyfi kaçmıştı.

— Selam Bébert! Bugün de mi nöbetçisin?

Gaston, gişe görevlileri içinde biraz gizemli, biraz aşağılık, bu ayrıksı çocukla dostluk kurmak ihtiyacı duyuyordu. Pierre'in gözünde, otoyola resmi giriş gereksiz lakırdıların sarsmaması gereken bir törensel değere bürünüyordu.

— Ya öyle, dedi görevli. Tiénot'nun kız kardeşi evleniyor da nöbetlerimizi değiştirdik.

— Güzel, dedi Gaston, o halde cumaya görüşemeyeceğiz öyle mi?

— Tiénot nöbette olacak.

— Öyleyse, haftaya görüşürüz.

— Oldu, iyi yolculuklar!

Gaston paralı yol kartını Pierre'e uzattı. Taşıt otoyola girdi. Gaston sakin baba pozlarında, yersiz gazlamalara meydan vermeden peşpeşe vites değiştiriyordu. Dev boyutlu taşıtı tam gaz sürmenin ve harika bir gün vaat eden şafağın etkisiyle keyifleri yerindeydi. Pierre koltuğuna gömülmüş, otoyol giriş kartıyla oynuyordu.

— Görüyorsun ya şu gişede çalışan delikanlıları, ben anlamıyorum onları. Hem oradalar, hem değiller.

Gaston onun yine şu ipe sapa gelmez konuşmalarından birine başlamakta olduğunu görüyordu.

— Oradalar, deyip duruyorsun, orada olan kim?

— Kim olacak, gişedeki çocuklar! Orada kapıda bekliyorlar! İşin kötüsü akşam olup da nöbet bitince çiftliğe dönmek için yeniden motosikletlerine binecekler. Ee, hani otoyoldu? Otosu nerde bunun?

— Ne otosu, ne otoyolu, diye öfkelendi Gaston.

— Eh pes artık! Biraz çaba göstersene canım! Farkında değil misin, girişteki gişeyi geçip, otoyol giriş kartını geri aldığında bir şeyler olduğunu fark etmedin mi? Daha sonra sağdaki beton şeride daldın. Burası sert, temiz, süratli. Hiç affetmiyor. Dünyam değişti bir anda. Otoyol dediğin bu işte! Otoyolun bir parçası oldun demektir artık!

Gaston anlamamakta ısrarlıydı.

— Hayır, benim için otoyol bir meslektir, bir noktadır, hepsi bu kadar. Hatta sana şunu söyleyeyim, bunu biraz tekdüze buluyorum. Özellikle de bizimki gibi bir arabada. Ah ben gençken, otoyolda bir Maserati ile saatte iki yüzle gitsem ne kadar hoşuma giderdi. Ama

kıçında kırk ton yükle tıslaya tıslaya hemzemin geçitlerin ve yol boyunca meyhanelerin sıralandığı karayollarını daha gırgır buluyorum.

— Tamam, diye yelkenleri indirdi Pierre. Maserati ve iki yüz kilometre. Ben de sana diyorum ki ben bunu yaptım daha önce.

— Yaptın mı? Yani otoyolda Maserati ile iki yüz kilometre mi yaptın?

— Aa, elbette Maserati değildi. Eski bir Chrysler idi. Hani şu Bernard'ın şişirip durduğu arabayı biliyorsun değil mi? Otoyolda bunla saatte yüz seksen kilometre yaptım.

— Aynı şey değil ki!

— Ee, yirmi kilometre için de caf caf etme!

— Caf caf etmiyorum, aynı şey olmadığını söylüyorum.

— Tamam, ben de diyorum ki: Yine de kendi arabamızı tercih ederim.

— Neden?

— Çünkü Maserati'de...

— Hani şu şişirilmiş Chrysler'de...

— Aynı şey, toprağa gömülüyorsun. Yola hâkim olamıyorsun. Oysa bizimki yüksek, hâkim oluyorsun.

— Peki senin, hâkim olmaya ihtiyacın mı var?

— Otoyolu seviyorum. O zaman görmek istiyorum. Ha, ufukta uzayıp giden çizgiye baksana biraz! Harika değil mi? Yüzükoyun yere abandığında bunu görmen olanaksız.

Gaston hoşgörücü bir tavırla başını salladı.

— Gerçekte şoför değil, pilot olmalıymışsın sen. O zaman harika egemen olurdun ha!

Pierre gücenmişti.

— Sen bir şey anlamadın ya da benim ağzımı arıyorsun! Uçakla bu bir mi? Uçak çok yüksek. Otoyol, onu yaşamak gerek. Onun içinde olmak, ondan çıkmamak gerek.

O sabah İnciçiçeği Düzlüğü yeni doğmuş güneşin altında öylesine cıvıl cıvıl renklerle kaplıydı ki bununla karşılaştırdığında otoyol bir

gürültü ve beton cehennemi olarak görülebilirdi. Gaston bacaklarının uyuşukluğunu gidermek için aşağı inmiş olan Pierre'in alaycı bakışları altında kabinde temizlik yapmaya girişmişti ve bir yığın bez, toz süpürgesi, küçük süpürge ve temizlik malzemesini çıkartmıştı.

— Bu kabinin, yaşamımın en mutlu saatlerini geçirdiğim yer olduğunu düşünüyorum. O halde burası temiz olmalı, diye açıkladı Gaston kendi kendine konuşuyormuşçasına.

Pierre, küçük ormanın canlı serinliğinin havasına kapılarak uzaklaştı. Tomurcuklanmakta olan ağaçların altında ilerledikçe trafiğin tuhaf uğultusu da o ölçüde azalıyordu. Yabancısı olduğu tuhaf bir heyecana kapılmış gibiydi, uzun yıllar önce küçük kız kardeşinin beşiğine yaklaşırken duydukları hesaba katılmayacak olursa, daha önce hiç hissetmediği bir yumuşama sarıyordu vücudunu. Körpe yapraklar kuş cıvıltıları ve uçuşan böceklerin seslerinden geçilmiyordu. Uzun, boğucu bir tünelden sonra açık havaya kavuşmuş gibi ciğerlerini doldura doldura havayı içine çekti.

Birden duruyor. Biraz ötede sevimli bir tablo ilişiyor gözüne. Otların üzerine oturmuş pembe elbiseli sarışın bir kız. Kız onu görmüyor. Aklı çayırların arasında sakin sakin dolaşan üç dört inekte. Pierre onu daha yakından görmek, kendisiyle konuşmak ihtiyacı duyuyor. Biraz daha ilerliyor. Birden duruyor. Burnunun dibinde bir engel yükseliyor. Ürkütücü, dikenli tellerin kuşattığı yuvarlak tepesiyle toplama kampını çağrıştıran bir çit bu. Pierre otoyol kesiminde, bir dinlenme yerinden elini kolunu sallayarak çıkıp ötelere gidemezsin. Uzaktan gelen trafik uğultusu onu kendine getiriyor. Bununla birlikte parmakları tellere asılı, gözleri uzakta, kocamış dut ağacının dibindeki sarışına dikili şaşkınlıktan donup kalıyor. Sonunda yakından tanıdığı bir sinyal sesi, arabanın kornası onu uyarıyor. Gaston sabırsızlanıyor. Dönmek gerek. Pierre bakmaktan vazgeçip gerçeğe, TIR kamyonuna, otoyola dönüyor.

Direksiyonda Gaston var. Aslında hâlâ temizlik yapmakta Gaston.

— Hiç olmazsa öncekinden daha temiz oldu, diye hoşnutluğunu dile getiriyor.

Pierre ses etmiyor. Aklı orada değil. İnciçiçeği Düzlüğü'nün bitimindeki tel örgüye takılı onun. Mutlu o. Görünmeden süzülen ve arı gökyüzünde var olan meleklere gülümsüyor.

— Suskunlaşıverdin birden. Bir şey söylemeyecek misin, diye şaş-

kınlığını açığa vuruyor Gaston.

— Kim, ben mi? Yoo. Ne söyleyeyim ki?

— Bilmem.

Pierre silkiniyor, gerçek dünyaya ayak basmaya çalışıyor.

— Eh işte, bahar ne de olsa, diye içini çekiyor.

Gövdeden ayrılmış olan römork payandası üzerinde dinleniyordu. Bu arada görevliler yükü boşaltıncaya kadar çekici, Lyon antrepolarından ayrılabilirdi.

— Bizim arabanın en fıstık yanı da bu, dedi direksiyon başındaki Gaston. Yük boşaltılırken insan dilediği yere gidebiliyor. O zaman TIR'lıktan çıkıp bir tür burjuva arabası oluyor.

— Evet ama, diye itiraz etti Pierre, öyle anlar oluyor ki kendi çekicisi olsun istiyor insan.

— Neden? Yoksa kendi başına bir yere mi gitmek istiyorsun?

— Yoo, senin için söylüyorum. Çünkü şu anda self-servis lokantasına gidiyoruz ve bundan pek hoşlanmadığını biliyorum. Özel arabanla, Maraude ananın meyhanesine gider, hafif ateşte pişirdiği nefis yemeklerini yerdin.

— Doğrusu insan seninle oldu mu, diş doktorunun muayenehanesini çağrıştıran bir dekor içerisinde, midesine lök gibi oturan şeyler yemek zorunda kalıyor hep.

— Self-servis hızlı ve temiz iş. Üstelik seçme olanağın var.

Kuyruğa girip tepsilerini, kenarına boydan boya içleri çeşit çeşit yiyeceklerle dolu tabakların sıralandığı metal raylar üzerinde sürmeye başladılar. Gaston'un kaşlarını çatması bu işi onaylamadığını gösteriyordu. Pierre bir tabak söğüş sebzeyle bir porsiyon ızgara, Gaston da bir köy makarnasıyla bir porsiyon sığır işkembesi seçti. Sonra bir masada uygun bir yer bulup oturdular.

— Şu çeşit bolluğunu gördün mü, diye övündü Pierre. Bir saniye bile beklemedik üstelik.

Sonra gözü Gaston'un tabağına takıldı ve şaşırdı kaldı.

— Bu da nesi?

— İlke olarak sığır işkembesi olması gerekiyor, diye yanıtladı Gaston ihtiyatlıca.

— Lyon'da normal.

— Evet, ama normal olmayan, soğuk olması.

— Şunu almasaymışım, dedi Pierre söğüş sebzeleri göstererek. Hadi soğutma.

Gaston, omuzlarını silkti.

— Senin şu ünlü aceleciliğin beni öğlen yemeğime şöyle tok tutan şeylerle başlamak zorunda bırakıyor. Yoksa, işkembenin nerdeyse yağları üstünde doğmuş. Ve donmuş işkembe yemem de imkânsız. İmkân-sız. Bunu aklına koy. Bunu ancak benimle öğrenirsin, böylece vakit kaybetmeden bir an önce öğrenmiş olursun. Bu nedenle bir meyhanede arkadaşlarla birer kadeh atarak biraz beklemeyi seviyorum. Mangal ateşinde pişmiş günün yemeğini meyhaneci kadının kendisi getiriyor, sıcak ve kıvamında pişmiş olarak. İşte süratin sonucu bu. Mutfak dersen, aman en iyisi ondan hiç söz etmemeli! Çünkü self-servis lokantalarda, neden bilmem, tadı tuzu olmaz yemeğin. Diyelim ki işkembe çorbası, soğan ister, sarımsak ister, kekik, defne yaprağı ister, bir iki tane karanfil ister ve bol bol karabiber ister. Çok sıcak ve bol çeşnili işkembe çorbası. Bir de şunu tatsana, tanrı aşkına, perhiz yemeği olarak suda haşlanmış erişteden farkı yok!

— Başka bir şey alsaydın. Yalnızca bu değil ki bir sürü yiyecek vardı. Seçseydin.

— Seçmek mi? Madem öyle seçmekten söz edelim! Sana güzel bir şey söyleyeyim: Bir lokantada, ne kadar az şey seçebiliyorsan o kadar iyi demektir. Eğer önüne yetmiş çeşit yemek çıkarırlarsa, çekip gidebilirsin, çünkü bu demektir ki hepsi kötüdür. İyi aşçı tek bir şeyi bilir: Günün yemeği.

— Hadi bir yudum kola iç, kendine gelmene yardımcı olur.

— İşkembeyle kola ha!

— Bu konuda uyuşmamız gerekiyor. Deminden beri bana bunun işkembeden başka her şeye benzediğini söyleyen kim?

Her biri kendi düşüncesine dalarak yemeklerini yediler. Sonunda Pierre görüşünü açıkladı:

— Aslında görüyorsun iş anlayışımız pek aynı sayılmaz. Dahası taban tabana zıt. Ben kesin olarak 6 numaralı otoyolum. Sense daha çok 7 numaralı karayolu olarak kalıyorsun.

Güzel hava böyle sürüp gidecekmiş gibiydi. İnciçiçeği Düzlüğü hiçbir zaman böylesine adına layık olmamıştı. Gaston arabaya yakın bir yerde otların üzerine yatmış, bir titrek kavağın narin dalları arasından gökyüzünü seyrederken ağzında bir ot çiğniyordu. Pierre hızla dinlenme yerinin bitimine doğru yönelmişti. Parmaklarını tel örgüye geçirmiş çayırlığı süzüyordu. Düşkırıklığı. İnekler oradaydı, ama çoban kızdan eser yoktu. Bekledi, kararsız kaldı, sonra tel örgünün oraya işemeye karar verdi.

— Rahatsız olmayın, işinize bakın!

Bourgogne şivesinin görüldüğü genç ses sağdaki bir çalıdan geliyordu. Pierre işini yarıda bırakıp apar topar pantolonunun önünü kapattı.

— Tel örgü varsa da önemli değil. Otoyolun pisliğini engellemek için. Çevre kirliliği, yani!

Pierre, önünde duran genç kızın somut görünümüyle on gündür kafasında gezdirip durduğu biraz uzak ve idealize imgeyi bütünleştirmeye çalışıyordu. Onun daha büyük, daha ince yapılı ve özellikle daha az genç olduğunu düşünmüştü. Oysa tam bir tıfıldı, üstelik de biraz kabasaba, çilden geçilmeyen yüzünde en ufak bir makyaj izi olmayan gerçek bir yeniyetme. Pierre onun bu halinin daha çok hoşuna gittiğine karar verdi.

— Buraya sık sık gelir misiniz?

Sıkıntının arasında ona söyleyecek yalnızca bunu bulmuştu.

— Hıhhı. Sanırım siz de öyle. Kamyonunuzu tanıyorum.

İlkbahar mırıltılarının doldurduğu bir sessizlik oldu.

— Otoyola çok yakın, ama sakin burası. İnciçiçeği Düzlüğü. Neden böyle demişler adına. Çevrede inciçiçeği var mı?

— Vardı, dedi genç kız. Burası ormanlıktı. Evet, ilkbaharda inciçiçeğinden geçilmezdi. Otoyol yapılınca, orman yok oldu. Tıpkı bir deprem sonucu ortadan kalkarmış gibi otoyolla birlikte yok oldu. O zaman inciçiçeği de bitti tabii.

Yeni bir suskunluk oldu. Dirseğini tel örgüye dayayarak yere oturdu genç kız.

— Haftada iki kez buradan geçiyoruz, dedi Pierre. Bunlardan birinde Paris'e çıkıyoruz elbette. O zaman öte yakada oluyoruz. Buraya gelmek için iki yolu yürüyerek geçmek gerekiyor. Bu da tehlikeli ve yasak. Ya siz, buralarda çiftliğiniz mi var?

— Annemlerin var, evet. Lusigny'de. Lusigny-sur-Ouche. Buraya beş yüz metre ötede, hatta o kadar bile çekmez. Ama kardeşim kente gitti. Beaune'da elektrikçilik yapıyor. Toprakla didişmek istemiyor, kendi deyişiyle. Babam bu işi yürütemez hale gelince çiftliğin durumu ne olacak bilmiyoruz.

— İlerlemenin sonucu ister istemez buna varacaktı, diye onayladı Pierre.

Ağaçları tatlı bir rüzgâr yalayıp geçti. Kamyonun korna sesi duyuldu.

— Benim gitmem gerekiyor, dedi Pierre. Yakında görüşürüz belki.

Genç kız ayağa kalktı.

— Allahaısmarladık!

Pierre fırladı, ama birden geri dönüverdi.

— Adınız neydi?

— Marinette. Ya sizinki?

— Pierre.

Az sonra Gaston, yol arkadaşının kafasında bir şeylerin değişmiş olduğunu düşündü. Birdenbire evlenmeyi kafasına takmış olmasındı sakın?

— Kimi zaman, evli arkadaşlarının ne yaptıklarını düşünüyorum. Bütün bir hafta yolda geçiyor. Sonra eve dönüyor, der demez uyumak isteği ağır basıyor. Ve tabii arabada şöyle bir dolaşma da söz konusu olamaz. O zaman bir dırdırdır başlıyor, kadın kendini ihmal edilmiş görüyor.

Sonra bir sessizliğin ardından:

— Ama sen, vaktinde evlenmedin mi?

— Evet, bir zamanlar, diye içini çekti Gaston yavanca.

— O halde?

— O halde, o da benim gibi yaptı.

— Ne yaptı?

— Ne yapacak, ben temelli çekip gitmiştim. O da çekti gitti.

— Ama sen geri dönüyordun.

— O dönmedi. Bakkallık yapan bir oğlanla yaşamaya başladı. Sırf yerinden kıpırdamadığı, benim gibi çekip çekip gitmediği için!

Bir süre daldıktan sonra sözünü tehdit dolu şu sözlerle tamamladı:

— Aslında, otoyolla kadınlar, birlikte yürümüyor biliyor musun?

Alışıldığı üzere Gaston'un her iki seferden birinde arabayı yıkaması gerekiyordu. Ekip halinde çalışan sürücülerde bu iş böyle yürür. Ama hemen hemen her defasında yıkama işi Pierre'in üstüne kalıyordu ve Gaston felsefe yaparak sırasını atlatmayı beceriyordu. Ne kendilerinin ne de iş aletlerinin temizliği konusunda aynı estetik ve sağlık anlayışına sahip değillerdi, gözle görülüyordu bu.

O gün Gaston, arabanın koltuğu üzerinde avarelik ederken, Pierre elindeki hortumla karoserin üzerine alabildiğine foşurtu çıkaran ve açık pencereden duyulan konuşmaları kırp diye kesiveren bir su püskürtüyordu.

— Yeterince olmadı mı, diye sordu Gaston.

— Ne olmadı mı?

— Karoseri yıkaman. Kendini yoksa güzellik enstitüsünde mi sandın?

Pierre ses etmeden su püskürtmeyi kesip bir kovadan şakır şakır suları süzülen bir sünger çıkardı.

— Ekip halinde çalışmaya başladığımızda, bebeklerden, nazarlıklardan, çıkartmalardan, delikanlıların arabalarına taktıkları ıvır zıvırdan hoşlanmadığını anladım, dedi Gaston.

— Hayır, sevmiyorum haklısın, diye onayladı Pierre. Arabanın güzelliğiyle bağdaşmadığını düşünüyorum bu zımbırtıların.

— Sence nedir bu güzellikler?

— Yararlı, uyarlanmış, işlevsel şeyler, ne olacak. Otoyola benzeyen bir güzellik. O zaman ortalıklarda sürünen, asılan, işe yaramayan hiçbir şeye gerek yok. Güzelleştirici hiçbir şeye.

— Şunu da unutma ki radyatörün önündeki kafeste, paten yapan, çıplak baldırlı Védolelü kız da içinde olmak üzere ne var ne yok hepsini kaldırdım.

— Onu bırakabilirdin, dedi Pierre, sulama hortumunu yeniden eline alırken.

— Vay canına, diye şaşkınlığını dile getirdi Gaston. Beyefendi daha mı insancıllaştı ne? Mevsim bahar olmalı. Karoserin üzerine küçük küçük çiçek resimleri yapmalıydın.

Sacı döven hortum suyunun gürültüsünden Pierre pek duyamıyordu.

— Karoserin üzerine ne yapayım?

— Karoserin üzerine küçük küçük çiçek resimleri yapmalıydın, di-

yorum. İnciçiçeği örneğin.

Suların yüzüne fırlamasıyla Gaston, apar topar penceresinin camını kapattı.

Aynı gün İnciçiçeği Düzlüğü'ndeki geleneksel molada Gaston'u şimdiye kadar hiç böylesine eğlendirmemiş olan, bir o kadar da kaygı veren bir olay oldu. Onun kuşetinde uyuduğunu sanan Pierre, römorkun arkasını açıp çatıya çıkmaya yarayan metal bir merdiven çıkardı. Sonra düzlüğün dip taraflarına doğru yöneldi. Kimi zaman kötü bir cin tüm olayları altüst edip insanın yapacağı şeyleri eline yüzüne bulaştırmasına yol açar. Bunu izleyen sahne, buralarda geniş bir eğri çizen şosenin bir yerinden görünüyor olmalı. Tam Pierre'in portatif merdiveni çite dayayıp tırmanmaya başladığı anda motorlu iki trafik polisi damlayıverdi. Yanına birilerinin geldiğini, kendisine seslenildiğini duyunca inmek zorunda kaldı. Gaston araya girdi. Eliyle koluyla bir şeyler açıkladı. Polislerden motorunun yan tarafına bir tomar bürokratik eşya yerleştirmiş olanı uzun uzun yazıp çizerken Gaston, merdiveni yerine yerleştirdi. Sonra polisler motorlarının üstünde mahşerin atlıları gibi uzaklaştılar ve TIR kamyonu Lyon yoluna yöneldi.

Uzun bir sessizliğin ardından arabayı kullanmakta olan Pierre konuşmayı açtı.

— Şuradaki, şu köyü görüyor musun? Ne zaman önünden geçsem kendi köyümü düşünürüm. Basık kilisesi, kilisenin etrafına toplanmış evleriyle Puy-de-la-Chaux yakınındaki Parlines'e benziyor. Tam anlamıyla kuş uçmaz kervan geçmez bir Auvergne köyü. Şunun şurasında yirmi yıl önce insanlarla hayvanlar aynı odada yaşıyordu. En dipte inekler, solda domuzların kaldığı bölme, sağda alt tarafında tavukların girip çıkmasına yarayan küçük bir deliğin yer aldığı kümes. Pencerenin yanında, yemek masası ve her iki yanda tüm aileye yeten iki büyük yatak. Böylece kış aylarında sıcak osuruk kokusu eksik olmazdı evin içinde. Hele de dışardan geliyorsan yandın, havayı göreceksin, Tanrım bir ağır, bir yoğun, sorma!

— Olamaz, diye itiraz etti Gaston. Yaşamış olamazsın sen bunu, çok gençsin.

— Hayır, yaşamadım, ama orada dünyaya geldim. Dededen, babadan sürüp gelen, hep öyle söylerler ve kendi kendime bundan sıyrılıp sıyrılmadığımı sorarım. Tıpkı toprak gibi. Sıkıştırılmış toprak. Dö-

şeme parke ya da tahta kaplı falan değil. Eh öyle olunca, içeri girerken ayaklarını silmene gerek kalmıyor tabii! Tabanlarına yapışan tarla çamuruyla evin içindeki çamur aynı şeydi, birbirine karışabiliyordu. İşimizde en çok hoşlandığım şey bu: Esnek tabanlı mokasenlerle çalışabilmek. Bununla birlikte köyümüzün yalnızca kötü yanları yoktu kuşkusuz. Örneğin ormandan topladığımız odunla ısınıyoruz ve yemeklerimizi pişiriyoruz. Kim ne derse desin, odunun yaşlı anamın dul kalıp Boullay'a yerleşmesinden sonra köye gelen gazın ve elektriğin yanında bambaşka bir yeri vardı. Canlı bir sıcaklıktı. Hele Noel sırasında süslenilen çam ağacı...

Gaston'un sabrı taştı.

— İyi, ama bütün bunları bana neden anlatıyorsun?

— Neden mi? Ne bileyim işte. Aklımdan bunlar geçiyor.

— Sana bir şey söyleyeyim mi? Şu merdiven olayı. Bunun sırf Marinette'i öpmek için olduğunu sanıyorsun değil mi? Mesele yalnız o değil. Özellikle otoyoldan çıkmak ve bilmem hangi Puy'deki köyün Parlines'e yeniden dönmek içindi, tamam mı!

— Eh pes artık! Anlayamıyorsun!

— Çünkü ben Pantin'de doğdum, ayağı çarıklılara özlem duymanı anlayamıyorum, değil mi?

— Nereden bileyim? Sanki ben anlıyor muyum, sanıyorsun? Hayır, sahi, öyle anlar oluyor, yaşam son derece karmaşıklaşıyor!

— Peki, cumartesi akşamları arasıra dansa gidiyor musunuz?

Pierre, Marinette'in yanına oturmayı ve sessizce kalmayı tercih ederdi, ama bu engel, içerisine parmaklarını gömdüğü bu tel örgü, onları birbirleriyle konuşmaya zorlayan bir mesafe yaratıyordu.

— Kimi zaman, oluyor, dedi Marinette kaçamak yollu. Ama uzak. Lusigny'de dans falan olmuyor. O zaman Beaune'a gitmek gerekiyor. Ailem yalnız gitmeme izin vermiyor. Yanıma komşu kızlardan birini almam gerekiyor. Jeannette diye bir kız, ciddi bir insan. Onunla olunca bırakıyorlar.

Pierre düş kuruyordu.

— Bir cumartesi günü Lusigny'ye sizi görmeye geleyim. Beaune'a gideriz. Madem onsuz olmuyormuş. Jeannette denilen kızı da alırız yanımıza.

— Kırk ton yükle mi beni almaya geleceksiniz, diye şaşırdı Marinette.

— Yoo, hayır! Motosikletim var, bir 350.

— Bir motosiklette üç kişi, hiç de rahat olmaz.

Tedirgin bir sessizlik oldu. Pierre, genç kızın iyi niyetle elinden gelen çabayı gösterdiğini görüyordu. Yoksa tersine aradaki maddi engelleri bir an önce ona göstermek için mi yapıyordu bunu?

— Ama burada dans edebiliriz, dedi birden sanki beklenmedik bir şey keşfetmiş gibi.

Pierre anlamıyordu.

— Burada mı?

— Tabii, neden olmasın, küçük bir transistörlü radyom var, dedi kız, eğilip hayli boy atmış bir otun dibinden radyoyu aldı.

— Aradaki bu çitle mi?

— Birbirine dokunmadan yapılan danslar da var. Jerk örneğin.

Radyoyu açtı. Yumuşak bir müzik ve oldukça ağır bir ritm yükseldi.

— Bu şimdi jerk mi, diye sordu Pierre.

— Hayır, galiba vals, Deneyelim mi isterseniz?

Ve yanıtını beklemeden, radyoyu tutan elini uzun uzun gererek Pierre'in şaşkınlıktan dona kalmış bakışları arasında olduğu yerde dönmeye başladı.

— Ee, siz dans etmiyor musunuz?

Delikanlı önce acemice, sonra daha bir kendinden geçerek onu taklit etmeye koyuldu. Otuz metre kadar ötede, seslenip durduğu halde bir türlü cevap vermeyen arkadaşını aramaya koyulmuş olan Gaston, bu tuhaf ve üzüntü verici sahneyi görünce, kıpır kıpır gençlik dolu bu oğlanla bu kızın dikenli tellerle ayrılmış bir bölmenin gerisinde ***birlikte*** bir Viyana valsi yaptıklarını görünce donup kaldı.

Yola koyulduklarında direksiyona Gaston geçti. Pierre elini duvar panosundaki radyoya uzattı. Birden Marinette'in valsi duyuldu. Pierre mutlu bir düşe kapılmışçasına arkaya gitti. Etrafından geçtiğini gördüğü manzaranın sanki çiçeklere bürünmüş bu Bourgogne doğası ile Strauss'un imparatorluk dönemi Viyanası arasında derin bir bağ

varmış gibi bu müzikle mükemmel bir biçimde uyuştuğu duygusuna kapıldı birden. Şirin ve soylu eski evler, uyumlu küçük vadiler, gözlerinin önünden peş peşe geçen yemyeşil çayırlar.

— Tuhaf doğrusu, manzara buradan bakıldığında ne kadar güzel, diye bitirdi sonunda. Defalarca geçtiğim halde hiç dikkatimi çekmemişti.

— Müziğin etkisiyle olmalı, dedi Gaston. Hani sinemada olduğu gibi. Bir sahnede iyi kullanılmış bir müzik, sahneye birdenbire büyük bir güç katıyor.

— Ayrıca arabanın ön camları da var, diye ekledi Pierre.

— Camlar mı? Ne demek istedin, anlamadım.

— Camlar, diyorum canım, camlar manzarayı koruyor.

— Yani şimdi, camları manzarayı korusun diye mi takıyorlar sanıyorsun?

— Bir anlamda evet. Hem o zaman manzara daha bir güzelleşiyor. Ama nedenini bilemiyorum doğrusu.

Bir süre düşündükten sonra cümlesini düzeltti.

— Ah, yo, biliyorum tabii.

— Öyleyse hadi bakalım. Camlar neden manzarayı daha güzelleştiriyormuş?

— Çocukken, kente gidip vitrinlere bakmaya bayılırdım. Özellikle de Noel arifesinde. Vitrinlerde yer alan eşyaların hepsi kadifenin üzerine taçlarla ve küçük çam dallarıyla güzelce düzenlenmiş olurdu. Hem sonra cam, yasak, dokunmayı engelliyor. Mağazanın içine girdiğinizde ve bir şeyi gösterip vitrinden çıkarttığınızda o anda çekiciliğini yitiriyordu. Bilmem anlatabildim mi söylemek istediklerimi. Şimdi burada da arabanın camından bakınca manzara tıpkı vitrindeki eşyaya bakmışsın gibi oluyor. Gayet güzel düzenlenmiş ve özenle yerleştirilmiş. Belki de bu yüzden daha güzel.

— Kısacası, diye sözü bağlayıverdi Gaston, yanlış anlamadıysam, otoyolda güzel şeyler var, ama yalnızca göze seslenmek için. Durup elini uzatmaya değmez. Dokunmak yok, yasak, geç hazırola, boyun eğ! Otoyol dediğin bu işte.

Pierre kıpırdamamıştı. Edilgen tavrı Gaston'u sinirlendirdi. Daha fazla dayanamadı.

— Haksız mıyım Pierrot, diye gürledi.

Pierre irkildi ve şaşkın bir tavırla ona baktı.

Arabanın büyük ve hareketsiz gölgesi yıldızların ışıldadığı gökyüzünde yükseliyordu. Sürücü mahallini ölgün bir ışık aydınlatıyordu. Gaston gece kılığını giymişti, ama burnunun üstünde çelik bir gözlükle bir roman okumaya dalmıştı. Kuşetin üzerine uzanan Pierre, bu derin bekleyişten kaygı duyuyordu.

— Ne yapıyorsun, diye sordu uykulu bir sesle.

— Görüyorsun: Okuyorum.

— Ne okuyorsun?

— Seninle konuşurken de okuyor değilim herhalde. Okumayı durduruyorum. Her şey aynı anda yapılmaz. O halde şu konuşmamız başlamadan önce, bir roman okuyordum. Adı, ***Kumların Venüsü.***

— ***Kumların Venüsü*** mü?

— Evet, ***Kumların Venüsü.***

— Neden söz ediyor?

— Olay çölde geçiyor. Tassili'de. Büyük Sahra'nın güneyinde bir yerlerde olmalı. Kervancıların yaşamı anlatılıyor. Mal yüklü develerle çölü kat eden delikanlıların.

— İlginç mi bari?

— Sanıldığının tersine, bizimle belli bir bağ kurabiliriz.

— Anlatsana öyleyse.

— Kervancılar bütün gün develeriyle çölde yol alıyor, malları bir merkezden ötekine taşıyorlar. Kısacası, o dönemin uzun yol sürücüleriymiş onlar. Ya da şöyle diyelim, bizler bugünün kervancılarıyız. Develerin yerine ağır vasıtaları koy, çölün yerine de otoyolu, sonuç aynı kapıya çıkıyor.

— Hıhhı, diye mırıldandı yatışmış olan Pierre.

Fakat kendini konuya kaptırmış olan Gaston, konuşmasını sürdürüyordu.

— Sonracığıma vahalar var. Kervancılar vahalarda mola veriyorlar. Oralarda su kaynakları, hurma ağaçları, onları bekleyen kızlar var. Zaten kitabın adı da bunu doğruluyor: ***Kumların Venüsü.*** Bir vahada kalan güzel mi güzel bir kız var. Eh öyle olur da dururlar mı, kervancıların aklı fikri bu kızda kalıyor tabii. Bak birazcık dinle de gör:

"Genç polis, bir hecin devesinden inmişti ve Ayşe'yi -kıza öyle diyor- *arıyordu, hurma ağaçlarının gölgesinde. Bulamıyordu, çünkü genç kız kuyunun başına saklanmış, yüzünü gizleyen peçesi-*

nin deliğinden delikanlının çabalarını seyrediyordu. Sonunda delikanlı, pembe bir ılgın ağacının dalları arasından onu görür ve belli belirsiz karartısını seçer. Onun kendisine doğru yaklaştığını gören kız ayağa kalkar, çünkü bir kadının bir erkekle otururak konuşması uygun düşmez." Görüyorsun ya, bu ülkelerde hiyerarşi düzeni hâlâ geçerli.

"Ayşe, der ona, Tassili'nin kayalıklarında sekiz gün taban teptim, ama ne zaman güneşin yakıcı sıcağından gözlerim kapanacak olsa, karşıma o saat senin narin yüzün dikiliyordu. Sahil çiçeği Ayşe, sen de bu arada bir kez olsun beni düşündün mü acaba?"

"Genç kız hüzünlü gözlerinde açık mor renkteki bakışı görür."

"Dahmani'nin oğlu Ahmet, der, bunu bu akşam söylüyorsun. Ama sabahın ilk ışıklarıyla beyaz devene bindiğin gibi arkana bakmadan şimale doğru yollanacaksın. Gerçekte, sanıyorum deveni ve çölünü benden çok seviyorsun!"

— Ha, bu sana ne diyor?

Pierre, yattığı yerde arkasını döndü. Gaston, içerisinden bir adın seçilir gibi olduğu bir inilti duydu: "Marinette!"

İnciçiçeği Düzlüğü'ne yaklaşıyorlardı, direksiyonda Pierre vardı. Gaston onun arkasında, kuşette uyuyordu.

Araba tali yola girdi ve durdu.

— Azıcık iniyorum, dedi Pierre.

— Sen bilirsin, dedi Gaston.

Pierre ağaçların altında ilerledi. Havanın bulanıklığı renkleri ve kuş cıvıltılarını karartmıştı. Havada bir tür gözü açılmış, hırçın, nerdeyse tehdit edici bir bekleyiş var gibiydi. Pierre çite yaklıştı. Ne inekleri ne çoban kızı görebildi. Parmakları tel örgüye asılı, düşkırıklığına uğramış bir halde bir süre öylece bekledi. Seslense miydi? Hiçbir işe yaramazdı. Görünürde kimse yoktu ve bu nedenle de büyü bozulmuştu. Birden, ani bir kararla, yarım tur yapıp hızlı hızlı arabaya gel-

di. Yeniden yerine geçip motoru çalıştırdı.

— Boşu boşuna dolaştın, dedi Gaston kuşetten.

Araba hızla girişteki sapağa daldı ve pervasızca otoyola çıktı. Şimşek gibi gelmekte olan bir Porsche, kızgın far sinyalleriyle direksiyonu sola kırdı. Vitesleri ustalıkla geçerek şampiyonu mat etmiş olan Pierre, tıka basa dolu römorku azami hıza getirdi. Ansızın Beaune yönündeki tali çıkış yolu belirdi. Araba hışımla oraya yöneldi. Gaston'un kışlık başlığını giymiş başı, koltukların gerisinde şaşkın bir halde göründü.

— Ne yapıyorsun? Delirdin mi?

— Lusigny, Lusigny-sur-Ouche, dedi Pierre, dişleri kenetlenmiş bir halde. Oraya gitmem gerekiyor.

— Bunun bize neye patlayacağını biliyor musun? Onu hiç düşündüğün yok. Bu akşam kaçta Lyon'da olacağız? Şu merdiven olayından sonra hâlâ bir zıpırlık yapabileceğini sanıyor musun?

— Yalnızca şöyle bir uğrayıp geleceğiz canım! Topu topu yarım saatimizi alır.

— Yarım saatmiş! Laf işte!

Araba otoyol gişesi önünde duruyor. Pierre kartını uzatıyor.

— Lusigny, Lusigny-sur-Ouche, nerede olduğunu biliyor musun?

Adam anlaşılmaz bir hareket yapıp anlaşılmaz birkaç sözcük söylüyor.

— Ne dedin?

Bu kez daha da anlaşılmazlaşan el hareketini tek bir harfi bile çözülemeyen mırıltılar izliyor.

— Oldu, sağol, diyor ve motoru çalıştırıyor Pierre.

— Yani şimdi sen, diyor Gaston, nereye gideceğini bilmiyor musun?

— Lusigny'ye. Lusigny-sur-Ouche'a. Açık değil mi? Beş yüz metre ötede olduğunu söyledi Marinette.

Araba bir süre yol alıyor ve bir elinde şemsiye, ötekinde sepet olan ufak tefek, yaşlı bir kadının yanında duruyor. Korkuya kapılan kadın apar topar uzaklaşmaya bakıyor.

— Bayan, lütfen bakar mısınız, Lusigny'ye nereden gidiliyor?

Kadın yaklaşıyor, şemsiyesini koltuğunun altına kıstırıyor ve elini kulağının arkasına götürüp yelpaze gibi açıyor.

— Fabrikaya mı? Hangi fabrikaya gitmek istiyorsunuz?

— Hayır, fabrikaya değil, Lusigny, Lusigny-sur-Ouche.

— Atıştıracak bir şeyler mi? İyi, ama bakkala gitsenize kuzum!

Gaston araya girmesi gerektiğine inanıyor ve başını Pierre'in omuzunun üstünden uzatarak yavaş yavaş, tane tane konuşmaya koyuluyor:

— Hayır bayan. Lusigny'yi arıyoruz biz. Lusigny-sur-Ouche'u.

Yaşlı kadın sırıtmaya başlıyor.

— Karanlık işler mi? Ah, evet, karanlık işler doğrusu bunlar, son derece karanlık!

— Hay allah cezanı versin! diye homurdanıyor Pierre, motoru yeniden çalıştırırken.

Araba bir kilometre kadar küçük vitesle yol alıyor, sonra yine Gaston'un bulunduğu pencere, önüne bir ineği katmış götürmekte olan bir adamın hizasına geldiğinde duralıyor. Gaston hemen adama soruyor. Beriki durmuyor, bir şey de söylemiyor, yalnızca sağa doğru bir el işareti yapıyor.

— Sağa dönmek gerekiyor, diyor Gaston.

Ağır TIR kamyonu güçlükle küçük bir tali yola yöneliyor. Karşılarına, iri bir beygire binmiş, yanına da terkisine alırmış gibi bir çuval patates almış küçük bir oğlan çıkıyor.

— Delikanlı baksana, Lusigny, Lusigny-sur-Ouche'u biliyor musun? Nereden gidiliyor oraya?

Çocuk şaşkın bir tavırla ona bakıyor.

— Ee, söylesene! Lusigny'yi biliyor musun? Lusigny'yi?

Yine bir sessizlik oluyor. Sonra at boynunu uzatıyor, iri, sarı dişlerini gösteriyor ve matrak bir kişneme tutturuyor. Sanki bu kişneme bulaşıcıymış gibi çocuk da hemen çılgın bir kahkaha patlatıyor.

— Bırak canım, diyor Gaston. Görüyorsun ya geri zekâlının teki!

— Fakat şu tanrının cezası köy ne lanet yermiş kuzum, diye patlayıveriyor Pierre. Mahsus mu yapıyorlar, nedir?

Bir köy yoluyla kesişen bir kavşağa varıyorlar. Bir işaret direği var, ama üzerindeki tabela kayıplara karışmış. Pierre yere atlıyor, direğin çevresindeki otların arasını araştırıyor. Sonunda üzerinde aralarında Lusigny'nin de yer aldığı birçok köy adının sıralandığı yosun bağlamış döküm bir levha ilişiyor gözüne.

— Ah! Baksana! Lusigny üç kilometre ötedeymiş, görüyor musun, diye seviniyor.

— Evet, ama hani sana beş yüz metre demişti, diyor Gaston.

— Bu da gösteriyor ki aldatıldık!

Araba sarsılıyor ve köy yoluna yöneliyor.

— Köyün içerisine sokmaya kalkışmayasın sakın, diyor Gaston.

— Tabii, neden olmasın? Baksana bizden başka kimse yok.

Araba bir gemi gibi salınarak ilerliyor. Bir kısım dallar arabanın yan bölümlerine çarpıyor, bir kısmı da ön camlara.

— Bu gidişle epeyce oyalanacağız, diye inliyor Gaston.

— Bozgunculuk adama uğursuzluk getirir.

— Kimi zaman, bu yalnızca bir önsezi. Aa! Baksana ne çıktı karşımıza!

Bir dönemeci kıvrıldıklarında gerçekten de yolu tümüyle dolduran bir at arabasını çekmekte olan bir traktör karşılarında beliriyor. Motoru kapatıyor Pierre. Aşağı inip traktördeki adamla bir şeyler konuşuyor, yeniden Gaston'un yanındaki yerini alıyor.

— Biraz ötede yanından geçebilirmişiz. Geri geri gidecek.

Hassas bir manevra başlıyor. TIR kamyonu, önündeki yük arabasının zor durumda bıraktığı traktörü geri geri iterek yavaşça ilerliyor. Gerçekten de yolun oldukça geniş bir yerine varıyorlar. TIR kamonu ihtiyatı elden bırakmadan mümkün olduğu kadar yolun sağına sokuluyor. Traktör onu geçmeye çalışıyor. Yük arabası geçemiyor TIR birkaç metre geriliyor, sonra sağa yönelerek yeniden ilerliyor. Yol, yük arabasının geçebileceği kadar genişliyor, ama taşıtın kütlesi tehlikeli bir şekilde sağa doğru yatıyor. Pierre gaza basıyor. Motor boş yere homurdanmaya başlıyor. Sağ tekerlekler otlara ve yumuşak toprağa gömülüyor.

— Tamam, diye atılıyor Gaston üzüntülüce, sıkışıp kaldık burada.

— Dert etme, ben her şeyi hesap ettim.

— Her şeyi hesap mı ettin?

— Tabii, nasıl olsa burada bir traktör var değil mi? O bizi çeker!

Pierre iniyor ve Gaston onun traktörü kullanan adamla uzun uzun konuştuğunu görüyor. Beriki olumsuz bir el hareketi yapıyor. Pierre cüzdanını çıkarıyor. Adam yeniden reddediyor. Sonunda traktör sarsılıyor ve yük arabası TIR kamyonunu geçiyor. Gaston yere atlayıp koşarak traktörün sürücüsüne yetişiyor.

— Baksanıza, diyor, Lusigny'ye gidiyoruz. Lusigny-sur-Ouche'a. Nerede olduğunu biliyor musunuz?

Sürücü bir el hareketiyle kendisinin yöneldiği yönü gösterdi. Birden keyfi adamakıllı kaçan Gaston, şoför mahallinin zemininde bir kablo araştırmakta olan Pierre'in yanına geldi.

— Haberler harika, dedi. Yarım tur yapmak gerekecek.

Fakat hâlâ bir arpa boyu yol alınmamıştı. Kablonun kangalını açan Pierre, vince tutturmak için motorun altına süzüldü. Sonra kablonun öteki ucuyla bir palamar noktası arayarak gelişigüzel gitti biraz. Bir ağacın önünde kararsız kaldı, sonra ötekinin ve sonunda bir toprak yolun köy yoluyla kesiştiği noktada dikilen bir haçı hedeflemeye karar verdi. Kaidenin tabanına kabloyu sardı ve yeniden arabaya döndü. Vincin motoru homurdandı ve yavaş yavaş çekilen kablonun şosenin taşları üzerinde büküldüğü, sonra gerildiği ve titrediği görüldü. Pierre çaba sarf etmeden önce enerji toplamak istercesine motoru stop ettirdi. Sonra direksiyonun üstüne abanıp güç alarak vinci yeniden çalıştırdı. Gaston arabayı kırk tonluk yüküyle çamurdan çıkaracak olan güce destek olmak istercesine, bu işlemi, şoför mahallinin biraz gerisinden izliyordu. Kırılan bir çelik telin oralardan tesadüfen geçmekte olan bir insanın iki bacağını kamçı gibi biçebileceğini biliyordu. Araba sarsıldı, sonra yumuşak topraktan yavaşça kurtuldu. Pierre, gözleri toprakta arabanın kat ettiği gelişmeleri metresi metresine ölçüyordu. Haç alabildiğine eğildi, sonra römorkun dört tekerinin tam şoseye değdiği anda küt diye devriliverdi.

— Eyvah haç! Yaptığını beğendin mi?

Pierre, badireyi atlatmış olmaktan mutlu, omuz silkti.

— Göreceksin, bu işin sonu hapiste bitecek, diye diretti Gaston.

— Adi herif traktörüyle çekmeye yanaşsaydı, bunlar olmazdı!

— Bunu jandarmalara söylersin!

Araba yeni baştan düzensiz yolda sallana sallana ilerlemeye koyuldu.

— Kırlar çok güzel, ama sen yine de yarım tur yapmayı unutma sakın.

— Eh böyle sürüp gidecek değil ya, bir yere varacağız elbet.

Gerçekten de bir kilometre sonra bir köy meydanına vardılar. Bir bakkal-büfe, bir eczane, olmayan bir pazarın kıvrık tentelerini destekleyen sıra sıra dizilmiş paslı borular ve dipte, postallı ayağını sivri bir kaskın üzerine koymuş, topa karşı süngüyle saldıran bir Fransız

askerini temsil eden şehitler anıtı var. Arabayı manevra yaptırmak için, ideal bir yer değil, ama pek seçme şansı yok. Gaston işlemleri yönetmek için aşağı iniyor. Traktörden önce oraya girmek için yokuş bir sokaktan yararlanmak ve sonra sola alarak geri çekilmek gerekiyor. İşin kötüsü artık sokakta arabanın manevra yapabileceği en ufak bir alan yok. Mümkün olduğu kadar daha uzağa, şehitler anıtının sınırlarına kadar gerilemeye çalışmalı.

Gaston, arabanın arkasından, Pierre'in manevralarına kılavuzluk etmek için şoför mahallinin penceresine koşuyor.

— Öne doğru ilerle!.. Biraz daha... Dur... Şimdi sağa al... Geriye al... Dur... Sola al... İlerle...

Avuç içi kadar yerde manevra yapmak bu düpedüz. Yoldan gelip geçen olmayışı ya da köy sakinlerinin ortalıkta görünmemesi, iki adamın giriştikleri çılgınlığın başından beri duydukları tedirginliğini daha bir arttırıyor. Nereye gelmişlerdi ki bunlar? Acaba sonunda kurtulabilecekler miydi buradan?

Bu kadarla bitse ne âlâ, çünkü arabanın tamponu eczanenin vitrinine dokunursa, römorkun arkası şu anda doğrudan şehitler anıtına dokunma tehlikesiyle karşı karşıya. Ama Gaston'un gözünden hiçbir şey kaçmıyor. Bağırıyor, koşuyor, çırpınıp duruyor. Bravo Gaston, beklenmedik olaylardan ve boşa harcanan çabalardan oldu bitti dehşete kapılan Gaston'un gerçekten bayramı bugün!

Araba bir santim daha ilerleyince göğüs yumuşatıcı macunların, adaçayı, papatya, ıhlamur paketlerinin ve romatizma bileziklerinin sergilendiği vitrini olduğu gibi indiriveriyor. Pierre arabayı geri alıp ağır ağır gerilemeye koyuluyor. Gaston'un gerektiğinden fazla ihtiyatlı oluşunun, ona her manevrada altın gibi değerli santimetreler kaybettirdiği duygusuna kapılıyor. Tamam, Gaston'un manevralarının her defasında biraz daha fazlasını uygulamalı! Geriliyor. Gaston'un sesi duyuluyor. Uzaktan geliyor, ama net.

— Hadi! Ağır ol. Biraz daha. Biraz daha. Ağır ol. Dur, tamam güzel.

Ama Pierre şöyle bir metre kadar yer olduğuna inanmış. Biraz daha giderek yeni bir manevra yapmaktan kurtulabilir. Böylece gerilemeye devam ediyor. Gaston çılgına dönüyor.

— Dur! Dur! Dursana allahın cezası!

Bir kazıma sesi, ardından da büyük bir çatırtı! Pierre motoru stop

edip aşağı indi. Süngüsünü iki eliyle kavrayan askerin süngüsü yok artık. Elleri de kolları da. Gelgelelim kendini yiğitçe savundu, çünkü römorkun sacında hayli çizikler var. Gaston eğilip birkaç bronz parçası topluyor.

— Bunca yıldan sonra kolsuz kaldı, diyor Pierre. Neyse canım, şöyle bir savaş malulü de hiç fena sayılmaz değil mi?

Gaston omuz silkiyor.

— Bu defa, karakoldan paçayı sıyıramayacağız. Ve senin şu lanet köyün hapı yuttu. O iş bugün olmaz artık.

Formaliteler onları iki saate yakın oyaladı ve karakoldan çıktıklarında karanlık bastırmıştı. Pierre'in üzgün, kararlı, öfkesini içine atmış karakolda Lusigny'ye nereden gidileceğini bile sormadığı Gaston'un gözünden kaçmamıştı. Kırk ton yükle bu köyde, yollarını kaybetmişlerdi, ne yapıyorlardı? Tutanaktaki bu soruyu, hemen doldurmaları için onlara bir kâğıt uzatmışlardı. Kendilerine bir garaj gösterilmişti, ardından da yanlış anlamalar birbirini izlemişti.

Şimdi artık yapılacak tek şey yeniden otoyola dönmekti. Gaston direksiyona geçti. Pierre ısrarla fırtınalı bir suskunluğa gömülmüştü. Bir pat pat sesi motorun uğultusunu bastırdığında aşağı yukarı iki kilometre kadar yol almışlardı.

— Yine ne oldu, diye telaşlandı Gaston.

— Bir şey yok, diye homurdandı Pierre, bir bakayım.

Şoför mahallinden yere atladı. Şosenin üzerinde patlatılan havai fişeklerdi bunlar. Yeniden arabadaki yerini almak üzereyken yabanıl ve gülünç bir tantana başladı. Bu sırada maskeli bir dansçı grubu ellerindeki fenerleri sallayarak etrafını sardı. Bazılarının ellerinde kamış flütler, bazılarında da trompetler vardı. Pierre tepki gösterdi, bu gülünç kalabalıktan kurtulmaya çalıştı. Onu konfeti yağmuruna tutuyorlar, serpantenler arasında kaybolmuş bir Pierrot. Pembe bir domuz maskesinden delikanlının yüzüne kâğıttan bir dil fırlıyor.

— Ee, yeter artık, pis domuzlar!

Ayaklarının altında bir fişek patlıyor. Pierre pembe domuzu yakasından yakalayıp öfkeyle sarsıyor, yumruğunu indirince domuzun burun kısmı ezilip yamru yumru oluyor. Ötekiler arkadaşlarının yardımına koşuyorlar. Pierre, bacaklarına takılan bir çelmeyle yere yuvarlanıyor. Tam bu sırada Gaston, elinde bir elektrik feneriyle apar topar şoför mahallinden atlıyor. Kükremeye başlıyor:

— Yetişir artık, sersem sürüleri! Buraya dalga geçmeye gelmedik biz. Jandarmalarınızla tanışıyoruz. İster misiniz onları çağıralım!

Gürültü yatışıyor. Delikanlılar maskelerini indiriyor ve bayramlıklarını giyinmiş köylü delikanlılarına özgü güleç yüzlerini ortaya çıkarıyorlar. Hepsinin yakalarında Fransız bayrağını simgeleyen kokart ve askerden yeni dönenlere takılan şeritlerden var.

— Baksanıza n'oluyor? Biz burada iş başındayız, siz kalkmış gırgır geçiyorsunuz!

— Ee madem öyle, bu saatte altınızda bu zımbırtıyla burada ne halt ediyorsunuz? Yoksa evinizi mi taşıyorsunuz?

Kahkahalarla gülerek yanağına dokunuyorlar.

— Evet, evet, taşınıyorlar!

Pierre böğürlerini kaşımaya koyuluyor. Gaston telaşla onu arabaya doğru itmeye ve işler adamakıllı sarpa sarmadan şoför mahalline tıkmaya çalışıyor.

Otoyolda bir yandan arabayı sürerken, bir yandan da gözünün ucuyla arkadaşının trafiğin ender ve kaba ışıklarının taradığı, asık yüzünü, dik kafalı profilini süzüyordu.

— Baksana şu senin Lusigny, dedi sonunda. Der demez böyle bir yer olup olmadığından kuşkuya kapılmaya başlıyorum. Yoksa şu Marinette seni matrağa almış olmasın?

— Lusigny diye bir yer olmayabilir, diyor Pierre, bir süre sustuktan sonra. Ama Marinette benimle alay etmedi, hayır.

— Peki, madem matrağa almadı, söylesene, neden sana olmayan bir köyün adını verdi?

Yine bir sessizlik oldu ve Gaston, kendisini şaşırtan şu yanıtı duymak zorunda kaldı:

— Belki de Marinette'in kendisi de yok gerçekte. O zaman olmayan bir kızın, olmayan bir köyde oturması gayet normal değil mi?

Ertesi gün Paris'ten yola çıkan araba İnciçiçeği Düzlüğü'ne yaklaştığında gün adamakıllı doğuyordu. Direksiyonda Pierre vardı. Suratı hâlâ önceki gün olduğu gibi asıktı, ağzını yalnızca küfürler savurmak için açıyordu. Gaston, köşesine yığılmış, telaşla onu izliyordu. Bir turist otobüsü onları solladı ve biraz sonra zınk diye sağda duruverdi. Pierre öfkelendi.

— Al işte! Şu turistlerin yaptığına bak! Yollarda yenilecek halt mı bu! Sonra da kazalar, hep uzun yol sürücülerinin sırtına yüklenir! Ta-

tillerine trenle gidip eğlenseler ya!

Gaston başını çevirdi. Bir 2 CV de bu arada harıl harıl onları sollamaya girişti.

— İki beygirlik araba bile bunu yapmaya kalkışıyor! Üstelik kullanan bir kadın. Ayrıca da bizden yavaş gidiyor, neden öne geçmek istiyor peki?

Gaston'un büyük şaşkınlığı arasında Pierre yavaşladı ve 2 CV en ufak bir güçlükle karşılaşmadan onları solladı. Geçerken direksiyon başındaki kadın teşekkür anlamında küçük bir işaret yaptı.

— Çok naziksin, dedi Gaston, Pierre yavaşlamayı sürdürdüğü için, ama dünkü çılgınca serüvenden sonra artık kaybedecek vaktimiz yok.

Pierre'in yavaşlamayı sürdürerek sağ işaret lambasını çalıştırdığını ve otoyolun yayalara ayrılmış kesimine doğru yöneldiğini işte o zaman fark etti. Şosenin öteki yakasında Inciçiçeği Düzlüğü'nü görünce durumu kavradı.

— Ah, olamaz! Yeniden başlayamazsın!

Pierre hiç ses etmeden arabadan atlıyor. Her iki yönden de yoğun bir trafik aktığı farların parıltısından anlaşılan iki yolu aşmak çok zor olacak. Görünüşe bakılınca Pierre buna aldırmıyor. Gözleri kör olmuş adeta.

— Pierre, delirdin mi sen! Dikkat, hay allah!

Pierre klaksonunu bangır bangır çalarak kendisini protesto eden bir Mercedes'ten kılpayı kurtuldu. Yeniden fırlayıp ayrılma rampalarına ulaşıyor. Üzerlerinden atlayıp Paris-Province yoluna fırlıyor. Bir ağır vasıta teğet geçip onu durmak zorunda bırakıyor. Bir DS'den kaçmak için umutsuz bir sıçrayışla yeniden yola koyuluyor. Bir sıçrayış daha. Bir çarpma onu fır döndürüyor, bir başka çarpma yere yolluyor, ama yere yuvarlanmadan önce, korkunç bir bıçkıyla havaya fırlatılmıştı. "Arabalar onunla top oynuyorlardı adeta" diyecekti Gaston daha sonra bu durumu anlatırken. Lastiklerin miyavlamayı andıran sesleri, klakson sesleri, trafik tıkanıyor.

Pierre'in yanına ilk varan Gaston oluyor. Üç sürücünün yardımıyla onu arabalarının yanına götürüyorlar. Pierre'in kanlar içerisindeki başı cansızca iki yana sallanıp duruyor. Gaston elleriyle başı hareketsiz tutuyor. Üzgün bir sevecenlikle gözlerinin içine bakıyor. O zaman Pierre'in dudakları kıpırdıyor. Bir şey söylemek istiyor. Bir şeyler mırıldanıyor. Sonra yavaşça, sözcükler sıralanıyor.

— Otoyol... diye mırıldanıyor. Otoyol.... Görüyorsun Gaston, insan otoyol adamı olunca oradan kurtulamıyor...

Daha sonra, direksiyonuna Gaston'un oturduğu TIR kamyonu yola koyuluyor. Önünde, tepesinde fırıl fırıl bir ışığın döndüğü bir ambülans ilerliyor. Az sonra ambülans sağa sokuluyor ve Beaune çıkışına yöneliyor. Taşıt onu solluyor ve Paris yönüne doğru yola koyuluyor. Ambülans rampada yavaşlıyor ve üzerinde bilincini yitirmiş olan Pierre'in okuyamadığı bir tabelanın önünden geçiyor: ***Lusigny-sur-Ouche 0.5 km.***

FETİŞÇİ

YALNIZ BİR ADAM İÇİN BİR PERDELİK OYUN

(Salonun ortasındaki yolun başında görünür ve sahneye doğru ilerler. Telaşlıca arkasına bakar, sonra rahatlar, seyircilere:)

— Tamam güveniyorlar. Şu anda bir kahvede bir tek atmaktalar... *(Tiyatronun yakınında bir kahve adı.)* Bana bir saatlik zaman bıraktılar. Öteberi almak için bundan yararlandım. *(Etrafına şöyle bir göz gezdirir.)* Hanımlar varmış burada! Güzel güzel tuvaletler! Bayılırım buna. Bana güven verir. Kibar. Nazik. Tatlı.

(Sahneye çıkar. Şapkasını bir askıya asar.)

— Hem sonra sağlıklığın simgesidir tuvalet! Sağlıklı insanlar iyi giyinirler. Doktor: "Soyunun!" Tamam! Her şey değişmiştir artık. İnsan kaybolmaya başlar. O, kendisi giyinik kalıyor, tabii. Hatta süper giyinik, beyaz önlüğü çenesine kadar düğmeli. Hastaysa, orada, askıları yana bırakılmış, pantolonu ayaklarının üzerine dökülmüş, bayrak gi-

bi dalgalanan gömlek eteğiyle son derece gülünç bir halde. "Pekâlâ, giyinin!" Bakın bu güzel işte! Fakat bazı durumlarda insan giyinmiyor. Hem de hiçbir zaman! Psikiyatri hastanesi, tıklım tıklım, asla yeniden giyinmeyen insanlarla dolu. Çuval bezleri, deli gömleği ya da gecelikler içerisinde sürtüp duruyorlar. Fakat bütün bunlar gerçek giysiler değil. Bunlar onların derilerini sarmıyor. Gerçek giysi vücudu sarar, sağlamdır, bir zırhtır. Hastane arkadaşlarım, bir evet ya da bir hayır için, hoop, sözümona giysileri düşüverir yere. Hatta bazıları var, çırılçıplaktır, muayene için, duş yapmak için, yatmak için, elektroşok için. Ah o elektroşok! Bir komşum var, onun bir takma dişi var. Elektroşok yaparken onu çıkarttırıyorlarmış. Akıllarınca ısırmasından korkuyorlar! Bir ağzına gem takmadıkları kalıyor insanın ha!

(Elini gözlerine siper ederek seyirciyi süzer. Genç bir kadına yönelerek:)

— Hayır, doğru değil! Sen benim sevgili Antoinette'im misin yani? Şu ışıklar insanın gözünü kamaştırıyor.

(Salona iner. Bir kadın seyircinin önünde durur. Uzun uzun ona bakar.)

— Oh! Yoo, değilsin tabii. Öyle olsa, olağanüstü bir şey olurdu.

(Yeniden sahneye çıkar.)

— Tam yirmi yıl, düşünebiliyor musunuz! Ama sabırlıyımdır, ben. Onu hep bekliyorum. Çünkü beni deliğimden çıkartabilecek tek bir insan var, o da o. Ne zaman dışarı çıkacak olsam, hep onu aramak için yapıyorum bunu. Beni son görmeye gelişinde... *(Uzunca bir süre susar.)* Bir gün önceden müdür beni çağırıyor. Ne diyecek acaba diyorum içimden. "Martin", diyor, "birbirimizi uzun süredir tanıyoruz ve üzerinde anlaştığımız bir nokta var, değil mi? Sağlığınız yerinde." Ben de diyorum ki: "Ah, evet, gayet iyiyim. Olsa olsa hafif yollu nezle olmak üzereyim."

—Hayır, ben zihinsel bakımdan söylüyorum. Hasta değil misiniz?

—Ben mi? Zihinsel bakımdan hasta mıyım? Daha neler! Eh doktor, bunu siz söylemeyin bari!

—Hayır hayır, yani şey, birbirimizi anlıyoruz. Hassassınız, çok sinirlisiniz, üstelik tuhaf zevkleriniz var. Kabul, ama kabaca deli diye tanımlanan kişilerden değilsiniz.

Şu mesele! Ama doğrusu ya beni serbest bırakacağını sandım! Hatta

bu durum o saat beni biraz korkuttu. Çünkü doğal olarak zamanla açık hava alışkanlığını kaybediyor insan. Bir sürü sorumluluğuydu, şusuydu busuydu, bütün bunlarla dışarda pek rahat edeceğine inanamıyor! Ve o zaman müdür, bana güvence verdi. Hatta beni son derece sevindirdi. Öylesine mutlu oldum, öylesine coştum ki sevinçten ağlayacaktım nerdeyse. Hayır, gerçekten ağladım. "Size böyle söyleyişimin nedeni, yarın Bayan Martin ziyaretinize gelecek. Evet, karınızla görüşeceksiniz" dedi. O zaman korkum geçti. Kendi kendime karımın beni ziyarete geldiğini söyledim. Beni serbest bırakıyorlar, ama o benimle ilgilenecek, beni koruyacak. Ve o zaman müdür şunları ekledi: "Avukatıyla birlikte geliyor." Bunun üzerine tabii yüzümü buruşturdum. Avukat mı, peki neden? Müdür konuşmasını sürdürdü: "Zihinsel bir rahatsızlığınız olmadığına göre imzanız geçerli. O zaman mesele yok. Eski karınızın, şey yani karınızın dileği de işte bu. Yeniden evlenmek istiyormuş. Bu nedenle elbette ki boşanması gerekiyor. Eğer hasta olsaydınız, yani akıl hastası demek istiyorum, yani deli. Pekâlâ, bu imkânsız olurdu. Yasalar bunu engellerdi. Taraflardan birinin akli dengesi yerinde olmaması durumunda karşı taraf boşanamaz. Ama siz, Martin, deli değilsiniz. Bu konuda anlaşıyoruz değil mi?" Antoinette'i kaybetmeye gelince deli değilim. Akıl hastanesine kapatılmaya gelince yeterince deliyim. Her iki tabloda da kaybediyorum! Ertesi gün, müdürün odasına gitmeyi reddettim. İstedikleri her şeyi, ne olursa olsun, isterse idam fermanım olsun gözüm kapalı imzalayacağımı söyledim. Ama kimseyi görmek istemiyordum. Sonunda yine de ziyaretçi salonunda avukatı gördüm. İmzaladım, imzaladım, çantasında ne kadar evrak getirmişse hepsini imzaladım. Bitmişti. Antoinette yoktu artık. En sonunda yeni Antoinette, kendisini tanımadığım, beni asla görmek istemeyen bu Antoinette tamamen ortalıktan kalkmıştı evet. Öteki, eski Antoinette, güzel yıllarımızın Antoinette'i her zaman vardır, buradadır. ***(Kalbini yumruklar.)***

Antoinette... Onu tanıdığımda on altı yaşındaydı. Ben de on dokuzumda. Ailelerimiz komşuydu. Hemen hemen her gün birbirimizi görüyorduk. Ama ben sıkılgandım. O beni korkutuyordu. Yine de sonunda ona yaklaşmıştım. Bir pazar sabahı dışarı çıkmak üzereyken, onu kaldırımda gördüm. Beyazlara bürünmüştü. Kuşkusuz ayine gidiyordu. Eldiveninin tekini düşürdü. Koşup aldım. İnce beyaz patis-

kadan, daha doğrusu çok ince beyaz ketenden ajurlu bir eldivendi. Biraz sıkılganlıktan, biraz da bu eldiveni elimde sıkabileceğim, cebime koyabileceğim bu küçük kumaş eli, Antoinette'in elini anı olarak saklayıp saklamamakta kararsız kaldım bir an... Sonunda peşinden koşup eldiveni ona geri verdim. Olmuştu, tanışmıştık! Doğrusu bu fırsatı kaçırmak aptallık olurdu! Keşke bilseydim! Daha önce anlayabilirdim. Daha sonra bir kez daha karşılaştık, orada da hiçbir şey anlamadım yine!

Askerlik hizmetimi yapıyordum. 1. Avcı Süvari Birliği'nde. Çok sevdiğim bir kısrağım vardı. Adı Ayşe idi. Sabahleyin takımlarını takarken onu giydiriyormuşum, evet evet, baş zırhı, eyeri, kolanı, ne bileyim işte her şeyiyle bir kadını giydiriyormuşum gibi oluyordu. Bir gün eğitime gidiyorduk. Arazi kılığı, kask, kısa namlulu tüfek, kılıç, eyerin arkasına tutturulmuş tomar halindeki kaput, bidon, tüm gereçler tam tekmil. Hava felaket sıcaktı. Birden bir sokağın dönemecinde ne göreyim? Antoinette! Bir güneş parıltısı içerisinde bir hayalet gibi beyazdı ve yapayalnızdı. Daha sonra böyle tek başına bir kızın kendini koca bir süvari alayının karşısında bulmaktan ve yanından geçerken askerlerin gülümsemelerinden, sırıtmalarından, onunla alay etmelerinden korktuğunu anlattı. Ama cesur olmak istiyordu. Enerjisini topladı ve gözlerini askerlerden uzaklaştırarak yürümeye devam etti. Birden şrak! Kaderin cilvesine bak! Birlik tam onun yanından geçiyordu ki giysilerinde büyük bir çatırtı duymuş. Daha sonra bel kısmının anormal bir biçimde serbestleştiğini ve hafifçe bir şeyin ayakları dibine düştüğünü hissetmiş. Nerdeyse külotunu kaybetmiyor muymuş! O zaman durmuş, kaskatı kesilmiş. Başı dönüyor, aynı şeyi yineliyor, "Bayılacağım ben, bayılacağım, yere yuvarlanacağım, eteğim açık, askerler şimdi etrafımı saracak, ne korkunç, ne korkunç!" Ve tam o sırada süvarilerin arasında bir karışıklık olduğunu görüyor. Adamlardan biri atının boynunun yanından kayıp yere yuvarlanıyor. Öteki atlılar duruyor ya da onu çiğnememek için kenara çekiliyorlar. Bu düşen adam bendim işte! Antoinette'in avuç içi kadar külotunun yere, ayakkabılarının üzerine düştüğünü yalnızca ben gördüm ve bu da benim soluğumu kesti, kalbime çarpıntı geldi, sonunda bayılıverdim. Hani eldivenini yerden aldığım günkü duyguları andırıyordu biraz, ama yüz kat, bin kat daha güçlü. Antoinette bu fırsattan yararlanarak külotunu çıkarıp çantasına tepiyor.

Tam süklüm püklüm oradan uzaklaşmaya hazırlanırken birden beni tanıyor. Taşların üzerine boylu boyunca serilmiş olan küçük komşusu değil mi? Askerler attan inip başımın altına bir kaput koyuyorlar ve bana bir mataranın ağzından su içirmeye çalışıyorlar. Sıvı çenemden aşağı akıyor. O zaman Antoinette acıyor. Kaçacağı yerde, yaklaşıyor, yanıma diz çöküp mendiliyle alnımı siliyor. Yani mendil sandığı şeyle canım! Çünkü kışlanın revirine taşıdıklarında boynumun etrafında bir de ne göreyim? Küçük külot! Her tarafı vıcık vıcık alkole bulanmış! Sarhoştum evet. Ama beni sarhoş eden alkolün kokusu değildi! Bu küçük külot benim fetişim oldu. Üç hafta sonra savaş başlamıştı. Önceleri acayipti savaş, sonraları bu acayiplik giderek azalmaya başlamıştı. Özellikle de süvari avcılar için! Tersliğe bakın, bir yanda Alman zırhlı birlikleri, bir yanda avcı süvariler. Gösteriş tüm bunlar, tamamen gösteriş! Bir gün bir tepenin doruğundayız. Vadide ne görülüyor biliyor musunuz? Bir dizi düşman tankı. Yüzbaşı gözünü bile kırpmıyor. Yalın kılıç! Kılıç çek! Süvari at bin! 1. Avcı Bölüğü selam dur!

Ata binildi. Almanlar mitralyözlerle bizleri devşirdiler. Ayşe göğsünün orta yerine bir kurşun yedi. Ben yonca balyalarının arasına fırladım. Yarı baygın yarı ayık. Tüm arkadaşlarım katledilmiş. Bir tek ben kurtulmuşum. Neden mi? Çünkü boynumun etrafında, küçük fetişim vardı. Binlerce askerle birlikte Silezya'ya gönderildiğimde de bu fetiş beni yalnız bırakmadı. Söylemek gerekiyor ki ailelerimizin komşu oluşları sayesinde Antoinette ile ben bir tür buluşmuş sayılıyorduk. Antoinette içimi döktüğüm, beni avutan kadın olmuştu bir bakıma. Bana mektuplar, çikolatalar, şekerler, konserveler ve iç çamaşırları yolluyordu. Benim için çamaşırlar, erkek çamaşırları. Mektuplarımın hiçbirinde ona asıl hoşuma giden çamaşır türünü söylemeye cesaret edemedim.

Erkek çamaşırı... Kötü olan özellikle buydu. Stalag'da tüm erkekler olanca vakitlerini sözümona onarmakla geçirdikleri pırtığı çıkmış giysiler içindeydi. Üniforma. Önemli bir şey bu! Bir duşun altında çırılçıplak, bir subay, bir astsubay, bir er, üçü de birbirinden en ufak farkı olmayan birer erkek. Aralarındaki tek fark, sağlıklı ya da sağlıksız oluşları. Dahası, Almanlar ve biz, yenenler ve yenilenler, üniformasız, birbirinden farksız oluyor. Sarık sarmayla hoca olunmaz diye bir söz vardır; ama olunuyor, evet. Ayrıca giysi insanı adam

da ediyor! Çıplak bir insan hiçbir saygınlığı, hiçbir işlevi olmayan bir larvadan farksızdır, toplumda yeri yoktur. Ben oldu bitti çıplaklıktan korkmuşumdur. Çıplaklık uygunsuz kılıktan daha beterdir, hayvancadır. Giysi insanın ruhudur. Ve ayakkabıysa giysiden kat kat daha önemli.

Ayakkabı... Tutsaklıkta ayakkabı üzerine çok şey öğrendim. Her akşam barakalarda ayakkabılarımızı çıkarttırıp toplarlardı. Kaçmamızı önlemek içindi bu! Ayakkabımız olmayınca bizler alt insanlardık. İnsan enkazı, tam anlamıyla insan artığıydık. Zaten bizleri yenenler de yani Almanlar, bizlerden ayakkabılarıyla ayrılıyorlardı. Çizme... Evet çizme, çizme demek, o dönemin tüm Almanyası demekti. Tüm Nazi Almanyası. Bakın savaşın bitiminde bir yığın işkenceci SS kurşuna dizildi. Bu ölçüsüz ve bayağı bir çözüm. Çizmelerini almak yeterdi onlara. Kesinlikle alınmalıydı çizmeleri! Çizme yok, işkenceci de yok! En sadist Nazi işkencecinin ayağından çizmelerini alıp yerine terlik, hani şu Charentes işi kopçalı kocaman keçe terliklerden. Adamı kuzuya çevirirsiniz. Artık dişleri ve tırnakları sökülmüş bir kaplana döner. Ayakları artık yalnızca okşamaya, ağzı yalnızca öpmeye yarar. Her insan ayakkabısıyla insandır. Bakın, balıkçıları ele alalım. Zaman zaman denilir ki kaçakçılık Baskların ruhuna işlemiştir. Ben diyorum ki kaçakçılık Baskların ruhuna değil de ayakkabılarına, espadrillerine işlemiştir. Bir Baskın espadrilini alın, onu altı kabaralı, dağlı postalları giymeye zorlayın. Görün bakın kaçakçılık diye bir şey kalıyor mu!

Fakat tutsaklık, kadınsızlık yüzünden çetin işti. Ah tabii, köylülerin evinde çalışmaya götürüldüğümüzde zaman zaman fırsat çıkmıyor değildi. Arkadaşlar bundan yararlanıyorlardı. Bense asla. Çünkü benim için kadınlar, şey değil... Nasıl desem ki... Yanına alıp ilerisi için götürmekten çok hemen o an yemek içindir. Bilmem anlatabiliyor muyum? Kadın havadır, etrafına hava yayar. Kamp bu nedenle korkunçtu. Yalnızca erkek vardı, erkek, erkek. Daha sonraları erkeğin de birtakım işlere yarayabileceğini anladım, onun da bir anlamı olabileceğini. Ama tutsaklığım sırasında, henüz o aşamada değildim. Erkek milletinin neden var olduğunu anlayamıyordum. Bir kaçma planı söz konusu olduğunda da bu konuyla ilk ilgilenen ben oldum.

Her ay bir kamyon baraka baraka dolaşıp kirli çamaşırları topluyor, beş kilometre ötedeki küçük bir kasabada dezenfekte ettirmeye götürüyordu. İki kişinin saklanarak kamptan çıkabileceğini düşünmüştük. Üç kilometre ötede kamyon, oldukça sık bir ormanın içinden geçen ıssız bir yola giriyordu. Kamyondan işte orada atlamak gerekiyordu. Gerisi, yanına alabileceğin, azığın ve şansının kuvvetine bağlıydı artık. Kurada ilk olarak bir arkadaşla ben çıktık. Kamyon bizim barakanın çamaşırlarını alırken içine saklandık. Sorunsuzca kamptan ayrıldık. İşler tıkırında gidiyordu. Beş dakika sonra ormana giriyoruz. Orada arkadaş, kamyondan atlayıp ilk ağaçların arkasında beni beklemeye koyuluyor. Ben atlamıyorum. Ben kendimden geçmişim. Bu kirli çamaşırların yaydığı iğrenç kokuya dayanamadım. Bir insan pisliği, pis bir erkek kokusu. Üstelik soğuk bir koku, belki de en kötüsü buydu. Pipo gibi tıpkı, zift bağlamış bile olsa sıcak bir pipo kokusuna katlanılabilir. Soğuk pipo ise ölü bir pipodur. Kötü kokar. Nasıl ki vücudun ısınmak için giysiye ihtiyacı vardır, giysilerin de sıcak tutacak vücuda ihtiyaçları vardır. Uzunca bir süre vücuttan uzak kalan bir giysi sonunda ölür. İşte, kamyonun taşıdığı bir ölü giysi yığınıydı, leş-giysiler yığını.

Direnmedim. Antoinette'in küçük külotu sokağın taşları üzerine düşerken beni sevinçten bayıltmıştı. Mahkûmların kirli çamaşırlarını taşıyan kamyon ise kokudan ve tiksintiden bayılttı. Kamyon fabrikada boşaltıldığında hareketsiz vücudum denklerin ortasına yuvarlanıvermiş. Neyse ki etüve girmemişim! Hemen alarmlar verildi. Arkadaşını yakalandı Kirli çamaşırları taşıyan kamyonla kaçma konusu artık kafalardan silindi. Benim yüzümden. Arkadaşlarım bana kızdılar. Utanç duyuyordum. Fakat benim hatam değildi ki bu. Yapım buydu. Hiçbiri benim hatam değildi. Beni sürükleyen yazgım. Çünkü şu anda sizlerle konuşmakta olan benim, ama benim bir yazgım var. Evet, yazgısı olmak da çok kötü bir şey! İnsan kendini herkes gibi sanıyor. Görünüşte hiçbir şey anlaşılmıyor. Ama aslında serbest değil insan. Yalnızca yazgısına boyun eğiyor. Ben, yazgım, bu, şey... (Belli belirsiz bir ses:) Dantel, dantel...

İşte size kanıtı! 45'te tutsaklıktan döndüğümde Antoinette, Alençon garında beni bekliyordu. Ailelerimizle birlikteydi. Gördüğüm ilk şey elbisesi oldu. Hâlâ da öyle görüyorum onu aslında. Önünde birbirine karışmış kuşların ve çiçeklerin yer aldığı küçük bir önlük bu-

lunan beyaz muslinden bir elbise... Omzunda da dantel gibi incecik örülmüş siyah yünden bir şal vardı. Başında şapka olmayışına üzüldüm doğrusu. Tutsaklık günlerim sırasında tüylü, çiçekler, şeritler, özellikle de menekşelerin süslediği bir fötr ya da hasır şapka takmış kadınlar düşlemişimdir hep. Bir menekşenin hafif ve titrek gölgesinde bir kadının yüzü ne kadar güzel, ne kadar etkilidir ya! Fakat bu bitmişti. Savaş, şapkaları, şapkalarla birlikte menekşeleri de alıp götürmüştü artık. Kadınlar sokağa, hani dedikleri gibi "yalın saç" çıkıyorlardı. Baş açık, yüz açık. Çıplaklık hüzün verici bir şey! Ama benim yazgım, yine de bu yüzü tülsüz, başı şapkasız Antoinette'ti. üç ay sonra kendisiyle evlendim.

Kimi zaman kendi kendime şöyle diyorum: Yapmamalıydım. Yazgısı olan bir erkek evlenmez. Bekâr kalır. Ya rahip olur ya da bir papazevinde yaşlı bir hizmetçiyle birlikte yaşar. Zaten şunu söylemek gerekiyor ki rahiplerin, etekleri dantelli cüppeler giyen bu insanların kefaretleri vardır. Kendilerinden hiçbir şeyi esirgemez onlar. Bir gün -kurtuluşumdan sonra- Saint-Sulpice Meydanı'nda bir mağazanın önünden geçtim. ***Au Clergyman élégant*** idi bu mağazanın adı. Orada naylon cüppe, narçiçeği, lâl rengi, menekşe rengi ipek çoraplar gibi şeyler var... Ve dantel üstlükler, yaldız işlemeli ayin kaftanları, açık mor, kırmızı siyah gömlekler. Ne kadar çekici! İçeri girip tüm bu doğaüstü giysileri elemekten kendimi alıkoyamadım. Ama aslında, bu bana bir tedirginlik veriyordu. Çünkü tüm bunlar, erkek giysileriydi ne de olsa. Ah ne güzel giysiler, prens giysileri, piskopos, başpiskopos giysisi! Mahkûmların sarındıkları çullarla ne kadar da ters düşüyorlar bütün bunlar. Tam tersi, ama yine de erkek giysisi, baba kokan, iri iri kıllar, sakal kokan elbise. Çünkü daha önce de söyledim, daha sonra erkekleri kullanmanın yollarını öğrenmek zorunda kaldım. Neyse, şık rahip kılığı bana pek uygun değil. Bir çıkmaz sokak canım, dinsel yöneliş. Git evlen öyleyse. Antoinette ile...

Düğün gecesi. Gerçek bir şok. Çünkü ben kadınları, yani daha önce hiç kadın tanımamıştım. Savaştan önce çok toydum, çekingendim. Tutsaklığımız sırasında zaman zaman tesadüfen rastlanılanlara ve sahip olunanlara gelince... Arkadaşlar, evet, onlar, müfrezeler halinde çalışmaya gittiklerinde bundan yararlanıyorlardı. O sıralarda Alman köyleri ve kentleri erkek yüzüne hasretti. Fırsatlar vardı. Benim içinse hiç olmadı. Fırsatlar sonucu karşıma çıkan kadınlar son derece kötü

giysiliydiler. Öyle bir kılıkları vardı ki göreceksiniz, dökülüyorlardı! Ben, gayet basit, kötü giyimli bir kadından tiksinirim. Pomeranya köylü kadınlarının popolarını gökyüzüne dikerek patates sökerken ortaya çıkardıkları donları, aman Tanrım!

Böylece Antoinette ile evlenmiştik. Aynı gün, kayınpederin arabasıyla balayına çıkıyoruz. İstikamet Güney Fransa. Arabayı ben kullanıyordum. O gün için yeterince yol almışsak, yolda uyumamız gerekiyordu. Böylece Auvergne'de, dağda, Besse-en-Chandesse'e vardık. Hôtel Univers. Yoksul, ama temiz, rustik. Tavanı çok yüksek bir odada koskoca bir karyola. Karyola, dokunur dokunmaz çıngıraklı bir Rus kızağı gibi çın çın ötüyordu. Odanın bir köşesinde dikdörtgen biçiminde bir demir çubuk üzerinden bir perde sarkıyordu. İşte bu perdenin arkasında bir lavaboyla bir sac leğen vardı. Bir gerdek gecesi için bundan daha güzel bir oda olabilirdi kuşkusuz. Aslında aramamış da değildik. Çıngıraklı Rus kızağına büyük bir gürültüyle oturduk. Makaraları koyuverdik. Sonra birbirimize baktık. O zaman Antoinette: "Git biraz dolaş, ben hazırlanayım" dedi. Dışarı çıktım. Bir sigara yaktım. Köyün sokaklarında gelişigüzel yürüdüm. Rahatım yerinde değildi. Önemli bir şeyin olacağını hissediyordum. O zamana kadar ertelemiştim. Şimdi artık bitmişti. Duvarın dibindeydim, daha çok da karyolanın ayak ucunda, geri dönemezdim. Aslında beni telaşlandıran, Antoinette'in kafasından geçmesi gereken şeydi. Antoinette uslu, dindar, iyi yetiştirilmiş, alçakgönüllü bir kızdı. Ah onunla insan rahat olabilirdi. Karşısındakinden tek bir söz fazla söylemez. Sesini yükseltmez, bir hareket yapmaz, bakmaz. Ne var ki şu anda artık evlenmişti. Ve koca bendim. O halde, kendi kendine nedir bu utangaçlık. Bitsin artık, o sayfayı çevirelim, benim bir kocam var, demesi gerekiyordu...

Ikına sıkına kapıya vurduktan sonra odaya girdiğimde, Antoinette çıngıraklı Rus kızağına uzanmıştı. Çırılçıplak! Ve gülümseyerek bana bakıyordu. Biraz da utançtan kızarmış tabii. Ne var ki ben onu tanıyamıyordum. Ah bu yüze, sevdiğim bu gülümsemeye bir diyeceğim yok. Ama önümde yayılmış bu beyaz gövde, tıpkı şey, şeyyy... gibi... Evet tıpkı kasaplık et gibi! İşte bu nedenle onun adına, kendi adıma, bizim adımıza üzüldüm. Bir kızardım, bir kızardım! Ve o kolunu bana doğru uzatmış hâlâ gülümsüyor! Gözlerimi başka yana çevirdim. Öylesine mutsuzdum ki! Sonunda sandalyeyi gördüm. San-

dalye evet, bir rahatladım sormayın! Hangi sandalye, diye soracaksınız şimdi. Hangi sandalye olacak, üzerine elbiselerini yığdığı sandalye! Bir bataklığın orta yerinde küçük bir kara parçası gibiydi. Hemen sandalyeye doğru yürüdüm. Kendimden emin, sakin, otomatik, tıpkı bir uyurgezer gibi, bir robot gibi, nereye gittiğini bilen, en ufak bir kararsızlık göstermeyen bir adımla yürüdüm. Sandalyenin önünde durdum. Diz çöktüm ve yüzümü giysi yığınına gömdüm. Mis gibi kokan, tıpkı yazın güneşin altında biçilmiş kuru ot gibi kokan sıcacık ve yumuşak bir yığın. Uzun süre, diz çökmüş, yüzüm Antoinette'in giysilerine gömülü öylece kaldım. Antoinette kendi kendine dua mı ediyorum, yoksa uyuyup kaldım mı, onu öğrenmeye çalışıyordu. Daha sonra elbiseleri toplayıp hiçbir şey görmeyeyim diye yüzüme bastırarak ayağa kalktım. Yatağa doğru yürüdüm, elbiseleri gelişigüzel, Antoinette'in vücuduna paylaştırdım. Ve ona dedim ki: "Hadi giyin!" Sonra deliler gibi dışarı fırladım.

Ateşim vardı, mutsuzdum. En azından üç kez köy sokaklarında koşar adım tur atmak zorunda kaldım. Sonunda bir meyhaneye gittim. Ömrümde ağzıma bir lokma içki koymamış olan ben, içtim. Kadeh kadeh kırmızı şarap devirdim. Antoinette işte gelip orada buldu beni. Sarhoştum. Aptal aptal kadehime bakarak "Kadehim dolunca boşalttırıyorum. Kadehim boşalınca ona acıyorum" diyormuşum. Acınacak durumda olan bendim. Ah! Halim fenaydı! Fakat düğün yapmak bu muydu yoksa? Antoinette masanın üzerine bir kâğıt para koydu ve beni yanına alıp götürdü. Götürdü, sürükledi, sürüdü, evet. Hôtel Univers'e kadar, odamıza kadar, gerdek odamıza kadar, çıngıraklı Rus kızağına kadar. Orada beni öptü. O zaman onu kızağın üzerine fırlattım ve büyük bir çıngırak yağmuru altında karım oldu Antoinette. Giyinik, tamamen giyinikti bu kez!

Daha sonra, daha sonra... Eh, birbirimize alışmamız gerekti. Başlangıçta el yordamıyla araştırmalar, dalgalanmalar tabii oldu. Birbirimizi keşfetmemiz, Antoinette'in kocasının nelere sahip olduğunu bilmesi gerekiyordu. Oh, hem sonra benim de öğrenmem gerekti. Çünkü aslında, nelerim olduğunu ben de bilmiyordum. Pekâlâ benimki utangaçlık değildi. Oh, utangaçlık değildi hayır! Utangaçlıktan öte bir şey bu. Gayet basit. Benim gözümde giysisiz bir vücut, yapraksız, meyvesiz bir ağaçtır. Düpedüz kış mevsimini yaşayan bir ağaç! Odun! O zaman diyeceksiniz ki: "Ya vücutsuz giysiler?" Ah,

şu mesele. O bambaşka bir şey! Bir vitrinde, bir mağazada yeniyken yaşamıyordur giysiler. Ama yaşam vaat ediyordur? Bakın, giysisiz bir vücutla, vücutsuz bir giysi arasında bir seçim yapmanız gerekse, hangisini tercih ederdiniz? Eee... Gerçekte, kibarlık olsun diye bir anda karar veremezmiş gibi yapıyorum, her şeye karşı çıkıyor görünmeyeyim diye. Ama açık yürekli olmak gerekirse, o zaman çekimser davranmak yok! Benim gözümde bir vücut, topu topu bir elbise askısı, bir vitrin sehpasıdır. Hepsi bu kadar. Ya dantel, harika bir şey!

O halde Antoinette, diyeceksiniz. Şey, karım mutsuz değil ki! Zaman zaman benim gibi bir kocası olduğu için sevinmesi bile gerekirdi. Antoinette, Alençon'un en iyi giyinen kadınıydı. Bu aramızda bir tür bir barış anlaşması, bir denge, doğrusunu söylemek gerekirse tuhaf bir denge oluşturuyordu. Her şeyden önce benim karşımda hiçbir zaman çıplak görünmemeyi kabul etmişti. Asla! Çıplaklık yalnızca tuvalet içindi. O da benim işim değildi. Kadın kocasıyla fazla yüzgöz olmamalıydı. Kadının birtakım gizleri bulunmalıydı. Utanç verici gizler. Bu konuda herkes kendi hesabına sorumlu olmalıydı. Ama o nazik olduğu için her zaman eğlenceli donları tercih ediyordu. Eğlenceli iç çamaşırları, gırgır şeyleri, bilmem anlatabiliyor muyum? Yalnız bir nokta vardı, Antoinette rahibelerin yanında yetişmişti. Bu durumda aşırılıkları ister istemez dizginlenmişti. Hem sonra Alençon'da oturuyorduk. Alençon şirin bir kent, orada güzel danteller dokunur. Fakat allahın cezası dantel için bula bula Alençon'u mu bulmuşlar, ha?

Bir gün cebimden küçük bir paket çıkardım. Antoinette'e bir sürpriz. Açıyor: Bir sutyen. Siyah satenden. Maalesef çok büyükmüş. İnsan belleği der demez her şeyi güzelleştiriyor, şiirselleştiriyor. Olmadı, Antoinette'in memeleri bu sutyenin içinde Bengali kuşlarının kafeslerinde yaptıkları gibi cirit atıyorlardı. Gidip değiştirmek gerekti. Bu arada aldığım bu ders meyvelerini vermeye başlıyordu. Antoinette'in tüm ölçülerini not ettim, her şeyinin ölçülerini, şusunun busunun etrafının kaç santim olduğunu, her şeyi önce yazdım, sonra ezbere öğrendim. Yirmi yıl sonra bunları bir bir ezbere söyleyebilirdim size. Şifrelenmiş bir kadın Antoinette. Ölçümlenmiş, fihristlenmiş, işaretlenmiş... Ve her iki ayda bir bu konu gündeme getiriliyordu. Kadınların ölçüleri ister istemez değişiyor. Böyle olunca insanın hata yapma durumu ortadan kalkıyor. Bunu yapmak gerekiyordu, çün-

kü ben eve çok seyrek eli boş dönüyordum. Elim durmak bilmiyordu ve her defasında biraz daha şık, daha güzel, daha doğallıktan uzak, bu arada da daha az kullanışlı şeyler oluyordu aldıklarım... Gerçek bir tutku halini almıştı bu. Paris'te şöyle bir tur atıyordum, gerçekten eşi bulunmaz eğlentiler, düşüncelerimle baş başa. Ayrıca çevrede, Mortagne'daki, Mamers, L'Aigle, Chartres, Dreux'deki, taa Le Mans'a kadar uzanan yöredeki giyim kuşam satan tüm mağazaları da biliyordum! Çünkü anlarsınız ya, bir çekmecedeki, bir sergideki, bir askıdaki giysiler, yaşam vaat eden ve yaşamı çağıran şeylerdir. Gerçek anlamıyla var olmak için birer vücut isteyen küçük ruhlar. Sergilerin arasında dolaştığım zaman bu küçük ruhların bana seslendiklerini duyar gibi oluyorum. Arkamdan bağırıyorlar: "Ben yaşamak istiyorum. Ben de, ben de, götür beni!" O zaman sevecen bakışlarla onlara bakıyorum. Ellerimle, sevgiyle okşuyorum onları. Bu beni sarıyor, sonunda özellikle onları Antoinette'in vücudunda ısınmış, Antoinette'in vücudunun sıcaklığıyla canlanmış olarak düşünebildiğim zaman bu beni allak bullak ediyordu. Mutlu oluyordum, mutlu... En güzellerini, en dokunaklılarını, en heyecan vericilerini seçiyordum ve onları Antoinette'e, kendilerine yaşam verecek olan Antoinette'in vücuduna takdim etmek için soluğu evde alıyordum. Bu zarif, hafif, ama ayrıca kuru ve düz olan eşyaların kabardığını, çiçekler gibi açıldığını, meyveler gibi olgunlaştığını görmek harika bir şeydi...

Tüm bunlar tabii ki birtakım sorunları da beraberinde getiriyordu. Maddi bakımdan demek istiyorum yani, sanırım anlatabiliyorum. O zamanlar bankacıydım: BMVDI'de üçüncü veznedar. Mesleğimde mutlu değildim. Çünkü kafesi andıran veznemle yaşamda beni ilgilendiren tek şey arasında en ufak bir bağ kuramıyordum. Her gün elimden dünyanın parası geçiyordu. Ama cebine kırk para koyma olanağın yoktu. Banka veznecilerinin tümünün son derece titiz bir dürüstlük anlayışları vardır. Bunda şaşıracak bir yan yok, başka türlü yapamazlar zaten. Hırsızlığı kesinlikle reddeden mesleklerden biridir bu. İmkânsız. Her şey kılı kılına hesap kitap edilmiş. Hepsi sayılmış, denetlenmiş. Göz hapsinde tutulmaktadır. O zaman erdemli olmaya gerek yok. Elin mecbur buna. Veznedar oldu mu en anasının ipini satmış bir insan bile katıksız dürüst biri olup çıkıyor. Başka türlü yolu yok. Hem sonra, bir nokta daha vardı. Bende banknot diye bir şey olmuyordu. Banknot bende oldu bitti bir soğukluk yaratmış-

tır. Banknotlar bana, tuğla gibi destelenmiş, ortasından kuşak geçirilmiş, mühürlenmiş olarak gelirdi. Kurşunla tutturulmuş bandı açardım ve banknotlar çıkardı ortaya. Sert, soğuk, sır sürülmüş banknotlar. Benim için çok az. İnsan sıcaklığı! İnsan sıcaklığı olmadan yürüyemem ben. Bununla birlikte, paraları yaktığım ilk gün fikrimi değiştirdim. Eskimiş paraların yakılması işi. Normal olarak muhasebe şefinin yakması gerekirdi. Bir görevlinin gözleri önünde. Muhasebe şefi tatildeydi. Onun yerine veznedar gerçekleştirebilirdi bu yakma işini. Bir görevlinin gözleri önünde. Görevli hastaydı. O zaman ben yaktım. Bir görevlinin gözleri önünde. Yırtık, kirli, bir parçası kopuk, ama özellikle kâğıt özelliğini yitirip bir tür paçavraya dönmüş eski paralar. Oh yumuşak, ipek kâğıt gibi, ipek gibi yumuşak. Kimsenin artık istemediği bu ipeksi banknotlar, her ay yakılıyor. Numaraları kaydeden bir görevlinin gözleri önünde. Bir metal kutuya konulup üstlerine benzin dökülüyor. Bir kibrit atılıyor. Ah, öylesine hızlı oluyor ki! Böylece yanıp kül olduğunu gördüğüm paralar başlıbaşına bir servet eder! İlk defasında insanı tuhaf bir duygu sarıyor, evet. İnanın gözleriniz yaşarıyor. Öylesine güzel ki para yakma işlerini hep ben yapayım istemişimdir. Neden olmasın? Nasıl olsa benden başka bu işten zevk alan yoktu. Güvenlik sorununa gelince, görevli sürekli olarak raporunu tutuyordu nasıl olsa. Bu paraları yakma görevini üzerime aldım. Ama görevli gitti. Ben yalnız kalmıştım. Kutunun yan bölmelerini elliyordum. Henüz sıcaktı, nerdeyse el yakacaktı. Bir malayla külleri karıştırıyordum. Kıvılcımlar sıçrıyordu. Az sonra elimi oraya daldırabilirdim. Ne tatlı! Güzel gri kül ışıl ışıl, göğüs gibi sıcacık, malayla topluyor, yavaşça bir torbaya dolduruyordum. Ve doğru evime. Evimin mahzeni böyle üzerinde her birinin yakılış tarihi, yanmış para miktarı bulunan kül torbalarından geçilmiyordu. Çabucacık milyarder oldum. Kentte, elimde yüz milyonluk bir çantayla çulsuz pozlarında dolaşıyordum. Vitrinlere bakıyordum. Mücevherlere, lüks otomobillere, özellikle de güzel tuvaletlere. Üzerlerinde yazılı fiyatlar beni acımayla karışık güldürüyordu. Ama dükkânlara girmeye cesaret edemiyordum. Kül torbamla, beni deli yerine koyarlardı. Kim, ben mi deliyim? Hadi canım, turp gibiyim, sağlamım ben!

Bir keresinde böyle bir antikacı dükkânının önünde sürtüyordum. Güzel mobilyalar, evet, bilmem hangi dönemden kalma, yıpranmış, rengi atmış, solmuş, tıpkı benim şu paçavraya dönmüş kâğıt paralar

gibi tiftiği çıkmış halılar... Oralarda dönüp dolanıyordum, dükkânın sahibi, orada, arkası yastıklı geniş bir koltukta oturmuş, dışarıya, bana bakıyordu. Başında acayip bir takke bulunan, hınzır bakışlı, yaşlı bir Yahudi. Bana seslendi. Şu anda anımsayamadığım bir şey söyledi. Yanıt verdim. Sözün kısası çene çaldık ve sonunda ben de onun yanına o büyük kanapenin bir köşesine oturdum. Damdan düşermiş gibi küçük çantamda ne olduğunu sordu bana. Dilimi tutamadım. Ona tüm sırlarımı açtım, bu küllerin ne olduğunu, çantanın üzerindeki rakamların ne anlama geldiğini, ne bileyim işte her şeyi açıkladım. Yaşlı adam kırış buruş küçük gözleriyle yüzüme baktı. Sonra gırgır geçmeye başladı. Sonunda matrağa alınıyordum. Sinirlenmeye başlıyordum ona. Doğrusu, olur olmaz şeylere sırıtan insanlardan hoşlanmam.

— Bir uyumsuzluk var, dedi sonunda.

— Uyumsuzluk mu? Ne uyumsuzluğu? Uyumsuzlukla neyi kastediyorsunuz?

— Servetinizle sizin aranızdaki uyumsuzluktan söz ediyorum.

— Ne demek istediğinizi anlayamadım.

— Pekâlâ anlatayım! Ölü bir servete sahipsiniz ve kendiniz hayattasınız. İşte uyumsuzluk burada.

— Öyleyse ne yapmak gerekiyor?

— Hiçbir şey. Beklemekten başka çare yok.

— Neyi beklemek?

— Servetinize kavuşmayı.

— Nasıl yani?

— Ölerek. Kül halindeki milyarlar, ancak kül halindeki bir milyardere ait olabilir.

— Pek aptalca bir açıklama değildi bu! Gayet güzel anladım. Bu masalsı servete kavuşmak için, kendimi de yakmam yeterdi. Bunun üzerine mahzenimi ölü küllerinin saklandığı bir mezarlığa dönüştürdüm. Raflarda, üzerlerinde içlerindeki paraların miktarlarını ve yakılış tarihlerini içeren etiketler bulunan torbalar vardı. Ve ortada ölü külleri saklamaya yarayan bir kavanoz. Ve bu kavanozun üstünde benim adım... Tarih yok. Yani şimdilik yok. Ve beklemeye başladım. Ve bir başka banknot türü keşfettiğim güne kadar bekledim: Gözü gibi saklanan banknot.

Gözü gibi saklanan banknot! Heyecan verici bir keşif bu! Gözü gi-

bi saklanan banknot diyebilirim ki hayatımı allak bullak etti. Hiç unutmuyorum. Güzel bir nisan sabahıydı. Bankaya para çekmeye bir başka müşteri geldi. Az buz değil, çok para çekmeye. O kadar çok ki cüzdanına bile sığmıyordu. Denedi, sonra vazgeçti. Ve paraları cüzdan yerine doğrudan cebine koydu. Çekti gitti. İşte o zaman, işte o zaman cüzdanı fark ettim. Gişenin tezgâhı üzerinde unutulmuştu. Eve, adresine yollamak üzere onu aldım. Gelgelelim elimi değdirmemle, irkilmem bir oldu. Yıpranmış ve çok yumuşamış deriyi hissettim parmaklarımın arasında, yumuşak bir karın gibi şişkindi. Açtım, baktım. İçinden insana özgü birtakım şeyler çıktı: Fotoğraflar, mektuplar, bir kimlik kartı, hatta bir tutam saç. Ve tüm bunlar sıcaktı. Etten ve kemikten yapılmış bir canlının atmakta olan kalbinin üstünde saatlerce kaldığı açıkça hissediliyordu. Vay be, göğüs sıcaklığı! Tabii, bu arada para da vardı. Yıpranmış, eprimiş, yumuşak yumuşak olmuş banknotlar. Henüz tam anlamıyla yakılacak hale gelmemiş, ama eli kulağında. Gözü gibi saklanan paralardı bunlar. Onlara dokununca tıpkı bir rahip yaşmağına ya da gece entarisine dokunmuş gibi sarsılıyorum, ama değişik bir sarsıntı bu. Erkek olmanın ne anlama geldiğini keşfediyordum. Uzun süre erkeklerden nefret ettim. Gerçek bu, neye yarar? Ama bu kez erkekleri anlamıştım. Kadınlar ince iç çamaşırları, yumuşak, rahat, kokulu... Erkeklerse içerisi gizli şeyler, yumuşamış, kokar hale gelmiş banknotlar dolu şişkin cüzdanlardır. Paranın da bir kokusu var, yeter ki canlı, sıcak olsun. Güzel kokar baylar, bayanlar! Bu nedenle toplama kampındaki arkadaşlarımı hiç anlamamıştım! Tutsakların parası yoktur. Yoksul, çulsuz, kir pas içinde, haklı görülemez kişilerdir onlar. Ve tutsakların kirli çamaşırları arasına saklandığım zaman, özetle erkekleri tıpkı kadınlara yaptığım gibi çamaşırlarına bakarak değerlendiriyordum. Düpedüz kulamparalık bu! Hata, aldanma, gençlik çılgınlığı! Erkek kısmı, cüzdanına göre değerlendirilir! Buluntu, çalıntı, çalıntı-buluntu bu ilk cüzdan, bir yabancı insanla benim aramda kişisel bir bağ gibiydi. Yani yabancı insan dediysem, adını, doğum tarihini, adresini, mesleğini biliyordum. Fotoğrafı bile vardı elimde, kendi fotoğrafı bile vardı elimde. Kendi fotoğrafı, karısınınki, iki çocuğununki, yani beş yaşındaki Raymond ile üç buçuk yaşındaki Bernard'ın resimleri. Ayrıca bir de karısına ait olmayan, çok sevecen bir üslupla kaleme alınmış bir mektup vardı... O halde bakın: Bir yanda kadın giysileri, öte yanda er-

keklerin üzerine titredikleri para. Şimdi bana bunların birbiriyle ne ilgisi olduğunu soracaksınız, değil mi? Gayet basit: Paralarla giysi alınır. Çünkü görüyorsunuz ya çabucak anladım ki bu paralarla giysiler arasında bir tür, nasıl desem ki bir tür benzerlik, bir suç ortaklığı var. Evet, evet, suç ortaklığı. Erkeğin doğal işlevi, dantele dönüşecek paralar temin etmektir.

O zaman doğal olarak bir tek bu cüzdanla kalmadım. Para avlamayı sürdürüm. Tuhaf, heyecan verici, tehlikeli, tadına doyulmaz bir av. Ah! Gözü gibi saklanan para... Gözünü seveyim, üveyikten de, karatavuktan da çok daha leziz. Sadece erken kalkmak yetmiyor. Evet yankesici oldum. Böyle deniyor bu işi yapanlara. Ceplerden aşırıyordum. Ceket ve pantolon ceplerinden. Ama sandalye arkalığına asılmış ceplerden değil tabii! Hayır, enayilerin sırtındaki ceketlerden. Çünkü avım, henüz sıcak olmalı. Ben sıcak cüzdan avlıyordum. Tıpkı şey avcısı gibi, örneğin tavşan avcısı. Vurduğun tavşanı eline aldığında henüz etlerinin titremesi gerekir. Eğer soğumuş, sertleşmiş bir kadavraysa bu iğrendirir avcıyı. O halde insan sırtındaki pantolon ve ceketlerden şaşmamalıydım. Evet, pantolonları da hesaba katmak gerekiyor. Çünkü cüzdanlarını tabanca ceplerine koyan erkekler de var. Elbette ki bu durumda aşırmak iç cebindekini aşırmaktan çok daha kolay oluyor. Ama öte yandan paranın kalitesi aynı değil, bilmem anlatabiliyor muyum? Ceketin iç cebindeki para yürek parasıdır, para olarak en büyük özen gösterilir ona. Buradaki paralar tıpkı ilkbaharda bir kuş yuvasında kuluçkaya yatmış yumurta gibi koltuk altının nemliliğinde kuluçkaya yatmıştır. Pantolonun arka cebindeki paraysa daha kolaydır, evet, ama popo paralarıdır, düzeyli bir şey değildir. Fakat sonunda fırsat çıkınca... Pantolon arka cebinden çıkan kocaman bir cüzdan...

Antoinette, başlangıçta gardrobuna yağmur gibi yağan tüm bu gözkamaştırıcı giysilerden öylesine memnundu ki bunları ne yapacağını bilemez hale gelmişti. Sonra giderek endişelenmeye başladı. Bankada maaşıma zam yaptıklarını söylemem işe yaramadı. Aptal değildi ve sayı saymasını biliyordu. Ama ben, bir tür yüz kızartıcı bir alışkanlığa ya da uyuşturucuya alışır gibi alışmıştım buna ve kendimi alıkoyamıyordum. Daha sonra Matmazel Francine'in sutyeni işi her şeyi bozdu.

Matmazel Francine bir veznedardı, bir meslektaş anlayacağınız. Ama

onun çalıştığı yer banka değil de Majestic Sineması'ydı. Yalnız vezneda rlar genelinde şöyle yüksekçe bir yere yerleştirilmişlerdir ve her tarafa hâkim durumdadırlar. Majestic, bir yeraltı sineması, deyiş yerindeyse bir mahzen sineması. Buradaki gişe, merdivenin ortasına yerleşmiş. Oraya varınca birkaç basamak iniyor, sonra daha aşağıya gömülmüş olan gişenin önünde duruyor, bilet alıyor ve inmeye devam ediyorsunuz. Yalnız, zahmetine değmez, çünkü gerçek sinemayı, bu arada gördük zaten. Yani ben kendi hesabıma konuşuyorum. Çünkü Matmazel Francine, her zaman baş döndürücü dekolte kıyafetler giyiniyor. O zaman gişeye doğru indiğinizde, der demez dalıyorsunuz gişedeki kızın çıplaklığına. Dalıyorsunuz ve ne görüyorsunuz, biliyor musunuz? Ben size binlercesini sıralayabilirim: Bir sutyen, dantelden saçakları olan açık mor renkli satenden yapılmış. Bir sutyen merakı. Bundan sonra, sinemada oynayan film, kovboy filmiymiş, polisiyeymiş ya da casusluk filmiymiş hiç umurumda değildi artık. Benim için perdede tek bir şey vardı: Saten bir sutyen, üstüne üstlük de açık mor, çünkü hayalimde hep teknikolor düşlemişimdir. İşin kötüsü Antoinette sinemayı seviyordu. Haftada en azından iki kez beni Majestic'e sürüklüyordu ve benim için bu bir Tantalos işkencesiydi. Çılgın âşıktım yahu! Buna bir son vermek gerekiyordu.

Küçük soruşturmamı yaptım. Francine'in Majestic'in müdürüyle arasının iyi olduğunu, adamın onu salonun üstünde bir stüdyoya yerleştirdiğini öğrendim. İkisi -salon ve stüdyo- arasında burma bir merdiven vardı. Tüm bunlar benim planımı daha da kolaylaştırıyordu. Bir akşam, gece yarısından biraz önce, Antoinette'e bacaklarımın uyuşukluğunu giderirsem daha rahat uyuyacağımı söyleyerek dışarı çıktım. Bir koşu sinemaya vardım. Filmin bitimine on beş dakika kala içeriye bilet almadan serbestçe girilebileceğini biliyordum. Ne bilet ne kontrol oluyordu o saatlerde. Elbette ki filmin bitimine birkaç dakika kala sinema salonuna birinin girmesi kimseyi ilgilendirmiyordu. Burma merdivene gizlenip beklemeye koyuldum. Salonun ışıkları yandı, herkes boşaldı. Makinist kapıları kapattı. Bir süre karanlıkta kaldım. Sonra dikkatle basamakları birer birer çıktım. Uzunca bir süre kapıyı dinledim. Hiçbir şey. Hiç ses yoktu. Francine orada mıydı acaba? Kapıyı açmaya çalıştım. Kilitliydi. Ne yapacağımı şaşırmışım. En son basamağa oturdum. Gürültü yapmış olmalıyım. Birden kapının altından bir bir ışık demeti süzüldü ve "Sen misin, Bi-

quet?" diyen bir ses duyuldu. İçerde kıpırdanmalar oldu. Bir köşeye sindim. Kapı açıldı. Sırtına sabahlık geçirmiş olan Francine göründü. O beni görmedi. Merdivenden aşağı indi. Apar topar odaya dalıyorum. Ortalığın dağınıklığı içerisinde tek bir şey, yalnızca küçük bir masanın üzerinde beni beklemekte olan açık mor sutyeni görüyorum. Fetişimi alıp yeni baştan sahanlıktaki karanlık köşeme siniyorum. Tam vaktiydi. Alt katta gürültülü bir sifon sesi ve Francine yeniden yukarı çıkıyor. Odasına dönüyor ve kapısını kilitliyor. Elimden geldiğince sessiz, aşağı indim. Bir tehlike anında kullanılan yedek kapıların içerden sürgülü olmadıklarını biliyorum. Bir düzenek onların sadece dışardan açılmalarını engeller, o kadar. Sevgilimle birlikte sıvıştım. Onu göğsüme bastırıyordum. Öylesine mutluydum ki yürümekte güçlük çekiyordum. Antoinette galiba bir şeyden kuşkulandı. O anda bir şey söylemedi. Ama şu sutyen sorun yaratıyordu. Onu giyinmesi söz konusu olamazdı. Her şeyden önce, kullanılmış olduğu açıkça belliydi. Kokusu bile yetiyordu! Beni, beni mest ediyordu bu koku. Ama Antoinette'e aynı şeyi yapacağını hiç sanmam. Hem sonra ben kendim de istemezdim. Karışımlara oldu bitti karşı çıkmışımdır. İki karılılık, seks partileri, çok korkunç bulurum bunları. Bu Francine'in sutyeni, deyiş yerindeyse, onun benzini, varlığının anahtarıydı, eğer yanlış anlamıyorsam. Bir başka kadının onu giyinmesi olanaksızdı. Kitaplıktaki kitaplarımın arasına saklamam hiç kâr etmedi. Antoinette buldu onu. Bir gün bir kızgınlık anında suratıma fırlattı. "Üstüne üstlük beni aldatıyorsun!" diye ciyak ciyak bağırdı. Elbette bunun bir konuşma tarzı olduğunu düşüneceksiniz. Ama bizim sistemimize göre netice itibarıyla gayet mantıklı. Evet sutyen aracılığıyla onu Francine ile aldatıyordum. Telaşı özellikle bundan kaynaklanıyordu. Benim Antoinette'imin öfkesi burnundaydı. Hırsızlık yaptığımdan kuşkulanıyordu. Ama bunlar sonuçta onun kendisi içindi. Yaptığım hırsızlıklar tehlikeli ve namussuzca bir hareketti, ama kendisi için yapıyordum bunu. Oysa bu konu... Kısacası metro olayı olana kadar durum hiç de parlak değildi. Bana ne oldu bir türlü anlayamıyorum. Bu her şeyi altüst etti. Ne dangalak herif oldum yahu ben!

O gün Noel armağanları almak için Paris'e kadar bana eşlik etti. Mağaza mağaza dolaşmaya başladık. Fakat, anlarsınız ya, beni yalnızca yumuşacık iç çamaşırları ilgilendiriyordu. Önceden hesaba kat-

madığım bir şey vardı. Antoinette'i çevrede görmenin bende yaratacağı etkiyi hiç hesaba katmamıştım yani. Antoinette ile teşhir edilecek bir sürü dantel. Saman ve kuru ot dolu samanlık, bilmem anlatabiliyor muyum ve tam ortasında tüm samanı aleve ve kıvılcıma boğan bir odun alevi. Sonucu düşünebiliyor musunuz? Antoinette bir mağazanın ortasında, incik boncuğun yarattığı etkinin on katı, yüz katı etki yaratıyordu. Zevkten, sevinçten mest olmuştum. Antoinette alışveriş için getirdiği paranın tümünün kadın iç çamaşırlarına gittiğini görünce zorunlu olarak telaşlanmaya başladı. Ama onda panik yaratan, daha çok benim coşkulu halimdi. Hepsi bir yana, biraz da kendi hatasıydı. Onun etten kemikten varlığı vitrinleri, rafları aydınlatıyordu. Gecelikler, korseler, çoraplar, donlar, iç gömlekleri, tüm bu eşyalar ona doğru bağırıyordu. Onları duyuyordum, evet yalnızca buydu duyduğum. Eh, itaat etmem gerekiyordu. Ben de ediyordum. Alıyor, alıyorum. İki saati bile bulmayan bir süre içerisinde ikimiz de kırk parasız kalmıştık. Her tarafımız paket, paket... Paketler arasında kayboluyorduk. Memnun değildi Antoinette. Bense rüyada gibiydim. O sinirinden patlayarak, ben sevincimden uçarak metroya doğru yöneliyoruz. Merdiveni iniyoruz ve yaylı kapılarda kucağımızda paketlerle pestilimiz çıkıyor. Tıpkı lokomotifler gibi öne, arkaya manevralar yapıyoruz. Tam bu sırada küçük bir kadın, "Pardon! Teşekkürler!" diye aramıza girdi. Ve fırt, geçiverdi. Yalnız hava akımı vardı. Açık kapılardan dolan şiddetli bir hava akımı bu çıtırpıtı kadının kısa eteğini, baldırlarından aşağı sarkan ellerine rağmen bir an açıverdi. Ve bir an, çok çok kısa bir an, bir jartiyer gördüm. Ama beni yakıp kavuran, benliğimi delip geçen, evet nerdeyse beni öldüren bir jartiyer. Siyah naylondan, büzgülü, geniş baldırların beyaz teninde ucunda krome kıskaçlarla çorabı tutturan bir jartiyer. Gözümün önüne ödüllerin asıldığı bir direk geldi. Daha çok da tepesinde böyle bir direk bulunan bir tür çember. Ucunda sucuklar, jambonlar asılı. Bu unutulmaz günü bu jartiyerle nişanlandırmam gerekiyordu! Kolumdaki tüm paketleri Antoinette'e yükledim. "Burada bekle, hemen geliyorum!" dedim ona. Ve onu orada, hava akımının orta yerinde, karşı koyacak zamanı bulamadan öylece bırakıp fırladım. Ufaklığı gözümle takip ettim. Yanına vardım, bir dönemeçte sıkıştırdım. "Jartiyerleri, jartiyerlerini çıkar, çabuk, çabuk!" diye geveledim. Önce hiçbir şey anlamadı. O zaman, baktım olmuyor, eteğini kaldırdım. Kükre-

meye başladım: "Çabuk jartiyerini çıkar! Kaybedecek vaktim yok!" Sonunda dediğimi yaptı. Şöyle bir el hareketi yetmişti. Büyük ödülümü elimde tutuyordum nihayet. Teşekkür edip bir koşu, paketlerin arasında kaybolan ve hava akımında bunları düşürmemek için olmadık cambazlıklar yapan Antoinette'in yanına gittim. Mutluluktan uçuyordum. Jartiyerimi hani Kızılderilinin yüzülmüş kafaderisini uzatışını çağrıştıran bir tavırla uzatıyordum. "Dokunsana! Hâlâ sıcacık!" diyordum ona. Ve elleri dolu olduğu için yanağına yapıştırdım. Fakat hemen oradan sıvışmak gerekiyordu, çünkü mağdurun kıyameti koparma tehlikesi vardı. Hızla metrodan geri çıkıp bir taksiye doluşuverdik. Taksi, istasyon, tren, Alençon, Antoinette yol boyunca ağzını açmadı. Ertesi gün, beni terk ediyordu. Kesin olarak. Annesinin evine döndü. Bir felaket. Bu onun hakkıydı. Ah evet, bu onun en doğal hakkıydı. Ama bir felaketti yine de...

Benim için her şey bitmişti. Bankaya dönmedim. Paris gazetelerini okuyordum. Başkentteki sadistten söz ediliyordu. Taşıt koridorlarında manyaklar avlanıyordu. Kurbanım X'i şikâyet etmiş, sonra şikâyetini RATP'ye çevirmişti. Çünkü RATP yolcularının güvenliğini sağlamaya mecburmuş. Bu onun yükümlülükleri arasındaymış. Gazetelerden bu konuda bir yığın şey öğreniliyor! Daha sonra bir dava açıldı. Şikâyetçi kurbanım kaybetti. Davanın reddine karar verilmiş, hani derler ya! Metronun avukatı, kadının saldırı olayından önce henüz biletini zımbalatmayışını koz olarak kullanıp başarıyla savunmasını yaptı. Henüz bilet işleme konulmadığına göre ulaşım sözleşmesi geçerli sayılmaz ve RATP'nin hiçbir yükümlülüğü de olamazmış.

Bunun önemi yoktu, benim ruhum ölmüştü. Antoinette'in gidişiyle her şey yıkılmıştı. Doğrusu çok kırılgan bir yaşamım vardı, anlarsınız ya. Mutluluğum, onu icat etmem, yeni baştan kurmam gerekmişti. Başkaları gibi değilimdir ben. Elâlem yaşam boyu her şeyi elinin altında hazır bulur. Benimse hiçbir şeyim yoktu. Her şeyi kendim yapmam, tek başıma, el yordamıyla, yanılarak, yeni baştan başlayarak yapmam gerekti. Gözünün bebeği gibi korunan paralar beni ilgilendirmiyordu artık. İç çamaşırları dersen yine öyle. Hayatımın büyük ışığı sönmüştü. Alışkanlık üzere bir büyük mağazada tuhafiye reyonuna döndüm. Sergilerden bir şeyler aşırmaya yeniden başlamak için öyle yaptığımı sanıyordum. Çaldım tabii, evet, ama başka bir şey. Aradığımı bir görevlinin beni gecelik çalarken suçüstü ettiği

gün buldum. Usanmıştım artık. Bu işe bir son vermeliydim.

Hapishaneye gittim. Sonra dava sonuçlanıncaya kadar beni serbest bıraktılar. Fakat benim istediğim bu değildi ki! Aynı mağazada yeniden kendimi suçüstü ettirdim! O zaman yargıç beni bir psikiyatriste gönderdi. Altı aylık bir cezayla kurtulabilirmişim, zaten onu da ertelerlermiş. İlk suç işleyişim olduğundan otomotikman ertelenirmiş. Ve beni, bir daha beni içeri almazlarmış! Laf işte! Psikiyatristim sayesinde ceza-i ehliyeti haiz değil damgası yedim. Ceza-i ehliyete haiz olmamaktan dolayı temize çıktım. Temize çıktım, beraat ettim... Ve bir akıl hastanesine kapatıldım. Tam yirmi yıl! Ah! Akıl hastanesi deyip de geçmeyin, her şey o kadar toz pembe değil öyle! Buz gibi sularla yapılan duşlar, ellerinizin, ayaklarınızın kolanlarla bağlanması, deli gömlekleri, insülin komaları, elektroşoklar. Her zaman toz pembe değil, hayır. Ama küçük birtakım ödülleri de yok değil kuşkusuz. Uslu durduğun zaman, ara sıra şöyle bir tur atabiliyorsun. Tercih ettiğim iki hastabakıcımla birlikte. Dolaşıyoruz. Vitrinlere bakıyoruz. Hatta onlar bir iki kadeh atmaya gidiyorlar ve şöyle biraz gezineyim diye beni serbest bırakıyorlar, keyifleri yerindeyse tabii. Bugün on ikiden vurdum. Bir büyük mağazanın indirimli satış günüymüş. Vitrinler güzel giysilerden geçilmiyor.

(Konuşurken cebinden bir ip çıkarıp sahnenin bir ucundan öbür ucuna gerer. Sonra öteki ceplerinden çok sayıda kadın iç çamaşırı çıkarıp mandallarla ipe tutturur.)

Onları toplamak için yalnızca eğilmeniz yetiyordu. Vücudu saran ve dökümlü çamaşırlar. *(Bir vücudu saran bir çamaşırı, bir de bir geceliği gerer.)* Kendi kendime hangisi daha çekici diye sormuşumdur hep. İki üslup var. Vücudu saran çamaşırlar elbet, biçimlere kalıp gibi oturuyor, aynı zamanda da onları tutuyor, pekiştiriyor. Fakat düşgücünden yoksun bu. Konuşmuyor. Kuru, özlü, hırçın. Oysa dökümlü çamaşırlar, bir belirsizliğin simgesidir. İnsana düş kurduranı da bunlardır işte! Bol bol hayal âleminde dolaştırırlar insanı. Keşfetmek için eli sürekli hareket halinde tutarlar.

(İp artık çeşit çeşit çamaşırlarla dolmuştur. Şöyle biraz geriye çekilir ve ortaya getirdiği yapıtı seyretmeye koyulur. Bu sırada iki hastabakıcı -pardösülerinin altından beyaz önlükleri, beyaz başlıkları görünmektedir- salona girer ve ortadaki boşluktan sahneye doğru ilerlerler.)

Ve rüzgârda dalgalandığı zaman ne kadar güzeldir ya!

(Sahne arkasında çalışmaya başlayan bir vantilatör, asılı çamaşırların dalgalanmasına ve kabarmasına yol açar.)

O zaman hazırola geçerim. Böyle kazık gibi dikilirim. Saygı. Arzu.

(Hazırola geçer.)

Herkesin kendi bayrağı vardır. Fransız bayrağı var. Benimki de dantel.

(Hastabakıcılarını fark eder.)

Eh, bunun böyle olması gerekiyordu.

(Apar topar, ipe asılı çamaşırlara doğru atılır ve birer birer toplayıp ceplerine tepiştirmeye koyulur. Bu arada hastabakıcılar, sahneye çıkar. Ağır ağır, keşfedilemez bir tavırla ona doğru ilerlerler.)

Durun, durun! Küçük hazinelerimi kaybetmemi isteyemezsiniz benden!

(Etrafını sarıp onu sürüklemeye başlarlar. Hafifçe debelenir.)

Durun, aceleniz ne! Bakın, baksanıza şu pembe geceliğe!

(Ellerinden kaçıp gider, geceliği alır. Bu arada bir gömleği de cebine tepiştirecek fırsatı bulur. Hastabakıcılar gelir, yeniden sürüklemeye başlarlar. İpte yalnızca siyah bir külot kalmıştır).

Ah, pekâlâ, gidelim! Madem öyle gerekiyor, n'apalım! Ama elektroşok yok ha, bu akşam elektroşok yok, tamam mı! Söz mü? Elektroşok yok!

(Arkasını döner ve külota doğru ağlamaklı bir halde bakar. Bir sıçrayışta hastabakıcıların ellerinden kurtulup yeniden sahneye çıkar ve elindeki külotu gererek geri döner.)

İşte, tamam geliyorum. Bayrağımla. Korsanların siyah bayrağıyla. Yaşasın ölüm!

(Hastabakıcılar onu sürüklerler. Son bir kez sesi duyulur:)

Ama elektroşok yok bu akşam, tamam mı? Söz veriyorum. Yarın isterseniz, yapın. Ama bu akşam elektroşok...

Amandine ya da İki Bahçe, Joëlle Boucher'nin desenleriyle G.P. Rouge et Or Yayınları'nın çocuk dizisinde yayımlandı. Bu nedenle 9 Aralık 1977 tarihli **Le Monde** gazetesinde yazarla yapılan söyleşi şöyledir:

KÜÇÜK KIZLARIN KANI

— Kahramanı -birinci tekil ağızdan bir anlatım söz konusu olduğuna göre (hatta yazarı)- on yaşında bir kız çocuğu olan bir öykü yayımlıyorsunuz. Kuşkusuz bunu yaparken gizli bir maksadınız vardı. Amandine'in ikinci derecede bir okuru mu var?

— Hem evet hem hayır. Doğrusunu isterseniz ikinci derece öylesine şeffaftır ki naif öyküyle birbirine karışır. Tema bir geçiş dönemi içermektedir. Bu bir geçiş dönemi öyküsüdür. Amandine, ailesiyle birlikte düzenin ve temizliğin simgesi olan bir evle bir bahçede yaşamaktadır. Bir gün, kedisi yardımıyla yaşamda başka bir şeyin de olduğu kuşkusu düşer içine. Bahçe duvarını aşar ve işte bu şeyi keşfeder...

— Sürpriz olarak kalsın bu, okura.

— Diyelim ki genç kızlığa geçiş döneminin sarsıntısı içerisinde bizzat kendisini keşfediyor. Çocukluğun aydınlık ve sakin dünyasının kabuğu çatlayıp soluyor. Bir başka deyişle, ergenliğine ulaşmış bir insanın, çocukluk mumlarını üflemesinin hikâyesi.

— Böylece Amandine kedisi yardımıyla aşkla ilk tanışmasını gerçekleştirmiş oluyor.

— Evcil hayvanların insanları birtakım şeyleri tanımalarında hayli rol oynadıkları söylenebilir. Bunun zaman zaman söylenildiği kadar ani olduğunu sanmıyorum. Hani şu hemen hemen her yerde söylenen kırsal kesimde yetişmiş çocukların "yaşamın gizemini hayvanları gözlemleyerek eğitildikleri" konusundaki klasik görüş hayli tartışılabilir. Kedilerin, köpeklerin, tavukların, tavşanların, ineklerin vb çoğalmalarının tüm evrelerine tanık olan pek çok kırsal kesim çocuğunun cinsellik ve insanın üremesi konusunda tamamen bilgisiz olduklarını gördüm. Kısacası aradaki bağıntıyı göremiyorlar. Yedi-sekiz yaşındaki bir çocuk için anne ve babasını daha önce çiftleşmelerine tanık olduğu inek ile boğa ya da tavuk ve horozun konumuna yerleştirmek pek o kadar kolay olmamalı. İnsanın öteki hayvanlar gibi algılanması cinsellik alanında olduğu kadar, bu cinselliğin toplumsal bakımdan en gelişmiş -tıpkı öykünün dile getirdiği gibi magazin dergileri, şarkılar, sinema, televizyon-, uzlaşmalı, mitolojik görünümüyle önce çocukta, daha sonra da fiziksel çıplaklığında ortaya çıkışı kadar zordur. Ayrıca Amandine'in kedisine fiziksel aşktan çok duygusal aşkı ilk kez kullanma rolünü yükledim. Sonunda küçük kız, cinsellik konusunda bilgi sahibi olmaktan çok, sarsıl-

mış ve duygusal açıdan olgunlaşmıştır. O döneme geçiş ile o dönem konusunda bilgilenme arasındaki farkın önemi de işte buradan kaynaklanır*.

— Ama yine de kan söz konusu...

— Evet, sıvışmanın ardından bacağında gördüğü ve nedenini çözemediği bu kan sızıntısı, sansürcülerin homurdanmalarına yol açacak. Bununla birlikte kız, aklanmış durumda. Tüm geçiş dönemleri az buçuk kanlı olur.

— Ama bu bir çocuğun genç kızlığa geçiş dönemi düşüncesi her türlü budunbetimle ters düşmüyor mu?

— Işte en tartışmalı, en ilginç nokta asıl bu. Toplumların çoğunda erkek çocukları için çocukluktan erkekliğe geçişte birtakım törenlerin var olduğu doğru. Kızlar için böyle bir şey yok. Neden mi? Nedeni, galiba oğlan çocukların doğuşlarından başlayarak erkekler topluluğunun bir parçasını oluşturmayışlarında yatar. Anneleri tarafından yetiştirilmiş olan erkek çocuklar, ergenlik çağına gelinceye kadar kadınlar toplumuna aittir. Ergenlik çağına girme, bir oğlan çocuğunun kadınlar toplumundan erkekler toplumuna geçişini vurgular. Genelinde bu dönemler kendileriyle birlikte, delikanlının bunu hak ettiğini doğrulayan fiziksel denemeleri ve bunun bedeli olan değişmeleri de getirirler. Bu çok ilerilere kadar gidebilir. *La Mort Sara* (Plon, Terre Humaine) adlı yapıtta Robert Jaulin, Orta Afrika'daki bir kavimde yaşamak zorunda kaldığı bu tür bir sınavı anlatır. Ona ölmesi ve töreni yöneten büyücü "ana" için yeniden dirilmesi buyrulmuştur. Kuşkusuz bu, kökensel anayla olan bağın akla gelebilen en köklü biçimde koparılması ve bu bağın yerine erkekler kümesiyle yarı anasal bir bağın konulmasıdır.

— Toplumumuzda bütün bunlardan kalan nedir?

— Düşünülenin çok çok ötesinde şeyler tabii. Oğlan çocuklarının erkekliğe geçiş sınavlarının törelerimizde olmadığı söylenemez. Yalnızca inançlar ve ayinler, ancak bilinçsiz kalıntılar halinde vardır, ancak ham ve yabanıl halde yaşanmıştır. Okullarda büyük sınıflardakiler ufaklara çorap yıkatırlar. Yeni öğrenciler "çaylak"tır. Babalar oğullarına, sünnet olma, bademcik ameliyatı gibi tıbbi gerekçelerden dolayı karşı çıkılamaz olan tıbbi müdahaleler yaptırırlar. Ve doğal olarak okul sınavları, bakaloryalar gibi kentsoylu ayinler vardır.

— Erkek çocuklarına onların erkekler toplumuna geçişlerinin bedeli olarak kabul ettirilen bu sınamaları bir toplumdan dışlama mı izlemektedir?

— Elbette. Bugünün yeniyetmesi, erkekler topluluğundan çifte bir dışlanmayla karşı karşıyadır. Önce cinsellik alanında. "Ruhsat verici" tavırlarıyla toplumumuz kuşkusuz, tanıdığımız en püriten toplumlardan biridir. Yüz

* Bu konuda bk. **Le Vent Paraclet**, s. 54.

yıl önce yeniyetmenin çok daha fazla sevişme fırsatı vardı. Bu dışlanmanın en acımasızı özellikle mesleki plandadır. Bu alanda mutlak üstünlük halinde kıdemlilik hüküm sürer. Günümüzdeki işsizlik özellikle gençlerin işsizliğidir. Bekârlık ve işsizlik, işte eski bir geleneksel giriş ayininin merhem olacağı iki kötülüktür bunlar.

— *Ya kızlar?*

— Onlar için bu geçiş, oğlan çocukları için taşıdığı anlamı taşımaz. Kadınlar tarafından erkek kardeşleri gibi yetiştirilmiş bu kızlar, erkek çocukları gibi bir başka grupla bütünleşmek için bu çevreyle bağlarını koparmak zorunda değiller. Normal olarak onlar kadınlar dünyasında kalmaya adanmıştır. Aynı şekilde toplumumuzda erkek çocukların kesiminde ortaya çıkardığımız şu kıdemlinin çaylağa çorap yıkatması benzeri cezalardan kızlar muaf tutulmuştur. Klitoris aldırmanınsa toplumumuzda sözünü bile etmeye gerek yok. Fakat bademcik ameliyatlarının kızlardan çok oğlanlara uygulandığı dikkat çekicidir. Gerçekte kadınlar, kendisiyle doğuştan gelmiş gibi özdeşleşebildikleri toplumla son derece bütünleşmişlerdir. Balzac, kadının bu rolünü özellikle en güzel biçimde sergilemiştir. Onun erkek kahramanları topluma, bunun anahtarlarını ellerinde bulunduran (ünlü "salonlar") kadınların yardımıyla girerler. Vautrin ise bunun tersine hem toplumun hem de kadınların düşmanıdır. Aynı şey.

— *Demek ki kızlar için geçiş olayı yok.*

— Olmaz olur mu, ama o zaman bir tür tersine çevrilmiş bir geçiş söz konusu, merkezcil yerine merkezkaç. Düşüncemi söylüyorum. Bir yeniyetme, erkekler topluluğuyla bütünleşmek üzere kadınlar kümesini terk ediyor. Geçiş olayı onun gözünde bir statüde hak talebi niteliği taşımaktadır. Bir kız ne yapabilir? Haremin, yani kadınlar dünyasının tutsağı olarak ondan çıkmaya çabalayabilir. İyi, ama nereye gitmek için? Kadın özgürlüğü sorunu bu işte. Kadınlar dünyası ile erkekler dünyası arasında onu içine alacak henüz bir tek cinsellik toplumu yok kuşkusuz. Ona yalnızca başkaldırıya geçiş kalıyor geriye. Özellikle genç Arap kızlarının peçe takma zorunluluğuna karşı başkaldırılarını düşünüyorum. Yeniyetme bir kız için bu geçiş olayı olsa olsa bir sürekli kaçış olabilir. Amandine sıvışıyor. Ve gidip *öteki* bahçede olup bitenleri görüyor.

"*Yazarın görevi mitleri ölümden kurtarmaktır*" diyen Michel Tournier, Fransa'nın en yaratıcı yazarlarından biri. İlk bakışta birbirinden uzak görünen nesneler ve olgular arasında bağlar kurarak; masal öğelerini bir başka dünyanın öğeleri olarak değil de güncel dünyadaki yerlerine oturtarak işleyen Tournier, bu özelliği ile haklı bir ün kazanmış durumda. *Çalı Horozu* hikâye ile masal arasındaki ayrımı belirlediği ve insanla benzerleri ya da insanla nesneler arasında aykırı ilişkiler yarattığı en çarpıcı öykü kitaplarından biri. Bu kitabında Cennet, Noel Baba, Robinson Cruose gibi tarihsel mitlerin yanı sıra, gençlik, otoyol, kızlık gibi gündelik mitleri entelektüel bir yaratıcılıkla işliyor.

"Öykülerin sağlam kurgusu kadar, Türkçeye olabilecek en mükemmel teknikle çevrilmiş olmaları, okuyucuyu sadece dilden tat almaya sürükleyebilir. O zaman insanın kendini çimdikleyerek, Tournier'in gerçekten çok ilginç ve ufuk açıcı saptamalarını kaçırmamak üzere, uygun bir zihin ve ruh haline geçmesi gerekmektedir."
Mehmet Ali Kılıçbay / Cumhuriyet Kitap

"Öyle müthiş biçimsel denemeler, sözcük oyunları falan yok Tournier'in metinlerinde. Kurgusu sağlam, yalın metinler bunlar. Peki bu güç nereden geliyor, işin sırrı nerede, diye düşünüyor insan ister istemez. Belki şöyle açıklayabiliriz. (...) Derin bir kuyudan çekilmiş bir tek imgeyi beslemek üzere kurulmuş her şey. Tournier bu imgeyi kurarken yan yollara sapmaya, oraya girip açıklamalar yapmaya gerek duymuyor. Bütün gücünü dipten gelen bu imgeyi kusursuz bir şekilde yaratmaya harcıyor.(...) Ya da bir başka şekilde söylersek dünyanın gizemi neredeyse orada durmaya, oraya varmaya çalışıyor Toumier."
Serhat Öztürk / Güneş

AYRINTI • ÖYKÜ
ISBN 975-539-063-
9 789755 390635